

Michel Collon

BLUF
POKER

De grootmachten,
Joegoslavië
en de komende oorlogen

Blufpoker
De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen

Ruza Despotović
Rodekruislaan 709
1111 NX DIEMEN-NL

Ruza Despotović
Rodekruislaan 709
1111 NX DIEMEN-NL

Michel Collon
**BLUF
POKER**
De grootmachten,
Joegoslavië
en de komende oorlogen

EPO

Omslagontwerp: Compagnie Paul Verrept
Illustratie: GAL
Vormgeving: EPO
Druk: drukkerij EPO

Oorspronkelijke titel: *Poker menteur.*
Les grandes puissances, la Yougoslavie
et les prochaines guerres.

© 1998 Editions EPO - Bruxelles
Vertaald door: Peter Friedberg en Jan Reyniers

© Michel Collon en uitgeverij EPO vzw, 2000
Lange Pastoorstraat 25-27
2600 Berchem
Tel: 32 (0)3/239.68.74
Fax: 32 (0)3/218.46.04
E-mail: uitgeverij@epo.be

ISBN 90 6445 119 2
D 2000/2204/39
Nugi 654

Inhoud

Voorwoord 7

Schoon schip met de media?

1. Mediatest: wat is onze informatie waard? 9

Grootmachten: bondgenoten of rivalen?

- 2. De wraak van Duitsland 49
- 3. De geschiedenis die zich herhaalt? 65
- 4. Bonn wil een supermacht worden 89
- 5. 'Hun doel: zich voorbereiden om oorlog te voeren' 103
- 6. Amerika, Duitsland, Frankrijk en Japan: onderling verscheurd 111
- 7. De Balkan: een viervoudige strategische inzet 127
 - De olie- en gastoevoer controleren 130
 - Oost-Europa domineren 138
 - Rusland controleren 147
 - Militaire basissen verwerven 152
- 8. De NAVO: oorlog of vrede? 159
- 9. 1991-1995: vijf jaar verborgen tweestrijd tussen Bonn en Washington 175

Vanwaar komt het nationalisme?

- 10. Balans van het titoïsme 199
- 11. Het zelfbestuur: wegbereider van de uiteenspatting 215
- 12. Waarom het IMF en de Wereldbank Joegoslavië geruïneerd hebben 231
- 13. De sociale krachten die baat hebben bij een oorlog 249
- 14. Het Kroatisch nationalisme 257
- 15. Het Moslimnationalisme 267
- 16. Het Servisch nationalisme 277

Oorlogen in het verschiet...

- 17. Racisme, nationalisme: wordt Europa gejoegoslaviseerd? 285
- 18. Omtrent 'humanitarisme', AZG en bepaalde intellectuelen 297
- 19. Ronde Tafel voor Vrede 311

Monopolie

- 20. Mediatest: Wat is de informatie over Kosovo waard? 317
- 21. Serviërs en Albanezen: de achtergronden van het 'etnische' probleem 347
- 22. De volgende doelwitten van de NAVO 363
- 23. Was de NAVO-oorlog wel zo netjes? 415
- 24. De noodzaak van een wereldfront voor de vrede 441

Index 454

Voorwoord

*Voor de betreurde Sean Gervasi (vs),
een moedig strijder voor waarheid en vrede*

*Voor al de slachtoffers van deze oorlog,
ongeacht hun nationaliteit*

Komt de waarheid altijd te laat aan het licht?

Elke oorlog begint met medialeugens. De publieke opinie moet toch achter haar eigen troepen staan, niet? Vaak duurt het jaren voor we de waarheid te weten komen. Zo was er in de jaren '60 het van a tot z door de vs verzonden verhaal over de aanval door de Vietnamese vloot in de Baai van Tonkin. Voor de Amerikanen was dit incident de aanleiding om de Vietnamoorlog te ontketenen. Een ander sterk verhaal is dat van de verschrikkelijke diefstal van couveuses in 1990 door het Iraakse leger in Koeweit-stad. Het verhaal werd volledig verzonden door een Amerikaanse public relations firma. Ook de interventies in Grenada (1983), Panama (1989), Somalië (1993), Bosnië (1995) werden met medialeugens en voorwendsels 'gerechtvaardigd' (zie overzicht p. 320). Moeten wij de waarheid altijd nadien vernemen?

Neen. Het voornaamste doel van dit boek is inzicht te verwerven in de medialeugens en hoe ze op het spoor te komen. Met de oorlog tegen Joegoslavië als voorbeeld bestuderen we de verschillende werkwijzen om te desinformeren, de grote principes van de 'oorlogspropaganda'. Slachtpartijen, massagraven, etnische zuiveringen: welke waarheden gaan er achter de spectaculaire beelden schuil? Maar veel belangrijker nog is te achterhalen waarom de grootmachten oorlogen voeren en inzicht verwerven in wat men voor ons verborgen tracht te houden.

Heeft men ons werkelijk alles verteld over het 'etnische' conflict tussen Serviërs en Albanezen? Waarom hield men voor ons verborgen dat de westerse geheime diensten sedert lang wapens leverden aan het uck? Net zoals aan de Kroatische en moslimseparatisten lang voor de oorlogen in Kroatië en Bosnië in 1991 losbarstten? Wie goot olie op het vuur?

Waarom wilden de vs bijvoorbeeld in Rambouillet een 'akkoord' doordrukken dat onaanvaardbaar was vermits het de militaire bezetting eiste van heel Joegoslavië?

En als die NAVO oorlog voert, vertellen de media ons dan de waarheid? Wat verbergt de term 'misser'? Heeft de NAVO zich effectief 'vergist' toen het twee colonnes vluchtelingen, een internationale trein, de Chinese ambassade, de markt en het hospitaal van Nis en vele andere burgerdoelen bestookte? Vecht de NAVO haar oorlogen uit op een

'beschaafde' manier? De NAVO had zegge humanitaire drijfveren. Toch bewapent diezelfde NAVO de Turkse generaals die Koerdische vluchtelingen bombarderen. En Madeleine Albright rechtvaardigt in het openbaar 'de hongerdood van 500.000 Iraakse kinderen ten gevolge van het embargo' omwille van de oliebronnen in het Midden-Oosten. Vreemdsoortige humanitaire bekommernissen!

Zou er dan sprake zijn van een verborgen agenda? In 1996 waarschuwde generaal Van Hecke, de toenmalige stafchef van de Belgische luchtmacht, er al voor: 'Als het in Rusland ontspoort, zal Europa met militaire middelen moeten tussenkomen. Dan zullen we wat nu in Joegoslavië gebeurt met tien moeten vermenigvuldigen.' Vs-strateg Brzezinski suggereert dat Rusland best in drie stukken wordt opgesplitst. Zullen de vs zich beperken tot vredelievende stappen om dat programma te realiseren?

Hadden we uiteindelijk te doen met een oorlog voor Kosovo of met een oorlog tegen Joegoslavië? Om daar inzicht in te verwerven en op vele essentiële vragen een passend antwoord te kunnen formuleren is een flash-back noodzakelijk. Vooreerst blijkt dat de medialeugens ook onze waarnemingen over de oorlog in Bosnië hebben verhuuld en vervormd. Wat speelde er zich precies af in Sarajevo en omgeving? Waarom kwam de westerse publieke opinie talloze onthullingen niet aan de weet?

Waarom heeft men de heimelijke rol die Duitsland jarenlang speelde om Joegoslavië uiteen te laten spatten, verhuuld? Waarom sponsorden en bewapenden de Duitse geheime diensten de Kroatische separatist Franjo Tudjman reeds lang voor er van een oorlog sprake was? Welk strategisch belang speelde de Balkan voor de grootmachten na de val van de Muur? Welke rivaliteit heerste er tussen Washington en Berlijn over ex-Joegoslavië? Is die rivaliteit er de oorzaak van dat de oorlog zo lang aansleepte?

Eind 1995 deed Solana, toenmalig secretaris-generaal van de NAVO, een relevante uitspraak die jammer genoeg onopgemerkt bleef: 'De ervaring die wij in Bosnië hebben opgedaan kan model staan voor de toekomstige operaties van de NAVO.' Vier jaar voor het begin van de oorlog tegen Joegoslavië waren we dus al verwittigd.

Bij de bombardementen van 1999 heeft Duitsland zich

uiteindelijk achter de vs geschaard. Het werd meteen duidelijk dat Berlijn nog een lange weg moet afleggen vooraleer het zich de luxe zal kunnen permitteren het Amerikaanse overwicht ongeremd te tartten. Maar we hebben ook kunnen vaststellen dat de rivaliteit tussen beide naties een cruciale factor was achter de schermen.

Ook al speelden zij een doorslaggevende rol, toch zijn de externe factoren niet de enige: wij zullen zien dat het Titisme ongewild het ontstaan van nationalistische strekkingen heeft aangemoedigd. Wij zullen die verschillende nationalisme van Kroaten, Moslims, en Serviërs analyseren en er de gevolgen van bestuderen in de oorlog om Bosnië. Wij zullen eveneens de wel erg bijzondere rol van bepaalde NGO's en van sommige Franse intellectuelen onder de loep nemen.

Het verleden verheldert het heden en de toekomst. Welke zijn de volgende NAVO-doelwitten? Wie bewapende de separatistische militie in Tsjetsjenië en wordt deze republiek het nieuwe Kosovo? Stap na stap zet de NAVO haar opmars naar het Oosten verder. Wij zullen op zoek gaan naar de

achtergronden van de toekomstige oorlogen: Kaukasië, Rusland, misschien ook China... Daarbij zullen we vooral oog hebben voor de economische belangen die in het spel zijn. De NAVO treedt immers niet lukraak op. De NAVO wil de controle verwerven over de petroleum- en gasroutes omdat zij enorme winsten beloven en de sleutels zijn tot de wereld van morgen.

De oorlog tegen Joegoslavië is een variant van het gevecht dat, eind november 1999, in Seattle werd gevoerd tegen de onrechtvaardige economische regels die de multinationals de wereld opleggen. Een Amerikaanse strateeg verklaarde: 'De belangrijkste functie van de NAVO is alsmaar meer regio's te integreren in de westerse economische gemeenschap.' De NAVO als het leger van de multinationals dus.

NB: In talloze passages van dit boek hebben we er voor gekozen de functiebenaming van de personages te vermelden zoals die was op het ogenblik van de feiten. Het is dan ook niet uitgesloten dat sommigen onder hen ondertussen een andere functie uitoefenen.

Dankwoord

Wij danken oprecht allen die ons hielpen bij dit lange onderzoeks-, studie- en redactiewerk. Zonder hun hulp was dit nooit gelukt.

Wij zouden graag iedereen bij naam noemen. Maar omdat vrijheid van meningsuiting betrekkelijk is - en niet alleen in de Balkan - zou dat voor sommigen jobverlies of zelfs erger kunnen betekenen. Daarom vermelden wij slechts de voornaam. Wij vernoemen er enkelen, maar we hebben iedereen in gedachten: Radmila, Gavro, Nikola, Teodora, Gordana, Gojko, Zoran, Vesna, Vladimir, Miljka, Rade, Predrag, Zoran, Branko, Veselin, Marja, Svetlana, Françoise, Martine, Foad, Hilde, Yelena, Georges, Sacha, Bosko, Athanase, Erikos, Jose Antonio, Stefan, Jürgen, Michaël, Paul, Jean-Pierre, Chiket, Michel, Jacqueline, Sean, Heather, Maurice, Thomas, Josiane, Yannick, Georges,

Daniel, Jean-Philippe, Jean-Marie, Baudouin, Lucien, Salim, Mao, Lies, Miel, Bart, Ingrid, Dirk, Louis, Thérèse, Pierre, Elisabeth, Nicole, Christian, Patrick, Ludo, Maria, Serge, Margarita, Geoffroy...

Wij danken ook de getalenteerde grafici die voor de originele tekeningen zorgden bij de 21 hoofdstukken: Aero, Alwani, Michel Barzin, Brito, Million, Serdu, Steven Struyf, Veesse, Vlahovic, Timothée, Zak... Ook de spot, de intensiteit of de sierlijkheid van hun werk dragen bij tot ons verzet tegen oorlog.

Wij zijn iedereen hoogst erkentelijk voor zijn bijdrage. Natuurlijk zijn alleen wij aansprakelijk voor onze standpunten en voor mogelijke vergissingen. Kritiek, nieuwe informatie en getuigenissen zijn van harte welkom.



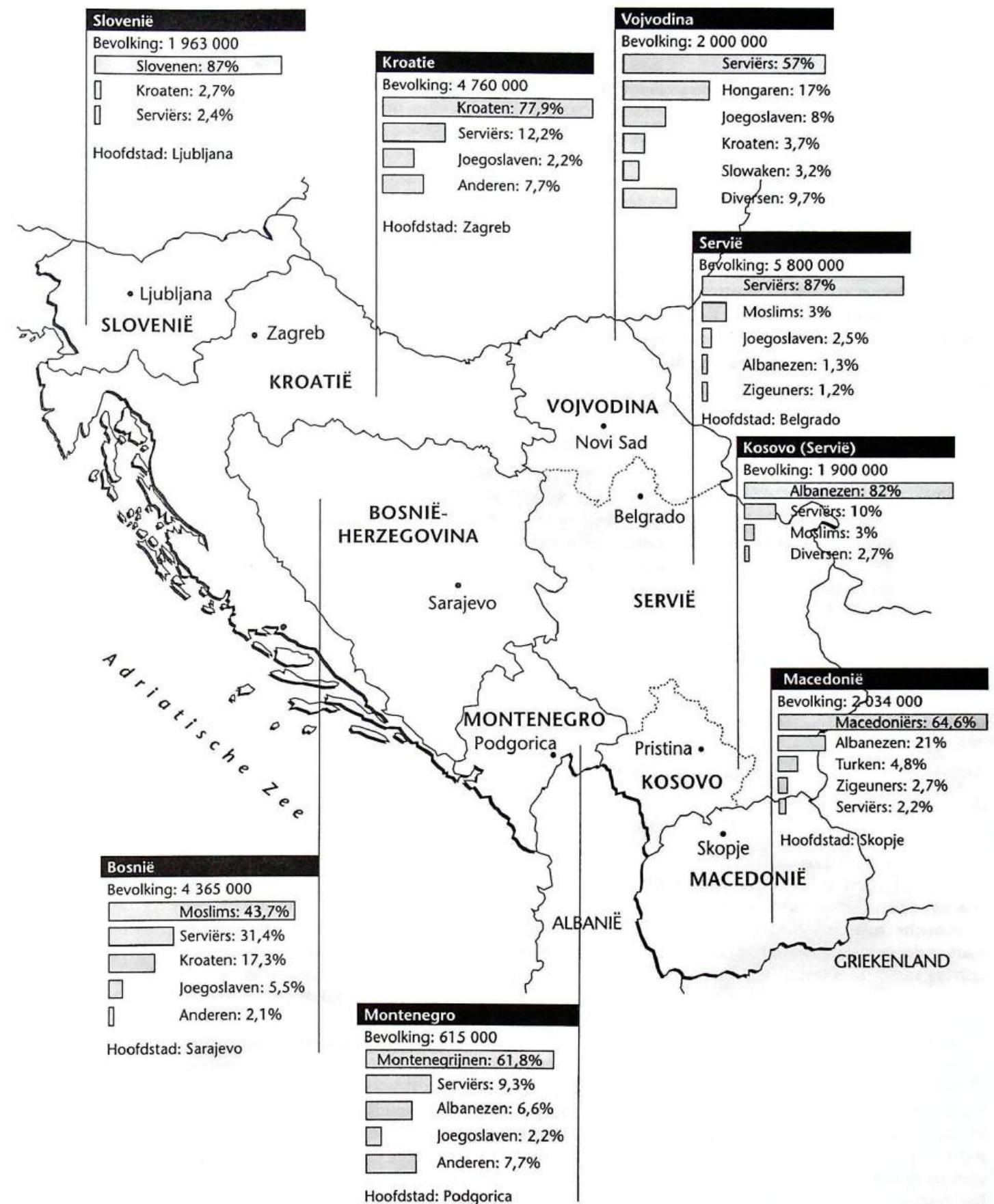
Ten aanval!

1. Mediatest: wat is onze informatie waard?

Joegoslavië: een 'ondeelbaar' land

We kregen een stortvloed aan 'informatie' te slikken, maar wat weten we uiteindelijk over Joegoslavië? Een test die we zelf afnamen bracht aan het licht dat zelfs de mensen die er zich fel voor interesseren nooit de historische en geografische basisinformatie hadden gekregen om zich een gefundeerd beeld van dit drama te kunnen vormen...

- Joegoslavië werd eeuwenlang bezet door rivaliserende keizerrijken en zag zijn bevolkingsgroepen verdeeld, gedeporteerd, onder dwang bekeerd en vermengd worden tot een echte 'cocktail' [Fr. macédoine] van nationaliteiten.
- Van 1945 tot 1991 was Joegoslavië samengesteld uit 6 republieken en twee autonome provincies die deel uitmaakten van Servië.
- Joegoslavië opsplitsen in 'etnische' staten heeft geen enkele zin. Bijvoorbeeld: van de 8 miljoen Serviërs leefden er in 1991 slechts 5.8 miljoen in Servië. De andere zaten in Kroatië, Bosnië enz. Men heeft ze voorgesteld als indringers, als een bezettingsmacht, terwijl ze in werkelijkheid al eeuwen op die gronden leefden.
- In 1943 had een Joegoslavische commissie na heel wat studie en onderzoek, zeer nauwgezet de grenzen van de nieuwe republieken uitgetekend. Milovan Djilas was de laatste overlevende van die commissie: 'de bevolkingsgroepen zijn zeer fel vermengd. Grenzen die enkel en alleen op etnische criteria berusten zijn in de Balkan niet mogelijk, maar ook elders in Europa niet.'
- De kaart toont het aan: er kon geen enkele 'mono-etnische' staat worden opgericht zonder gigantische volksverhuizingen. Of uitroeiing. De oorlogen in Joegoslavië zijn een voorbeeld van wat er overal in de wereld kan gebeuren als nationalisme en ethnocentrisme politieke wapens worden.



Bosnië, de meest gemengde republiek

- Bosnië was de meest 'gemengde' republiek van Joegoslavië: 43% 'Moslims', 31% Serviërs, 17% Kroaten en 7% 'Joegoslaven' (mensen geboren uit gemengde huwelijken of die de nationaliteitsverschillen willen overstijgen).
- Er is geen enkel 'etnisch' of taalkundig verschil tussen de Moslims en de andere nationaliteiten in Bosnië. Het zijn Serviërs of Kroaten die lang geleden de moslimreligie zijn gaan aanhangen onder invloed van de Ottomaanse bezetting.
- In 1967 beslist Tito dat de moslims - maar niet die van de andere republieken (Macedonië, Kosovo, Montenegro, ...) een natie zullen vormen. Dus Moslims met een hoofdletter. Dat is bijna uniek in de geschiedenis: een religie sticht

'Geen enkel gebied is homogeen'

'In Bosnië bestaat er geen enkel gebied dat etnisch homogeen is. De meest heterogene republiek, Bosnië, telt 31,3% Serviërs, 17,3% Kroaten en 43,7% Moslims. Een etnische scheiding uitwerken zou erop neerkomen dat men 40% van de bevolking tot een minderheid moet herleiden, wat hun politieke en burgerlijke rechten aanzienlijk zou aantasten. (Deze tekst werd begin 92 geschreven, nvda) Een stad als Banja Luka zou vast en zeker Servisch worden en Sarajevo een Moslimstad. Maar Banja Luka is een gedenkplaats van de Moslimgeschiedenis en Sarajevo is met 150.000 Servische inwoners de derde Servische stad ter wereld. Volgens het voorstel van de conferentie van Lisbon zouden de Kroaten een minderheid worden in Mostar waar ze 40% van de bevolking uitmaken.'

Tihomir Loza, journalist in Sarajevo, tijdschrift *Babel* (Frankrijk), juni 1992, p.37.

'De vn helpen bij de zuivering'

'In Kroatië stellen de vn bussen ter beschikking voor de evacuatie van Serviërs uit West-Slavonië. Zo helpen ze bij de etnische zuivering (uitgevoerd door de Kroaten) net zoals ze dat eerder deden in Bosnië-Herzegovina bij de uitdrijving van de Moslims.'

Magyar Szo, krant van de Hongaarse minderheid in het noorden van Servië, geciteerd in *Courier International*, 1 juni 1995.

'De etnische macht, oorzaak van de escalatie'

'De formule van een driedelige regering in Bosnië-Herzegovina is gebaseerd op de theorie van de drie etnieën en hun recht een eigen etnisch gefundeerde macht uit te bouwen in de gebieden waar ze de meerderheid uitmaken. Die formule heeft geen rust gebracht. Zij wakkerde de machtshonger van de drie partijen alleen maar aan en de Bosnische regering is de belangrijkste oorzaak geworden van de escalatie en de wrijvingen.'

Mohammed Filipovic, hoogleraar wijsbegeerte in Sarajevo, leider van de Organisatie van de Bosnische Moslims (oppositie), februari 1992.

- een natie. Net alsof de protestanten in Frankrijk of de katholieken in Engeland een 'nationaliteit' zouden worden.
- Bosnië was nooit een staat. Behalve dan zeer korte tijd op het einde van de 14e en in het begin 15e eeuw. Zeer lang was het slechts een provincie, eerst van het Turkse Rijk, daarna van Oostenrijk-Hongarije en tenslotte van Joegoslavië.
- Er bestonden dus geen 'Bosniërs' in Bosnië. Enkel Serviërs, over het algemeen orthodoxen, Kroaten (katholieken) en moslims van Servische of Kroatische afkomst.
- In dit boek zullen we 'Moslims' met een hoofdletter schrijven als we de nationalistische moslims benoemen.

'Bosnië was enkel mogelijk in de schoot van Joegoslavië'

'Bosnië was enkel leefbaar in de schoot van Joegoslavië. Binnen dat kader konden Bosnische Serviërs en Bosnische Kroaten samenleven zonder strijdige eisen en belangen en zonder de stille lokroep van een 'moederland'. Ook alle andere inwoners konden er in vrede leven. Het einde van Joegoslavië zette de verschillende bevolkingsgroepen opnieuw tegen elkaar op in functie van de machtsstrijd van hun respectievelijke burgerijen. Voor Bosnië is dat een catastrofe zonder voorgaande. Vooral voor al diegenen die noch voor de ene noch voor de andere kant partij willen kiezen.'

Renate Hennecke, advocate, weekblad *KAZ* (Duitsland), november 1995.

'Er bestaan geen Servische en geen Moslimsteden'

'Een belangrijk feit is het kosmopolitisch karakter van alle steden. Er bestaan geen Servische of Moslimsteden ook al zijn de Moslims iets meer verstedelijkt dan de twee andere volkeren. Anderzijds, zelfs als men zowel de steden als het platteland bekijkt, bestaat er geen enkele streek die etnisch homogeen is. Men kan hoogstens regionale overwichten vaststellen, zoals de Kroatische meerderheid in westelijk Herzegovina, of de Servische in oostelijk Herzegovina, en de Moslimenclave in het noordwesten. Toch blijft vermenging en coëxistentie overal de regel.'

Jean-Arnault Derens, tijdschrift *M* (Frankrijk), oktober 1992, p.52.

'Verdelen was absurd en misdadig'

'Het is eenvoudig onmogelijk de nationaliteiten te verdelen zonder over te gaan tot etnische zuiveringen. Beweren Joegoslavië te verdelen, is even absurd als zeggen Brussel te willen verdelen in Vlaamse, Franstalige, Arabische, Spaanse, Italiaanse... gemeenten. Absurd en misdadig. Dat is nochtans wat eerst Duitsland en daarna Europa en de Verenigde Staten hebben gedaan in Joegoslavië door de onafhankelijkheid op te leggen aan Slovenië en Kroatië in 1991 en aan Bosnië in 1992.'

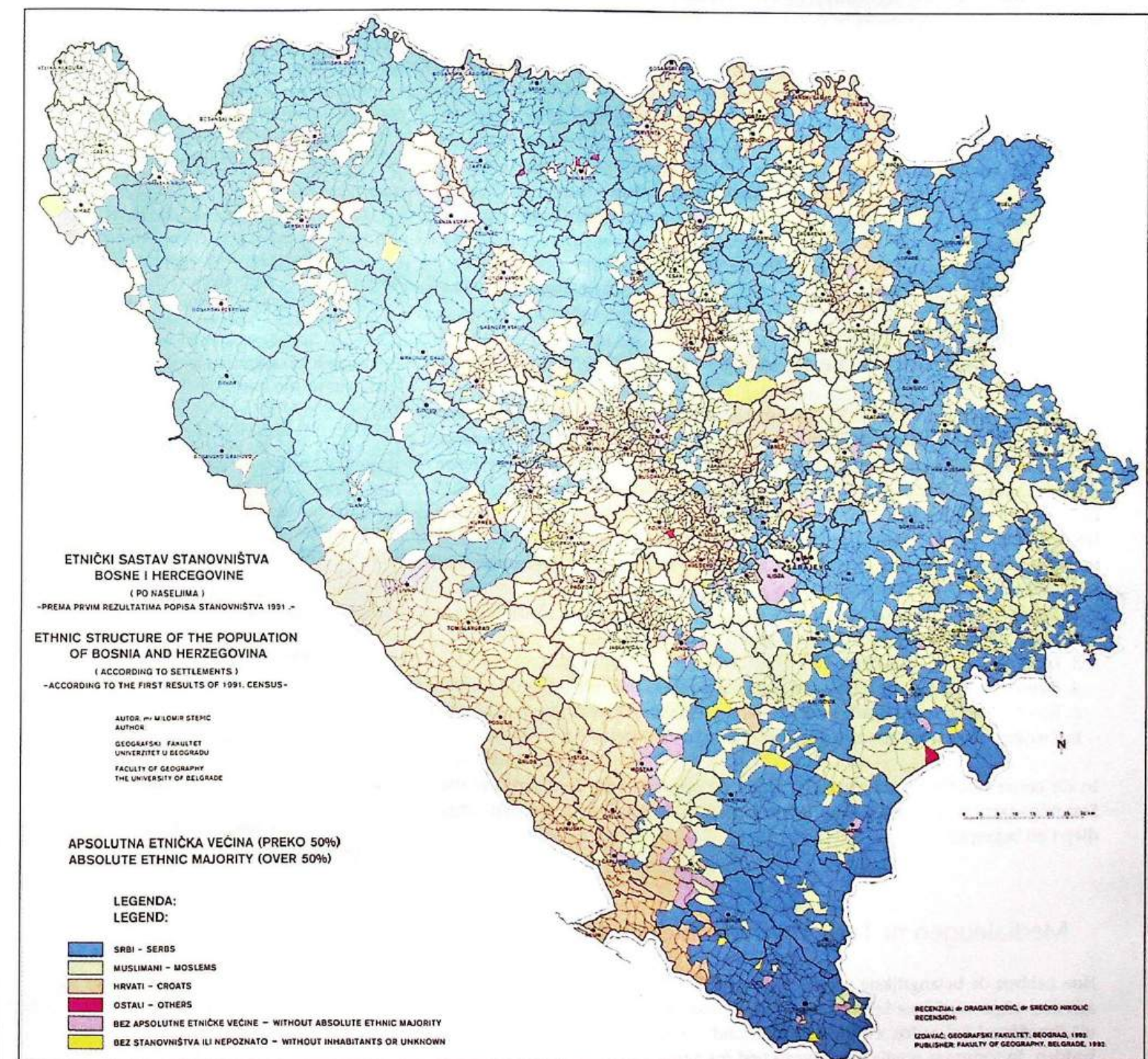
Michel Collon, *Solidair*, 6 september 1995, p.10.

Wie woonde waar?

- Deze kaart van Bosnië steunt op de officiële volkstelling uit 1991, dus net voor de oorlog. Ze geeft voor elke gemeente de nationaliteit aan die er in de meerderheid is. Blauw: Serviërs. Roze: Kroaten. Groen: Moslims. De Serviërs, die vooral boeren zijn, nemen de meest uitgestrekte gebieden voor hun rekening.
- Meerderheid betekent minstens 51%, maar betekent niet

uitsluitend. De gemeenten zijn dus heterogener dan wat deze kaart weergeeft.

- We zien dat alle grote steden - in het paars - 'multi nationaal' zijn (zonder een absolute meerderheid).
- Zo kwam het verdelen van Bosnië onvermijdelijk neer op het isoleren van gemeenschappen, het 'uitzuiveren' van hele streken en het voorbereiden van massale deportaties.



Mediatest: wat is onze informatie waard?

- Warren Christopher (vs minister van Buitenlandse Zaken op de onderhandelingen in Genève): Het is de fout van jullie Europeanen. Jullie hebben de Serviërs Bosnië laten inpalm!
- David Owen (Europees bemiddelaar): Maar zij woonden daar al!
- Warren Christopher: Sinds lang?
- David Owen: Sinds altijd.¹

Hoe valt die vergissing van Christopher te verklaren? Gewoon omdat de westerse media de Serviërs voortdurend hebben voorgesteld als agressors die Bosnië van buitenaf aanvielen. Die surrealistische dialoog toont aan dat een westerse minister er beter aan doet zijn media niet te lezen als hij een politieke toestand wil begrijpen... en dat geldt ook voor ons.

De Moslimnationalisten van Izetbegovic werden als slachtoffers voorgesteld. Dat is de eerste medialeugen, de eerste stap in een enorme campagne om de publieke opinie te manipuleren. Het ging om een dubbele campagne. Enerzijds wil ze 'onze' tegenstanders, de Servische nationalisten, demoniseren. Anderzijds worden 'onze' beschermelingen, de Kroatische nationalisten van Tudjman en de Moslimnationalisten van Izetbegovic, tot engeltjes verheven. Demoniseren en heilig verklaren gaan noodgedwongen hand in hand.

Duivels en engeltjes: zes medialeugens die de ware inzet verbergen

Ons boek 'Attention, médias! Manuel anti-manipulation' beschreef, met voorbeelden uit de Golfoorlog, de manieren waarop de westerse media desinformerden. Vooral het demoniseren van de tegenstanders is een beproefde methode om de echte economische en strategische inzet van een oorlog voor de publieke opinie te verdoezelen. Wij verwijzen de lezer naar dat boek en vooral naar hoofdstuk 3 over het demoniseren.² De toestand in Joegoslavië is complexer, toch worden dezelfde methodes toegepast. We onderzoeken de zes fundamentele methodes van die campagne:

1. De mythe van de invasie.
2. De misdaden van 'onze vrienden' worden weggemoffeld.
3. Een inscenering rond Sarajevo.
4. Demonisering lapt de feiten aan haar laars.
5. Een heel volk als de baarlijke duivel voorstellen.
6. Zwijgen als een regime zijn eigen volk beschiet.

In dit eerste hoofdstuk schetsen wij enkel de omvang van de desinformatie. Sommige punten kunnen pas in latere hoofdstukken volledig worden uitgediept en begrepen.

Medialeugen nr 1: de mythe van de indringers

Hoe hebben de belangrijkste media de toestand in Bosnië voorgesteld? Als een agressie, uitgevoerd door Serviërs die van buitenaf kwamen, meer bepaald uit Servië (hoofdstad Belgrado), en die een buurland aanvielen waar ze niets verloren hadden. In sommige media met niveau had men het over een Servische minderheid die van buitenaf werd gesteund door Belgrado... zonder evenwel de mythe van de 'indringers' te weerleggen. Die mythe verzweeg twee essentiële elementen.

Eerste element: Joegoslavië was een multi-etnisch en multicultureel land met een echte cocktail van nationaliteiten (zie voorgaande landkaarten) en onmogelijk

Hoe kan men zijn eigen land aanvallen?

Generaal Charles C. Boyd was vice-opperbevelhebber van het US European Command van november 1992 tot juli 1995. Eens op pensioen schrijft hij het volgende:

'De standpunten die ik hier weergeef komen voort uit het feit dat ik die oorlog van dichtbij gevolgd heb, bijna dag na dag, en dat in al zijn lelijkheid. Die opvattingen verschillen van het merendeel der traditionele opvattingen van Washington... Alle fracties van ex-Joegoslavië streefden hetzelfde doel na - beletten dat ze een minderheid zouden worden in Joegoslavië of in om het even welke staat die eruit voort zou vloeien - en allen gebruikten ze de beschikbare middelen om dat doel te bereiken. In die sfeer van angst, van onzekerheid en van herboren nationalisme, hebben eerst de (Bosnische, nvdv) Kroaten, en nadien de Bosnische Serviërs - met de hulp van Servië - de wapens opgenomen om datgene te doen wat de internationale erkenning gedaan had voor de Kroaten in Kroatië en voor de Moslims in Bosnië: hen garanderen dat ze geen minderheid zouden zijn in een staat die als vijandig zou worden ervaren (...)

Veel van wat Zagreb als bezette gebieden beschouwt zijn in feite gronden waar al sinds meer dan drie eeuwen Serviërs wonen, meer bepaald sinds het Keizerlijke Oostenrijk de Serviërs naar de grens (Krajina) verdreef om de kruideniers van Wenen en Zagreb tegen de Ottomanen te beschermen. Hetzelfde is waar voor de Servische gebieden in Bosnië, het gebied dat de westerse media de 70% van Bosnië noemen die door de Servische rebellen werd veroverd. Er waren bij de onafhankelijkheid van Bosnië maar vijfhonderdduizend Serviërs minder dan Moslims in Bosnië en de Serviërs waren vooral plattelandsbewoners en zij bezaten de grootste oppervlakte. In één woord, de Serviërs zijn er niet op uit nieuwe gebieden te veroveren, maar willen behouden wat al van hen was.¹

1. Foreign Affairs (vs), september-oktober 1995.

lijk te 'verdelen'. Toen de grootmachten toch het land aan stukken wilden rijten met onder meer het plan Vance-Owen, moest dat dan ook leiden tot een burgeroorlog, tot etnische zuiveringen en tot massale deportaties.

Tweede element: de Serviërs waren geen agressors die uit een ander land kwamen. Toen de vijandelijkheden uitbraken hebben zij gewoon de controle in handen genomen over de gebieden waar ze al eeuwen woonden en over een aantal strategische plaatsen.

Om die mythe van de 'invallers van buitenaf' te creëren hebben media zoals TF1, Le Monde, Libération en andere, voortdurend een bedrieglijk taalgebruik gehanteerd. Hoewel de Bosnische bevolking al eeuwenlang bestond uit Moslims (43%), Serviërs (31%) en Kroaten (17%), hebben de westerse media de term 'Bosniërs' exclusief voorbehouden voor de Moslims en voor het regime van Izetbegovic. De Serviërs uit Bosnië werden daarentegen nooit bestempeld als 'Bosniërs' maar uitsluitend als Serviërs. Op die manier deed men het publiek geloven dat ze een vreemd element waren, dat ze uit Servië waren gekomen en dat het dus meer dan terecht was ze te verjagen.

Het bedrog springt in het oog van zodra je een atlas openslaat. Toch is het nooit rechtgezet. Waarom niet? Omdat de westerse politiek de mythe van de aanvaller en van het slachtoffer nodig had. Bonn en Washington werkten aan de ontmanteling van Joegoslavië. De Serviërs, die de ontmanteling afwezen, moesten dus worden uitgeschakeld. Hun demonisering was daartoe de eerste stap.

Door de mythe van de Servische agressor en het Moslimslachtoffer te verspreiden, hebben de media ervoor gezorgd dat de publieke opinie niet kon begrijpen wat er in Bosnië echt aan de hand was: een oorlog tussen drie identieke nationalistische facties. Drie bewegingen die er stuk voor stuk op uit waren om het maximum aan gebied, macht en privileges uit de Joegoslavische brand te slepen. Naast de Moslimnationalisten van Izetbegovic (hoofdstad Sarajevo) en de Servische nationalisten van Karadzic (hoofdstad Pale, geholpen door Belgrado) waren er de Kroatische nationalisten van Mate Boban (met een leger dat dezelfde wapens, uniformen en kentekens droeg als het leger van Zagreb. Tudjman maakte tijdens de besprekingen overigens nooit een onderscheid tussen beide). Die drie partijen zijn volstrekt gelijkaardig. Alle drie misleiden ze de eigen bevolking: zelfde extreem-rechtse politieke opvattingen, hetzelfde chauvinisme en dezelfde oorlogsmisdaden met als doel 'zuivere gebieden' te creëren. Dat de enen de anderen af en toe militair domineerden, verandert niets aan het feit dat al die nationalisten fundamenteel reactionair en misdadig zijn. In de hoofdstukken 14, 15 en 16 tonen we dat concreet aan.

Drie identieke belangengroepen... maar met heel verschillende internationale bondgenoten. De nationalistische Kroaten en Moslims werden gesteund, bewapend en gefinancierd door het Westen, en dan vooral door Duitsland en de vs. Servië kon enkel rekenen op de (relatieve) steun van Rusland. Daarom werden de enen in onze media engeltjes en de anderen duivels.

Sommigen hebben recht op zelfbeschikking

De grootmachten - en de media - keurden het uiteenspatten van Joegoslavië goed in naam van het 'recht op zelfbeschikking' van de volkeren. Maar dat argument roept drie vragen op...

1. Waarom maken we geen gelijkaardige mediacampagnes mee ten voordele van de zelfbeschikking van de Palestijnen, de Koerden, de Timorezen en zoveel andere nationaliteiten die uitgemoord worden met totale instemming - erger nog: met de wapens en met de steun - van de grootmachten?
2. Waarom heeft geen enkel medium aangetoond dat het toepassen van het 'zelfbeschikkingsrecht' in Joegoslavië, onherroepelijk tot een oorlog zou leiden? Waarom heeft men, op een ogenblik dat Europa zich verenigt, niet geschreven dat het absurd was om Joegoslavië op te splitsen in een reeks

Een hardnekkige leugen...

AFP

Persbericht, 5 augustus 1995

'Wij hadden geen keuze: de criminelen die een derde van Kroatië en 70% van Bosnië bezetten, kennen enkel de taal van het geweld', verklaart Sefko Omerbasic, hoofd van de moslimgemeenschap van Zagreb.

Dit verbergt zorgvuldig het feit dat die Serviërs daar al eeuwen wonen.

kleine, onleefbare staatjes? Of dat Slovenië (1,9 miljoen inwoners), Montenegro (0,6 miljoen) of Bosnië (4,3 miljoen) onvermijdelijk afhankelijk zouden worden van de grootmachten en dat ze dus elke mogelijkheid op echte zelfbeschikking zouden verliezen?

3. Waarom werd dat recht op zelfbeschikking toegekend aan sommige Joegoslaven en geweigerd aan anderen? Zet je schrap om de 'logica' van de grootmachten te kunnen volgen... In een eerste fase verkondigt Europa, Duitsland voorop, dat 19% van de Joegoslaven (de Kroaten) het recht hebben zich af te scheuren van Joegoslavië onder het mom dat de 36% Serviërs daar de hoofdrol spelen. Later, nadat het de onafhankelijkheid van Bosnië heeft georganiseerd, beschouwt datzelfde Europa het als misdadig dat 31% Serviërs zich willen losmaken van dat Bosnië waar 43% van de Moslims de hoofdrol spelen. Waar is hier de logica?³

Medialeugen nr 2: van onze vrienden geen kwaad

In maart 1993 klaagt de Franse journalist Patrice Piquard in een dossier van *L'Événement du Jeudi* de partijdigheid aan van de Franse media: 'de stilte van de pers is veelzeggend. Waarom werd de zaak van het Duitse Transall-vliegtuig dat door Servisch geschut werd geraakt op de spits gedreven (...) terwijl de herhaalde beschieting van VN-vliegtuigen door de Kroaten geen enkele reactie veroorzaakt? Waarom werden de beelden van de Servische televisie uit Belgrado over het recente moslimoffensief in het oosten van Bosnië en de verschrikkelijke impact op de burgers van het bombardement van Bajina Basta door geen enkel westers televisiestation overgenomen? "Hetzelfde document met niet-Servische slachtoffers en vluchtelingen zou je op CNN niet kunnen wegbranden", merkt een verantwoordelijke van een humanitaire organisatie met zetel in Zagreb cynisch op.⁴

Dat klopt. De westerse media hebben de methode 'twee maten, twee gewichten' toegepast en dat op een onvoorstelbare manier. Een schoolvoorbeeld... In diezelfde week in januari 1993 worden twee ministers van de Bosnische regering in Sarajevo gedood. De eerste is een Moslim die door een Serviër vermoord werd. Hij haalt de voorpagina's. De tweede is van Kroatische afkomst. Hij werd vermoord door Moslimmilities en sterft in absolute stilte.⁵ Op de voorpagina van *Le Monde* prijkt een belangrijk artikel over de vermoorde Moslimminister.⁶ De andere wordt verzwegen. *Libération* zet het onderwerp centraal op de cover (zie foto hiernaast) en eist 'een militaire interventie', 'het middel om de geloofwaardigheid van de internationale gemeenschap te herstellen'. *Libé* laat de andere vermoorde minister links liggen, hij is immers een slecht slachtoffer wegens gedood door 'onze vrienden'.

Twee maten, twee gewichten, ook wat betreft de hatelijke praktijk van de sluipschutters ('snipers'). Behoudens uiterst zeldzame uitzonderingen (*RTBF*, *Envoyé spécial*) werd er altijd gesuggereerd dat zij Serviërs waren; enkel en alleen Serviërs. Bizar om dan in de zomer van 1994 in *Oslobodenje*, een dagblad uit Sarajevo, dit korte berichtje te lezen: 'Vandaag hebben de Servische sluipschutters een van onze burgers in Nezdarić gedood en twee andere verwond, terwijl een van onze snipers een vrouw verwondde in een wijk van Dobrinja die onder controle van de Serviërs staat.'⁷ In een informatie die streng gecontroleerd werd door het regime van Izetbegovic kreeg de bevolking van Sarajevo voor het eerst het recht om te lezen dat de Bosnische Moslims ook snipers hadden. De Franse, Belgische, Amerikaanse lezers... werd dat recht ontnomen.

Generaal Briqueмонт (VN): 'totale desinformatie'

De Belgische generaal Briqueмонт, VN-bevelhebber in Bosnië van juli 1993 tot januari 1994, is goed geplaatst om de verslaggeving van de media over deze oorlog te beoordelen. Hij bevestigt: 'de desinformatie is compleet (...)' De televisie heeft een zondebok nodig.

Waarover mag men 'summier' zijn?

Briefje op 19 april 1993 geschreven door een Amerikaans cartoonist aan zijn hoofdredacteur: 'Deze morgen vroeg men me een cartoon te maken over het vonnis dat uitgesproken werd in de zaak Rodney King (een Zwarte uit Los Angeles die door drie blanke politiemannen afgetuigd werd) en ze u deze namiddag per fax op te sturen. Gezien echter de raciale en juridische complexiteit van dat proces, hebben we beslist dat het beter zou zijn een dergelijk probleem niet te behandelen met de beperkte zeggingskracht van een actualiteitskarikatuur. In de plaats stuur ik u een tekening over de oorlog in Bosnië.'¹

1. Geciteerd in Peter Brock, 'Dateline Yugoslavia: the Partisan Press', *Foreign Policy*, Winter 1993-'94.



Die moslimminister is voorpaginanieuws bij *Le Monde* en *Libération* (foto hierboven). Een ander minister die dezelfde week werd vermoord - nu was het een Kroaat die door een Moslim werd vermoord - haalde niet eens het nieuws.

Op dit ogenblik is er eensgezindheid om de Serviërs te veroordelen, en dat maakt het zoeken naar een oplossing er niet gemakkelijker op. Ik denk niet dat men het probleem van ex-Joegoslavië en van Bosnië-Herzegovina enkel vanuit een anti-Servische hoek kan bekijken. Het is veel ingewikkelder dan dat. Ik zeg niet dat de Serviërs niet begaan hebben wat ze begaan hebben, maar men verhult al te dikwijls de feiten die zich in '92, '93 en '94 hebben voorgedaan. Op een dag, midden in de Moslim-Kroatische oorlog, gaven we heel wat informatie over de slachtpartijen die het HVO, het Kroatische leger, in Bosnië beging. Een Amerikaans journalist zei me: "Als je dat soort informatie geeft, snappen de Amerikaanse kijkers er niets meer van".⁸

Is dat de fout van het publiek omdat het te dom is? Neen, die klassieke uitvlucht houdt geen steek. Het is niet om de kijker te helpen dat de westerse media de zaken zo vereenvoudigd hebben. Ze hebben de zaken nooit vereenvoudigd in anti-Moslim of anti-Kroatische zin omdat die twee regeringen werden gesteund door de grootmachten. Wij kregen huiveringwekkende foto's te zien van Kroatische- en Moslimslachtoffers. Maar Servische slachtoffers waren nooit te zien op hetzelfde soort foto's.⁹ Toch waren dat soort huiveringwekkende foto's wel degelijk ter beschikking, we hebben ze hier voor ons liggen, maar de westerse pers heeft ze weggemoffeld. De slachtoffers waren de 'verkeerde' slachtoffers...

Hebben de westerse televisiezoekers schokkende beelden uitgezonden toen de botsingen tussen Kroatische- en Moslimnationalisten een dergelijke omvang aannamen dat ze niet langer konden worden genegeerd? Hoorde men toen de commentatoren sancties eisen, of bombardementen op de vechtende partijen? Hebben de gezaghebbende media de vraag gesteld waarom men enkel de wredeheden van de Servische nationalisten bestraft terwijl die van de nationalistische Kroaten en Moslims beloond werden met het zenden van wapens, militaire adviseurs en technische bijstand?

Wie schiet op de VN-soldaten?

Een ander voorbeeld van 'twee maten en twee gewichten'. De media hebben de hele wereld opgehitst tegen de Servische troepen die VN-soldaten gijzelden. Maar ze hebben niet gemeld dat de meeste aanvallen tegen de Blauwhelmen het werk waren... van de Moslimstrijdkrachten. En dat blijkt uit de rapporten van de VN zelf. Ter vergelijking: de Russische en Joegoslavische radio's vermeldde het wel, maar die van 'ons' kamp niet.¹⁰ Op 3 september 1992 wordt een Italiaans vliegtuig met humanitaire hulp van de Verenigde Naties neergehaald door twee raketten in de buurt van Sarajevo. Bijna alle media beschuldigen de Servische troepen. Enkele dagen later zijn er al een paar die overwegen dat het Kroaten zouden kunnen geweest zijn.¹¹ Maar als de VN vaststellen dat het Bosnische leger de schuldige is, wordt de zaak snel in de doofpot gestopt. Noch Italië, noch het Westen protesteren en geen enkel persorgaan eist sancties tegen het regime van Izetbegovic. Ander voorbeeld: in februari '93 wordt een pantserwagen van de VN getroffen door een mortiergranaat op het vliegveld van Sarajevo. Een Frans soldaat wordt gedood. Groot schandaal. Van zodra generaal Morillon verklaart dat de schuld bij het moslimleger ligt¹², sterft de zaak een stille dood.

In '93 en '94 worden de VN-troepen regelmatig aangevallen. In hun rapporten wordt aangegeven dat 90% van die aanvallen van de Moslims komen. Maar er is geen sprake van de onaantastbare opdeling in goeden en slechten te herzien. Zo gaat een persbericht van AFP van 7 februari 1994 ongemerkt voorbij aan het grote publiek. Volgens de Franse admiraal Lanxade, wil geen enkele Franse verantwoordelijke optreden tegen het feit dat de meeste Franse Blauwhelmen die in Bosnië sneuvelden, gedood werden door Moslims. Een dergelijke toegeving zou, nog volgens de admiraal, heel wat aspecten van de crisis verduidelijkt hebben.

Om te kunnen demoniseren, deinst men niet terug voor je reinste vervalsing. De Serviërs worden regelmatig beticht van de misdaden van hun tegenstanders.

'Iedereen beging wredeheden'

Commandant Jan Segers leidde het bureau voor militaire voorlichting van de VN in Zagreb vanaf oktober 1992. Hij is dus zeer goed geplaatst om de informatie die in het Westen verspreid werd te vergelijken met datgene wat hij 'aan de bron' wist.

- 'En de etnische zuivering, is dat een Servische specialiteit?
- Jan Segers. Men heeft de Serviërs bekritiseerd, terecht trouwens, voor hun verbetering jegens de minderheden in Bosnië. Maar de Kroaten hebben hetzelfde gedaan. Zij hebben driekwart van de Servische huizen in Krajina platgebrand, ze hebben ouderlingen vermoord, ze hebben massagraven gemaakt. Iets wat een UNMO-team meemaakte, drie weken na het offensief van Krajina: op een avond komt een oude Servische man aan hun deur kloppen. Hij zegt dat hij na eerst geslagen te zijn uit zijn huis gezet is door Kroatische soldaten die nog steeds zijn vrouw vasthouden. Omdat hun veiligheid niet verzekerd was, moesten de UNMO's de ochtend afwachten om zich ter plaatse te begeven. Toen ze daar aankwamen hebben ze de vrouw van 72 jaar dood aangetroffen met een schotwonde in het hoofd... Ik zie in die oorlog geen 'goeden'. Al naar gelang de omstandigheden en van hun mogelijkheden hebben ze allemaal geplunderd, verkracht, vermoord.¹

1. *Télémonistique*, 30 november 1995.

Als bijvoorbeeld de Kroaten de brug van Mostar bombarderen, klaagt het maandblad *Actuel* (zie volgende pagina) de... Serviërs aan, hoewel alle Serviërs al lang uit de streek verdwenen zijn! Ook *Newsweek* beschuldigt de Serviërs.

Medialeugen nr 3: encenering rond Sarajevo

De encenering rond de belegering van Sarajevo heeft een cruciale rol gespeeld. Ze moest dienen om in heel de wereld de stereotypen van een misleidende western op te leggen. De Serviërs waren de slechten, de externe agressors, die de stad omsingelden en uithongerden. De belegerden werden voorgesteld als '400.000 weerloze burgers'. Op die manier werden het leger en de Moslimmilities van Izetbegovic in de schaduw gelaten ofwel werden ze als puur defensieve krachten afgeschilderd. En dat terwijl die militie, die samengesteld waren uit ex-gevangenen die middels een decreet van Izetbegovic vrijgekomen waren, ook de Moslimbevolking aanvielen.

In werkelijkheid was Sarajevo een verdeelde stad met ook Servische wijken die gebombardeerd werden door Moslimtroepen. Even voor hij zijn post van commandant van Unprofor in Sarajevo verliet, heeft generaal Briquemont uitgelegd dat men meestal vergat dat de Moslims Grbavica en andere Servische stadswijken aanvielen. Die verklaring belandde in de prullenmand.

Het internationale Rode Kruis stelde een document op dat gewag maakt van zeventuizend door Moslimstrijdkrachten gedode Serviërs in Sarajevo. Een Nederlands officier sprak over dat rapport met Joegoslavische journalisten, maar enkel 'off the record'.¹³ Het document blijft geheim, de publieke opinie mag het niet weten.

Het echte lijden van de bevolking van Sarajevo werd op een schandalige manier gemanipuleerd. De media en bepaalde intellectuelen van het type Kouchner enceneerden soms ronduit. Net als in Somalië deinsde men niet terug voor het meest gortige bedrog. Een beetje verder vindt u twee teksten die dat bedrog ontmaskeren. Een ervan werd geschreven door een man van de basis, een Brits VN-soldaat. De andere door een hoge verantwoordelijke, een Amerikaans generaal die nu op rust is. Beiden vernietigen ze de mythe van de belegering van Sarajevo. Hun getuigenissen zijn duidelijk: de regering Izetbegovic veroorzaakt zelf groot lijden bij de eigen bevolking en houdt ze in feite gegijzeld.

Er zijn echte enceneringen op poten gezet om de mythe van 'de vijandelijke belegering van een weerloos slachtoffer' te versterken. Want die mythe diende om de westerse interventie 'voor de zwakken' te verantwoorden. Een voorbeeld van die encenering... In januari 1993 zien we tijdens een grootse televisieshow de geboorte van een kindje in het ziekenhuis van Sarajevo dat kampt met een dramatisch tekort aan water 'door de schuld van de Serviërs'. Maar onmiddellijk daarna brengt de verpleegster het kind naar het Holiday Inn hotel, driehonderd meter verderop en wast het daar zonder enig probleem. De tv-camera's volgen de baby, maar bij de montage verdwijnen de beelden over dat einde om de toeschouwer beter te schokken.¹⁴

Geen sprake van ons te melden dat het de autoriteiten van Sarajevo waren die vaak zelf het watertekort veroorzaakten... (zie p.23). Geen sprake van ons te melden dat het diezelfde regering Izetbegovic is die de toevoer van Russisch aardgas¹⁵ of van elektriciteit¹⁶ afsneed. En als we vernemen dat de levering van humanitaire hulp aan Sarajevo 'hervat werd, maar onmiddellijk opgeschort moest worden', zegt men er niet bij dat die opschorting werd opgelegd door de autoriteiten van Sarajevo omdat de pakhuizen vol zaten met spullen voor de zwarte markt!¹⁷

In november 1993 lanceert Jacques Toubon, toenmalig Frans minister van Cultuur, een spectaculair voorstel: 'de invoering van een vrijheidscorridor' om de Bosnische artiesten en intellectuelen de kans te geven Sarajevo te verlaten.¹⁸ Hij wijst het publiek er nooit op dat als ze die opgesloten artiesten buiten willen krijgen, er gevochten zou moeten worden tegen de soldaten van... Izetbegovic!

Om het even wat

De Amerikaanse journalist Peter Brock heeft enkele 'om het even wat' opgetekend uit de vs-media.

- "Beelden van vernietigde straten in Vukovar in 1991 werden opnieuw gebruikt maar dan als 'beelden van de strijd in Dubrovnik' waar dergelijke botsingen nooit plaats hadden.

- Zomer 1992. De BBC filmt 'een Bosnische Moslim gevangen in een Servisch concentratiekamp'. Achteraf zullen familieleden hem identificeren: Branko Velec, gepensioneerd officier van het Joegoslavisch leger. Het is een Bosnische Serviër, gevangen in een moslimkamp.

- Sarajevo, augustus '92. In een autobus, beschoten door een sluipschutter, zitten 'verschillende moslimkinderen en -baby's'. Meerdere kinderen zijn Servisch. Een kind dat gedood werd, wordt door verschillende tv-reporters voorgesteld als een moslimkind. Maar we zien een orthodoxe begrafenisritueel.

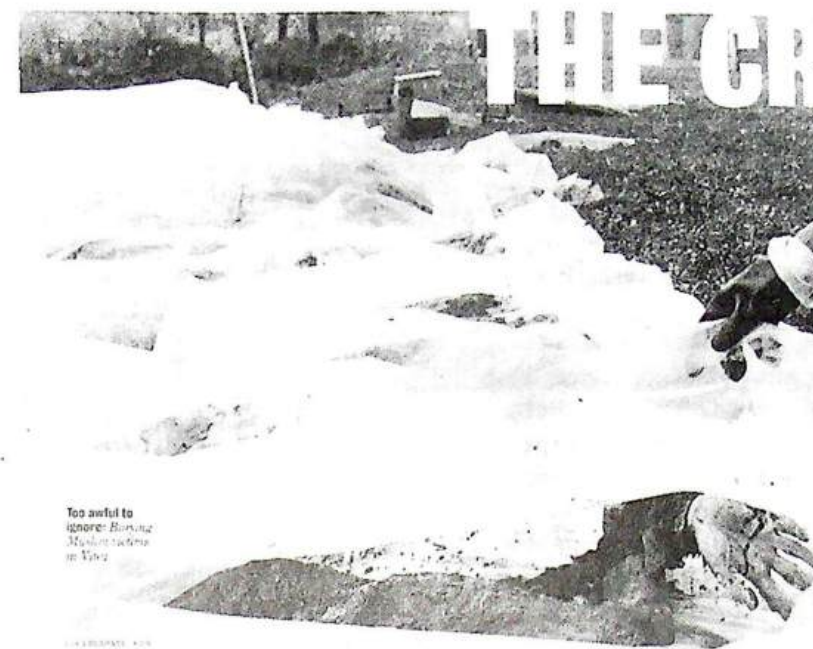
- 4 januari '93. *Newsweek* publiceert de foto van verschillende lijken: 'Bestaat er een manier om de Servische wredeheden in Bosnië te doen ophouden?' In werkelijkheid zijn het Servische slachtoffers. Het lijk van een man, die zeer herkenbaar is aan zijn rode kledij, was al te zien in een reportage die in Vukovar gedraaid werd, een jaar eerder.

- Maart '93. *CNN* toont de 'slachting van 14 Moslims' die zouden gedood zijn door Serviërs. Later blijkt dat de slachtoffers Serviërs zijn. Geen rechtzetting. In mei eenzelfde incident met 10 slachtoffers.

- Begin augustus '93. Een foto in de *New York Times* laat een Kroatische vrouw uit Posusje zien die haar zoon beweent die gedood werd tijdens een Servische aanval. In werkelijkheid hebben in Posusje bloedige gevechten plaatsgehad tussen Kroaten en... Moslims (34 Kroatische slachtoffers).¹⁹

1. *Star Tribune* (vs), 17 december 1993.

Ik doop je tot Serviër. Het is voor de goede zaak.



Newsweek

1993

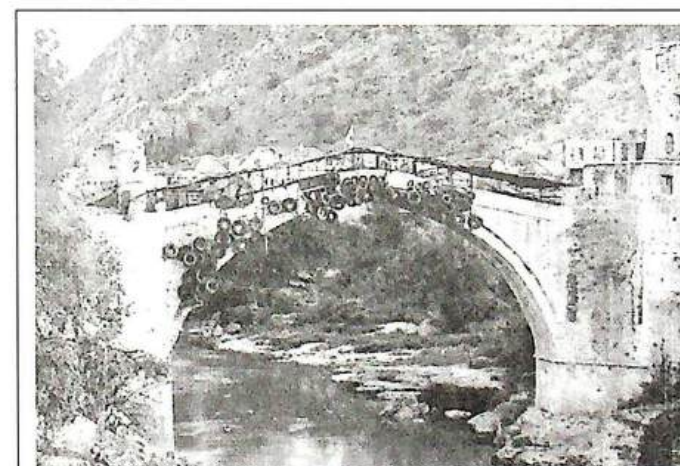
Foto: In Vitez worden moslimslachtoffers begraven

Krachtadig optreden. Eindelijk.

['Getting tough. At last']. Warren Christopher vloog naar Europa om de bondgenoten te raadplegen. Bronnen uit de omgeving van Clinton bevestigen dat, naast het opheffen van het wapenembargo tegen de Moslims, bombardementen tot de opties behoren om de Serviërs te stoppen...

Bedrog

Een verschrikkelijke foto inderdaad, die gebruikt werd om bombardementen op Serviërs te eisen. Alleen... *Newsweek* verbergt zijn lezers hier zorgvuldig dat het Kroaten zijn die deze Moslims in Vitez gedood hebben!



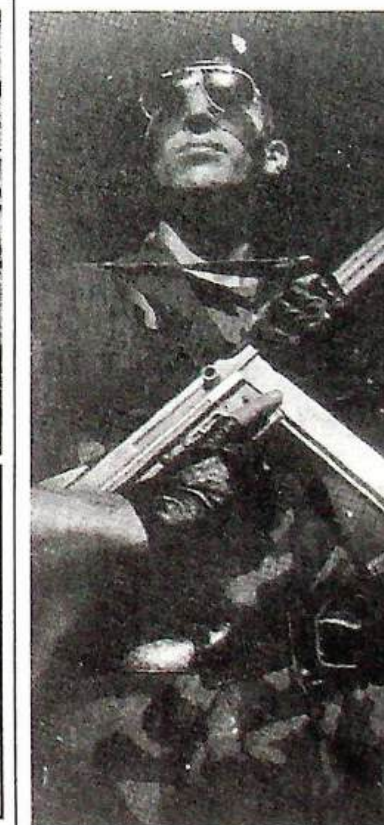
ACTUEL

December 1993

Deze brug van Vukovar is een pareltje van het architectonisch en historisch patrimonium van de Kroatische stad maar ook een strategisch punt dat volgens de Serviërs uitgeschakeld moest worden. Sinds het begin van de oorlog werden om en bij de 500 kerken, burchten, musea en andere historische monumenten van ex-Joegoslavië door de Servische artillerie platgewalst en tot puin herleid. cailloux.

Belachelijk

De brug die we hier zien is die van Mostar. In Vukovar, aan de Donau (de grootste rivier van Europa), is er geen enkele brug. Het zijn Kroatische nationalist die op 9 november 1993 de brug van Mostar moedwillig vernietigden. Zij hebben dat toegegeven. Er bevonden zich helemaal geen Servische troepen in die streek en de lokale Servische bevolking (voor de oorlog 30%) was al lang gedood of verjaagd. De drie betrokken partijen hebben verschillende religieuze bouwwerken vernield. Volgens een telling van de Amerikaanse journalist Peter Brock werden er van de 156 orthodoxe kerken die zich in Kroatië bevonden 100 met de vloer gelijk gemaakt. *Actuel* zwijgt daarover. Twee maanden later excuseerde het blad zich omdat het de twee steden verwisseld had en daar bleef het bij!



Observateur

n° 1468

Servische militie: de gruwel is voor de wereldburger niet langer te aanvaarden.

Leugen

Het gaat hier duidelijk om een lid van een Kroatische militie, herkenbaar aan het nationale embleem op zijn pet.

Wie heeft gelijk: Toubon, Kouchner of Merlino?

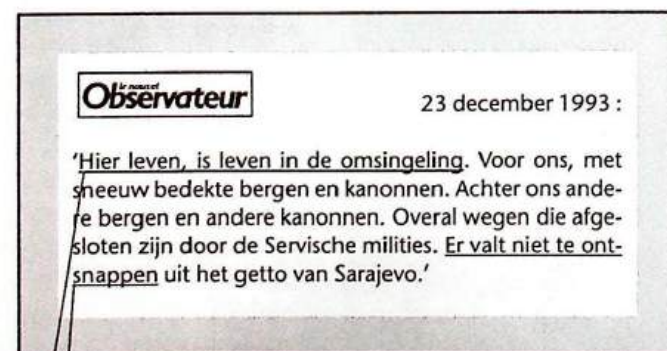
Het werd nochtans duidelijk uitgelegd in het boek van Jacques Merlino, hoofdredacteur internationale politiek van *France 2*. In tegenstelling tot zijn collega's had Merlino vanaf oktober 1993 de fabeltjes van Kouchner en Bernard-Henri Lévy weerlegd door te schrijven: 'Hoe kan je verzwijgen dat dat volk op de eerste plaats gevangen is omdat Izetbegovic dat zo wil? Wie is ervan op de hoogte dat het inderdaad de Moslimmilities zijn die sinds het begin van de oorlog de burgers verbieden de stad te verlaten? En dat tientallen van die burgers elke nacht hun leven riskeren in een poging te ontsnappen door de landingsbaan van de luchthaven over te steken? (...) De kinderen van Sarajevo zijn stuk voor stuk gijzelaars die vastgehouden worden om de machtswellust van een handvol mensen te bevredigen.'¹⁹

In juni van dat jaar had de Franse generaal Morillon in een interview aan de *Lidove Noviny* uit Praag 'met klem de Moslimregering van Bosnië aangeklaagd omdat die niet toegelaten had dat het beleg van Sarajevo werd opgeheven. Het Bosnische regime wil Sarajevo behouden als smaakmaker die de sympathie van de wereld moet opwekken en heeft Unprofor herhaaldelijk de toelating geweigerd om een staakt-het-vuren in te stellen.'²⁰ De leidende figuren van Sarajevo hielden de kinderen van het eigen volk gegijzeld maar hadden er wel voor gezorgd dat hun eigen kinderen in het buitenland zaten, weg van de oorlog.

Dat boek van Merlino, gepubliceerd in oktober 1993 en gewoon weggecensureerd door zijn collega's, is er niet in geslaagd de informatietrend te wijzigen. De medialeugens en de mythes werden in stand gehouden. Waarom? Net als tijdens de Golfoorlog kwam het er niet op aan te informeren, maar te manipuleren. Als men wou dat de mensen de politiek van de westerse regeringen slikten, mocht men ze niet al te veel inzichten bijbrengen. Integendeel, men moest ze het nadenken beletten. Daarom moest de mythe van 'Sarajevo, gevangenis waaruit niet te ontsnappen valt' er worden ingeheid (zie hieronder).

In werkelijkheid bestond er een tunnel - gecontroleerd door de troepen van Izetbegovic - die Sarajevo met de buitenwereld verbond. Maar het moslimregime gebruikte die uitsluitend om troepen aan te voeren. Burgers mochten de tunnel niet in. Dat staat duidelijk te lezen in de rapporten van Unprofor die niet aan het publiek zijn bekend gemaakt. Waarom hield het regime Izetbegovic de burgers van Sarajevo op die manier gevangen? Het rapport van Unprofor van 20 oktober 1994 geeft daar een duidelijk antwoord op: 'het doel van de Bosniërs is niet de omsingeling van Sarajevo door de Serviërs te breken, want ze hebben er politiek alle belang bij dat de belegering voortduurt.'

Wat men ons verteld heeft



CENSUUR: Er was een tunnel waardoor je de stad kon verlaten (zie hiernaast). De westerse politieke verantwoordelijken waren er zeer goed van op de hoogte, net als hun vertrouwelingen bij de media.

VALS: De moslimleiders van Sarajevo hadden hun eigen kinderen zorgvuldig naar het buitenland gebracht maar ze verboden de andere inwoners om de stad te verlaten.

'Ik zal zeker verrast zijn als ik het nieuws vergelijk met wat ik gezien heb'

Nick Gowing, journalist van het Britse tv-station ITN, zet de heersende opvatting over de belegering van Sarajevo recht:

'Men kan nooit genoeg de gruwel en het lijden benadrukken van een bevolking die als schietschijf gebruikt wordt vanaf de omliggende heuvels. Maar de verantwoordelijken van de VN, die als opdracht hadden die schotenwisselingen tussen Bosniërs (Moslims, nvda) en Serviërs in het oog te houden, zeggen dat koppen als "De Serviërs bombarderen Sarajevo en doden daarbij 20 mensen misleiden".

Een officier die in Sarajevo gelegerd was zei me: "Ik zal verrast zijn als ik de berichtgeving vergelijk met wat ik vandaag gezien heb." Hij verwittigde me dat het Servisch bombardement op het Bosnische leger voorgesteld zou worden als "Sarajevo massaal gebombardeerd". "De reportages zullen zeggen dat de Serviërs 500 obussen afgevuurd hebben op Sarajevo, zonder te vermelden dat er 480 bestemd waren voor het Bosnische leger en misschien 20 voor de stad."

In Sarajevo werden de Servische strijdkrachten regelmatig beschreven als de schuldigen terwijl ze soms (maar niet altijd) geprovoceerd werden door een Bosnisch militair offensief.

"Een goed deel van de Servische bombardementen, wordt veroorzaakt door de aanvallen van de Moslims", verklaarde een Brits hoger officier. Volgens een andere, verantwoordelijk voor de VN-operaties, "beschrijft de televisie steeds de zwakte van de Moslims en de sterkte van de Serviërs, maar nooit de sterkte van de Moslims".¹

1. *The Independent on Sunday*, 3 juli 1994.

Wat men ons verzwegen heeft

Geheim rapport van Unprofor, 7 december 1994:

'In de zomer van 1993 werd een tunnel onder het vliegveld van Sarajevo in gebruik genomen. Hij maakt het in- en uitgaan van personen en van verschillende producten mogelijk. Hij is goed uitgerust: vaste ondergrond, verluchting, elektrische uitrusting, doorgang voor duwwagentjes. Hij maakt troepenbewegingen van en naar Sarajevo mogelijk. Zo werd tijdens de maanden augustus en september 1994 het volgende vastgesteld:

- van Butmir naar Sarajevo: 66.987 bewapende militairen en 5.892 ongewapende personen;
- van Sarajevo naar Butmir: 66.080 bewapende militairen en 9.827 ongewapende personen.

Individuele toelatingen worden verleend door het Bosnische ministerie van Binnenlandse Zaken. Naast het Bosnische leger en officiële Bosnische vertegenwoordigers hebben de leden van de territoriale Kroatische milities (HVO) toegang tot de tunnel.

In de stad zelf bestaan er netwerken van kelders en riolen die de Servische wijken met de moslimwijken verbinden. Maar die doorgangen worden zeer weinig gebruikt omdat ze zeer streng worden bewaakt door de Bosnische autoriteiten.'

'Wij, als vierde partij'

Olga Djokovic, geboren in 1945 in Sarajevo, oud basketkampioene (169 selecties voor de Joegoslavische nationale ploeg, twee maal kampioen van Frankrijk) werkte sinds 1975 als sportcorrespondente voor de Oslobodenje. Zij hield een dagboek bij van die twee belegeringsjaren. Uittreksels uit dat dagboek en uit een interview...

'Ik leef nog. Heel wat mensen niet meer. Ik ben niet gekwetst. Er zijn duizenden invaliden. Ik heb het summum van lijden en onheil bereikt. En ik voelde me vernederd, zonder waarde en machteloos tegenover die oorlog. Vernietigd. Ik ben niets. Zover hebben ze ons gekregen. Ze hebben ons tot 'nullen' herleid. Allemaal, zonder uitzondering.

De wreedheden zijn het werk van zij die in de bergen zitten, maar ook van zij die in de stad zitten. Wij zitten in een concentratiekamp. Er kan geen vlieg binnen en er kan geen vlieg buiten. Maanden zonder stroom, zonder kaarsen, zonder batterijen, zonder tv, zonder radio, zonder keuken. Er rest ons alleen nog het donker. We gaan om 18 uur slapen.

Leugens. Media die de waarheid verminken, die zonder scrupules liegen, die er maar op los wauwelen, die lak hebben aan de waarheid. Elke partij heeft haar tegenpropaganda, haar vernieuwers in het kwaad die tot geweld aanzetten.

Ik heb getracht mijn gezond verstand te bewaren. Ik heb getracht van iedereen te houden. Geen etnische en nationalistische verdeeldheid, geen afscheiding omwille van een naam. Ik heb getracht te blijven wie ik was. En ik vroeg me voortdurend af: drie naties, drie etnische groepen? En wij, de vierde? Niemand denkt aan ons. Wij die geen oorlog willen, en geen haat, en geen doodslag.

'Wij, die niet willen haten, niemand denkt aan ons!'

- Denkt u dat men niets deed om de belegering te verkorten?

- Het was allemaal een verschrikkelijk spel. Sarajevo had een rol te spelen en wij, wij waren de pionnen. Het was de slachtofferstad die door de hele wereld beklagd moest worden. De Serviërs waren er niet op uit de hele stad in te palmen. Zij wilden enkel de wijken met een Servische meerderheid. Zo hebben ze bijvoorbeeld nooit de Mahalawijk, waar 100% Moslims woonden, willen innemen. De Moslims van hun kant hebben niets gedaan om de belegering in te korten of om het lijden te verzachten. Wij, de inwoners, werden door de Serviërs belegerd maar het waren de Moslims die ons

beletten de stad te verlaten. Ze leverden geen reisdocumenten af. Sarajevo moest zo lang mogelijk een martelaarsstad blijven.¹

Wij hadden allemaal genoeg van de dood, van de honger, van de kou. 's Winters leefde ik zonder verwarming, met gebroken ruiten in een kamer met een temperatuur van min 7°. Van tijd tot tijd ging ik naar mijn buur die zich een beetje verwarmde met een batterij. Ik had niets te eten. Ik vermagerde 19 kilo. Tezelfdertijd zag ik sommige leiders die de knoopjes van hun vest niet meer dicht kregen. Wij wisten allemaal dat de autoriteiten, de hooggeplaatste mensen, de belegering in stand hielden en vooral goed verdienden aan de zwarte markt. Er waren criminelen, bandieten en de maffia die er belang bij hadden dat de toestand aanhield. En dat waren allemaal Moslims, om de simpele reden dat alle belangrijke posten in hun handen waren en dat de Serviërs niet in de positie waren om aan de touwtjes te trekken, terwijl de Kroaten maar een kleine minderheid waren.

- Had u het gevoel dat er veel ongelijkheid was?

- Natuurlijk. De zwarte markt floreerde. De geprivilegieerden dat waren de militairen, de rijken en de Moslims.

Maandenlang hebben we geen stroom gehad. Alleen de verschillende Generale Staven hadden stroom. En ook nog de mensen die betaalden, en de moskeeën en de cafés.

'Wie kon betalen, kon alles kopen'

Op een dag stopt er een ambulance voor mijn woonblok. Ik sta op het balkon te kijken. Ik denk dat ze voor een zieke of gekwetste gekomen zijn maar de verplegers leveren alleen maar drie grote kisten rode wijn af. Op een ander dag kwam er een vrachtwagen met een enorme lading augurken op azijn. Ik dacht dat het voor heel de wijk was. Maar neen, het was voor één mijnheer die zich een voorraad voor tien jaar wilde aanleggen. En dat was dagelijkse kost. Wie kon betalen, kon alles kopen. Begrijp me goed: er zijn in Sarajevo eerlijke, beschaafde, vredelievende Moslims, echt toffe mensen. Maar spijtig genoeg zijn zij het niet die gewapend zijn, zijn zij het niet die recht op spreken hebben. Er waren er die precies dachten zoals ik, die dat afgrijselijk leven en die rotstad kotsbeu waren, maar zij waren niet de 'goede' Moslims. Het waren de fundamentalisten die alles leidden.¹

1. *Balkans Infos* (Frankrijk), nr.10.

De westerse regeringen waren op de hoogte van het bestaan van die tunnel. De top van de sympathiserende media ook. Ze hielden dat feit voor het publiek verborgen. *Le Monde* onthulde de mythe op een ogenblik dat het van geen nut meer was. Op 7 oktober 1995 gaf het Franse dagblad toe - als het geen politiek belang meer had - dat 'de belegering van Sarajevo nooit sluitend was. Het Bosnische leger controleerde de Igmanberg (afgestaan door de Serviërs onder druk van de NAVO, nvda) en het kon zich verplaatsen via een smalle tunnel die onder het vliegveld werd gegraven om vervolgens het pad van de Igmanberg te nemen. Het is via die weg dat de militairen hun wapens en munitie kregen. (Maar) een inwoner van Sarajevo die wenste te vertrekken moest echter zoveel officiële documenten verzamelen dat het soms meer dan een jaar in beslag nam en dan waren de wegen weer dicht. De regering (...) vreesde voor een exodus.'

Waarom hebben de media die er altijd prat op gaan dat ze alles zonder voorin- genomenheid en zonder vrees tot op het bot onderzoeken, ons niet eerder inge- licht over die bewuste tunnel? Waarom spreekt men er pas over na de Pax Ameri- cana van Dayton? Waarom onthield men ons de rapporten van Unprofor die het belang van de tunnel aantoonde (zie hiernaast)? Om de mythe van de '400.000 ongewapende burgers' in stand te houden. Nochtans lag er daar toch een goed onderwerp voor onderzoeksjournalistiek... Had Unprofor meegewerkt aan de bouw van de tunnel? Wie gaf het bevel om te zwijgen? Wie leverde de wapens? Waar gingen die soldaten vechten? Antwoorden op die vragen zouden de officiële mythe onderuit gehaald hebben. En de media hebben dus gezwegen.

Bovendien werd de informatie op een irrationele manier toegespijst op Sarajevo. En dat terwijl de botsingen en wreedheden veel erger waren in de streek van Mostar. Maar daar waren het de nationalistische milities van de Kroaten en de moslims die mekaar hardnekkig bevochten. En de westerse media konden de spots niet op Mostar richten omdat dat het 'slachtofferbeeld' van die Westerse beschermelingen zou hebben geschaad.

In een poging om die onvoorstelbare aandacht voor Sarajevo toe te lichten, werden een aantal oppervlakkige verklaringen ingeroepen. Men had het over het comfort van de journalisten die zich goed geïnstalleerd hadden in hun hotel, over het feit dat de stedelijke moslimintellectuelen van de hoofdstad dikwijls Engels spraken en dus handiger getuigen waren dan de Servische of Kroatische boeren. Dat fenomeen van de 'Hilton-journalistiek' bestaat. Toch is het niet de oorzaak maar eerder het gevolg van een bepaalde politieke keuze: de autoriteiten van Sarajevo, net als die van Zagreb, waren de goede bronnen, zij waren de bijbel. Ook als de Serviërs Engelstalige stedelingen waren geweest, hadden ze nooit zo'n voorkeursbehandeling genoten. Ze zaten immers niet in 'ons' kamp.

Het regime Izetbegovic het slachtofferbeeld aanmeten en de Bosnische Serviërs dat van externe agressor verloopt ook via zeer kleine dagdagelijkse manipulaties. Een Belgisch waarnemer, Nikola Vukasinovic, heeft de televisiebeelden over bei- de partijen met elkaar vergeleken. Hij stelde vast dat de Serviërs systematisch in militair uniform werden getoond, terwijl men de Moslims in burgerkledij liet zien. Men wordt zich daar pijnlijk van bewust in een klein stukje van *TF1* op 3 januari 1995: de journaliste legt uit dat 'de Moslim Suad Tabak, hoofd van de militaire afdeling van zijn woonblok in een buitenwijk van Sarajevo, geen toela- ting kreeg zich in uniform te laten zien'. Nochtans toont de camera het uniform dat op de grond ligt. Volgens ons zijn dergelijke richtlijnen afkomstig van Ruder Finn, het Amerikaanse PR-bedrijf dat de opdracht kreeg het regime van Izetbeg- ovc een slachtofferimago aan te meten.

Het gaat er niet om het reële lijden dat door de Servische nationalistische mili- ties aan de bevolking van Sarajevo werd aangedaan te ontkennen. Maar men kan zich niet beroepen op het lijden van de ene partij om dat van de andere te verstop- pen. Als men ziet hoe de westerse media het lijden van de 'slechte slachtoffers' ver- zwijgen, als men ziet hoe ze sommige nationalistische demoniseren, en andere ophe- meln, dan moet iedereen die echt vrede wil zich afvragen welke belangen die media verdedigen. We zullen dieper op dat thema ingaan in de hoofdstukken die gewijd zijn aan de verborgen belangen van de grootmachten in de Balkan.

LE SOIR 11 maart 1995

Een beschuldigend CIA-rapport
De Serviërs, belangrijkste oor-
zaak van de etnische zuivering

Een geheim rapport van de CIA, waarvan de *New York Times* een ko- pie kon bemachtigen, legt de ver- antwoordelijkheid voor de etnische zuiveringen in Bosnië voor 90% bij de Serviërs. Het rapport wordt door een niet nader bepaalde Ame- rikaanse verantwoordelijke als zeer objectief en direct omschreven, stelt ook dat de systematische aard van de ondernomen acties doet vermoeden dat de Servische poli- tieke leiders bijna zeker een rol ge- speeld hebben in die misdaden. Volgens een Amerikaans verant- woordelijke gebruikte de CIA voor dat rapport luchtopnamen en een enorme hoeveelheid technische analyses... (AFP)

MISLEIDING

• Het zijn de misleiders zelf die beweren dat het 'zeer objectief' is, en die vervolgens die indruk versterken door te spreken over 'tech- nische analyses' waar ze 'vermoedens' en 'bijna zekerheden' aan toevoegen om Bel- grado te beschuldigen.

• Dat artikel werd niet door *Le Soir* gemaakt maar is een overname van een AFP-persbe- richt. De politieke verantwoordelijkheid om zomaar, zonder kritiek, een communiqué van de CIA over te nemen, blijft echter be- staan.



28 november 1991

DUBROVNIK, MARTELARES
'Dit middeleeuws kroonjuweel van Kroatië wordt verpletterd onder het vuur van het Joegoslavisch le- ger. De 31.000 bewoners van die enclave zijn gijzelaars van een nooit gezien bloedbad.'

LEUGEN: *Paris-Match* wil ons doen geloven dat de Serviërs die historische schatten ver- woesten. Iedereen die na de gevechten in Du- brovnik kwam, heeft kunnen vaststellen dat de oude stad nagenoeg geen schade geleden heeft.

De belegering van Sarajevo, ongebruikelijk toegelicht door een Brits soldaat...

Rod Thornton, Brits soldaat, verbleef twee maanden in Sara- jevo in het kader van een VN-opdracht:

'Ik herinner mij van toen ik in Bosnië was, dat een Ame- rikaanse televisieploeg weigerde de ruïnes van een Ser- visch dorp te filmen met het voorwendsel dat het de kij- kers in verwarring zou kunnen brengen. Dat voorbeeld vat de houding van de journalisten samen, een houding waaraan de soldaten zich zo ergeren. Die zijn getuige van een burgeroorlog waarin alle partijen onbe- schrijflijke wreedheden begaan. Zij zitten in het vuur van de actie. De journalisten echter nemen een morali- serende houding aan, ondersteunen één kamp en kiezen resoluut voor een anti-Servische houding.

Voor de journalisten is Sarajevo Bosnië. Ze moeten van die stad dus het belangrijkste oorlogstoneel in Bosnië maken en dus overdrijven ze het lijden in de hoofdstad. Ik wil de gebeurtenissen in Sarajevo niet minimaliseren, maar andere Bosnische steden hebben meer geleden.

Vooreerst gaat het hier niet over een belegering in de

...en door een Amerikaans generaal

Generaal Boyd was tweede in bevel van het *us European Command*. Hij publiceerde onderstaande tekst na zijn pen- sionering.

'Het lijden van de stad verandert niets aan de werkelijk- heid: het beeld van een gekwetst en belegerd Sarajevo is een belangrijke troef voor de Bosnische regering. En ter- wijl die regering de duizendste dag van de belegering herdacht, verkocht men op de lokale markten sinaasap- pelen, citroenen en bananen aan prijzen die nauwelijks hoger lagen dan in de rest van West-Europa. Tezelfder- tijd was de prijs van de benzine in Sarajevo 35% lager dan in Duitsland. Een studie van het "World Food Pro- gramme" in mei 1994 heeft vastgesteld dat na een harde winter, niemand in de stad slecht gevoed was en dat slechts een klein percentage van de bevolking onvol- doende gevoed was. Zelfs het aantal doden door geweld was in 1994 fel gedaald (324 voor het jaar volgens de Verenigde Naties). In verhouding tot het aantal inwo- ners, was het cijfer vergelijkbaar met verschillende Noord-Amerikaanse steden en lichtjes lager dan dat van Washington DC. Toch maken de verslaggeving in de media en de regeringsverklaringen gewag van een mee- dogenloze belegering.

Het onheil dat over de stad kwam, werd gedeelte- lijk veroorzaakt door de regering van Sarajevo zelf... Zo bombardeerden de regeringssoldaten bijvoorbeeld zelf het vliegveld, de belangrijkste aanvoerhaven voor internationale hulp. De pers en sommige regeringen, die van de vs inbegrepen, schrijven die beschietingen over

ware betekenis van het woord. Het is niet het doel van de Serviërs de stad tot overgave te dwingen. Bovendien beletten ze geenszins, tenzij ze geprovoceerd worden, de toegang voor humanitaire konvooien.

Tijdens mijn verblijf in Sarajevo zijn alle overeen- komsten voor een staakt-het-vuren geschonden door de regeringstroepen. Om in het middelpunt van de aandacht van de wereld te blijven mocht Sarajevo niet te rustig worden. De bombardementen moesten aan- houden. De VN voerde voldoende stroomgeneratoren en brandstof aan opdat Sarajevo niet langer zonder stroom zou moeten zitten. En nochtans bleef de black-out aan- houden omdat de regeringsverantwoordelijken die leveringen achterover drukten. De pers blijft noch- tans de schuld van de stroomonderbrekingen op reke- ning van de belegeraars schuiven.

De journalisten 'vergeten' al te graag dat een deel van de humanitaire hulp van de Verenigde Naties of uit Ser- vië zelf komt, of via gebieden die door de Bosnische Ser- viërs worden gecontroleerd.¹

het algemeen toe aan de Serviërs, maar geen enkel waar- nemer twijfelt er aan dat de moslimtroepen er belang bij hadden zelf bevriende doelwitten onder vuur te nemen. Zo'n bombardement leidt meestal tot de tijdelijke slui- ting van de luchthaven waardoor de prijzen op de zwarte markt, voor goederen die de stad binnenko- men via aanvoerwegen die onder controle staan van bevelhebbers van het Bosnische leger of van rege- ringsverantwoordelijken, de hoogte ingaan.

In de winter 1993-1994 heeft de stad zijn actieve mede- werking verleend aan het 'droogleggen' van de stad. Een Amerikaans Fonds had een project op punt gezet om water te pompen in het stedelijk leidingnet, maar botste op een weigering van de regering die gezondheidsredenen inriep. Die weigering had weinig van doen met een bekommernis om de zuiverheid van het water maar alles met zij die de benzine van de VN doorverkochten die nodig was voor de waterverdeling. En natuurlijk leverde het aangrijpende beelden op van inwoners van Sarajevo die in de rij stonden bij de waterverdelingspunten, al dan niet onder mortier- of snipersvuur.

Het is een opmerkelijk succes voor de Bosnische diplomatie dat de Moslims een militair evenwicht met de Serviërs hebben kunnen opbouwen en tefel- dertijd in de ogen van het grootste deel van de inter- nationale gemeenschap het imago van machteloos slachtoffer bleven behouden.²

1. *South Slav Journal* (Londen), juni 1995.

2. Amerikaans tijdschrift, *Foreign Affairs*, september-oktober 1995.

Medialeugen nr 4: demoniseren tegen de feiten in

Om de Serviërs te diaboliseren, en alléén de Serviërs, hebben de westerse media de elementaire regels van de journalistieke deontologie met voeten getreden. Net als in de Golfoorlog.

Zolang het maar over de 'slechten' ging, was het bijvoorbeeld toegelaten allerlei feiten gewoon te verzinnen. Maandenlang hebben onze media de Serviërs ervan beschuldigd de historische stad Dubrovnik met '1500 obussen per dag' te vernietigen. Nooit werd er ook maar één enkele foto met echte ruïnes gepubliceerd. Nogal wies: alles beperkte zich immers tot het verbranden van autobanden in de haven. Die branden werden aangestoken door de Kroatische nationale garde en vergezeld van een stortvloed aan alarmerende berichten van de Kroatische autoriteiten. Op basis daarvan ontstond er een algemene verontwaardiging en circuleerden er aan de Europese universiteiten petitie om de antieke stad te redden. Dat thema was goed gekozen omdat heel wat Europese vakantiegangers de schoonheid van de stad hadden kunnen bewonderen. En opnieuw werden de Serviërs op een goedkope manier baarljke duivels.

Beeld je een misdaadproces voor een assisenhof in. Veronderstel dat de heer A geschoten heeft op de heer B en dat B het vuren beantwoordt heeft. Stel dat de procureur enkel de tweede schutter beschuldigt en over het eerste schot, dat van mijnheer A, in alle talen zwijgt... Zou dat niet onrechtvaardig zijn? Welnu, dat is precies wat zich in Bosnië herhaaldelijk heeft voorgedaan en hoe de media zich als die procureur hebben gedragen...

De getuigenis van een Belgische Unproformilitair, Jan Segers, zet de ware toedracht van de feiten duidelijk op een rijtje: 'Ik ben in Sarajevo, in het Kosovoziekenhuis, als ik plots zeer nabij twee knallen hoor. Ik kijk door het raam en ik zie twee mortierstukken die net een projectiel hebben afgevuurd. Vijf minuten later beantwoorden de Serviërs de schoten. Ze treffen het ziekenhuis. Daarna verklaart men tegenover de hele wereldpers dat de stoutste Serviërs hospitalen bombarderen.'²¹

Generaal Briquemont, die toen het bevel voerde over de Unprofortroepen in Bosnië bevestigt dat: 'In Sarajevo provoceert het Bosnisch leger het Servisch leger dagelijks. Wij kunnen dat zeer gemakkelijk vaststellen, omdat de Bosnische mortierstellingen meestal opgesteld staan in de buurt van Unproforeenheden.'²²

Men blaast arbitrair het aantal slachtoffers op

Een andere manier om de Serviërs te verketteren was het systematisch en arbitrair opdrijven van het aantal slachtoffers. Procédé dat we terugvinden in alle grote propagandacampagnes van de media (Vietnam, Roemenië, Irak...). Niets is zo moeilijk als in dergelijke verwarde en controversiële omstandigheden met precisie het aantal slachtoffers in te schatten. Maar de westerse media worden niet gehinderd door omzichtigheid als het er om gaat onze tegenstanders te belasteren. In dit geval gaat men zelfs zo ver om de statistiegeboortecijfer over te nemen en de niet-geboren kinderen bij de 'slachtoffers' op te tellen!

Om op dat vlak de waarheid in ere te herstellen, is George Kenney bijzonder goed geplaatst. Hij neemt in 1992 ontslag als chef van de afdeling Joegoslavië protesteren tegen de medialeugens van de Amerikaanse politiek. In 1995 zal hij alle valselyk verspreide informatie ontmaskeren...

'Men kan wat de Serviërs in Bosnië gedaan hebben niet minimaliseren. Hun geweld tegen de Moslims overtreft ruimschoots wat deze laatste gedaan hebben. Maar volgens mijn berekeningen loopt het aantal slachtoffers in Bosnië niet op tot 200.000 maar ligt het tussen 25.000 en 60.000.'

Chemische wapens?

Tijdens de Golfoorlog beschuldigden de westerse media de Irakezen van het gebruik van chemische wapens. Pure verzinsels om van de tegenstander een satan te maken. (Zie ons boek 'Attention, médias!', p.108) Die truc kwam eens te meer van pas...



Een term die tot doel heeft afkeer te wekken. Maar in *Le Soir* hieronder vernemen we dat het in feite over traangas gaat. Zoals de politiemachten in alle westerse landen er regelmatig gebruiken om betogingen van arbeiders of studenten uiteen te drijven. Hebben de media het bij die gelegenheden dan ook over chemische wapens?



Na die vernietigende kop geeft het tweede deel van het artikel integendeel aan dat de lokale VN-verantwoordelijken die informatie volledig tegengesproken hebben. Maar het gas haalde wel de kop!



We zien dat de feiten uiterst mager zijn in dit bericht dat gebaseerd is op de persberichten van AP en AFP. De 'bron' is telkens de vijand. Dat weerhoudt *Le Soir* niet het gas in de titel te zetten terwijl de rest van het stuk vooral gaat over het... moslimoffensief in het noorden van Bosnië. Geen woord over wat de Bosnische soldaten aanrichtten tijdens dat offensief.

In augustus 1992, net voor ik ontslag nam, schreef ik een nota waarin ik suggereerde om onderzoeksteams te sturen. Mijn voorstel werd verworpen. (...) De indringende beelden van de 'killing fields', verpersoonlijkt door de skeletmagere Moslims in de Servische concentratiekampen, boden Haris Silajdzic, toen minister van Buitenlandse Zaken van Bosnië, de mogelijkheid het aantal slachtoffers schaamteloos te overdrijven. In december 1992 verklaarde hij aan de journalisten dat er aan Bosnische zijde 128.444 doden waren gevallen. Het was duidelijk dat hij tot dat cijfer kwam door bij de 17.466 bevestigde doden, de 110.000 mensen op te tellen die het Bosnische Instituut voor Volksgezondheid als vermist beschouwde. Gewiekst politicus als hij was, begreep Silajdzic het voordeel dat hij uit dat zogenaamde bloedbad kon halen. In het Westen zou hem dat politieke steun opleveren en in de moslimwereld de broodnodige giften om de Bosnische oorlogsmachine verder uit te bouwen.

In een eerste fase misten die cijfers hun doel. Maar op 28 juni 1993, verklaarde de vrouwelijke Bosnische vice-minister van Voorlichting aan journalisten dat er tweehonderdduizend mensen gedood waren. Ik kende haar omdat ik haar diensten gebruikt had als vertaalster en gids in Sarajevo. Vandaar dat ik denk dat zij dat deed uit naïeve beroepsijver. Wat er ook van zij, de belangrijkste geschreven en audiovisuele media begonnen die cijfers zeer snel te verspreiden, zonder hun bronnen te controleren of te laten bevestiging.²³ Vandaag, zo besluit deze hoge vs-functionaris, heeft Silajdzic het regelmatig over 'de Bosnische volkerenmoord en holocaust'...

Medialeugen nr 5: een heel volk als de baarljke duivel

Telkens er wredeheden begaan worden, beschuldigen de heersende media 'de Serviërs'. In feite gaat het niet over om het even welke Serviërs, maar over de uiterst rechtse nationalistische milities. Om de ware sociale aard van die bendes aan te tonen zou men de term 'Servische extremisten' of 'nationalisten' of zelfs tchetniks moeten gebruiken. Maar neen, men veralgemeent naar een heel volk. Waarom? Om het embargo en de bombardementen te verantwoorden tegen een volk dat 'zagezegd' rebelleert tegen de Nieuwe Wereldorde.

Karikaturen stellen bloeddorstige geweldenaars, weerzinwekkende dieren of monsters à la Dracula voor, met als opschrift 'Serviër'. Die vereenvoudiging, dat amalgaam deed een echt anti-Servisch racisme ontstaan. En dat ging zo ver dat het Franse weekblad *Globe* een debat tussen een Servisch en een Kroatisch historicus publiceerde onder de titel: 'Hebben de Serviërs de etnische zuiveringen in het bloed?'²⁴ Het ging zo ver dat heel wat organisatoren van debatten geen Serviër durfden uit te nodigen uit vrees voor het verwijt 'tendentieus' en 'medeplichtig' te zijn.

De demonisering door de media is echt een fenomeen van de dominerende ideologie. Men kan er niet aan ontsnappen zonder er een diepgaande politieke analyse van te maken en zonder die ideologie aan een systematische kritiek te onderwerpen.

Laten we nu het absolute klapstuk van de demonisering even bekijken... Net als tijdens de Golfoorlog, net als in Roemenië,²⁵ kreeg de publieke opinie ijzingwekkende beelden voorgeschoteld, slachtpartijen, uiteengereten lijken... Maar was de commentaar bij die beelden geloofwaardig? Hebben de media, zoals ze beloofd hadden, lessen getrokken uit Timisoara?

De verschrikkelijkste beelden werden systematisch gebruikt om de Serviërs te beschuldigen zonder de betrouwbaarheid na te gaan van de Bosnische en de westerse regeringsbronnen. En zonder dat de media zich vragen gingen stellen bij een verontrustend toeval: telkens als er een slachtpartij plaats heeft, telkens als die beelden de publieke opinie choqueren, gebeurde dat in een periode dat het moslimregime van Izetbegovic er op uit was om een grotere Westerse interventie te verkrijgen (eerst een embargo tegen Servië, daarna bombardementen).

De onthutsende verkrachte non... bestond niet

LA LIBRE BELGIQUE 5 januari 1996

'De geschiedenis van Lucia Vetruse, Bosnische kloosterlinge, samen met twee medezusters door leden van de Servische milities verkracht. "Een verschrikkelijke ervaring, ik kan er niet over praten", schrijft ze aan haar overste. "Ik schrijf u, Moeder, niet om uw troost te krijgen maar opdat u me zou helpen... deze ongewenste zwangerschap te aanvaarden... Ze hebben mijn levensdoel, waar ik onwrikbaar achterstond, vernietigd. Mijn verdere leven is ook dat van vele anderen." Groots of heel bescheiden - men weet niet goed wat hier het meest gepast is - verzekert zuster Lucia dat ze niets wil vragen aan haar congregatie die haar al alles gegeven heeft. En ze legt uit dat ze met haar kind wil vertrekken, ze weet niet waar naar toe, maar God zal haar de weg wijzen.'

LA LIBRE BELGIQUE 14 januari 1996

'Die brief van Lucia Vetruse werd gepubliceerd in het magazine *Notizie dei gesuiti d'Italia*, en vervolgens overgenomen door verschillende persorganen. De verantwoordelijken hebben vernomen - spijtig genoeg iets te laat - dat de brief een vervalsing was, opgesteld (misschien vertrekkend van reële feiten) door een priester uit Bosnië met als doel de internationale gemeenschap te sensibiliseren.

De goede trouw van onze medewerker werd dus misbruikt, net zoals die van de Franse krant *La Croix* die dit getuigenis ook publiceerde en er frontpaginieuws van maakte.'

Het is uitzonderlijk dat een medium dat soort van zelfkritiek maakt. Meestal worden rechtzettingen weggemoffeld. Maar waarom dan toch nog trachten zich goed te praten door dat 'misschien vertrekkend van reële feiten' en toch nog pogen die verkrachte non te doen verrijzen?

Was het niet beter geweest te analyseren waarom er zoveel valse verhalen van die aard gepubliceerd werden in de westerse media?

Ondanks alles, en hoewel het scenario zich verschillende keren herhaalde, stelden de media de hamvraag niet: voor wie loont de misdaad?

Medialeugen nr 6: zwijgen als vermoord als een regime het eigen volk beschiet

Nochtans zouden enkele ontboezemingen van VN-verantwoordelijken de journalisten op het spoor hebben kunnen zetten. Zo is er een Belgische Unproforofficier in Sarajevo die uitlegt: 'In mei laatstleden ziet een van mijn collega's hoe de Moslims een raket afvuren tegen hun eigen televisiestation. Hij maakt daar een rapport van dat openbaar wordt gemaakt. De Bosnische regering verklaart hem "persona non grata" en de man moet Sarajevo onmiddellijk verlaten.'

Zo is er ook sinds 1 september 1992 een rapport voor de Amerikaanse volksvertegenwoordigers van het 'House committee on terrorism and unconventional warfare'. Hun stelling, die ook tot nadenken had moeten stemmen, luidt: 'Wat verschillende cruciale gebeurtenissen betreft, zijn de onderzoeksploegen van de VN tot het besluit gekomen dat die aanvallen op de burgerbevolking in feite uitgevoerd werden door de Moslims zelf; met het oog op de westerse media, om de toestand te verergeren.' Onder andere het bombardement op een rij aanschuijvende mensen voor een bakkerij in Sarajevo (27 mei), het bombardement gedurende het bezoek van Douglas Hurd (17 juli), de ontploffing op het kerkhof (4 augustus) en de moord op een producer van het televisiestation ABC (13 augustus): 'In al die gevallen waren de Servische troepen zo ver verwijderd dat de slachtoffers buiten het bereik van hun wapens vielen. De gebruikte wapens verschilden bovendien volledig van wat geciteerd werd in de rapporten van de Bosnische autoriteiten en de westerse media.'

Werd de publieke opinie op een machiavellistische manier om de tuin geleid? We onderzoeken de drie gebeurtenissen die via de media een overheersende invloed hebben gehad op de escalatie van de oorlog. 1. Het bombardement van de rij wachtenden voor de bakkerij (27 mei '92). 2. Het eerste bloedbad op de markt van Sarajevo (februari '94). 3. Het tweede bloedbad op de markt van Sarajevo (augustus '95).

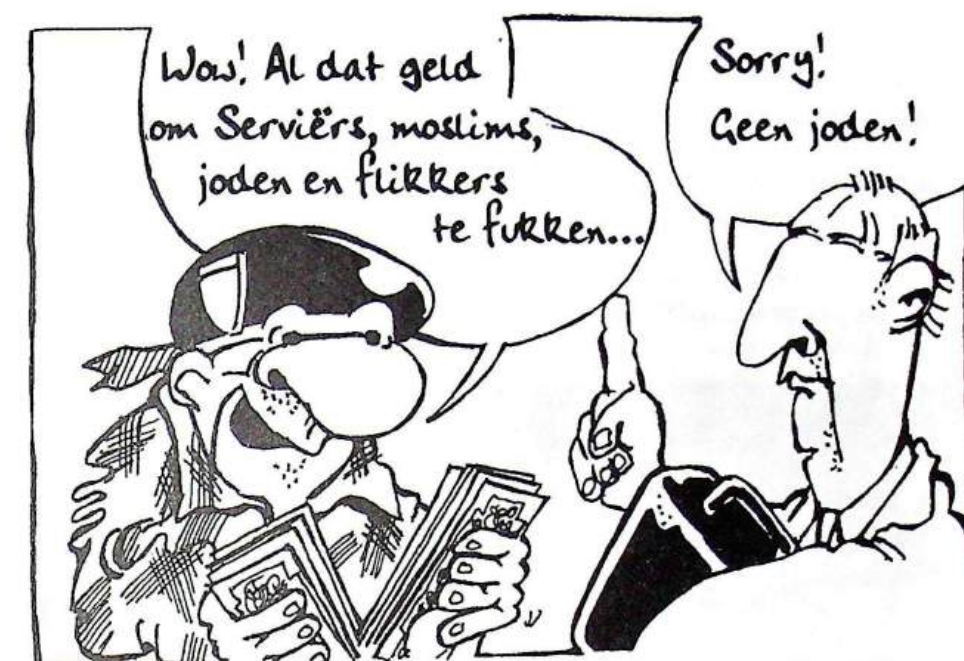
Wij hebben een enorme hoeveelheid informatie en analyses gelezen over deze gebeurtenissen, hebben systematisch de tegenstellingen onderzocht, de verborgen gehouden getuigenissen opgespoord en experts ondervraagd. Onze conclusie: die drie gebeurtenissen zijn gemanipuleerd volgens een zelfde patroon van vijf opeenvolgende fases: 1. Voorbereiding van min of meer verborgen objectieven. 2. Onthutsende beelden. 3. Ongefundeerde en ongecontroleerde beschuldigingen. 4. Verwezenlijking van de geplande objectieven. 5. Laattijdige ontkenningen zonder uitwerking op het publiek. In de bladzijden die volgen zullen we de verstrengeling van die vijf fases verduidelijken, en laten zien dat die herhaaldelijk terugkomen. Ons doel is de lezer in staat te stellen dat scenario in de toekomst te herkennen. Want het is voor herhaling vatbaar.

1. Geciteerd in Vernet en Gonin, 'Le rêve sacrifié', Albin Michel, Parijs, 1994.
2. Michel Collon, 'Attention, médias', EPO, Brussel, 1992.
3. *Solidaire*, 5 mei 1993.
4. *L'Événement du Jeudi*, 4 maart 1993.
5. *Le grand-père des chénois*, Radio Zinzine, januari 1993.
6. *Le Monde*, 10 januari 1993.
7. Geciteerd in het tijdschrift *War Report*, nr. 28/94, p.4.
8. Interview in *Télémonstique*, 30 november 1995.
9. Zie 'Attention, médias', p.294 over een in Londen verboden tentoonstelling.
10. Nota's doorgespeeld door een Zwitsers correspondent die verschillende internationale radiostations vergeleken heeft.
11. *Libération* (Frankrijk), 7 september 1992.
12. *France Inter*, 13 februari 1993, 13 uur.
13. *Solidaire*, 2 augustus 1995.
14. *Radio Yougoslavie International*, 12 februari 1993.
15. *NRC* (Nederland), 4 oktober 1995.

Ze beschieten hun eigen burgers

Een journalist van een groot Belgisch dagblad toont op het einde van de oorlog aan dat de publieke opinie onwetend werd gehouden... 'Franse soldaten van de vredesmacht van de VN zeggen dat er in Sarajevo tot half juni een aantal moslim sluipschutters actief waren die doelbewust op eigen mensen schoten. (...) De Franse soldaten maken deel uit van een speciale eenheid die zich bezighoudt met het bestrijden van sluipschutters. De soldaten beschikken over speciale apparatuur om het vuur van de sluipschutters te volgen. Zo kwamen ze tot de vaststelling dat er geregeld van op het dak van het voormalig parlamentsgebouw dat in handen van de regeringstroepen is, werd geschoten. Ze zagen hoe vanop het dak werd gevuld in de richting van burgers en op voertuigen van de VN. (...) De Fransen denken dat het de bedoeling was van de sluipschutters meer internationale sympathie voor de Moslims op te wekken. Wat opnieuw de vraag doet rijzen of er een bewuste politiek van de Bosnische regering van provocaties bestaat om de wereld achter haar zaak te krijgen.'

1. Paul Vanden Bavière, *De Standaard* (België), 3 augustus 1995.



16. Nick Gowing (ITN), in *The Independent on Sunday*.
17. *Deutsche Welle*, 14 februari 1993, 17 uur.
18. *Le Figaro* (Frankrijk), 4 november 1993.
19. Merlino, 'Toutes les Vérités yougoslaves ne sont pas bonnes à dire', Albin Michel, Parijs, oktober 1993, p.194-195.
20. In Peter Brock, 'Yougoslavie: The Partisan Press', tijdschrift *Foreign Policy* (vs), winter 1993-'94.
21. Interview in *Télémonstique* (België), 30 november 1995.
22. Idem.
23. Kenney, *New York Times Magazine*, 23 april 1995.
24. *Globe*, 21 april 1993.
25. Zie Gérard de Sélys, 'Médiamensonges', EPO, Brussel, 1991.
26. *Télémonstique* (België), 30 november 1995.
27. House Committee on terrorism and unconventional warfare, rapport van 1 september 1992.

A. Bloedbad voor de bakkerij

FASE 1. Wat het Westen voorbereidt...

De dag dat het bloedbad plaats had was er 'een vergadering voorzien van de Europese Unie om het opleggen van sancties tegen Servië te onderzoeken'.¹

Telkens wanneer een aantal Westerse machten een escalatie in de maatregelen tegen de Serviërs voorbereiden, wordt er een bloedbad aangericht. En steeds in Sarajevo,

zetel van de regering Izetbegovic en van zijn politiediensten. Altijd op de plaats waar nagenoeg alle internationale reporters samentroepen (ook al blijken bijvoorbeeld de misdaden begaan door de Kroatische nationalist in Mostar veel belangrijker). En telkens gaan de schokkende beelden de wereld rond...

FASE 2. Beelden die de publieke opinie choqueren...



27 mei 1992

Het bloed stroomde overvloedig vandaag in de hoofdstraat van Sarajevo. Minstens 20 personen, mannen, vrouwen en kinderen werden gedood en ruim honderd anderen gekwetst.

Het regende obussen op de burgers van de Bosnische hoofdstad. Deze gruweldaden die 'live' door de Serviërs werden begaan, schreeuwen om buitenlandse hulp voor zij die zonder hoop in Bosnië achterblijven.

EIGENAARDIG: Waarom zien we op de beelden niet één krater in de grond, zoals een obus die noodgedwongen maakt? Zou het kunnen dat de ontploffing in werkelijkheid veroorzaakt werd door een bom die op voorhand op die plaats verstopt werd?

GEEN OBUS? Dokter Starovic: 'Ik vond het zeer bizar dat de slachtoffers geen verwondingen hadden aan het hoofd of in de borststreek, maar enkel aan de onderste ledematen. De verwondingen waren duidelijk niet veroorzaakt door artillerievuur...'²

GEËNSCENEERD? Commentaar van generaal MacKenzie, bevelhebber van de Blauwhelmen: 'Er waren verdenkingen (tegen het regime Izetbegovic, nvda) omdat de media al vooraf aanwezig waren. De straat werd eerst afgesloten, dan weer opengesteld, en er had zich een rij gevormd voor de bakkerij. En net toen gebeurde die ontploffing.'³

CENSUUR? Waarom werd het VN-rapport over dat bloedbad nooit gepubliceerd? Zodat de publieke opinie, in haar verontwaardiging over de Serviërs, het embargo dat het Westen aan het voorbereiden was zou goedkeuren?

FASE 3. De media beschuldigen zonder onderzoek...

Le Monde

29 mei 1992

'Omwillen van de ernst van de toestand, vooral in het licht van de berichten van vandaag, zijn de ambassadeurs van de Twaalf tot een "politiek akkoord" gekomen over een handels embargo tegen Belgrado.'

Er zijn blijkbaar de dramatische beelden nodig geweest van het Servische bombardement op het centrum van Sarajevo opdat de Gemeenschap haar stem zou verheffen.

NIET WAAR. De sancties waren in principe al voorbereid en beslist. Door die provocatie hebben de moslimnationalisten hun beschermheren geholpen de beslissing erdoor te krijgen.

'BLIJKBAAR'? Telkens het Westen zich voorbereidt om de Serviërs aan te vallen, zullen dergelijke beelden opduiken net voor een beslissing wordt genomen.

LE SOIR

30 mei 1992

De gruwel in Sarajevo schudt eindelijk de wereld wakker. Belgrado eindelijk bestraft.

De Standaard

30 mei 1992

Servië is de agressor.



29 mei 1992

De Servische waanzin heeft opnieuw gedood. Slachting in Sarajevo.

• Al die media nemen de officiële versie over. De Serviërs moeten de slechten zijn en de Moslims de goeden. Het stoort daarbij zelfs niet dat de meerderheid van de slachtoffers blijkbaar Serviërs waren.

• Geen enkel medium vraagt zich af wie er voordeel heeft bij die misdaad. Nochtans is het duidelijk dat het bloedbad aan de bakkerij goed van pas komt om de VN te 'overtuigen' een embargo tegen Servië af te kondigen.

• Tijdens de stemming in de Veiligheidsraad zal niemand zich erover verwonderen dat het rapport van secretaris-generaal Boutros Ghali een uur... na de stemming aan de Veiligheidsraad wordt overhandigd! Dat rapport stelt dat noch Servië, noch Montenegro de belangrijkste Servische milities controleren die in Bosnië strijden. Bovendien klaagt het de betrokkenheid aan van Kroatische soldaten bij de gevechten in Bosnië, maar Kroatië zal helemaal niet bestraft worden. Sommige diplomaten verklaarden dat ze anders zouden gestemd hebben mochten ze dat rapport eerder hebben gekregen.

FASE 4. Het Westen verwezenlijkt zijn doelstellingen...

Drie dagen na het bloedbad beslist de Veiligheidsraad dat 'alle uitvoer van en invoer naar Servië en Montenegro zal worden stopgezet'.

Die sancties zullen dramatische gevolgen hebben voor de gezondheid van miljoenen Serviërs: onbetaalbare voedingswaren, ziekenhuizen zonder medicamenten en zonder chirurgisch materiaal, stijging van het druggebruik, psychische problemen, zelfmoord bij bejaarden in moeilijkheden.

Het wapen van het embargo, dat ook gehanteerd wordt tegen Irak, Cuba, Libië, Noord-Korea komt er in feite op neer dat men een gans volk gijzelt om de politiek van de grootmachten te kunnen doordrukken.

FASE 5. De rechtzetting: te laat en zonder impact...

Drie maanden later onthult de Britse *Independent* waarom dat onderzoeksrapport van de VN niet wordt gepubliceerd: 'De verantwoordelijken van de VN en hooggeplaatste westerse officieren vermoeden dat sommige bloedbaden in Sarajevo het werk zijn van de Moslims, de belangrijkste verdedigers van de stad, en niet van de Servische belegeraars. Dat geldt onder meer voor de explosie(s) waarbij minstens 16 doden vielen toen zij in de rij stonden voor de bakkerij. Het was een manoeuvre om wereldwijde sympathie en een (westerse) militaire interventie af te dwingen.'

Dat standpunt werd verdedigd in vertrouwelijke rapporten die rondgingen op het VN-hoofdkwartier in New York

en op vertrouwelijke vergaderingen van de Amerikaanse politieke besluitvormers in Washington. 'Wij denken dat het om de ontploffing ging van een op afstand gecontroleerde lading die waarschijnlijk verborgen zat in een doos', verklaarde een VN-vertegenwoordiger.

Onlangs deze rechtzettingen bleven nagenoeg alle westerse media het bloedbad catalogeren als 'Servisch'.

1. *The Independent* (GB), 22 augustus 1992.
2. 'The Civil War in Bosnia', Canadian Serbian Council, Canada, 1995.
3. Petrovic-Pirocanac, Hadzovic, Miseljevic, Kresovic, 'The media happened to be there', Bina, Belgrado, 1994, p.25.

B. Bloedbad op de markt van Sarajevo

FASE 1. Wat het Westen voorbereidt...

De onderhandelingen gingen van start onder Frans-Britse druk. Aangemoedigd door de vs kondigt Izetbegovic echter aan dat hij 'niet van plan is een onrechtvaardig vredesplan te ondertekenen'.¹ Op 20 januari, drie weken voor het bloedbad, eist Izetbegovic, bij zijn ontvangst op het NAVO-hoofdkwartier, westerse militaire acties tegen de Serviërs.

De Verenigde Staten die via de NAVO optreden, willen een belangrijker rol gaan spelen: 'De NAVO bestudeert de VN-plannen om eventueel luchtaanvallen te lanceren'.²

Maar dat is niet noodzakelijk het standpunt van Parijs en van andere Europese mogendheden. Bovendien zitten

de Amerikaanse strategen met een probleem: de publiek opinie. Slechts een kwart van de bevolking van de Verenigde Staten steunt de idee van een militaire interventie.³ Dat moet dus veranderen...

De Britse journalist, Nick Gowing (*Channel 4*) legt het juiste verloop uit: 'Meestal neemt men aan dat het krachtige internationale antwoord op de slachtpartij van de markt het rechtstreeks gevolg was van de gruwelijke beelden op televisie. De werkelijkheid ligt anders. De televisie was een katalysator, maar belangrijke diplomatieke en militaire factoren die zeker zoveel invloed hadden, waren al verschillende weken discreet aan het werk'.⁴

FASE 2. Beelden die de wereld schokken...



Ook ditmaal zijn de lokale en de westerse televisiestations onmiddellijk ter plaatse. Ze zenden indrukwekkende beelden uit. Twee VN-officiërs daarentegen zien zich elke toegang geweigerd door de moslimpolitie. Het ondervragen van getuigen is dan ook uitgesloten.⁵

Waarom weigerde men een internationale onderzoekscommissie op te richten, zoals de Servische autoriteiten dat vroegen?

Hoe te verklaren, dat de bombardementsdetectoren van de VN, die zeer nauwkeurige statistieken opstellen, die dag geen enkel Servisch schot registreerden?⁶

Waarom werden de gekwetsten naar een Amerikaans ziekenhuis in Duitsland gevoerd? Waarom weigerde de verantwoordelijke van het ziekenhuis de lijst van de gekwetsten aan de journalisten voor te leggen, 'lijst die in het bezit is van de vs-regering en van niemand anders'?⁷

De Belgische commandant Jan Segers die toen actief was: 'De VN hebben altijd gezegd dat we niet wisten wie verantwoordelijk was. Nochtans zijn we zo goed als zeker dat het de Serviërs niet waren'.⁸

l'observateur

10 februari 1994

Indien de agressie niet bestraft wordt, zal ze zich veralgemenen. (...)
Het laatste bloedbad heeft een reactie van de grootmachten onvermijdelijk gemaakt. Analyse van de mogelijkheden van een militaire vergelding tegen Servië.

Libération

Editoriaal van 7 februari 1994

Ook als we ervan uitgaan dat de Servische verantwoordelijkheid in het bloedbad van Sarajevo niet echt duidelijk werd aangetoond, toch kan niemand ontkennen dat de slachtoffers wél duidelijk geïdentificeerd zijn! Het zijn Bosniërs...

SLECHTE WIL. Unprofor verklaart eerst dat het 'technisch zeer moeilijk is met zekerheid de oorsprong van de dodelijke granaat te achterhalen'.⁹ Wat daarna volgt zal enkel maar het verdacht karakter van de omstandigheden van het drama bevestigen. Maar *Libération* eist nu al dat het Servisch kamp aangevallen wordt...

MANIPULEREND TAALGEBRUIK: In Sarajevo zijn beide kampen 'Bosniërs': de eenen zijn Serviërs en de anderen moslims. *Libération* haalt een oude truc boven die we eerder al ontmaskerden. Ze willen doen geloven dat het Servische kamp een 'agressor is die van buitenaf komt'.

FASE 3. De media beschuldigen zonder onderzoek...

Al op 7 februari is het voor de Belgische krant *La Dernière Heure* een uitgemaakte zaak dat de dodelijke granaat 'meer dan waarschijnlijk afgevuurd werd vanuit Servische stellingen'.¹⁰ Zij publiceren een cartoon waarin Karadzic en Milosevic worden afgebeeld als 'Oud Huis Hitler' en ze eisen 'vergeldingsbombardementen'.

Remy Ourdan, correspondent van *Le Monde* en *RTL* (Frankrijk) durft te schrijven dat '99% van de projectielen die op Sarajevo afgevuurd worden enkel van Servische artillerie afkomstig kunnen zijn'. Dat is manifest fout vermits de Moslims ook mortiergeschut hebben dat dicht bij het centrum van Sarajevo staat opgesteld. *Newsweek* publiceert een computerbeeld waarin die moslimkanonnen gewoon uit het landschap verdwenen zijn.¹¹

'Ondanks de ernst van de zaak deden de reporters ter plaatse weinig moeite om de omstandigheden van het bloedbad te reconstrueren', zo stelt David Binder van de

New York Times vast. Hij analyseerde in detail vier opeenvolgende rapporten van VN-experten die de bomkrater onderzochten. Hun besluit: de granaat kan net zo goed afgevuurd zijn door de Moslims als door de Serviërs. 'Hoog geplaatsten van de Verenigde Naties en van de Europese Unie hebben me toevertrouwd dat ze er van overtuigd waren dat het moslimeenheden waren die gevuurd hadden. Want de Bosnische regering was het meest gebaat met dat bloedbad.'¹²

Het valt niemand op dat Madeleine Albright, woordvoester van de VS bij de VN, een verdacht wazige taal hanteert (waarschijnlijk is ze op de hoogte van de vertrouwelijke rapporten): 'Het is moeilijk te geloven dat een land zo iets aan zijn eigen volk zou aandoen, en hoewel we de feiten niet exact kennen (sic), hebben we de indruk (sic) dat de Serviërs waarschijnlijk (sic) diegenen zijn die de belangrijkste verantwoordelijkheid dragen.'¹³

FASE 4. Het westers objectief wordt verwezenlijkt...

'Die beelden hebben het VS-publiek diep geschokt, zo stelt het Oostenrijks dagblad *Die Presse* vast. Daar waar aanvankelijk slechts één op drie voorstander was van een Amerikaanse militaire tussenkomst in Bosnië, steeg dat percentage drie dagen na het bloedbad tot 50%.'

Op 9 februari lanceert de NAVO een ultimatum: de Ser-

viërs moeten hun artillerie terugtrekken. Op 28 februari, en nogmaals in april zullen de Amerikaanse F-16 gevechtsvliegtuigen Servische stellingen bombarderen. Het is de eerste militaire tussenkomst van de NAVO sinds zijn ontstaan. De media hebben goed werk geleverd.

FASE 5. De rechtzetting, te laat en zonder impact...

In zijn memoires, die na de oorlog werden gepubliceerd, geeft de speciale Europese gezant, David Owen, impliciet toe dat de granaat niet door de Servische strijdkrachten werd afgevuurd maar door de troepen van Izetbegovic zelf. Hij zei dat de westerse autoriteiten dat van in het

begin wisten maar het verborgen hielden. Wij publiceren die tekst op p.47 en trekken er lessen uit. Maar uit onderstaand editoriaal kan je opmaken dat sommige media dat ook al wisten maar de waarheid voor hun lezers verborgen hielden.

L'observateur

Column van
Jean Daniel, 21 augustus 1995

'Ik herinner me de eerste aanslag op de centrale markt, de aanslag die de eerste bombardementen van de NAVO uitlokte. Maar ik kan niet langer zwijgen. Achtereenvolgens hebben Edouard Balladur, François Léotard, Alain Juppé en twee zeer 'verantwoordelijke' generaals, waarvan ik het vertrouwen niet zal beschamen, me gezegd dat ze er van overtuigd waren dat heel wat Franse VN-soldaten die in Bosnië gekwetst of gedood werden het slachtoffer waren van Bosnische snipers. En dat zelfs de granaat die op de markt was afgevuurd, ook een Bosnische (moslim-, nvda) was! Maar dan zouden ze toch een slachting onder hun eigen mensen hebben veroorzaakt, heb ik vol ontzetting opgemerkt. Ja, antwoordde de eerste minister zonder aarzeling, maar ze hebben er het getreuzel van de NAVO mee gestopt.'

Waarom zo laat?

Die bekentenis van Jean Daniel, een van de grootste 'namen' van de Franse pers, maakt drie zaken duidelijk:

1. De Franse leiders hebben de publieke opinie doelbewust misleid.
2. Zij hebben een Bosnische regering gesteund waarvan ze wisten hoe misdadig zij was.
3. Jean Daniel heeft verzwegen wat hij wist. Zijn krant is de anti-Servische propaganda blijven spuien. Welk geloof kan je aan zo'n individu nog hechten?

1. *Journal du Dimanche* (Frankrijk), 6 februari 1994.
2. *Le Soir* (België), 17 januari 1994.
3. Opiniëpeiling geciteerd in de *International Herald Tribune* (vs), 9 februari 1992.
4. *The Independent on Sunday* (GB), 3 juli 1994.
5. David Binder (*New York Times*), 'Anatomy of a massacre', *Foreign Policy* (vs), winter 1994-'95.
6. Idem.

7. *Europski Novosti* (Belgrado).
8. *Télémoniteur* (België), 30 november 1995.
9. *La Dernière Heure* (België), 7 februari 1994.
10. Idem.
11. *Newsweek*, 14 februari 1994.
12. David Binder, *op. cit.*
13. Madeleine Albright.

C. Nieuw bloedbad op de markt van Sarajevo

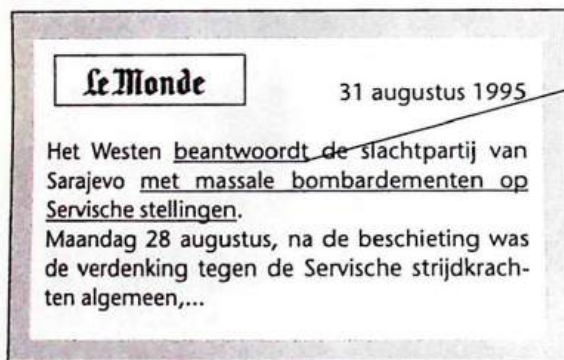
FASE 1. Wat het Westen voorbereidt...

Het Amerikaanse weekblad *Newsweek* kondigt, in het nummer dat voor het bloedbad verschijnt, aan dat de Verenigde Staten een reeks luchtaanvallen voorbereiden om de Serviërs te dwingen de Amerikaanse resolutie te aanvaarden.

Later zal een ander Amerikaans blad melden dat 'Amerikaanse, Franse en Britse spionnen maandenlang in de Servische zone actief waren om radars en andere te vernietigen installaties op te sporen.'¹ Die NAVO-bombardementen werden dus lang op voorhand voorbereid en zijn dus geen 'verging' zoals de media beweren.

Jonathan Eyal, expert van het Royal United Services Institute van Londen zegt bovendien het volgende: 'Vergelding van Sarajevo was niet het hoofddoel van de NAVO. De meeste gruwelijkheden tegen de Bosnische hoofdstad waren het gevolg van morteraanvallen. Mortieren zijn zeer mobiele wapens. (...) De vliegtuigen van de NAVO zijn erop uit de geïntegreerde luchtverdedigingssystemen van de Bosnische Serviërs te vernietigen. Er bestaat weinig twijfel over dat het hele netwerk wordt bestuurd vanuit Belgrado. (...) Als het luchtverdedigingsnetwerk eenmaal weg is, heeft de alliantie alle vrijheid om te doen wat ze wil op de Balkan (...)'²

FASE 2. Beelden die de wereld schokken...



ONEERLIJKE VOORSTELLING:

- Een maand voor het bloedbad waarschuwt een (geheim gebleven) rapport van Unprofor: 'Vermits het pad over de Igmanberg onder controle staat van het Bosnische leger, kan het van daaruit gemakkelijk provocaties opzetten: schoten waarvan de oorsprong moeilijk te achterhalen is en die gemakkelijk aan de Serviërs kunnen worden toegeschreven.'
- Hoe kon de VN zo snel bevestigen dat de Serviërs geschoten hadden? Waarom weigerde men opnieuw in te gaan op een Servisch aanbod een internationale onderzoekscommissie op te richten?
- Waarom verwijderde de Amerikaanse hogere officier die met het onderzoek gelast was, de conclusie van de Franse en de Britse experts van Unprofor uit het dossier?³
- Een Russisch officier van Unprofor verklaart: 'De granaat kan onmogelijk met zo'n grote precisie door de Serviërs afgevuurd zijn... Zijn hadden geen enkele technische mogelijkheid om van op 3 à 4 km afstand het midden van een negen meter brede straat te treffen die dan nog verborgen ligt achter een scherm van hoogbouw.' Waarom kreeg deze officier een VN-sanctie?⁴
- Volgens het Britse tijdschrift *Strategic Policy*, bevestigden leden van de Amerikaanse inlichtingendienst, dat er geen enkel radarspoor was gevonden van inkomende projectielen. Er was ook geen schade aan de omgeving, zoals dat gebruikelijk is bij een granaatontploffing.⁵



FASE 3. De media beschuldigen zonder onderzoek...

De westerse regeringen weigeren elk tegensprekelijk onderzoek en schuiven zelfs de VN-rapporten terzijde. Zij bereiden bombardementen voor tegen de Serviërs. Clinton eist 'een gepast antwoord op het bombardement van Sarajevo'. Voor Kinkel 'verdienen de Serviërs een hard antwoord'. De Nederlandse minister van Defensie oordeelt dat raids 'onvermijdelijk zijn na dat bloedbad'.⁶

Het huidige antwoord heeft tot doel, zo verklaart NAVO-Secretaris-Generaal Willy Claes, 'de dreiging die weegt op de veiligheidszone van Sarajevo weg te nemen'.⁷ De media nemen dat deuntje over.

Terugslaan? Die media vragen niet hoe de NAVO op enkele uren tijd een zo grote en complexe operatie kon opzetten. Ze verdoezelen twee verklaringen die de ware bedoelingen van het westers kamp verduidelijken... De leider van het moslimleger zei, voor het bloedbad: 'Voor ons is er maar één mogelijke piste: de strijd verder zetten.'⁸ En een hoog Amerikaans functionaris: 'We zeggen het niet openlijk, maar we geloven niet dat het vredesplan zal werken.'⁹

Voor hen was dat bloedbad van de Titovastraat een noodzaak...

FASE 4. Het westers objectief wordt verwezenlijkt...

Het bloedbad heeft plaats op 28 augustus om 11 uur. 's Anderendaags bombarderen 60 NAVO-vliegtuigen de Serviërs rond Sarajevo, Gorazde en Tuzla (900 bommen).

De medialeugens hebben rechtstreeks gediend voor een nieuwe escalatie in de oorlog met als doel de overwinning van de beschermelingen van het Westen af te dwingen. Het is zoals Gregory Copley uitlegt in het Britse tijdschrift *Strategic Policy*: 'Het is een publiek geheim dat ploegen Britse (en later Franse) experts op het vlak van bomkraters, amper veertig minuten na het incident al op de

markt waren en dat ze bevestigden dat de aanval niet het werk kon zijn van de Serviërs maar dat hij uitgevoerd was door de troepen van Izetbegovic tegen hun eigen volk in de hoop de aan de gang zijnde vredesonderhandelingen af te breken. Wij weten nu dat het dankzij dat bombardement is, dat doelbewust door de veiligheidstroepen van Izetbegovic tegen het eigen volk werd uitgevoerd, en dankzij de druk van de Amerikaanse diplomatie, dat de oorlog een dergelijke uitbreiding nam, met de massale verhuizing van vele bevolkingsgroepen tot gevolg.'

FASE 5. De rechtzetting, te laat en zonder impact...

Een maand na de feiten schrijft de Britse *Sunday Times*: 'De Britse experts van Unprofor hebben geen enkel bewijs over de herkomst van de granaat gevonden. Zij denken dat de regeringstroepen verantwoordelijk zouden kunnen zijn.'

Eind november verklaart Jan Segers, Belgisch officier van Unprofor: 'De VN-woordvoerder heeft bevestigd dat de granaat van de Servische linies kwam. Maar de UNMO's (militaire waarnemers van de UNO, nvda) die onmiddellijk

na de catastrofe een onderzoek instelden en met hen verschillende VN-officieren, hebben aangegeven dat ze naar alle waarschijnlijkheid was afgevuurd door de Moslims.'¹⁰

Die rechtzettingen zijn een schot in de lucht. James Harff, directeur van het public relations agentschap Ruder Finn, dat 'raadgever' was van Izetbegovic: 'Snelheid is een essentieel element. Wij weten zeer goed dat het de eerste bewering is die telt. Ontkenningen hebben helemaal geen effect.'¹¹

1. *International Herald Tribune* (vs), 31 augustus 1995.
2. *NRC Handelsblad* (Nederland), 31 augustus 1995.
3. *The Sunday Times*, 1 oktober 1995.
4. *La Libre Belgique*, 31 augustus 1995.
5. Brits tijdschrift *Strategic Policy*, nr 7-8/1995.
6. *Libération*, 31 augustus 1995.

7. *Le Monde*, 31 augustus 1995; *Politika* (Belgrado), 29 augustus 1995.
8. *De Morgen* (België), 30 augustus 1995.
9. *Idem*.
10. Interview in *Téléoustique* (België), 30 november 1995.
11. Merlino, 'Toutes les Vérités yougoslaves ne sont pas bonnes à dire', Albin Michel, Parijs, 1993, p.126-127.

De medialeugen over de uitroeiingskampen

Een gevangenenkamp waar men aan etnische zuivering doet, roept dat geen herinneringen op?



Etnische zuivering, dat wil zeggen: kampen, verkrachting, moord, massale terechtstelling en deportatie van de niet-Servische bevolking van Bosnië-Herzegovina en Sarajevo. De Servische nationalisten zullen hun moorddadige ideologie tot het uiterste drijven. Dokters van de Wereld (Franse afsplitsing van MSF-AZG, nvdv) heeft ervoor gekozen zijn medische missie en noodhulp verder te zetten, maar koos er ook voor niet te zwijgen. Zwijgen, dat is aanvaarden. (...)

STOP DE MISDADEN TEGEN DE MENSHEID DOOR DE SERVISCHE NATIONALISTEN.

Truc

De Duitse journalist Thomas Deichmann is ter plaatse op onderzoek gegaan. Hij stelde vast dat het kamp nooit met prikkeldraad omringd was. Die prikkeldraad stond precies waar de internationale pers filmde.¹

Deichmann onderzocht alle cassettes van ITN. De beelden bevestigen onbetwistbaar dat de personen die hier te zien zijn niet opgesloten zitten. Hij ondervroeg ook verschillende getuigen die beweerden dat de mensen in dat kamp erheen waren gevlucht om zich te beschermen tegen... de agressie van de lokale milities.

Grove truc

Simon Wiesenthal, historicus van de holocaust, heeft gewaarschuwd voor de banalisering van de term 'concentratiekamp'. Hij heeft erop gewezen dat de eerste vluchtelingen 40.000 Serviërs waren die Kroatië ontvluchtten nadat ze door een Grondwetswijziging gedegradeerd waren tot tweederangsburgers.

Het is een klassieker om de vijand te verketteren, maar de gelijkstelling met de nazi's is een grove propagandatruc. Het werd ook al toegepast om de Frans-Britse koloniale agressie tegen Egypte (1956) te verantwoorden en de oorlog tegen Irak.

Vervalsing

• Penny Marshall, auteur van de ITN reportage: 'In feite denk ik dat het technisch gesproken concentratiekampen waren - een plaats waar een grote groep mensen samengebracht worden - en dat in tegenstelling tot uitroeiingskampen.'²

• Alan Little (BBC Radio): 'Ik wilde voorkomen dat die kampen beschreven zouden worden als concentratiekampen. Die mensen werden daar niet ten eeuwigste vastgehouden, ze zaten er niet vast om massaal uitgeroeid te worden. Het was niet hetzelfde als de concentratiekampen van de nazi's.'³

Selectieve woede

In die periode hadden de VN negen gevangenenkampen in Bosnië gelokaliseerd: zes Kroatische, twee Servische en een moslimkamp. Het Rode Kruis zegt dat 'alle partijen interneringskampen hebben opgezet waar lamentabele omstandigheden heersten. Kroaten en Moslims moeten evenzeer op de vingers getikt worden voor hun wangedrag tegen gevangenen.'⁴

Waarom zwijgen Médecins du Monde en Kouchner dan over die Kroatische en Moslimkampen?

1. De Groene Amsterdammer, 22 januari 1997.

2. The Guardian (GB), 9 augustus 1992.

3. Idem.

4. De Groene Amsterdammer, 22 januari 1997.

Een makkelijk verdiende Pulitzerprijs

'De Serviërs richten uitroeiingskampen op in Bosnië' ('death camps'). Deze primeur die in juli 1992 door de Amerikaanse journalist Roy Gutman (*New York Newsday*) de wereld werd ingestuurd, bracht hem de befaamde Pulitzerprijs voor journalistiek op. Zeer snel worden die reportages overgenomen door een 'dynamisch' actualiteitsprogramma van het Britse *ITN*, en door alle Amerikaanse en Europese media. Een enorme campagne. In Frankrijk steken Kouchner en Médecins du Monde een affiche in elkaar die het Servische kamp gelijkstelt aan de kampen van de nazi's.

Onderaan deze bladzijde kan men lezen wat Gutman zei... én wat hij verzweg. Inderdaad, de Britse journaliste Joan Philips interviewde hem, ging zelf ter plaatse en ondervroeg er de bronnen van haar collega. Die verificatie draait uit op een ramp.¹

Deze campagne roept twee vragen op:

1. Zijn er 'systematische slachtpartijen' in de Servische kampen? 'De Amerikaanse inlichtingendiensten spannen zich extra in', zo meldt de *New York Times* op 23 augustus, 'maar ze konden geen bewijs vinden over systematische slachtpartijen onder de Kroatische en moslimgevangenen in de Servische kampen.'

2. Waarom heeft men gezwegen over de kampen die door de Kroatische en de moslimnationalisten opgericht werden? De Belgische commandant Jan Segers leidde een inlichtingendienst van de VN: 'Ik heb gevangenenkampen gezien in de streek van Sarajevo, zowel onder Servische als onder moslimcontrole. Ik zag er ook in Bihac, zowel aan de kant van Abdic (moslimrebellens) als van Dudakovic (leger Izetbegovic).'²

1. Tijdschrift *Living Marxism* (GB), maart 1993.

2. *Télémonistique* (België), 20 november 1995.



Het beeld focust op het 'levende geraamte' (bedoeld wordt: door de slechte behandeling). Maar wellicht gaat het enkel om een zieke. Want zijn burens lijken wel doorvoed.

Waarom kunnen deze toekomstige 'uitgeroeiden' vrijuit de buitenlandse pers te woord staan? Zijn hun 'moordenaars' dan zo dom?

Wat u te horen kreeg...

Wat u niet te horen kreeg...

New York Newsday

9 juli, 2 augustus 1992

'Het kamp van Manjaca is een onderdeel van een reeks nieuwe detentiecentra. Een verantwoordelijke van de Amerikaanse ambassade in Belgrado heeft het regelmatig over "concentratiekampen". (...) Het is nog maar eens een voorbeeld van de schending van de mensenrechten die op dit moment op een ongebreidelde manier escaleert, op een schaal die sinds het Duitse Reich van de nazi's niet meer is voorgekomen.'

'Er zijn steeds meer aanwijzingen dat er in Omarska een uitroeiingskamp is waar de Servische autoriteiten met de hulp van het leger duizenden Moslims hebben opgesloten.'

'Hujca': 'De Serviërs in het kamp begonnen met een slachtpartij op grote schaal. Ze doodden de Kroatische en moslimgevangenen door ze in de mond te schieten. Ik heb ooit eens acht lijken gezien die met dekens bedekt waren.'

'Meho': 'De Servische bewakers executeerden regelmatig groepjes van tien of vijftien gevangenen. Ze namen ze mee naar het meer in de buurt, wij hoorden de salvo's. Ze kwamen nooit terug. Ik denk dat ze mij hebben laten vertrekken omwille van mijn hoge leeftijd (63 jaar).'

Is de mening die een Amerikaans diplomaat ten beste geeft van op zijn hotelkamer in Belgrado een wetenschappelijk criterium?

Eigenaardig: Het zijn de Servische verantwoordelijken van Banja Luka zelf die Gutman voorstelden dat krijgsgevangenenkamp te bezoeken met een delegatie van het Internationale Rode Kruis.

Wat de kampen van Omarska en Trnopolje betreft: Gutman bezocht die pas in september 1992, nadat hij zijn reportages geschreven had. En hij heeft maar twee 'getuigen' met fictieve voornamen.

Hujca geeft toe 'dat hij zelf niet bij de slachting aanwezig was'.

Het zou absurd zijn een zo gevaarlijk 'getuige' te laten vertrekken.

Reclameadvies in medialeugens

In 1991 had de medialeugen over de couveuses van Koeweit-City met zijn nep-getuigenissen de rol aan het licht gebracht van Hill & Knowlton, een Amerikaans *public relations* bedrijf, gespecialiseerd in het scheppen van een positief imago voor dictaturen overal ter wereld.

Een geïsoleerd geval? Helemaal niet. Hun collega's van Ruder Finn vertegenwoordigden de regeringen van Zagreb en Sarajevo tot midden 1993. Daarna zijn ze zich volledig gaan toeleggen op de taak de regering Izetbegovic een democratisch en slachtofferimago aan te meten. De enorme impact van de zogenaamde 'Servische uitroeiingskampen' was hun werk...

In een document dat tot doel heeft andere dictators, potentiële klanten dus, te verleiden, scheidt Ruder Finn op over zijn efficiëntie: 'Verspreid in augustus, wist de geschiedenis van het concentratiekamp de Amerikaanse publieke opinie in de ban te houden. Een opiniepeiling van *Newsweek* stelde een grote verandering vast: 35% steun aan de luchtvergeltingsacties voor de verhalen, 53% erna. Op 1 maart 1993 toonde een opinieonderzoek van Gallup aan dat twee derden van het Amerikaanse volk de Amerikaanse tussenkomst in Bosnië steunde.'¹

Ruder Finn jubelt maar erkent dat het liegt!

Hoe heeft Ruder Finn de publieke opinie met die kampen gemanipuleerd? Directeur James Harff in een interview met de Franse journalist Merlino: 'We hebben drie grote joodse organisaties om de tuin geleid: de B'nai B'rith Anti-Defamation League, het American Jewish Committee en het American Jewish Congress. Wij hebben ze voorgesteld een kaderstukje te publiceren in de *New York Times* en een protestbetoging te organiseren voor de hoofdzetel van de VN. Dat heeft fantastisch gewerkt. De inbreng van joodse organisaties aan de zijde van de Bosniër was een buitengewoon geslaagde gok. We zijn er in geslaagd de publieke opinie de link tussen "Serviër" en "nazi" te doen leggen. Het was een complex dossier, niemand begreep wat er in Joegoslavië gebeurde. Maar het lukte ons de zaak in één klap te simplificeren zodat er plots goeden en slechten waren.

Er was onmiddellijk een duidelijke verandering in het taalgebruik van de pers door het hanteren van woorden met een grote emotionele waarde, zoals etnische zuiveringen, concentratiekampen, enz... Alles riep nazi-Duitsland op, de gaskamers en Auschwitz. De emotionele geladenheid was zo groot dat niemand daar nog tegenin kon gaan zonder voor revisionist versleten te worden.

- Maar tussen 2 en 5 augustus had u geen enkel bewijs voor het waarheidsgelalte van wat u beweerde.
- Het was niet onze taak om de informatie te controleren. Wij hebben niet beweerd dat er dodenkampen waren in Bosnië. Wij hebben gemeld dat *Newsday* dat beweerde.
- Bent u zich bewust van uw enorme verantwoordelijkheid?
- Wij zijn professionals. Wij hebben een job te doen en die hebben we gedaan. Wij worden niet betaald om de les te lezen.²

Dat is ook wat een voorganger van Ruder Finn, Ivy Lee, al zei. Lee was de pionier van de Amerikaanse PR-bedrijven. In 1933 deden de nazi's beroep op hem. De trust I.G. Farben nodigde hem uit voor een bezoek aan Duitsland en voor een ontmoeting met Hitler. Zijn eigen zoon ging naar Berlijn en werkte er een jaar voor I.G. Farben. Max Ilgner, de patroon van I.G. Farben en de man die Lee uitnodigde, was lid van de nazistische 'Expertenkring van het ministerie van propaganda'. Hij werd door het tribunaal van Nurenberg beschouwd als een oorlogsmisdadiger. Datzelfde hof oordeelde dat 'de buitenlandse agenten van Farben de kern vormden van de nazi-intriges over de hele wereld'.³

Hoe ver gaat Ruder Finn?

Beperkt Ruder Finn zich tot het 'beklemtonen' van de bestaande medialeugens? Wij denken dat sommige 'PR-agentschappen' een heel stuk verder gaan...

De Amerikaanse journalist Peter Brock brengt een interessant contrast ter sprake in de houding van de verschillende Bosnische overheden tegenover journalisten: 'De persverslagen zelf gaven aan dat de Bosnische Serviërs uiterst coöperatief waren wanneer het er om ging hun kampen te laten inspecteren door internationale autoriteiten, terwijl de Moslims en de Kroaten uit Bosnië dat weigerden of er zich tegen verzetten.'¹ Wij zijn er van overtuigd dat Ruder Finn die regimes ook raad gegeven heeft over het imago dat ze van zichzelf moesten ophangen. De eerste raad was natuurlijk dat ze hun eigen misdaden verborgen moesten houden.

Ging Ruder Finn nog verder? Terwijl we de drie slachtpartijen, die van de bakkerij en die van de markt van Markale in Sarajevo beschreven, hebben we de sterke aanwijzingen getoond over de georkestreerde manipulatie door geheime diensten. De CIA was bijzonder actief in Bosnië. Dat wordt bevestigd door verschillende pro-westerse bronnen. Maar in ons boek 'Attention, médias!' hebben we gewezen op de zeer nauwe band tussen diezelfde CIA en de PR-agentschappen: 'De overzeese kantoren van Hill & Knowlton zijn de perfecte dekmantel voor de CIA die steeds maar uitbreidt. In tegenstelling tot andere beroepen die als dekmantel dienen, vereist de dekmantel van specialist in public relations geen technische vorming voor de CIA-agenten', zo zij een ex-agent van die dienst.²

Wij zijn er van overtuigd dat er een nauwe samenwerking is tussen sommige 'journalisten', de PR-bedrijven en de geheime diensten. Men mag niet vergeten dat van de 20.000 agenten die officieel in dienst zijn bij de CIA, een derde belast is met 'voorlichting'.

1. Peter Brock, *op. cit.*

2. Michel Collon, 'Attention, médias!' (Enkel in de derde uitgave), EPO, Brussel, 1994, p.289.

1. 'The Media happened to be there', *op. cit.*, p.16.

2. Merlino, 'Toutes les vérités yougoslaves ne sont pas bonnes à dire', Parijs, 1993 p.128-9.

3. Molly Ivins, 'Toxic Sludge is good for you', Monroe (vs), 1995, p.149.

Bestaan er goede en slechte slachtoffers?

Volgens welk criterium bestempelt men de ene slachtpartij als 'volkerenmoord' en zwijgt men de andere helemaal dood met een regelrechte non-informatie?

Een voorbeeld. In juli 1996 ontdekt men honderden menselijke skeletten op een stortplaats in de buurt van een concentratiekamp waar duizenden burgerlijke en militaire gevangenen in 1993 en 1994 waren gefolterd. Waarom was dat bericht zelfs niet goed voor een 'kort nieuws' in het Westen? Omdat het stort in Soyo ligt, in het noorden van Angola, en omdat dat folterkamp in handen was van Unita, de fascistische guerrillaorganisatie die gesteund werd door het racistische regime van Zuid-Afrika en door de Verenigde Staten om het linkse bewind in Angola te destabiliseren.¹

Ander voorbeeld. Waarom ontketent de slachting van honderdduizenden inwoners van Westelijk Papoea-Nieuw-Guinea dat bezet wordt door Indonesië geen informatiecampaagne en sancties? Omdat die streek, die erg rijk is aan mineralen, in concessie gegeven werd aan het bedrijf Freeport McMoran; omdat dit bedrijf de staatsgreep van Soeharto in 1965 financierde en omdat dat Soehartoregime fel beschermd werd door Washington.²

Ook in Joegoslavië werd de mediaberichtgeving gekenmerkt door een ongehoorde schifting. Enerzijds de goede slachtoffers, waarover men steeds opnieuw spreekt, zo nodig door ze uit te vinden. En aan de andere kant de slachtoffers die creperen in de grootste mediastilte. Waarom verschijnt er bijvoorbeeld geen enkele journalist als de autoriteiten van het Bosnische stadje Bosanski Brod de westerse pers uitnodigen om een massagraf te komen bezoeken? Omdat de slachtoffers Serviërs zijn.

Waarom schrijft men duizenden verhalen over de ene helft van de vluchtelingen die hun uit huizen verjaagd werden in Bosnië en niets over de andere helft? Omdat die eerste helft Kroaten of moslims zijn die verjaagd werden door Servische nationalist, terwijl de tweede helft de verkeerde identiteitskaart heeft.

Als het Bosnische weekblad *Dani* schrijft: 'Toen de Serviërs op 27 augustus 1994 de belegering van Gorazde opgaven, zijn verschillende honderden Servische inwoners van de stad met bussen, vrachtwagens en auto's naar het noorden vertrokken, richting Rogatica, een stad onder Servische controle. In de buurt van het dorp Kukavica zouden driehonderd van hen zijn gedood door mitrailleurvuur van de moslims.'³ Geen enkel westers medium spreekt er over. Nog steeds de foute identiteitskaart.

Lange tijd hebben de westerse media de misdaden van de Kroatische en moslimnationalisten doodgezwegen. Als dat hoe langer hoe moeilijker wordt hoor je het excuus 'dat de Serviërs er veel meer hebben begaan!'

Dat klopt waarschijnlijk wel in absolute cijfers (en waarschijnlijk niet in relatieve cijfers). In het begin lagen de militaire krachtsverhoudingen in het voordeel van het Servisch leger. Maar dat vergoelijkt geenszins die eenzijdige censuur. De misdaden van de nationalist zijn geen kwestie van percentages maar van natuur. Door enkel en alleen de Serviërs te diaboliseren en door niet aan te tonen dat de burgerij en de profiterende milities van de drie kampen dankzij de oorlog hun macht konden uitbreiden, hebben de dominante media de openbare opinie gemanipuleerd. En ze hebben de westerse regeringen geholpen om hun verborgen agenda te verwezenlijken.

In verband met het gebruik van het woord 'volkerenmoord'...

LE SOIR

26 juli 1996

Naakte lichamen, de polsen geboeid, uitgegraven met tientallen. De macabere bewijzen voor de volkerenmoord komen uit de grond te voorschijn in de omgeving van Srebrenica.

De gezanten van het Internationaal Straftribunaal hebben nauwgezet vijftien vierkante meter grond omgewoeld. Twaalf lijken, misschien meer, werden op die plaats op een hoopje gegooid...

Men vermoedt dat massagraven die her en der in de velden verspreid liggen tussen de 1.000 en 2.700 lijken zouden kunnen bevatten. Hun bestaan werd onthuld aan het Internationaal gerechtshof in Den Haag door foto's vanuit Amerikaanse spionagesatellieten. In Cerska hebben de onderzoekers al 154 lijken opgegraven.

Hoe kan men spreken over 'bewijzen voor de volkerenmoord' op basis van 12 lijken en op basis van 'men vermoedt'? Wie herinnert zich niet de vroegere leugenachtige vermoedens afkomstig uit de Verenigde Staten: Vietnam, Koeweit, Timisoara, enz.! En hetzelfde geldt voor hun satellietfoto's.

Jaren later zijn die befaamde 'omgewoelde gronden' van Srebrenica nog steeds niet omgewoeld. De mijn waarin tienduizend lijken hadden moeten liggen werd nog steeds niet onderzocht.

De term volkerenmoord ('genocide') duidt op de uitroeiing van een heel volk. Dat is van toepassing op het nazisme, op de uitroeiing van de Armeniërs, van de Tutsi in Ruanda. Die term banaliseren, dat is de veroordeling van de historische misdaden van het nazisme afzwakken.

De Servische nationalist hebben zeker misdaden begaan. Wij zullen daar later het extreem-rechtse karakter van analyseren. Maar de propagandistische en sensatiegerichte manier waarop het onderzoek in Srebrenica gevoerd werd, laat tot vandaag niet toe daarover ernstige cijfers te publiceren.

1. Perscommuniqué van de Angolese ambassade in Brussel, 26 juli 1996.

2. *Solidair* (België), 11 december 1996.

3. *Balkans Infos* (Frankrijk), nr.10.

De vluchtelingen waarover de ngo's zich niet ontfermen

Eind 1995 trekt een missie van de Belgische organisatie 'Geneeskunde voor de Derde Wereld' naar de streek van Banja Luka.

'Banja Luka is de Bosnische stad die het grootste aantal vluchtelingen telt: 80.000 mensen. De meesten ontvluchtten hun streek tijdens etnische zuiveringsacties door het Kroatische leger in de maand augustus 1995 in de Krajinas-treek. Anderen hebben alles achtergelaten tijdens de NAVO-bombardementen op belangrijke delen van Bosnië. Aan die slachtoffers van het NAVO-geweld besteden de media nagenoeg geen aandacht. En zij blijven verstoken van hulp. Volgens de VN zelf zijn er slechts drie internationale humanitaire organisaties actief in Banja Luka. Ze zijn met zijn 35 in het moslimdeel. En in Kroatië telt men er 120.

We bezoeken het vluchtelingenkamp van Rakovacke Bare. Het herbergt op dit ogenblik 200 volwassenen en 70 kinderen. Dat zijn de vluchtelingen die men niet komt interviewen en wiens beelden de wereld niet rondgaan. Op onze eerste vraag, waarom ze gevlucht zijn, volgt een heftig antwoord: "Het is jullie schuld, van jullie Belgen, de NAVO, de NAVO, de NAVO..."

De meesten zijn afkomstig van Sanski Most, een klein stadje zo'n 70 km ten westen van Banja Luka. Ze werden er september laatstleden verdreven door de NAVO-bombardementen en door het moslim-Kroatisch offensief dat er op volgde. Ze leven in verschrikkelijke omstandigheden. Sommigen slapen in een woonwagen of in de afgedankte laadbak van een vrachtwagen bij temperaturen die onder de min tien zakken. Anderen logeren in barakken. Ze leven opeengepakt, als sardienen in een doosje. De kinderen kunnen niet naar school want die is er niet. Ontspanningsmogelijkheden zijn er niet en er is een groot tekort aan warme kleding en schoeisel. Die mensen zijn in de zomer hals over kop moeten vluchten. Zij moesten alles achterlaten. Ze kwamen hier licht gekleed aan.'

Een opmerking: het gebeurde dat men toch enkele beelden van Servische vluchtelingen toonde. Maar ze kregen nooit een zelfde mediabehandeling. Het ging dan over mensen die in sporthallen of scholen ondergebracht waren. Zij waren niet representatief voor de algemene leefomstandigheden, maar ze hielden de schuldgevoelens in toom: geen beelden van wanhoop, geen jammerende vrouwen, geen close-ups op de blik van een vijfjarig kind...



Foto: Dirk Holvoet

De kampen waarover men ons niets vertelde...

Het kamp van Celebici, oud-kazerne van het federale leger, werd omgevormd tot een detentiecentrum voor Serviërs. Talrijke getuigen bevestigden dat ze president Izetbegovic het kamp herhaaldelijk zagen bezoeken. Uittreksels uit die getuigenissen...

Getuige 147/96-20, afkomstig uit de streek van Konjic:

'Ik woog 110 kg toen ik in Celebici aankwam. Toen ik eruit kwam woog ik nog 64 kg. Om jullie een idee te geven over honger als presiemiddel: op een keer duurde het 54 dagen voor ik nog eens naar het wc kon gaan. Ik werd dagelijks geslagen, meermaals per dag, dag en nacht. Ik ben eruit gekomen maar ik ben 70% invalide (lever en galblaas voor 70% beschadigd) en ik had negen gebroken ribben.

Ik weet dat 18 gevangenen in dat kamp vermoord werden. Ik was zelf aanwezig bij de terechtstelling van Sima Jovanovic uit het dorp Ibar, van Cedo Avramovic uit Celebici en van Zijko Kliment uit Konjic. Eind juli hoorden we lawaai op de koer. Ik zag er drie grote personenwagens en een jeep. In de tweede wagen zat Alia Izetbegovic omringd door zijn lijfwacht.'

Getuige 147/96-3, chauffeur in Celebici:

'Ik woon vlakbij de gebouwen. Het midden van het kamp is amper 70 meter van mijn huis verwijderd. Het kamp was omringd met verstevigde prikkeldraad. Men kon naar binnen kijken. Ik zag hoe bewakers gevangenen sloegen en ze verplichtten hun eigen urine te drinken. Ik hoorde dag en nacht huilen en jammerklachten. Er zaten ook vrouwen. Op 8 oktober reden drie personenwagens het kamp binnen. Ik stond op 60 meter van waar Izetbegovic stond. Hij had een leren vest aan en een groene soldatenmuts op het hoofd.'

'Geen enkel journalist kwam naar dit massagraf kijken'

In februari en april 1993 sturen 'La Cimade' (een Franse christelijke organisatie) en de Oecumenische Raad van Kerken een onderzoekscommissie naar Bosnië. Uittreksels uit hun rapport:

'Wij komen aan in Bosanski Brod (96.000 inwoners). In het begin vernietigden de Kroaten en de Moslims alle orthodoxe religieuze gebouwen; toen de stad heroverd werd door de Serviërs, hebben die alle moskeeën en alle katholieke kerken vernietigd onder het voorwendsel dat daar munitiedepots in verstopt zaten.

Het hoofd van de politie zegt ons dat er tweehonderd Servische burgers gedood werden. Er is een massagraf (...) We wandelen door het kerkhof waar katholieken, moslims en orthodoxen liggen, elk in hun deel. De geur van de dood is merkbaar aanwezig, het is ontzettend. Op dat ogenblik heeft men zevenendertig lijken gevonden waaronder zes soldaten van zestien tot zeventig, tachtig jaar; er zitten hele families bij, die men herkent aan hun nachtkledij. Al tien dagen is dat massagraf opengelegd. De Serviërs hebben de hele wereld op de hoogte gebracht, maar nog geen enkele journalist kwam kijken.'

'Alle strijdende partijen hebben in Bosnië-Herzegovina in verschillende mate mensenrechten of oorlogswetten geschonden. Vele van de onmenselijke praktijken (van etnische zuivering) die gebruikt werden in de zones onder Servische controle werden ook gebruikt in die delen van Bosnië-Herzegovina die onder Moslimcontrole stonden en onder controle van de "Kroatische Gemeenschap van Herceg-Bosnië-Herzegovina". (...) Een andere factor die bijdroeg tot de felheid van die etnische zuiveringen in de zones onder Servische overheersing is het duidelijke onevenwicht tussen de hoeveelheid wapens van de Servische en de moslimbevolking.

Onze verschillende gesprekspartners in de Servische gebieden van Bosnië geven unaniem toe dat gewapende Serviërs een aantal excessen en misdaden begaan hebben. Ze betreuren dat en zijn van oordeel dat de daders van die misdrijven moeten gestraft worden. Wij hebben in Banja Luka zelf kunnen vaststellen dat er Serviërs gevangen zaten voor dat soort misdrijven.

Anderzijds zijn ze verbijsterd over de moddercampagne waarvan ze het slachtoffer zijn bij de wereldopinie (verkrachting als oorlogswapen, concentratiekampen, volkerenmoord...). Vandaag zijn de relaties met de journalisten dermate ontaard dat zelfs journalisten die het goed menen geen toegang meer krijgen tot het strijdtoneel.'



Foto: Solidair

De bombardementen die niet bestaan

Waarom vernamen wij enkel iets over de bombardementen van de Servische nationalisten op Sarajevo? Waarom werden vergelijkbare misdaden, als zij begaan werden door Kroatische troepen of door het moslimleger van Izetbegovic, verborgen gehouden? Wij hebben zelf het getuigenis opgetekend van een jonge esperantist, Grodimir Kragic, een blinde telefonist die in Tezlic woont, een Bosnische stad van 64.000 inwoners...

- Werd uw stad gebombardeerd door de Kroatische en moslimstrijdkrachten?
- Ja, en dat systematisch tussen juli 1992 en oktober 1995.
- Waren er Servische troepen in de stad aanwezig?
- Neen, hier zat geen enkele soldaat en er was hier ook geen enkel militair doelwit. Men had het op de burgers gemunt. De NAVO heeft ons trouwens ook gebombardeerd in september laatstleden. Ze vernietigden daarbij verschillende huizen en doodden verschillende oudere mensen.
- Bent u er zeker van dat men het op de burgerbevolking gemunt had?
- Het waren echt psychologische bombardementen. Soms schoten ze exact om de 45 minuten. Ofwel vielen ze aan om 6u45 's morgens, als er het meeste volk op straat was. Ze wilden paniek veroorzaken, de bevolking verplichten de stad te verlaten.
- Was het alleen Tezlic waarop men het gemunt had?
- Neen, in de zomer van '93 waren er ook wederzijdse bombardementen tussen buurstedden: Zepce (Kroatisch) en Tesah (moslim). Maar bij ons was dat constant. En andere Servische steden zoals Doboj hebben nog meer afgezien.
- Hoe verwerkt men dat?
- Het is verschrikkelijk. In het begin gebeurde het soms dat we tien dagen lang bijna ononderbroken onder vuur lagen. Naarmate de tijd verstrijkt, went men er een beetje aan. Men leert inschatten - in functie van het geluid van de bom - of ze dicht bij jou terecht zal komen of verder weg. In de scholen moesten de kinderen op de loop gaan en schuilen bij het minste bomsignaal of als er schoten vielen. Maar het ergste is als ze je uit je slaap halen, zo rond middernacht of om twee uur 's nachts.
- Bent u ooit geraakt?
- Op een dag speelde schaak met een aantal vrienden in de tuin. De bom is over onze hoofden gevlogen, de schaakstukken vielen om. Maar gelukkig ontplofte ze achter een groot gebouw dat ons beschermd heeft. Drie neven van mij hebben minder geluk gehad, die zijn er niet meer...

Verkrachtingen: verzonnen enquêtes en verhullende getuigenissen

De vs-journalist Peter Brock onderzocht de ophefmakende verslaggeving over de 'massale verkrachtingen als oorlogswapen'... Nadat hij een lijst had opgesteld van de vele gevallen van verkrachting van Servische vrouwen, die met precisie gedocumenteerd werden maar door de media genegeerd, schrijft Brock:

'Plots, eind november, begin december 1992, wordt de hele wereld overspoeld door rapporten over de verkrachting van moslimvrouwen. Die berichten vinden hun oorsprong bij de Kroatische en Bosnische ministeries van Informatie. Op 4 januari citeert *Newsweek* zo ongestaafde beweringen, afkomstig van de Bosnische regering, die melden dat 50.000 moslimvrouwen werden verkracht door Servische soldaten.

Een delegatie van de Europese Gemeenschap onder voorzitterschap van Anne Warburton (Britse ex-diplomate) ging over tot een snel onderzoek. De delegatie meldde dat ze een nauwkeurig onderzoek gedaan had in Zagreb, maar dat ze maar zeer beperkte toegang gekregen had tot de zogenaamde Bosnische slachtoffers en tot de vluchtelingencentra waar deze slachtoffers verondersteld werden zich te bevinden. Hoewel ze weigerde de bron te specificeren van "de meest ernstige schattingen die aan de missie meegedeeld werden" heeft de commissie beslist dat het aantal slachtoffers geschat moet worden op "ongeveer 20.000".

Een onderzoek door de Commissie van de Verenigde Naties dat enige tijd later plaatsvond kon, ook al hoedde het er zich voor een officiële schatting te maken, evenwel slechts melding maken van een totaal van 2.400 slachtoffers. Die schatting was gebaseerd op 119 gedocumenteerde gevallen. Het rapport kwam tot het besluit dat zowel Moslimvrouwen als Kroatische en Servische vrouwen verkracht waren, waarbij de Moslimvrouwen het groots in aantal waren.

Ten slotte onderzocht het Comité voor de rechten van de vrouw van de Europese Gemeenschap de besluiten van de Delegatie Warburton. Ze verwierp de schatting over de 20.000 slachtoffers omdat er geen gedocumenteerde bewijzen waren, noch getuigenissen. Tijdens die hoorzitting heeft Frits Kalshoven, voorzitter van de VN-commissie over oorlogsmisdaden, als getuige verklaard dat de tot dan verzamelde "bewijzen" niet ernstig genoeg waren om voorgelegd te kunnen worden aan een rechtbank. Op dezelfde manier kwamen de vertegenwoordigers van het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties tot de conclusie dat men niet genoeg onafhankelijke getuigenissen kon vinden terwijl Amnesty International en het CICR diezelfde dag verklaarden dat alle partijen zich te buiten gingen aan wreedheden en verkrachtingen.¹

Een systematisch plan?

Diana Johnstone, Amerikaans essayiste, maakt de balans op van het onderzoek naar de verkrachtingen:

'De commissie die van de Veiligheidsraad de opdracht kreeg om onderzoek te doen naar de oorlogsmisdaden in ex-Joegoslavië heeft rapporten ontvangen over meer dan 1.600 gevallen van verkrachting en heeft 223 slachtoffers ondervraagd. Die hebben melding gemaakt van 4.500 gevallen. Maar bij het beëindigen van de werkzaamheden in mei 1994 had ze 575 dossiers verzameld met precieze identificaties. Men mag redelijkerwijze veronderstellen dat er meer waren dan die waarover er rapporten zijn. Maar bij gebrek aan vergelijkend onderzoek is het onmogelijk uit te maken of het ongebruikelijke in die Bosnische oorlog het aantal verkrachtingen was dan wel de grote aandacht die die hatelijke misdaad kreeg, die zo veel voorkomt in de oorlogschao. Een lid van de commissie, de Nederlandse criminologe Christine Cleiren, wees erop: "Sommige mensen vereenzelvigen zich dermate met slachtoffers van seksueel geweld dat ze verhalen van horen zeggen vertellen alsof het hun eigen ervaring is. Er zijn verschillende aanwijzingen dat het seksuele geweld door de verschillende partijen in het conflict gebruikt is als een propaganda-element. De informatie in de rapporten was van tweede of derde hand en meestal zeer algemeen".¹

1. *The Nation* (vs), 22 september 1997.

LA LIBRE BELGIQUE

Titel van 22 januari 1993

'Vrouwenverkrachting, onderdeel van het arsenaal van de Servische terreur'

le nouveau Observateur

nr. 1471, januari 1993

'Er mag geen enkele twijfel meer bestaan over het stelselmatig karakter van die praktijk in het kader van het "etnische zuiveringsplan".'

ROOD

'In ex-Joegoslavië lijken (sic) de Servische extremisten systematische verkrachtingen als oorlogswapen te gebruiken voor hun politiek van etnische zuiveringen.'

Van katholiek rechts tot het trotskistische Rood steunt men een militaire tussenkomst van de NAVO tegen de Serviërs zonder de officiële medialeugens in vraag te stellen.

1. *Foreign Policy* (vs), winter 1993-'94. Zie ook een diepgaand getuigenis van de journalist Martin Mettmayer, *Die Weltwoche* (Zurich), 10 maart 1994.

Wat men over Gorazde verzwieeg

De berichtgeving in de media over de belegering van Gorazde heeft de westerse publieke opinie sterk beïnvloed om de NAVO-interventie te aanvaarden. Maar wat is daar echt gebeurd? Hier volgen uittreksels uit het rapport dat in mei 1994 opgesteld werd door Y. Bodansky en V. Forrest voor het 'House Republican Research Committee' van het Amerikaans Congres. Het is weliswaar zo dat dit document het standpunt van de Servische nationalisten overneemt, maar toch bevat het een reeks nauwkeurige feiten die systematisch voor de publieke opinie verborgen gehouden werden...

1. Men heeft de belegering van Gorazde beschreven als een onverbiddelijke daad van agressie tegen de moslimbevolking van Bosnië. Minder bekend, is de rol die de regering Izetbegovic en de Bosnische militairen gespeeld hebben bij het ontstaan van het conflict...
2. Gorazde is een kleine industriestad in het oosten van Bosnië. Voor de oorlog was de bevolking gemengd: twee derde Moslims, een derde Serviërs. De inplanting van de stad op de Drina en het feit dat twee belangrijke wegen ze doorkruisen, geven haar een groot strategisch belang. Maar wat het meeste doorweegt zijn de twee fabrieken van de stad. De eerste, de Pobjedafabriek, vervaardigt munitie. De andere is een chemisch bedrijf. De enclave Gorazde was een van de eerste objectieven van de islamitische guerrilla. Zij voerden een systematische campagne tegen de plaatselijke christenen om een militair overwicht te verwerven.
3. Begin 1993 startten de Moslims de heropbouw van Gorazde om er een militair bolwerk van te maken. Er waren belangrijke bewegingen van moslimtroepen naar Gorazde. Zij maken gebruik van de VN-druk op de Serviërs om humanitaire acties toe te laten.
4. In 1993 smokkelden de Moslims via de VN belangrijke hoeveelheden militair materiaal binnen in Gorazde: gereedschap, wisselstukken, personeel om de munitiefabriek Pobjeda en de chemische fabriek van Gorazde terug op te starten. De chemische fabriek zou omgebouwd worden tot een fabriek voor chemische wapens.
5. Daarop besloot het Servische Opperbevel in Pale dat Gorazde gebruikt zou worden om het offensief naar het oosten, in de richting van Servië te lanceren.
6. In maart 1994 reorganiseerden de Moslims hun strijdkrachten. Het was de laatste fase van de voorbereiding van hun lenteoffensief van 1994 tegen de Serviërs en meteen de sluitsteen van hun inspanningen om het Westen in de oorlog te betrekken. Bovenop de 2e Moslimbrigade (2.000 man), ontplooiden de Moslims mudjahedincommando's, infanterietroepen van het ministerie van BZ en gewapende vrijwilligers, alles samen zo'n 12.000 tot 15.000 manschappen.
7. Het staat vast dat konvoien met humanitaire hulp die door de VN toegelaten werden, geholpen hebben bij het overbrengen van materiaal en goederen naar Gorazde. Op 14 maart stootten Servische inspectieteams op een poging clandestien elektronisch materiaal, sterke deviezen en Bosnische documenten in Gorazde binnen te smokkelen.
8. Op 20 maart begonnen de Moslims van de enclave Gorazde de Servische stellingen tussen Foca en Cajnice met artilleriegeschut onder vuur te nemen. Ze schonden zo het voordien afgesloten staakt-het-vuren. Die aanvallen werden steeds omvangrijker en evolueerden rond 25 maart tot een groot offensief. Het strategisch doel van dat offensief was de Servische grens over te steken om Servië zelf in de oorlog te betrekken en zo een voorwendsel te creëren voor westerse militaire actie tegen Belgrado. Gedurende het offensief heeft het Bosnische moslimleger zes Servische dorpen bezet waar ze de hele burgerbevolking gefolterd en systematisch uitgeroeid hebben.
9. De 28e, toen ze een nakend Servisch tegenoffensief voelden aankomen, begonnen de Moslims een propaganda-campagne rond de artillerieaanvallen van de Bosnische Serviërs tegen de burgers van Gorazde. Dat thema zou de hele maand april het Leitmotiv worden, telkens de Moslims een klap moesten incasseren.
10. De 30e kwamen Madeleine Albright, de Amerikaanse ambassadeur bij de Verenigde Naties en generaal Shalikhvili in Sarajevo aan om de Amerikaanse steun aan de Moslims te betuigen. President Izetbegovic was er van overtuigd dat de VS vastberaden waren een moslimoverwinning in die oorlog te garanderen.
11. De 31e begon het moslimleger de hoogste gebouwen van Gorazde, en meer bepaald het dak van het ziekenhuis, te gebruiken als observatiepost en commandocentrum voor haar artillerieaanvallen op Servische stellingen. De Serviërs trachtten de Moslimartillerie het zwijgen op te leggen en beschoten het hospitaal, met alle gevolgen van dien op vlak van de propaganda.
12. Op 1 april waren de Servische troepen de Moslims duidelijk aan het verslaan... De Bosnische premier, Silajdzic, eiste onmiddellijk een westerse tussenkomst om een 'humanitaire tragedie' in Gorazde te vermijden.
13. Tussen 2 en 4 april waren de Serviërs zwaar aan de winnende hand, ook al konden de Speciale Moslimtroepen met enig succes een groot konvooi aanvallen.
14. Op 6 april werd het dubbelspel van de Moslims duidelijk. Enerzijds gaven ze de westerse media de indruk dat de Serviërs een nagenoeg onverdedigd Gorazde aanvielen. Anderzijds, maar dan voor binnenlands gebruik, beschreven de Moslims de geschiedenis van heroïsche en zegerijke gevechten van de Moslimtroepen die Gorazde verdedigden. Ze legden de nadruk op het feit dat de Moslimverdedigers de Serviërs zware verliezen toebrachten.

15. De 7e ontplooiden de Verenigde Naties 8 (acht!) soldaten in Gorazde om een wettig voorwendsel te hebben voor de geplande luchtaanvallen. Zij mochten immers slechts tot militaire acties overgaan om hun personeel te beschermen. De VN-militairen waren Britse SAS (Special Air Services) die speciaal getraind waren om luchtaanvallen voor te bereiden en te leiden.
16. De 9e bereikten de Servische troepen een strategisch plateau dat over Gorazde uitkijkt. De Serviërs maakten helemaal geen aanstalten om de stad zelf in te nemen, hoewel de toegang breed open lag. Unprofor besloot dus logischerwijze dat de Serviërs er niet op uit waren de stad te veroveren. Niettemin vielen de Moslims aan en veroorzaakten tegenaanvallen van de Servische troepen.
17. De 9e aanvaardden de Serviërs een initiatief van Unprofor om onderhandelingen aan te vatten over een staakt-het-vuren. De Moslims weigeren eraan deel te nemen. De 10e zetten de Servische troepen hun langzame opmars verder, waarbij ze op hun doortocht bruggen over de Drina opblazen waardoor de verdere bevoorrading van Gorazde in het gedrang komt.
18. Op 10 en 11 april bombarderen Amerikaanse NAVO-straaljagers de Serviërs om hun opmars te stoppen.
19. De Verenigde Naties waren vastbesloten een staakt-het-vuren te regelen dat een einde moest maken aan de dood van burgers in Gorazde. De Moslims waren onverzettelijk en wilden kost wat kost hun militaire nederlaag ombuigen.
20. De Serviërs waren bereid een eenzijdig wapenbestand uit te roepen. De Moslims probeerden de Serviërs met aanvallen, en uiteindelijk hebben de Serviërs die beantwoord. De westerse media berichtten vervolgens over de Servische bombardementen op de burgerbevolking wat de dreiging met een militaire tussenkomst vanwege de NAVO bespoedigde.
21. Op 16 april werd een *Sea Harrier* van het Engelse vliegdekschip HMS Ark Royal, die door verschillende Amerikaanse A-10 vliegtuigen begeleid werd, neergehaald toen hij Servische stellingen wilde aanvallen. De Serviërs loochenden dat vliegtuig neergehaald te hebben en bleven volhouden dat die actie op rekening van de Moslims moest worden geschreven.
22. Ondertussen werden VN-waarnemers zowat overal in de voorste Moslimgelederen gepost. Soms zaten ze maar 500 meter van het front verwijderd.
23. De 15e bleven de rapporten over de gruweldaden van Gorazde binnenstromen en tegelijk de roep om hulp. De Serviërs verzekerden de VN herhaaldelijk dat ze geenszins de intentie hadden Gorazde in te palmen.
24. De 22e stelde de NAVO een ultimatum aan de Serviërs.
25. De moslimpropaganda over de burgerslachtoffers werd heviger toen de Serviërs zich opmaakten om het ultimatum na te leven. Nochtans waren de Moslims de 23e verplicht te erkennen dat de Servische beschietingen waren afgenomen, zij het niet helemaal gestopt.
26. De 24e begonnen Unprofor-eenheden zich op te stellen op de demarcatielijn en ze bevestigden dat de Serviërs zich terug getrokken hadden achter de 3 km-lijn die was vastgelegd. De Verenigde Naties begonnen de schade op te meten en de evacuatie van honderden gekwetste burgers voor te bereiden. De Moslimtroepen vielen de Servische troepen aan zodra die de stad verlieten, en de Servische troepen begonnen stellingen te vernietigen van waaruit volgens hen mogelijke hinderlagen konden worden voorbereid.
27. De Serviërs bliezen ook delen van de munitiefabriek op alsook het waterkoelings- en pompsysteem bestemd voor de productielijn van explosieven. Zolang de munitiefabriek stil lag, was het water van dat systeem door de belegerde sector gebruikt om aan hygiënische en voedingsbehoeften te voldoen. De westerse berichtgeving - dat de vernietiging van het waterbevoorradingssysteem van Gorazde door de Serviërs doelbewust gebeurde - was dus zeer onnauwkeurig.
28. Omwille van de bergachtige streek en de moslimaanvallen verliep de Servische aftocht langzaam. Die traagheid zette de NAVO ertoe aan de toelating te vragen luchtaanvallen uit te voeren tegen de Serviërs. De vertegenwoordiger van de Verenigde Naties, Akashi, verzette zich tegen die vraag.
29. Het werd snel duidelijk dat de Moslims de toestand van de stad overdreven hadden. De cijfers over de verliezen lagen een heel stuk lager dan die in de oorspronkelijke rapporten. Het UNHCR (Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN), de meest bevoegde van de informatiebronnen, beweerde dat er 715 doden en 1.970 gekweten waren, waarvan 600 ernstig. De meeste doden waren volgens de gegevens burgers.
30. De inspectie die later volgde bracht aan het licht dat de gevechten 200 slachtoffers gemaakt hadden en 200 zwaargewonden. 70% ervan waren moslimsoldaten.
31. Generaal Rose bevestigde dat de schade gering was. In Sarajevo was een oudere VN-officier nog openhartiger: 'De rapporten over Gorazde werden doelbewust overdreven om de wereld een schuldgevoel te geven en te verplichten tussenbeide te komen', verklaarde hij aan de *New York Times*.
32. De officier van de Verenigde Naties ging verder en hij wees er de publieke opinie op dat Gorazde niet het laatste geval zou zijn dat de Moslims zouden uitbuiten.
33. Na de publicatie van die opmerkingen diende de ambassadeur van de VS bij de Verenigde Naties, Madeleine Albright, een krachtig protest in bij de secretaris-generaal over de onbekwaamheid van de vertegenwoordigers van de VN om in de Balkan een meer agressieve gedragslijn tegen de Serviërs aan te houden.

Beknopt persoverzicht...

Het geheel van de persberichtgeving over de gebeurtenissen in Joegoslavië wordt overheerst door desinformatie...

'Ljubljana gebombardeerd'

3 juli 1991. Tijdens de korte 'oorlog' in Slovenië, titelt het Italiaanse dagblad *Corriere della Sera* 'Ljubljana gebombardeerd'. Nochtans is de hoofdstad van Slovenië nooit door ook maar één straaljager overvlogen.

Wie sneuvelt er?

Het Joegoslavische leger werd voorgesteld als de agressor in Slovenië. Maar men heeft tot in 1995 moeten wachten en op de documentaire van de *BBC* om te vernemen dat de zeventig dodelijke slachtoffers uit die periode in werkelijkheid jonge soldaten van dat Joegoslavisch leger waren die een aanval van de Sloveense milities niet beantwoord hadden.

Waar hokken de reporters?

De Amerikaanse journalist Peter Brock bestudeerde de berichtgeving over de gebeurtenissen door de westerse media in 1991-92:

'Het onevenwicht dat men in de reportages opmerkt is begonnen tijdens de oorlog in Kroatië. Ondanks het feit dat er regelmatig berichten waren over de gruwelen die tegen de Serviërs in Kroatië begaan werden door de Kroatische soldaten en paramilitaire organisaties, praatte men in de reportages die bestemd waren voor de buitenwereld slechts over de Servische misbruiken. De meeste verslaggevers die er toekwamen spraken geen Servo-Kroatisch. Zij vielen dan ook vaak terug op de vlijtige regeringswoordvoerders. Het ministerie van Informatie van Zagreb heeft snel tientallen Engelstalige publicisten in dienst genomen en de Bosnische regering heeft de diensten ingehuurd van tientallen 'manipulators' van de westerse media.

Voor de zomer van 1991 waren er slechts een handvol plaatselijke correspondenten in Belgrado. De meesten van hen zijn eind 1991 en in 1992, samen met de nieuw aangekomen journalisten, naar Zagreb of Sarajevo vertrokken. Daar waren de technische communicatiemiddelen met het Westen immers geconcentreerd. Het feit dat men in Zagreb dat centraal communicatieknooppunt en de media installeerde was des te verrassender als men het ziet in het licht van de repressie die Kroatië zelf uitoefende tegen haar eigen nationale media.¹

De toverkogel

Zomer 1992. *TF1* laat een zeer jong meisje zien (dat zeer goed Frans spreekt) 'dat het geluk had samen met haar familie te ontsnappen aan Servisch spervuur'. Ze draagt nu een kogel om haar nek 'voor het geval ze in Servische handen zou vallen'.² Als men goed kijkt ziet men dat het een Kalachnikovkogel is. Bovendien is hij doorboord. Zou

de journalist die dit uitzonderlijk pareltje ineen stak ook kunnen uitleggen wat dat jonge meisje, in gevaarlijke omstandigheden kan aanvangen met een doorboorde kalachnikovkogel om haar nek?

Over het gevaar om Serviërs te interviewen...

Juli 1992. Verhaal van George Berghezan, Belgische freelance journalist op reportage in Bosnië: 'Bij de vele controles volstaat het dat ik "novinar" (journalist) zeg opdat men me met de glimlach voorbij zou laten. De Kroaten houden van de buitenlandse journalisten.' Maar er komt roet in het eten...

'Op 17 juli bezoek ik het dorpje Gabela, in de buurt van Capljina, waar de Servische huizen (30% van de bevolking) vernietigd werden. Ik ontmoet er schichtige en angstige inwoners. Bij het verlaten van het dorp word ik door de Kroatische politie tegengehouden. Ik word naar de kazerne gebracht. Daar neemt men mijn paspoort, mijn perskaart en fotomateriaal in beslag en men zegt me later terug te komen. 's Anderendaags geven ze me mijn paspoort en perskaart terug en ik krijg het bevel om me aan te melden op het centraal commando van het HVO. Ik moet er een brief gaan afgeven, ondertekend door de plaatselijke verantwoordelijke van de Kroatische inlichtingsdienst, waarin hij me van spionage voor Servië beschuldigt. Ik hoed me er voor dat papier boven te halen. Ik zal een kruis mogen maken over al mijn films, zowel de gebruikte als de andere.

Op 22 juli ben ik terug in het *Holiday Inn* van Sarajevo. Ik vertel er wat ik meemaakte aan verschillende journalisten. Dat lijkt helemaal geen indruk op ze te maken. Het agentschap *Reuters* luistert met veel aandacht naar me tot het er zich van bewust wordt dat ik door Kroaten aangehouden werd en dat de slachtoffers van de etnische zuivering Serviërs zijn. "Sorry, we kunnen niets voor je doen!"²

De ene baby is de andere niet

Begin 1993. Milan Martić, president van de republiek Krajina: 'Een moslimmeisje (de kleine Irma) werd begin 1993 van Sarajevo naar Londen overgebracht om er een chirurgische ingreep te ondergaan. De premier John Major onderbrak zijn vakantie om haar in het ziekenhuis te bezoeken. De hele wereld kon dat op televisie volgen, op de radio horen of in de pers lezen.

Bij de dood van vier pasgeboren kinderen in Knin heeft niemand een woord gezegd. Onze baby's zijn gestorven omdat er in het ziekenhuis niet genoeg medicamenten waren en de elementaire ontsmettingsmiddelen ontbraken. De dood van elf andere baby's in Banja Luka was nog dramatischer omdat de Veiligheidsraad geen toelating gaf voor de vlucht van het vliegtuig dat de zuurstofflessen moest vervoeren die hun leven hadden kunnen redden.'

Vertaling bij RTL-TV

Herfst 1993. Grote toevloed van vluchtelingen uit Bosnië. De Belgisch-Luxemburgse televisiezender RTL-TV1 stuurt er Charles Neuforge op af, bijgestaan door een officiële tolk. Op de weg die door duizenden mensen gebruikt wordt, interviewt de ploeg er enkelen...

- Een oude dame, op trieste toon: 'Wij hebben veel moeilijkheden ondervonden om voedsel te vinden, en het stromend water werd afgesneden. Bovendien werd de toestand met de dag slechter door de harde winter...
- De vertaler op een hatelijke toon: 'De Serviërs hebben ons als honden laten sterven.'
- De oude dame op dezelfde toon: 'Wij konden er niets aan veranderen, wij hadden geen keuze meer.'
- Vertaling: 'De Serviërs hebben ons weggejaagd en alles op hun weg vernietigd.'

Selectieve media

Herfst 1993. Interview. Een Kroaat zegt tegen het blad *Une Suisse sans armée* ('Een Zwitserland zonder leger', nvdv): 'Na de ineenslorting van het titoïsme kon niemand nog de autoritaire nationalistische golf tegenhouden, of die nu Servisch, Kroatisch of Muzelmaans waren. Hun respectievelijke media verdedigden bovendien die stellingen vrij goed. Dit is een oorlog zonder uitkomst. Wij leven allemaal door mekaar. Wel is het zo dat iedereen goed op de hoogte is van de misdaden waarvan zijn bevolkingsgroep het slachtoffer is, maar dikwijls totaal onwetend van de gruwelijk die door de eigen militairen begaan wordt, omdat de desinformatie totaal is.'

Onkruid?

September 1994. De Duitse schrijver Michaël Thumann klaagt 'de oorlog van de verslaggevers' aan: 'in de meeste films en artikels wordt de onaangename werkelijkheid volgens een zeer simpel schema voorgesteld: de bloeddorstige Serviërs vallen de weerloze Moslims en Kroaten aan. Door die simpele boodschap wordt een van de veelzijdigste conflicten van deze eeuw herleidt tot een enkel item.

Het is bekend, en het werd aangetoond, dat de Serviërs in 1991 de Kroatische stad Vukovar systematisch in de as gelegd hebben. Minder bekend, maar daarom niet minder bewezen, is dat in sommige wijken van Karlovac in de buurt van Zagreb, de Kroaten alle vakantiewoningen die door Serviërs bewoond waren in de lucht hebben laten vliegen.

We hebben gelezen dat de Serviërs in 1992 en 1993 meer dan 52.000 Moslims en Kroaten verjaagd hebben uit de streek van Prijedor. Op datzelfde ogenblik bleven er van de 30.000 Serviërs die in Mostar woonden slechts 300 over. De twee feiten staan vast. Vandaag leven er 510.000 vluchtelingen in Kroatië, verdreven uit hun woningen, beroofd, slachtoffer van "etnische zuiveringen". Maar ook Servië ving 405.000 vluchtelingen op.⁴

'Ze weten wat ze willen horen'

1995. Interview met de toneelschrijver Peter Handke, die van Sloveense afkomst is en in Duitsland woont: 'De journalisten worden in alle haasten eenmalig ergens heen gestuurd; ze blijven daar twee, drie dagen en keren dan terug naar huis waar ze vier weken lang hun West-Duits leventje leiden. Dan vertrekken ze opnieuw voor twee, drie dagen. Ze hebben vertalers en gidsen die op voorhand aangeduid werden. Zij weten ook op voorhand wat ze zullen vragen; ze weten ook exact wat ze willen horen.'⁵

De goede zuiveringen

Augustus 1995. Het Kroatische leger valt de Krajina binnen en verjaagt er meer dan 150.000 Servische inwoners. Heel wat ouderlingen die niet op de vlucht konden worden gedood. De huizen van de Serviërs worden stelselmatig vernietigd. Zelfs de Europese bemiddelaar Bildt heeft het over 'de grootste naoorlogse humanitaire catastrofe' en hij verklaart dat Tudjman berecht zou moeten worden voor oorlogsmisdaden. Een grote Belgische krant schrijft: 'De militaire augustus-blitz van de Kroaten en het daaropvolgend wraak- en opruimingswerk zijn er met waarlijk Duitse grondigheid doorheen geraasd. Niets is heel gebleven. Dit niveau van destructie hebben zelfs de nazi's zelden bereikt.'⁶

Maar wat zet *Libération* als titel op zijn voorpagina? 'De aftocht van Groot-Servië.'⁷ En *Le Figaro* ziet er de val van het 'laatste Servisch bastion' (sic) in.⁸

Een oorlog vóór de oorlog...

Een analist van de Kroatische samenleving legt de nadruk op de verantwoordelijkheid van alle media: 'De etnische zuivering die plaats heeft na het socialistische debacle in Joegoslavië werd overal voorafgegaan, nauw gevolgd en ondersteund door een ideologische zuivering. (...)

De media waren al een verbale oorlog begonnen lang voordat hij plaats had op het terrein. De nationale homogenisering was al in de jaren '70 begonnen met een woordenoorlog...

De media en de intellectuelen hebben de oorlog voorbereid en ertoe opgeroepen in Servië, in Slovenië, in Kroatië en later overal. De dichotomie van de zwart-wit logica, de verheerlijking (van de 'onzen') en de verdoeming (van de 'anderen') werkt, net als het nationalisme dat eruit voortkomt... Het is eigenaardig te zien dat de buitenlandse pers dikwijls dat model overneemt als het over ons gaat.'⁹

1. *Foreign Policy* (vs), winter 1993-'94.

2. *The media happened to be there*, Belgrado, p.52.

3. Patrick Besson, 'Lettre ouverte', Parijs, 1995, p.108.

4. *Die Zeit*, 2 september 1994.

5. *Nasa Borba* (Belgrado), interview Dragan Bisenic.

6. *Het Volk*, 7 oktober 1995.

7. *Libération*, 18 september 1995.

8. *Le Figaro*, 2 oktober 1995.

9. Rada Ivekovic, 'La Croatie depuis l'effondrement de la Yougoslavie', Parijs, 1994.

Schoon schip met de media?

*'Wij, persmensen, moeten met onze commentaren (over Joegoslavië) bijdragen tot de westerse waarden mee te promoten.'*¹

Peter Studer, hoofdredacteur van de Zwitserse Duitstalige televisie

Even samenvatten. Men heeft ons systematisch verzwegen waar welk volk sinds wanneer leefde. Men heeft ons de geheime belangen van de grote mogendheden in de regio verdoezeld. Men heeft ons de sociale machtsgroepen niet laten zien die in de drie kampen van die oorlog profiteerden. Erger nog: de misdaden van 'onze vrienden' werden verzwegen en gevaarlijke nationalistische leiders werden voorgesteld als onschuldige slachtoffers. En eens te meer werd een heel volk gedemoniseerd. Men heeft ons verblind met gruwelijke, maar gemanipuleerde beelden.

Een uitzondering? Werden de media in de val gelokt? Dat beweerde men al na de medialeugens over Timisoara en de Golfoorlog. Vergissingen van journalisten die te 'gehaast' waren of die het land niet goed kenden? Helemaal niet! Zelfs als de BBC maanden werk besteedt aan een reeks zeer verzorgde uitzendingen, dan nog zegt ze geen woord over de echte rol van de Verenigde Staten, Duitsland en van hun geheime diensten (zie hoofdstuk 2 en volgende). Snelheid en onwetendheid zijn zeker factoren die tot desinformatie kunnen leiden. Maar het is geen verklaring voor het feit dat de vergissingen altijd in dezelfde richting gaan.

Hoe daar dan klaarheid in scheppen? Hoe die medialeugens ontdekken om te beletten dat die 'oorlogstoeristen' ons in nieuwe avonturen meesleuren?

Informatie is al oorlog

Eigenlijk is informatieverbreiding al een slagveld dat deel uitmaakt van de oorlog. Oorlogen beginnen niet met bommen maar met leugens. Zo was een van de eerste daden van de nieuwe Sloveense regering in 1991 de oprichting van een 'mediacentrum' dat de buitenlandse correspondenten overspoelde met een stortvloed aan desinformatie.²

Ons boek 'Attention, médias!' beschreef de rol van de Amerikaanse 'public relations'-bureaus, die aan het werk waren achter de groots opgezette mediashow. Wij hebben hun banden met de CIA blootgelegd. Welnu, in de oorlog in Joegoslavië werd het Amerikaanse bedrijf Ruder Finn zuur betaald om de nationalistische Moslims en Kroaten wit te wassen. En te laten doorgaan voor 'slachtoffers'.

In 1996 gaf John Deutch, directeur van de CIA, in bedekte termen toe dat hij journalisten gebruikte als spionnen (zie hiernaast). Bijgevolg bestaan er dus spionnen die ons informeren... Het is frappant dat de media geen enkel debat organiseerden over zo'n zwaarwichtige zaak!

Het is duidelijk dat dat soort praktijken niet alleen van vandaag is. In 1920 werd Marguerite Harrison als correspondent van de *Baltimore Sun* naar de USSR gestuurd. In feite spioneerde ze voor rekening van de militaire inlichtingendiensten van het US War Department. Ontmaskerd door Moskou werd ze pas vrijgelaten na een intense officiële campagne van de VS. In de jaren '80 veroordeelde Egypte Nicolas Reynolds, reporter-spion van de CIA. Maar naast die enkele gekende gevallen blijven er vele onbekend!

Voor progressieven zou een eerste anti-desinformatievaccin er kunnen in bestaan om een van de boeken te lezen waarin oud-agenten van de CIA vertellen hoe ze ons 'informeerden'. Hoe ze het satansbeeld van een beweging of van een land volledig zelf in elkaar hebben gestoken.³

Maar er zijn niet alleen de spionnen... Terwijl ik deze regels schrijf overloop ik mijn documentatie 'media' van de laatste weken... Niet geruststellend! In Koblenz moet Michaël Born, een zeer bekend reporter, voor de rechtbank ver-

De 'journalisten' van de CIA

Een persbericht van Associated Press van 27 februari 1996 geeft aan dat er journalisten zijn die voor de CIA werken. Dat heeft geen aanleiding gegeven tot welk debat dan ook, tot geen enkel onderzoek in de media. Alsof het volkomen onbelangrijk was...

'De CIA mag agenten, vermomd als journalisten, inzetten om informatie te verzamelen in het buitenland, maar dan wel enkel op basis van strikte richtlijnen, zo verklaarde vrijdag John Deutch, de directeur van de CIA.'

Deutch wilde niet zeggen of die praktijk vandaag toegepast werd. Enkel de directeur is bevoegd om de wetten die sinds 1977 in voege zijn te overtreden, wetten volgens dewelke het verboden is spionnen als reporters te vermommen of echte journalisten in te zetten om informatie te vergaren. "Indien de Amerikanen de details over de clandestiene activiteiten zouden kunnen lezen, zegt Deutch, dan zouden ze zeggen dat het zeer goed is. Dat is het soort dingen wat men moet doen om Amerikaanse levens en Amerikaanse belangen te verdedigen."

Het punt naar de journalistieke dekmantel voor spionnen, zo gaat het persbericht verder, zal waarschijnlijk deel uitmaken van een volgend debat over de Amerikaanse geheime diensten in de post-Koude Oorlogwereld. Een recent rapport van de Privé-raad over de Buitenlandse Betrekkingen beveelt een nieuwe kijk aan wat betreft de grenzen die men stelt aan het gebruiken van niet officiële dekmantels om wie betrokken is bij clandestiene operaties te verbergen en te beschermen.'

Bovendien heeft de *Washington Post* na het debat van een Senaatcommissie gemeld dat de CIA ook medewerkers van humanitaire organisaties rekruteerde.

Drie vragen:

- 1. Wie durft beweren dat die CIA-journalisten zich beperken tot het inwinnen van informatie en zelf geen informatie verspreiden?*
- 2. Wie heeft onderzocht in welke media deze spionnen werken?*
- 3. Hoeveel van de medialeugens die over Joegoslavië (en elders) verspreid werden waren afkomstig van de CIA? Hoe denken de media zich te verdedigen tegen dergelijke praktijken?*

schijnen. Hij verkocht aan de grootste Duitse televisiestations een dertigtal reportages. Allen vervalst. 'Figuranten speelden bijvoorbeeld Bosnische vluchtelingen of asielaanvragers uit Kosovo. Op de rechtbank verklaarde de vervalscher: "De stations waren zeer goed op de hoogte van die vervalsingen, maar ze wilden origineel materiaal".'⁴

Tegelijkertijd, maar dan in een ander proces, beschuldigt de *Süddeutsche Zeitung* een belangrijk Duits televisiemagazine ervan een vervalste reportage over Cuba te hebben uitgezonden.⁵ De cultuurredacteur van die krant werd er in voorgesteld als een sekstoerist en een vertegenwoordigster van het Festival van de Latijns-Amerikaanse Film als een prostituee. Om een socialistisch land te bekladden zijn alle middelen goed!

Kortom, men verkoopt ons om het even wat. Dit gezegd zijnde is het duidelijk dat de desinformatie meestal veel subtieler is. Over Joegoslavië, net als over de Golfoorlog, was het eerder een mengeling: enkele grove leugens die uitvoerig overgenomen worden maar nooit rechtgezet, vele halve waarheden, en systematische stiltes. En vooral nooit de context aanreiken die toelaat om het een en ander te begrijpen. Nooit de dieperliggende oorzaken duiden.

De fout van de journalisten?

Is het de fout van de journalisten? Zo eenvoudig is het niet. De media spelen zeker een sleutelrol in het doen slikken door de publieke opinie van de regeringspolitiek, of dat nu op sociaal vlak is dan wel op internationaal vlak. Maar ze zijn niet de oorzaak van het probleem. Ze geven gewoon - bewust of onbewust - de strategie van die regeringen door.

In 'Attention, médias!' hebben we de vier factoren onderzocht die de informatie filteren voor die bij ons terechtkomt. We hebben aangetoond dat die vier filters er stuk voor stuk toe bijdragen het heersende sociale systeem te verdedigen: 1. Het bezit van media die meer en meer geconcentreerd zijn in de handen van grote multinationals. 2. De reclame die, via de enorme budgetten van alle multinationals samen, een verstikkende censuur uitoefenen, ook op de openbare audiovisuele media. 3. De nauwe banden tussen de hoofdredacteuren en de sterreporters enerzijds en de bedrijven, de regeringen, het overheidsapparaat, het leger, de geheime diensten anderzijds (zie hiernaast). 4. Laatste van die filters, de heersende ideologie die de journalisten ertoe aanzet, bewust of niet, de gevestigde waarden te verdedigen.

Al die factoren verklaren waarom de media als bemiddelaars van de westerse regeringen gediend hebben. Dat zijn de hoofdverantwoordelijken. Zij werden helemaal niet gestuurd door de publieke opinie (zoals men beweert), maar ze manipuleerden die. Wij zullen dat aantonen.

Een late bekentenis in dovemansoor

Zeer tekenend, die tekst van David Owen, die we hierna weergeven en die onze drie vaststellingen bevestigt: 1. Meermaals werden inwoners van Sarajevo afgeslacht door de troepen van Izetbegovic zelf. Doel van die provocaties: een militaire tussenkomst van de NAVO 'verrechtvaardigen' bij de publieke opinie. 2. Die provocaties maakten het sommige grootmachten gemakkelijker andere (Groot-Brittannië, Frankrijk) te verplichten hen te volgen. 3. De belangrijkste westerse leiders kenden de waarheid maar hielden die verborgen. Zelfs zij die een andere lijn dan die van Washington of Bonn trachtten te volgen, hebben gezwegen.

Is onze informatie werkelijk 'vrij' en 'pluralistisch' zoals men beweert? We stellen een opmerkelijke consensus vast. Alle min of meer traditionele partijen hebben de tussenkomst van de NAVO gesteund, bombardementen inbegrepen: extreem rechts, traditioneel rechts, de socialistische partijen en ook de groenen en de trotskisten. Geen van hen heeft de officiële medialeugens in vraag gesteld.

Niet op tv gezien

Durven de media het politieke *establishment* op een fundamentele manier bekritisieren? De Franse journalist Pierre Carles - die eerder al de manipulatie door Poivre d'Arvor van een vervalst Castro-interview ontmaskerde - heeft ons daarop een sappig antwoord gegeven in zijn reportage *Niet op tv gezien* [Fr.: *Pas vu à la télé*] uit 1996.

'Zou u dit durven tonen?' Pierre Carles toont beelden uit 1994, waarin duidelijk het samenspel te zien is tussen François Léotard, toen minister van Landsverdediging, en Etienne Mougeotte, vice-voorzitter van het tv-station TF1. Zij worden ongemerkt gefilmd en zijn dan ook de beste maatjes. Mougeotte profiteert ervan om voordelen te vragen.

De een na de ander trekken de grootste vedetten van 'de debats- en onderzoeksjournalistiek' van de Franse televisie schandelijk hun staart in. De animator van het beroemde programma *L'heure de Vérité* (*Het uur van de waarheid*), de journalist De Virieu antwoordt: 'Men kan het recht van de mensen om alles te weten niet tot systeem verheffen.' Da's klare taal.

David Owen

'Wij hebben belet dat de publieke opinie op de hoogte zou zijn'

In zijn Memoires erkent David Owen, de Europese speciale gezant voor Bosnië - lang na het einde van de oorlog - dat de westerse leiders gelogen hebben over een van de zwaarste misdaden die aan de Servische troepen toegeschreven werd: het bloedbad op de markt van Sarajevo in februari 1994 (zie p.30 en 31)

'Maar de verwachte delegatie van de Bosnische regering daagde die morgen niet op voor de onderhandelingen op het vliegveld van Sarajevo. Men zegt dat generaal Rose woedend was en dat hij naar het Bosnische presidentiële paleis trok om president Izetbegovic en zijn militaire chef, generaal Delic, ervan te overtuigen naar de onderhandelingen te komen. De entourage van generaal Rose heeft er nooit een geheim van gemaakt: tijdens die ontmoeting heeft Rose de leider van de Bosnische Moslims laten weten dat hij net technische informatie had ontvangen die aantoonde dat de granaat niet afkomstig was uit de Servische zones maar wel degelijk uit de Moslimzone. Als die informatie zou worden verspreid, zou de vergadering op de NAVO helemaal anders verlopen. Als Izetbegovic de onderhandelingen trachtte te blokkeren om de resultaten van de NAVO vergadering af te wachten, dan zou Rose zich verplicht zien om de eerste vaststellingen van de VN-onderzoekers bekend te maken. Als de regeringsonderhandelaars op woensdag 9 februari niet op de luchthaven van Sarajevo verschenen, zou hij een persconferentie beleggen.

Ondertussen had in Zagreb een groep experts in ballistiek een kaart bestudeerd van de mogelijke projectielbanen (...) en ze neigden tot de conclusie dat de granaat afgevuurd was vanuit een Bosnische legerstelling (moslims, nvda). Toen deze uiterst gevoelige informatie dinsdags op het bureau van de VN in New York belandde, werd alles in het werk gesteld om het aantal mensen dat toegang tot die informatie zou hebben te beperken om het risico op een perslek te verkleinen. (...)

De rechtstreekse tussenkomst van generaal Rose bij president Izetbegovic had een grote impact op de moslimleiding die de militaire verantwoordelijken de toelating gaf om zich woensdag op het vliegveld van Sarajevo aan te bieden.¹

1. David Owen, *Balkan Odyssey*, Londen, 1996, p.279-281.

Ten onrechte hebben de media wereldwijd de Serviërs beschuldigd van dit bloedbad dat door de troepen van Izetbegovic zelf werd aangericht!

Zo werd de publieke opinie geconditioneerd om de tussenkomst van de NAVO in die oorlog te aanvaarden.

Zowel de VN als David Owen waren op de hoogte en hielden de waarheid verborgen.

Zeer verhelderend voorbeeld. De westerse verantwoordelijke weet dat de officiële media-versie een leugen is. Maar hij durft dat niet openlijk te zeggen en beperkt er zich toe dit argument te gebruiken in een geheime onderhandeling. De middelgrote mogendheden capituleren voor de officiële media-versie van Washington.

Van de Golfoorlog tot Joegoslavië en Kongo

Sommigen zullen opwerpen dat dit boek toch ook stelt dat sommige westerse media deze of gene medialeugens hebben ontmaskerd. Is er dan geen vooruitgang in vergelijking met wat er tijdens de Golfoorlog gebeurde?

Niet echt. Het is in dat verband interessant drie belangrijke gebeurtenissen van de voorbije jaren te vergelijken: de Golfoorlog (1991), de oorlog in Joegoslavië (1991-1995) en de bevrijding van Kongo (1997). Tijdens de Golfoorlog waren de versies van de westerse media perfect op elkaar afgestemd. Ze waren zelfs eensluidend. Om die accumulatie van medialeugens aan te tonen en ons boek 'Attention, médias!' te maken, hebben we ons moeten toelagen op een diepgaand en langdurig onderzoek van alternatieve informatiebronnen. Een geïsoleerd aan zichzelf overgelaten lezer had geen enkele kans de waarheid te achterhalen, zelfs niet over de meest elementaire feiten.

Het geval Kongo verschilt nogal. Langs de ene kant had je de Franse media die met hand en tand het behoud van het Mobuturégime verdedigden. En zij hebben de onwaarschijnlijkste medialeugens tegen Kabila en de bevrijdingsbeweging opgestapeld. Langs de andere kant kon je nogal dikwijls de weerlegging van die medialeugens vinden door bijvoorbeeld de Amerikaanse pers te lezen. De reden? Washington had beslist dat het niet langer mogelijk was Mobutu te steunen en dat het beter was te trachten toenadering te zoeken tot Kabila en daarbij zoveel mogelijk van het oude staatsapparaat te redden. Maar nadat de

vs in hun opzet mislukten, gingen ze Kabila op zijn beurt diaboliseren. Een systematische vergelijking van de pers uit beide landen zou bijzonder opvallend aan het licht brengen hoezeer ze de strategieën van hun respectievelijke regeringen onderschrijven.

In België werd het soms zelfs lachwekkend. De meerderheid van de Vlaamse pers is nauw verbonden met de cvp, een rechtse christelijke partij die Mobutu tot de laatste minuut steunde. Die pers verspreidde de grootst denkbare onzin over de 'volkerenmoord' die door de troepen van Kabila begaan zou zijn (nadat ze de volkerenmoord verzwegen had die begaan werd door de Rwandese bondgenoten van Mobutu). Soms werden deze 'Vlaamse' medialeugens weerlegd door een Franstalige krant.

Waar dienen we Joegoslavië te plaatsen? Ergens tussenin, maar toch veel dichtter bij het voorbeeld van de Golfoorlog. Van tijd tot tijd waren er strijdigheden tussen de westerse media. Maar veel minder frequent dan dat het geval was voor Kongo. Van waar die tegenstellingen?

De leidende kringen in Frankrijk en Engeland, of beter gezegd een deel ervan, hebben zoals we zullen zien, getracht hun eigen strategie te volgen die tegengesteld was aan die van Bonn en Washington. De 'lekken' vervulden dus een zeer precieze rol: een wig drijven in de versies van de rivaliserende grootmachten. Maar Parijs en Londen hebben die eigen weg niet lang kunnen volhouden en hebben zich moeten schikken. Bijgevolg hebben ze de waarheid verborgen gehouden voor het grote publiek, zoals de memoires van David Owen dat aantonen (zie p.47).

Hoe dan ook werden die tegenstrijdigheden maar mondjesmaat en zeer laat-tijdig openbaar gemaakt. In dit boek hebben we ze allemaal samen gezet, maar het blijft uiterst mager. Om de waarheid te vinden zijn we vooral *elders* op zoek gegaan. Alleszins blijft het enige criterium om te beoordelen of een nieuwsbericht objectief is: wat heeft het publiek ervan onthouden? Vraag eens lukraak in je omgeving: 'Wie heeft dat bloedbad aangericht? Wat weet je over die beelden?' Je zal vaststellen dat eens te meer de desinformatie massaal was. De leugens zijn de officiële 'waarheid' geworden en sommige misdadigers werden 'slachtoffers'. En vooral, de smerige belangen van sommige grootmachten zijn goed verborgen gebleven. Men heeft ons voorgehouden dat ze de enigen waren die een oplossing konden brengen voor de problemen in Joegoslavië, terwijl ze er de oorzaak van waren.

Wat moeten we daaruit afleiden? Dat we iets meer kans maken delen van de waarheid te ontdekken als de belangen van de grootmachten uiteenlopen en hun strategieën elkaar tegenspreken. Ook als in één land (de Verenigde Staten bijvoorbeeld) de verschillende fracties van de leidende klassen het niet eens zijn over de te volgen tactiek. Maar dat geeft je geenszins toegang tot de onderliggende fundamentele inzet, wat nog veel belangrijker is dan deze of gene spectaculaire medialeugen. Zo'n toegang is niet mogelijk zonder een radicale breuk met de heersende ideologie. We zullen daar op het einde van dit werk op terugkomen.

Henry Kissinger, een van de voornaamste verantwoordelijken voor de buitenlandse politiek van de vs, zei: 'Het gedrag van staten wordt bepaald door belangen en niet door recht.'⁶ Maar in Joegoslavië, net als tijdens de Golfoorlog trouwens, hebben de belangrijkste media het aanhoudend gehad over het recht en nooit over die belangen. Verder in dit boek gaan we - voor één keer - de aanbeveling van Kissinger volgen. Laten we de belangen eens analyseren die in Joegoslavië speelden...

Hoe zich verdedigen tegen medialeugens?

De voorbije jaren hebben heel wat voorbeelden opgeleverd over desinformatie: Timisoara, Tien An Men¹, Golfoorlog, Somalië, Ruanda, Kongo en... Joegoslavië. Op al mijn voordrachten over de media stelt men me steeds opnieuw dezelfde vraag: 'Hoe zich verdedigen tegen die desinformatie? Is het mogelijk de waarheid te ontdekken?' Ik stel de volgende verdedigingsmethode voor...

Tegen het systeem van de heersende media zullen wij nooit snel genoeg over een voldoende aantal alternatieve informatiebronnen kunnen beschikken. We moeten ons dus op voorhand wapenen met drie noodreflexen.

1. Eerst en vooral het scepticisme en de achterdocht jegens alle informatie afkomstig van de leidende klassen en van de media die zij controleren of beïnvloeden. Wie informeert ons en wat is de bedoeling?

2. Vervolgens is er onze algemene kennis over het verloop van de sociale strijd, over de internationale conflicten, onze kennis over de leugencampagnes uit het verleden. Welke zijn de sociale krachten die in de strijd verwickeld zijn? Welke belangen houdt men voor ons verborgen?

3. Ten slotte onze kritische analyse van alle beschikbare informatie om er de tekorten in te ontdekken, de tegenstrijdigheden, de tegeninformatie en de flarden waarheid die ons in staat moeten stellen de werkelijkheid te vatten.

Als men dat in acht neemt, kan men de valkuilen vermijden. Belangrijk is zich te concentreren op de fundamentele inzet in die conflicten en systematisch de heersende ideologie opnieuw in vraag te stellen. Welke belangen streeft men na? Daarvan vertrekkend komt het erop aan zich collectief te organiseren voor een alternatieve berichtgeving. Het merendeel van de informatie in dit boek werd op die manier verzameld, hoofdzakelijk in het kader van ons werk voor het weekblad *Solidair*.

1. In verband met de medialeugens over Tien An Men: Gérard de Selys, 'Médiamensonges', EPO, Brussel, 1990, p.87.

1. *Le Matin* (Zwitserland), 17 januari 1993.

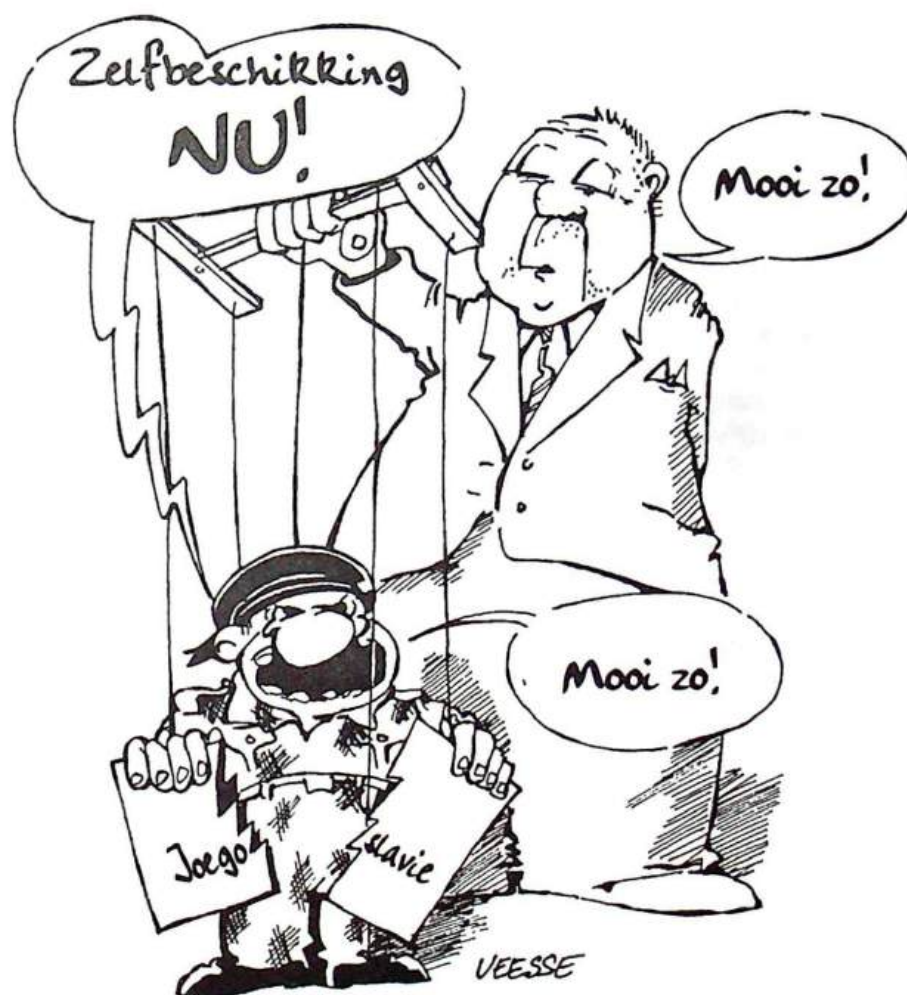
2. Sylvia Poggioli, *Nieman Reports*, herfst 1993, p.19.

3. Onder meer Philip Agee, 'Journal d'un agent secret. Dix ans dans la CIA', Seuil, Parijs; Zie ook 'Attention, médias!', p.177, 183-184.

4. *Le Soir*, 25 september 1996.

5. *Neues Deutschland*, 12 februari 1996.

6. *Noord-Zuid Cahier* (België), nr. 17/1, maart 1992, p.34.



2. De wraak van Duitsland

De wraak van Duitsland

*Kanselier Kohl krijgt voor mekaar wat Keizer Wilhelm
of Hitler niet vermochten.*

De Beierse minister van Binnenlandse Zaken in 1992¹

Tijdens heel de Joegoslavische crisis doet Duitsland alsof zijn houding een reactie is, de 'erkenning' van een 'spontane' vraag van Kroatië en Slovenië. Die versie is door de meeste media en auteurs overgenomen. Maar is het wel geloofwaardig dat Duitsland zulke zwaarwichtige beslissing zou improviseren en daarbij ook nog eens zou ingaan tegen de wil van al zijn traditionele partners? Om dat te weten te komen, gaan we even terug in de tijd...

Al in 1991 stipte de Franse generaal Gallois 'aan dat Duitsland sinds het begin van het jaar - en waarschijnlijk al langer - wapens leverde aan Kroatië via Italië, Hongarije en Tsjecho-Slowakije. Meer dan duizend vrachtwagens vervoerden lichte wapens, maar ook antitank- en luchtafweergeschut, munitie en mobiele herstelplaatsen'.² Zes maanden voor de eerste gevechten uitbraken waren er dus al wapenleveringen.

Zo beschikte ook Slovenië vanaf zijn korte oorlog met het Joegoslavische leger (JNA) over een aantal wapens die niet tot de normale uitrusting van de plaatselijke 'territoriale troepen' behoorden en die dus clandestien waren ingevoerd voor het conflict uitbrak. De Belgische journalist George Berghezan komt tot die vaststelling in een studie over de schendingen van het wapenembargo: 'We zien dat er tegen de tanks van het JNA op een doeltreffende manier gebruik gemaakt is van antitankwapens van het type Armbrust. Het is een wapensysteem dat tot begin 1980 door de Duitse firma Messerschmitt-Bölkow-Blohm (MBB), een dochteronderneming van Mercedes, geproduceerd werd.'^{2bis}

Maar als we nog verder teruggaan in de tijd komen we nog meer te weten...

Twaalf jaar eerder, de mollen van Kinkel...

In 1979 komt een zekere Klaus Kinkel aan het hoofd van de BND (Bundes Nachrichten Dienst, Duits equivalent van de CIA). Dertien jaar later wordt hij minister van Buitenlandse Zaken. Wat heeft hij bij de BND gedaan? Een boek³ van een oud BND-agent, Erich Schmidt-Eenboom, maakt duidelijk dat hij er het uiteenvallen van Joegoslavië zeer actief heeft voorbereid.

De kern van zijn werk staat eruit om twee elementen met elkaar in contact te brengen en te verbinden: enerzijds de 'communisten' uit Zagreb wier stellingen steeds minder communistisch en steeds meer nationalistisch worden; anderzijds de verschillende uiterst-rechtse Kroatische bewegingen in ballingschap. Na de nederlaag van 1945 en de installatie van het Titoregime vluchtten zeer veel Kroatische fascistische naar de Verenigde Staten, Canada en naar verschillende Europese landen...

Om die geheime activiteit in Joegoslavië te organiseren wordt Klaus Dörner door Kinkel in Belgrado gestationeerd. Dörner is een agent die nauwe banden heeft met de nationalistische Kroatische kringen, onder meer met Bruno Busic, de ideoloog van het 'Groot-Kroatië', en met Ernest Bauer, die ooit de geheime dienst commandeerde van de fascistische Oostrijksstaat, een van Hitlers bondgenoten tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1981 gaat Dörner op bezoek bij de toekomstige leider van het 'onafhankelijke' Kroatië, Franjo Tudjman, die dan voor de tweede maal gevangen zit omwille van zijn nationalistische separatistische activiteiten. Het is de start van een mediacampagne in Duitsland voor de vrijlating van Tudjman.

Het boek van Erich Schmidt-Eenboom geeft aan dat er een honderdtal agenten van de BND onder bevel van Kinkel actief zijn in Joegoslavië. Kinkel moedigt ook de terugkeer aan van de Kroatische Oostrijks, die Joegoslavië na de

Wie heeft Slovenië bewapend?

In een interview verklaart de Sloveense schrijver Marina Vogric dat de Sloveense machthebbers tijdens de staking van de vuilnismanen in Ljubljana vuilnisbakken gevuld met wapens uit Oostenrijk hebben ingevoerd. Ze beschuldigt de Oostenrijkse christen-democratie en 'sommige Duitse politici' ervan antitankversperringen en allerlei andere wapens geleverd te hebben.

Ze zegt dat er tijdens de Sloveense lente (die de uitroeping van de onafhankelijkheid voorafging) zoveel schandalen rond wapensmokkel geweest zijn, dat 'onze kinderen er ganse encyclopedieën mee zouden kunnen vullen' en dat de voorzitter van de parlementaire commissie die klaarheid over die smokkel moest brengen 'zich erover beklagde op een echte muur van stilzwijgen te botsen, omdat de wapenhandel tot staatsgeheim verheven werd. Hij is er van overtuigd dat er pas klaarheid zal komen na het "fiat" van de Verenigde Staten en de CIA.'¹

1. *Dialogue* (Frankrijk), Parijs, september 1996.

oorlog ontvluchtten. Onder hen Tomislav Milic, die chef 'speciale missies' zal worden van de politie van Zagreb.

De mensen die Kinkel rekruteert zijn de rechtstreekse erfgenamen van de fascistische Oestachi's. In verschillende Europese landen hebben ze terreur gezaaid met bomaanslagen en met bloedige executies van linkse 'vijanden'. Maar die 'goede' terroristen worden in Duitsland niet verontrust. Ook al hebben ze nauwe banden met Duitse en internationale fascistische groepen, en ook al bereiden ze zich al lang voor op een militaire interventie in Kroatië. Het is trouwens in die kringen dat begin jaren '90 de 'doodseskaders' gerekruteerd worden. En zelfs Kroatische kranten zullen die vergelijken met 'Zuid-Amerikaanse toestanden'.

Maar noch Kinkel, noch zijn opvolgers zijn al te kieskeurig wat betreft de democratische overtuiging van de 'opposanten' die ze steunen. Het bewijs? In 1978 stelt Belgrado voor vier Duitse terroristen van de Rote Armee Fraktion uit te wisselen tegen twee Kroatische Oestachi's die hun toevlucht in Duitsland zochten. Bonn weigert, ondanks het hysterisch klimaat dat toen tegen die RAF geschapen werd. Bonn hecht veel meer waarde aan het behoud van het wapen van het Oestachi-nationalisme om Joegoslavië op te blazen.

Hebben die voorbereidingen een belangrijke rol gespeeld in de afscheuring? 'Ja, antwoordt de Duitse journalist Jürgen Elsässer, hoofdredacteur van het linkse dagblad *Die Junge Welt* en specialist in de balkanproblematiek. Dankzij de BND verwierven de Kroatische geheime diensten vanaf de jaren '70-'80 een onafhankelijke positie ten opzichte van hun Joegoslavische collega's. Die Kroatische diensten hebben de afscheuring praktisch georganiseerd. Ze hebben zich beziggehouden met de levering van wapens. Ze waren diplomatiek zeer actief in de jaren 1990 en 1991. En het waren die diensten die de pro-Joegoslavische politici in 1991 lieten arresteren.

Kinkel was erin geslaagd twee stromingen binnen die geheime diensten te doen samenwerken: een nationaal-communistische (of eerder nationaal-titoïstische) stroming en de oestachistrekking. Vandaag heeft de oestachistrekking het gehaald. Tudjman is nog de enige vertegenwoordiger van de nationaal-titoïsten. Al zijn medestanders hebben zich teruggetrokken of hebben, zoals Stipe Mesic, zwakkere partijen opgericht.⁴

Nochtans zijn geheime diensten nooit meer dan uitvoerders. Zij hebben het uiteenspatten van Joegoslavië voorbereid, maar de grote beslissingen berusten in laatste instantie bij de economische machten. Franz Josef Strauss, een van de belangrijkste naoorlogse politici in Duitsland, zei: 'Eerst de economische overheersing, dan de politieke en dan de militaire.'⁵ Wij onderzoeken nu hoe Duitsland het aanpakte om in de Balkan eerst zijn economische, dan zijn politieke en tenslotte zijn militaire overheersing te vergroten...

Eerst, de economische overheersing...

Vanaf 1989 steekt Duitsland zijn Amerikaanse en Europese rivalen voorbij in de wedloop voor de Joegoslavische markt. Amerika is dan nog maar goed voor 5% van de Joegoslavische invoer en 7% van de uitvoer. De EEG respectievelijk voor 37% en 38%.⁶ De helft van dat Europese deel wordt door Duitsland ingepalmd.

In 1990 draait de helft van de Joegoslavische industrie met Duitse machines. Meer dan 150 Duitse bedrijven (Hoechst, Siemens, AEG...) zijn actief in Slovenië en controleren er 70% van de handel.⁷ Het Oostenrijkse kapitaal, dat zeer dikwijls maar een tussenschakel is voor zijn grote broer (zie p.94-95), is ook zeer actief. Verschillende Oostenrijkse bedrijven maakten zich op om in Slovenië een bedrijf voor de verwerking van toxisch afval op te richten.⁸

Het is het Duits kapitaal dat de regering Kohl ertoe zal aanzetten Joegoslavië definitief op te blazen. In de zomer van '91 verkondigt die regering nog haar 'gehechtheid aan de integriteit van Joegoslavië', dus aan de lijn van de Europese Unie.

Kroatische en Duitse geheime diensten

Erich Schmidt-Eenboom, oud agent van de BND (Duits equivalent van de CIA) onthult de namen van de plaatselijke agenten van de geheime dienst uit Bonn:

'Met de federalisering van het land (1974, nvda) werden de geheime diensten gesplitst. In Kroatië was de sleutelfiguur Ivan Krajacic, codenaam "Stevo".¹ Hij had de vrije hand om beslissingen te nemen. (...) "Ik ben een nationalist en daar valt niet over te praten", zegt hij tijdens een gesprek met Duhacek, de verantwoordelijke voor de Joegoslavische geheime dienst.

Het centrum van Krajacic in Zagreb kon onbelemmerd gedurende de hele periode van de jaren zestig functioneren. In zijn villa in de chique wijk van Tuskanac, ontving hij zijn vrienden en medewerkers en bereidde hij zijn geliefkoosd scenario voor: de gelijktijdige afscheuring van Kroatië en van Bosnië-Herzegovina met als doel een onafhankelijke staat te vormen.

Hij werkte niet rechtstreeks in de Kroatische dienst UDBA (de Joegoslavische geheime dienst, nvda) maar was erin geslaagd een 'huis in het huis' op te richten. In elke afdeling had hij een parallelle dienst op poten gezet onder zijn controle. Dat gold overigens ook voor de internationale contacten die fel verbeterd waren, vooral dan met de Duitse en Oostenrijkse geheime diensten.

Omwille van zijn gevorderde leeftijd en zijn ziekte bereidde Krajacic zijn opvolging voor onder een kleine kring van intimi: Josip Manolic, Josip Boljkovac, Franjo Tudjman en Stjepan Stipe Mesic. Die vier waren toen de belangrijkste wegbereiders van de Kroatische afscheuring.

De man van de Duitse BND, Klaus Dörner, nam deze nieuwe boegbeelden als contactpersonen. Hij organiseerde zowel in Kroatië zelf als in Duitsland en in Oostenrijk verschillende geheime ontmoetingen om een band te smeden tussen de nationaal-communisten en de Oestachi-emigratie.'

1. Erich Schmidt-Eenboom, 'De schaduwbokser, Klaus Kinkel en de BND', p.213-216.

Maar in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, de belangrijkste spreekbuis van de Duitse zakenwereld staat plots te lezen dat de Joegoslavische staat een 'misgeboorte' is. Vijftig jaar eerder was letterlijk dezelfde uitdrukking gebruikt door een Duits leider, namelijk Hitler himself. De socialistische partij SPD zingt mee in het koor door te beweren dat er nooit een eengemaakt democratisch Joegoslavië bestaan heeft.

Het is de economische politiek die de weg opent (zie hiernaast). Vanaf juli 1991 schaft Bonn de garanties af die de handel met Joegoslavië beschermen. De kredietlijnen die daarvoor bestemd waren, worden geblokkeerd. Gezien de torenhoge schuld die het land heeft, komt dat neer op de faillietverklaring van het land. En op het moment dat de verschillende republieken hun uiterste best doen om precies die schuld af te wentelen op de andere republieken, opent Bonn op 5 augustus kredietlijnen voor die republieken die zich willen afscheuren. Die twee maatregelen samen zijn het startsein voor de eindexplosie. Lang voor de officiële regeringsbeslissingen.

Het Duitse kapitaal heeft de echte controle over Kroatië overgenomen. Het gaat koudweg om een uitbreiding van de zone van de D-Mark. 'Duitsland', zegt nog Elsässer, 'controleert 40% van de Kroatische buitenlandse handel. En een groot deel van de deviezen die Joegoslavië binnenkomen, is al lang afkomstig van Kroatische migranten die in Duitsland wonen. Mochten de Kroatische leiders zich ooit tegen Bonn verzetten, dan beschikt Duitsland over duidelijke chantagemiddelen.' Dat klopt: 35% van de buitenlandse investeringen zijn afkomstig uit Duitsland.

Waarom is Duitsland zo geïnteresseerd in Kroatië? Niet alleen voor zijn Dalmatische kust (een droomgebied voor de Duitse toeristische industrie), ook niet alleen voor de bauxietmijnen of voor zijn scheepsindustrie, maar vooral voor de toegang tot de Middellandse Zee via de havens van Split en Rijeka. Zij kunnen die eeuwenoude Duitse droom waarmaken: heersen van de Baltische tot de Middellandse Zee. Anderzijds vormt Joegoslavië de belangrijkste doorgangsroute van Europa naar het Midden-Oosten.

Daarom 'schenkt' Duitsland in januari 1993 twaalf miljoen D-mark om de brug van Maslenica te herbouwen, die tijdens de gevechten vernietigd werd. Niet uit humanitaire bekommernis voor de plaatselijke bevolking, maar omdat die brug het doorgangspunt is tussen het noorden en het zuiden van Dalmatië, en omdat, zo legt een Franse krant uit, 'in werkelijkheid, de autoweg Budapest-Split, waarvan sommige stukken al in aanbouw zijn, geen schijn van kans maakt indien Zagreb zijn controle over dat sleutelgebied niet herstelt'.⁹ Duitsland, dat Budapest al controleerde, verzekerde zich zo van de laatste ontbrekende schakel in een weggennetwerk om de goederenstroom van noord naar zuid uit te breiden...

Dan de politieke overheersing...

Na de verdwijning van de USSR, verzinkt Duitsland in het 'politieke vacuüm' waardoor de Duitse burgerij in staat is haar economische successen politiek te verzilveren. De buitenlandse politiek heroriënteert zich volgens een traditie die in het verleden haar deugdelijkheid al bewees: het principe van de 'nationaliteit' gebruiken om staten te doen uiteenspatten zodat men van de brokstukken vazalstaatjes kan maken. Zo ontstaat opnieuw het *Mitteleuropa*-concept, een grote scharnierzone tussen West- en Oost-Europa onder Duitse leiding (dat spreekt voor zich) en die het land toelaat het hele continent te controleren.

Hans-Dieter Genscher, minister van Buitenlandse Zaken, beschrijft de mogelijkheden van dat *Mitteleuropa*: 'Het is best te begrijpen dat de volkeren van Centraal-, Oost- en Zuidoost-Europa, na tientallen jaren van onderdrukking, hun nationale identiteit en waarden weer tot uitdrukking willen brengen. Daarom moeten we Europese structuren scheppen'.¹⁰

Slovenië en Kroatië werden aangemoedigd

Hoe hebben de westerse media de oorlog in Joegoslavië voorgesteld? Als een gevolg van de Servische agressie waarop Slovenië en Kroatië 'reageerden' terwijl Duitsland er zich toe beperkte beide 'slachtoffers' te helpen. De Amerikaanse professor Gervasi weerlegt die uitleg over wat in 1991 gebeurde...

'In dat kruitvat van de Balkan hebben twee daden de huidige oorlog veroorzaakt: de Sloveense en Kroatische afscheuring en de tussenkomst van de Europese Gemeenschap. Het eerste had zonder het tweede niet gekund. Het is duidelijk dat Slovenië en Kroatië naar onafhankelijkheid gedreven werden, lang voor de gevechten tussen het Nationale Joegoslavische leger en de Sloveense territoriale strijdkrachten in de lente van 1991 uitbraken. Hun separatistische aspiraties werden zonder schroom door verschillende Europese mogendheden aangemoedigd, vooral dan door Duitsland en Oostenrijk, en dat geruime tijd voor de vijandelijkheden uitbraken. In maart, toen het duidelijk was dat Kroatië zich wilde afscheuren, begonnen de confrontaties tussen de Kroaten en de Servische minderheden. De Kroatische nationalistische organisaties organiseerden gewelddadige betogingen in Split en ze belegerden een militaire basis in Gospic. Op 5 mei gaf de federale regering het leger de toestemming in Kroatië tussenbeide te komen. Van dan af begon de Europese Gemeenschap druk uit te oefenen op Joegoslavië.

Toen Slovenië en Kroatië hun onafhankelijkheid uitriepen op 25 juni 1991, kwam de Europese Gemeenschap opnieuw tussen om openlijk het separatisme aan te moedigen. Drie dagen nadat het Joegoslavische leger troepen gestuurd had naar de twee republieken, dreigde de Europese Gemeenschap ermee de voorziene hulp van 1 miljard dollar af te schaffen, tenzij Joegoslavië de Europese bemiddeling zou aanvaarden. Als dat niet gebeurde was, zouden Slovenië en Kroatië bezet zijn door Joegoslavische troepen en zou de afscheuring gestopt zijn.¹

1. Tijdschrift *Covert Action* (vs), winter '92-'93, (onze samenvatting).

En Genscher suggereert om 'de uiteengevallen staten niet aan hun lot over te laten'. Vertaling: laten we ze met alle mogelijke middelen aanhechten bij Duitsland.

'De nationale identiteit tot uitdrukking brengen?' Op het ogenblik van die verklaring is de burgeroorlog tussen Kroaten en Serviërs al uitgebroken en heeft het uiteenvallen van de USSR verschrikkelijke burgeroorlogen ontketent. Je moet dus maar durven, of veeleer machiavellistisch zijn, om op zo'n manier de lof te zingen van het chauvinisme en het etnicisme! In feite rekent Genscher erop dat die oorlogen de buurstaten zullen verzwakken en dat ze dan kunnen ingepalmd worden.

De burens verzwakken, dat is de Duitse strategie die achter dat officiële discours verborgen gaat. Alle economen begrijpen dat de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië beide staten economisch verzwakte. Ze verloren immers hun afzetmarkten, net als hun bron van goedkope grondstoffen die zich allebei in de rest van Joegoslavië bevonden. Volgens de vice-voorzitter van de Wereldbank, 'staat het voor ons buiten kijf dat op korte en middellange termijn geen enkel deel van Joegoslavië voordeel zal halen uit de desintegratie van Joegoslavië of van zijn economie.'¹¹ Het is echter wel duidelijk dat het verbreken van die economische banden de ministaatjes nog meer in de armen van Oostenrijk en Duitsland zal drijven.

Het bewijs? In januari 1993 titelt *Danas*, een Kroatische krant, 'Siemens koopt Kroatië'... voor drie miljard dollar. De Duitse reus heeft inderdaad onlangs voor dat enorm bedrag obligaties van de nieuwe staat verworven. Siemens verwerft zo niet alleen het monopolie over de energie, over de levering van computers, de telecommunicatie en de andere moderne technologie; het verwerft rondt de Kroatische staat. In een verhelderend interview legt de Kroatische directeur van Siemens zijn motieven uit: 'Siemens komt en wijst alle anderen de te volgen weg aan. Dat wil zeggen dat Kroatië zijn economie internationaliseert. Het wordt een deel van de wereld. Dat wil zeggen dat het er in de toekomst zeker van kan zijn niet meer bloot te staan aan agressie... In Koeweit zou men nooit tot efficiënte actie gekomen zijn zonder de noodzaak de economische en financiële belangen te verdedigen die in de regio vertegenwoordigd zijn.'

Duitsland werd dus helemaal niet verrast door de Joegoslavische crisis. En de Duitse reactie op de burgeroorlog was alles behalve geïmproviseerd. Bonn tekende zelf de grote lijnen uit van het scenario voor haar economische en politieke overheersing van die streek. (Over de militaire politiek, zie hoofdstuk 5)

Maar geen enkele grootmacht ter wereld kan zich openlijk expansionistisch noemen. Ten behoeve van de publieke opinie moest de zaak dus anders worden verpakt...

Wat dat mooie woord 'zelfbeschikking' verhuult...

Washington, Parijs en Londen gaven de voorkeur aan een verenigd Joegoslavië dat zich definitief in het westers kapitalisme zou integreren. Maar voor Bonn was dat niet voldoende. De staat zelf moest verdwijnen.

Waarom? Omdat een verenigd Joegoslavië over meer economische, politieke en ook militaire middelen zou beschikken om aan de Duitse expansie in de Balkan te weerstaan. Des te meer als dat Joegoslavië onder Servische dominantie bleef omdat de Serviërs traditioneel pro-Russisch en anti-Duits zijn. Dat gehate Joegoslavië vervangen door een reeks van kleine, zwakke, en dus afhankelijkke staatjes (in de Middeleeuwen noemde men dat "vazallen"), was al zeer lang een fundamentele doelstelling van Bonn.

Maar omdat je dat soort ware motieven niet zomaar open en bloot kan toegeven, moet je de publieke opinie bewerken met hoogstaande morele verklaringen. Zo stelt kanselier Kohl: 'Het is onaanvaardbaar dat het recht op zelfbeschikking plots geen enkel belang meer heeft.'¹²

Ze waren gewaarschuwd...

'In april 1990 bezoekt de stafchef van het Franse leger zijn Joegoslavische tegenhanger. Laatstgenoemde legt hem tot in de details het catastrofescenario uit dat zich veertien maanden later zal voltrekken: afscheuring van Slovenië en Kroatië, reactie van het federale leger en van de Servische minderheden in Kroatië en Bosnië. Vele jaren voor het drama waren de westerse hoofdsteden dus al op de hoogte van wat gebeuren kon.'¹

Niemand kan beweren... 'er hat es nicht gewusst'.

1. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 6 augustus 1995.

Karl Lamers, CDU-verantwoordelijke voor buitenlandse politieke vraagstukken verklaart: 'Wij hebben altijd het principe van de zelfbeschikking verdedigd. Dat recht op zelfbeschikking hield ook het recht op afsplitsing in. Men zal in de toekomst meer rekening moeten houden met de rechten van minderheden en erover moeten waken dat ze worden gerespecteerd.'¹³

In werkelijkheid is dat pleidooi voor zelfbeschikking bij de Duitse leiders zeer selectief. In de zomer van 1991 verklaren ze dat de 19% Kroaten het heilige recht heeft zich van Joegoslavië af te splitsen onder het voorwendsel dat ze er door de 36% Serviërs worden onderdrukt. Enkele maanden later zullen diezelfde Duitse leiders oordelen dat het 'misdadig' is dat 31% Serviërs zich wil losmaken uit een Bosnië dat door 43% Moslims wordt gedomineerd! Waar zit hier de logica?

Onder het voorwendsel van 'democratie' en 'vrijheid' herneemt Bonn in feite de strategie die een Duits diplomaat op het einde van de jaren dertig onomwonden als volgt omschreef: 'Het komt erop aan een toestand te scheppen waarin iedereen tegen iedereen vecht'. Maar dat vulgaire 'verdeel en heers' wordt aan de publieke opinie verkocht als 'steun aan het zelfbeschikkingsrecht der volkeren'... Komaan zeg! Tot wat voor zelfbeschikking bracht men onooglijke staatjes zoals Slovenië (1,9 miljoen inwoners), Montenegro (0,6 miljoen) of Macedonië (2 miljoen)? Men heeft geen staten geschapen die over zichzelf beschikken: men heeft enkel nieuwe klanten gemaakt, en makkelijke prooiën.

'Een strijd van allen tegen iedereen'

Dat is niet nieuw. In het begin van de 20e eeuw noemde men die strategie de 'balkanisering'. Toen reeds vochten de grootmachten - Engeland, Frankrijk, Rusland en Duitsland - ook al voor de controle over de Balkan. De economisch, en dus politiek zwakke staatjes dienden in de regio als pionnen. Die balkanisering (zie hiernaast), die botsing tussen grootmachten, was een van de uiteindelijke aanleidingen tot de Eerste Wereldoorlog.

De balkanisering is niet verdwenen. Ze is opnieuw tekenend voor de Duitse politiek van de voorbije jaren in Oost- en in Zuidoost-Europa: Joegoslavië, Tsjecho-Slowakije, de Baltische staten... zijn allemaal uiteengevallen.

'Zelfbeschikking' in de mond van het Duitse establishment verdient dat de Nobelprijs voor schijnheiligheid. Als de Koerden aan de fascistische terreur van het Turkse regime willen ontsnappen (taalverbod, dorpen platgebrand of chemische gebombardeerd; mannen, vrouwen, kinderen en ouderlingen zonder mededogen afgeslacht), als die Koerden dus zelfbeschikking eisen, antwoordt Duitsland dat het 'terroristen' zijn en levert het wapens aan de Turkse regering om de slachtpartij verder te zetten. Maar als Tudjman en Izetbegovic zelfbeschikking eisen - een eis die onvermijdelijk tot een burgeroorlog zal leiden en tot de onderdrukking van de Servische minderheden (en van de Joegoslavische, de joodse en de zigeuners) - dan gaat het voor datzelfde Duitse establishment over een 'heilig recht'!

Die 'zelfbeschikking' is uiteindelijk maar een term voor 'mediatie' gebruik die de belangen van het Duitse establishment moet dienen (zie hiernaast). Het Turkse regime is een bondgenoot van het Westen, lid van de NAVO, en het mag dus naar believen zijn nationale minderheden afslachten. Zijn fascistische methoden zijn geen hinderpaal en beletten niet dat Turkije met open armen ontvangen wordt in de 'democratische' NAVO. Maar de Servische leiders leken zich te willen verzetten tegen de Duitse expansie in de streek. Servië werd dus een satansland terwijl de fascist Tudjman tot 'democraat' werd omgedoopt en de integrist Izetbegovic veranderde in een 'multi-etnist' en dit alles in weerwil van het meest flagrante feitenmateriaal (zie hoofdstuk 14 en 15).

De Duitse pers lanceerde als eerste de verkettering van de Serviërs. Alle Europese media volgden *in globo* van zodra hun regeringen zich aan de zijde van Bonn hadden geschaard.

De balkanisering

Het Griekse tijdschrift A-Synechia wijst op een traditie van inmenging door de grootmachten in de Balkan:

'In de voorbije eeuw en in het begin van de twintigste eeuw is de vorming van de Balkanstaten op een weinig "reguliere" manier verlopen. Grenzen werden getrokken, en opnieuw getrokken en de imperialistische grootmachten bemoeiden er zich op verschillende manieren rechtstreeks mee. Zij hitsten de nationalistische bewegingen op, bakenden invloedssferen af, vielen aan via tussenpersonen, voerden een militaire aanwezigheidspolitiek, legden economische en militaire embargo's op, enz. De staten uit de regio werden dan ook gevormd op basis van arbitrair getrokken grenzen die de nieuwe staten opzadelden met enorme problemen van nationale minderheden. Dat kon dan weer, mocht het nodig zijn, als voorwendsel dienen om de belangen van de grootmachten veilig te stellen en militair te interveniëren. Het is op basis van die ervaring dat de term "balkanisering" in verschillende delen van de wereld gebruikt is om de procedure te beschrijven van het manipuleren van de etnische problemen en de inter-imperialistische tegenstellingen.'¹

Elke gelijkenis met een huidige toestand... is niet toevallig.

1. De balkanisering van de Balkan, tijdschrift A-Syne(c)hia (Griekenland), 3 juni 1993.

Omtrent zelfbeschikking

door Samir Amin

'De crisis van de bezitsopstapeling op lokale nationale schaal, samen met die van de wereldwijde kapitalistische opstapeling, is verantwoordelijk voor de crisis waaraan het Joegoslavisch regime - net als dat van de USSR - ten onder ging. De hoop op een economische groei die zonder al te veel moeilijkheden een uitweg zou bieden voor de vraag naar werk op alle niveaus, de emigratie van het platteland naar de stad, de vraag naar sociale vooruitgang... werd door de accumulatiecrisis de grond ingeboord. De leidende groepen die er tot dan toe waren in geslaagd hun macht te doen aanvaarden omdat ze er een concrete tegenprestatie voor boden, zagen hun middelen plots verdwijnen. In die crisissituatie sneuvelt ook hun eenheid. Elke groep die uit die wan-orde ontstaat, poogt zijn legitimiteit te herstellen en een nieuw maatschappelijk steunpunt te verwerven. Op zo'n moment wordt de 'nationale' troefkaart getrokken (ook 'etnisch' of in Afrika 'tribaal' genoemd) om dat doel te bereiken. (...)

Op dat eigenste ogenblik ontdekken de Westerse mogendheden dat het systeem in zijn geheel te recupereren is. Dat de leidende klassen die de toekomst van hun volkeren in handen hebben ten einde raad zijn. Zij spelen dan, met het stilzwijgend akkoord van die leidende klassen, de kaart van het nationalisme en etnicisme ten volle uit. En dan duiken plots de zogenaamde 'onafhankelijke' media op die aan deze dimensie het absolute overwicht geven op alle andere facetten.

Plots bestaat er geen enkel probleem meer in Joegoslavië, de Kaukasus, in Centraal-Azië, in Rusland. Er zijn enkel nog Serviërs, Kroaten, Azeri's, Armeniërs, Turken, Russen enz. Men schudt zeer gemakkelijk herinneringen wakker aan het verleden. Meteen verdedigen 'humanitaire organisaties', hier zowel als in Ethiopië, vurig het recht van de volkeren. Zij doen dat, bewust of onbewust, in dienst van het Duitse plan dat van de verbroekeling gebruik wil maken om in Oost-Europa een nieuw Latijns-Amerika te scheppen ten dienste van het eigen expansionisme...

Technisch gesproken leidt Bonn de operatie. Op basis van verwarde verkiezingen, zonder grondwettelijke basis voor de afscheuring, beslissen Slovenië en Kroatië om hun onafhankelijkheid uit te roepen. In de hele periode die vooraf ging had 'men' hen gezegd dat ze, eenmaal onafhankelijk, toegelaten zouden worden tot de EEG en dus plotsklaps zouden kunnen genieten van de West-Europese levensstandaard! De federale regering vond dat de zaak onderhandeld moest worden. Men heeft ze brutaal het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren onder de neus geschoven. Een zelfbeschikkingsrecht dat werd verdedigd door personaliteiten die het nooit in hun hoofd zouden halen om bijvoorbeeld dezelfde vraag op dezelfde toon aan de Engelsen in Ierland te stellen.

Uittreksel uit 'L'Ethnie à l'assaut des nations', door Samir Amin, econoom, L'Harmattan, Parijs, 1994, p.70-72.

'Recht van de volkeren op zelfbeschikking'?

door Ludo Martens

'Wij zien tegengestelde en op het eerste gezicht onbegrijpelijke fenomenen. Het grootkapitaal is meer en meer geïnternationaliseerd: het Amerikaans, Duits en Japans imperialisme strekken hun tentakels uit over de hele planeet. Maar het grootkapitaal, deze bij uitstek internationale kracht, duwt eveneens naar de opdeling, de verkruiemeling en de balkanisering van grote landen die het wil controleren. Het internationalisme van het grootkapitaal en het lokalisme van mini-nationaliteiten zijn nochtans twee zijden van eenzelfde realiteit: deze van de dictatuur van de grote burgerij. De grote burgerij organiseert de verkruiemeling van landen waarover zij haar openlijke dictatuur wil vestigen.

Het nieuwe opkomende imperialisme in Europa, dat van Groot Duitsland, gebruikt het "zelfbeschikkingsrecht van de volkeren" om haar tegenstanders, te weten de landen die zich tegen haar overheersing verzetten, te verdeelen. Met de slogan "de rechten van de volkeren" bevestigt Duitsland dat de landen niet langer soeverein zijn, dat zij niet langer meester zijn over hun interne aangele-

genheden. Het meest vraatzuchtige imperialisme kan voortaan "het recht van de volkeren" inroepen om etnische, nationale en religieuze conflicten aan te wakkeren, om sommige krachten op te jatten tegen andere, om zich in de binnenlandse aangelegenheden te mengen en landen uit elkaar te doen spatten om ze te onderwerpen.

In de huidige omstandigheden gebruiken de marxisten en de onderdrukte massa's het ordewoord van zelfbeschikking van de volkeren uitsluitend in het algemene kader van de anti-imperialistische strijd. De volkeren moeten tot zelfbeschikking komen in verhouding met hun voornaamste vijand, het imperialisme. In de anti-imperialistische en antikapitalistische strijd moeten de volkeren voor alles de vlag van de eenheid en de solidariteit hoog houden. Dat is wat genoemd wordt het proletarisch internationalisme tegenover het internationalisme van de burgerij plaatsen.'

Uittreksel uit 'Europa 1993, oorlog en crisis' door Ludo Martens, voorzitter van de Partij van de Arbeid, Solidair (België), 5 mei 1993.

Om de Servische weerstand te breken riep men het 'zelfbeschikkingsrecht' van Kroatië, Slovenië, Bosnië en Macedonië in. Morgen, als de toestand opnieuw verzuurt, zal men allicht de 'zelfbeschikking' van Kosovo, of zelfs van Voïvodina, van Sandjak of van Montenegro invoeren [Michel Collon schreef dit in 1997... nvdv].

Afhankelijk van de sociale klasse die het naar voor schuift, krijgt het principe van de zelfbeschikking van de volkeren een heel andere inhoud. De grootburgerij heeft het soms ingeroepen als het erom ging zich te bevrijden van een sterkere, buitenlandse burgerij die hun land bezette. Maar vandaag gebruikt ze het thema om landen en streken die ze wil onderwerpen te verdelen. Soms eisen de grootmachten de zelfbeschikking op voor volkeren, en soms ondersteunen ze het tegenovergestelde principe. De soevereiniteit van staten, de onaantastbaarheid van grenzen: alles staat in functie van hun egoïstische belangen. De arbeiders en het volk moeten dus in elk concreet geval oordelen of de zelfbeschikking hun eigen strijd, eenheid en solidariteit al dan niet ten goede komt.

Bonn drijft Kroatië naar de onafhankelijkheid, dus naar oorlog...

Rond 1990 is de Servische minderheid (12%) die in Kroatië leeft zeer veront- rust over het vooruitzicht van een 'onafhankelijk Kroatië'. Terecht. Het nieuwe regime wordt gedomineerd door de nationalistische partij HDZ van Franjo Tudjman, waarvan de ideologie een sinister verleden oproept... want de enige Kroatische staat die vroeger ooit bestaan heeft, was die van de Oestachi. Zij werden aan de macht gebracht door Hitler en waren verantwoordelijk voor een monsterlijke volkerenmoord waarin ongeveer een miljoen mensen werden uitgeroeid: joden, zigeuners en vooral Serviërs. De officiële politiek bestond erin 'een derde van de Serviërs te doden, een derde te bekeren en een derde te verjagen'. En dat is precies wat ze gedaan hebben!

Als je Servische mensen ontmoet, in Joegoslavië of in de emigratie, dan heeft bijna elk van hen minstens één familielid in verschrikkelijke omstandigheden verloren bij die volkerenmoord door de Kroatische fascistten. Vijftig jaar later is dat trauma nog aanwezig alsof het gisteren gebeurde. Joegoslavië verdelen en de Serviërs verplichten onder een nationalistisch Kroatisch regime te leven moest onvermijdelijk op een catastrofe uitdraaien.

In 1991 is de bekommernis van de Serviërs des te groter omdat de nieuwe Kroatische leider, Tudjman, openlijk voor zijn racisme uitkomt: 'Ik ben blij dat mijn vrouw niet Servisch noch joods is.' Hij doet aan historisch revisionisme door de verantwoordelijkheid van Hitler te minimaliseren en de schuld bij de joden te leggen... Als vlag en munt van de nieuwe staat kopieert Tudjman simpelweg die van de fascistten van 1941-1945; hij zal de straten en pleinen die roemrijke antifascistische namen dragen herdopen en de naam geven van verschillende Kroatische oorlogsmisdadigers (zie hoofdstuk 14).

In december 1990 vaardigt de nieuwe Grondwet 'De nationale staat van het Kroatische volk en de anderen' uit. Daarmee worden de Serviërs (12%), de joden, de zigeuners en de moslims openlijk verlaagd tot tweederangsburgers. Vanaf april 1990 zal Tudjman, die de verkiezingen in Kroatië wint, kleur bekennen: 'De Serviërs van Krajina zijn niet tevreden? Dat ze dan vertrekken!' ¹⁴ Na het uitroepen van de onafhankelijkheid (juni 1991) regent het discriminaties tegen de Serviërs van Krajina: jobverlies, afschaffing van burgerlijke en politieke rechten, vernieling van huizen... Vier jaar later zal Tudjman zijn programma verwezenlijken: de Serviërs worden met moord en terreur uit de Krajina verjaagd, waarbij Tudjman zelfs colonnes vluchtende burgers laat bombarderen!

Dat alles belet Genscher, Duits minister van Buitenlandse Zaken, niet de druk voor de afscheuring op te voeren. Al op 5 juli 1991 betreurt hij 'dat de EG er niet

Wie is begonnen?

De officiële mediaversie stelde altijd de Serviërs verantwoordelijk voor het uitbreken van de oorlog. Lord Carrington, die nochtans door de grootmachten zelf aangeduid werd als bemiddelaar, denkt daar helemaal anders over:

'Als men zich beperkt tot de oorsprong van de oorlog, dan zijn het de Kroaten die het vuur aan de lont gestoken hebben door een grondwet uit te vaardigen die geen rekening hield met het standpunt van de Serviërs uit Kroatië...' ¹

1. *Hamburger Abendblatt*, 28 september 1992.

mee bedreigd heeft Slovenië en Kroatië te erkennen als het Joegoslavische leger zijn wangedrag niet stopzet.¹⁵ In die tijd stellen de Europese media dit voor als een gewoon 'meningsverschil' tussen Europese naties over de tactiek die best gevolgd wordt om de vrede te bewaren.

Slechts een handvol lucide waarnemers begrijpt dat er iets ergers aan de hand is, dat Duitsland systematisch olie op het vuur gooit. Een van hen is Zarko Puhovski, hoogleraar politieke filosofie in Zagreb: 'Alleen al het feit van in de herfst van 1991 Servië te bedreigen met de erkenning van Slovenië en Kroatië, was een signaal voor de Kroaten: "Als jullie dapper strijden, zullen we jullie erkennen".' Hetzelfde oordeel vernemen we aan het International Institute for Strategic Studies in Londen: 'Gezien Duitsland het zo welwillend had over een erkenning "tenzij de oorlog in Kroatië ophield", was het duidelijk dat hoe bloediger die oorlog zou zijn, hoe groter ook de kansen op erkenning.'¹⁶

Nochtans waarschuwt de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Javier Perez de Cuellar: 'Ik vrees dat een snelle erkenning van sommige Joegoslavische republieken een uitbreiding van het huidige conflict zal veroorzaken en de toch al explosieve toestand in Bosnië-Herzegovina en in Macedonië zal verergeren.'¹⁷ Niemand zal kunnen beweren dat hij niet verwittigd was!

Verloren moeite! Amper zes dagen na die profetische waarschuwing van Perez de Cuellar kondigt Kohl aan dat Duitsland de scheurmakers zal erkennen. Dit is een duidelijk bewijs: Bonn wil geen vrede, maar enkel de versteviging van zijn heerschappij.

...en doet dat nog eens over met Bosnië!

Enkele maanden later stuurt Duitsland - gevolgd door andere Westerse mogendheden - aan op een nieuwe afscheuring: die van Bosnië-Herzegovina. Nochtans leidt het scheppen van die mini-staatjes - of eerder van die pseudo-staatjes zonder historische legitimiteit, zonder volkslegitimiteit en zonder leefbaarheid - onvermijdelijk tot burgeroorlogen. En zelfs al wik je je woorden, kan je niet anders dan vaststellen dat Bonn een misdadige politiek voert.

Inderdaad, de moorddadige burgeroorlog tussen Kroatië en zijn Servische minderheid (12%) is nog maar pas voorbij of men doet het nog eens over door Bosnië tot onafhankelijkheid aan te moedigen. En dat is nog explosiever: er wonen immers 43% Moslims, 31% Serviërs en 17% Kroaten!

Trouwens, zo herinnert ons Michael Thumann (redacteur verantwoordelijk voor Oost-Duitsland bij de Duitse krant *Die Zeit*), Bosniërs en Macedoniërs hadden zich in 1991 verzet tegen de erkenning van Slovenië en Kroatië.

Waarom? 'Omdat ze wisten dat ze dan geen andere keuze zouden hebben dan ook zelf hun onafhankelijkheid uit te roepen. Dat zou vooral in Bosnië verschrikkelijke gevolgen hebben omdat de Serviërs (31% van de bevolking) zich verzetten tegen elke formele breuk met Servië. Natuurlijk waren er voor de onafhankelijkheid plaatselijke botsingen geweest tussen Moslims, Kroaten en Serviërs. Maar het vooruitzicht op een erkenning heeft de strijd tussen de partijen ongetwijfeld verscherpt. Het uiteenvallen van Joegoslavië aanvaarden en tegelijk een multinationaal Bosnië trachten te behouden, was al helemaal tegenstrijdig.'¹⁸

Zowel in Bosnië als in Kroatië hebben de Serviërs alle redenen om een herhaling van de geschiedenis te vrezen. Vijftig jaar eerder had Hitler Bosnië aan het fascistische Kroatië 'geschonken'. Bosnische moslimbataljons zouden de 13e *Waffen SS Division Handchar* gaan vormen en uitmunten door hun monsterlijke wreedheid jegens de Servische bevolking. Betekenisvol symbool: het huidige Izetbegovic-regime gaf dezelfde naam 'Handchar' (betekent mes om de keel over te snijden) aan een van zijn moslimbrigades, opgeleid door Amerikaanse en Iraanse instructeurs.

Het gedachtegoed van Izetbegovic

Duitsland, daarin gevolgd door de andere westerse landen, stuurt aan op de afsplitsing van Bosnië onder bewind van de Moslim Izetbegovic. Maar wat is diens doctrine?

'Ons doel: islamisering van de Moslims. Onze leuze: geloven en strijden.'

'Alles wat we ons uit de geschiedenis van de moslimvolkeren herinneren als groots en waardevol kwam er onder de bescherming van de Islam. Turkije heeft als islamitisch land over de wereld geregeerd. Turkije, als Europees afkooksel, is een derderangsland zoals er honderden zijn.'

'De islamitische beweging moet en mag de macht grijpen zodra ze daar de numerieke en morele kracht voor heeft, niet alleen om de niet-islamitische macht te breken. De belangrijkste conclusie is dat er geen vrede en coëxistentie kan bestaan tussen het islamitische geloof en de niet-islamitische politieke en sociale instellingen.'¹

1. Uittreksels uit de 'Islamitische verklaring' van Alija Izetbegovic, gepubliceerd in 1970 en heruitgegeven in Sarajevo in 1990. Vertaling tijdschrift *Dialogue* (Frankrijk 1992) dat de integrale tekst publiceerde. (Zie ook hoofdstuk 14.)

Een andere geraffineerde provocatie: op welke datum 'erkent' Bonn de onafhankelijkheid van Bosnië? Op 6 april 1991. Dat is dag op dag vijftig jaar na het bombardement op Belgrado door fascistisch Duitsland. Cynisch commentaar van de linkse Duitse auteur, Stefan Eggerdinger: 'dat is pas Duitse *Gründlichkeit*, tot in de kleinste details!'

Waarom zal de onafhankelijkheid van Bosnië onvermijdelijk tot een burgeroorlog leiden? Omdat de verkiezingen gewonnen werden door de drie nationalistische partijen - Moslims, Serviërs en Kroaten - die aan nationalistisch propaganda-opbod hebben gedaan.

Izetbegovic bijvoorbeeld geeft zijn beroemde 'Islamitische verklaring' van 1970 opnieuw uit. 'De belangrijkste conclusie, zegt het document, is dat er geen vrede en coëxistentie kan zijn tussen het islamitisch geloof en niet-islamitische politieke en sociale instellingen.' Wat is dat anders dan de belofte van nieuwe 'godsdiensoorlogen' (zie onze volledige analyse van dat document in hoofdstuk 15). Begin 1992 verklaart Izetbegovic zelfs openlijk dat 'hij de vrede zal opofferen voor een soeverein Bosnië.'¹⁹

Als men het bekijkt vanuit het internationaal recht, dan is het uitroepen van de Bosnische onafhankelijkheid op een volledig illegale manier gebeurd. Enerzijds voorziet de Joegoslavische Grondwet dat afsplitsingen voorafgegaan moeten worden door een raadpleging in de verschillende republieken. Anderzijds voorzien de Bosnische wetten zelf dat er een akkoord moet zijn van alle nationaliteiten - Moslims, Serviërs en Kroaten - om tot een afsplitsing over te gaan.

Maar Bonn eist dat de 41% Bosnische Moslims het recht moeten hebben zich af te scheuren en een nieuwe staat te leiden. Het lapt daarbij zowel het internationaal als het Joegoslavisch recht aan zijn laars. Anderzijds verbiedt het de 31% Serviërs die nieuwe staat te weigeren die gedomineerd wordt door de Islamitische SDA!

Duitsers en Europeanen werden nochtans verwittigd door de Europese bemiddelaar lord Carrington: 'Milosevic was zeer duidelijk: als de Bosnische onafhankelijkheid erkend wordt vooraleer er een akkoord bestaat tussen de drie gemeenschappen, is een burgeroorlog niet te vermijden.'²⁰ Drie jaar later zal diezelfde lord Carrington, als hij de balans maakt van de dramatische gebeurtenissen 'de verantwoordelijkheid voor de burgeroorlog in Bosnië zonder meer bij de Europese Unie leggen na Maastricht. In een wanhopige poging te bewijzen dat ze een gemeenschappelijke politiek volgde, heeft deze Bosnië hals over kop erkend met de desastreuze gevolgen die we vandaag zien.' Volgens Carrington bracht de 'internationale tussenkomst nog meer lijden over de Joegoslaven, voor veel langer en bijgevolg met nog meer etnische zuiveringen en dodelijke slachtoffers.'²¹

Een embargo is een gijzelneming

Vanaf het begin van de oorlog geeft de anti-Servische lijn van Bonn de toon aan. Eerst door de Westerse grootmachten tot zeer zware economische sancties aan te sporen tegen wat er van Joegoslavië overblijft: Servië en Montenegro.

De levensstandaard, die al zeer laag was door het bankroet van het titoïtisch economisch systeem, daalt nog eens dramatisch. Voedsel en gezondheidszorg worden voor velen onbetaalbaar. Zoals bij elk embargo worden ook hier de zwaksten en minstbedeelden het zwaarst getroffen (zie volgende bladzijde). Ook zij die het Westen beweert te beschermen! Want, en dat vergeet men te zeggen, Servië zorgt ook voor de grootste opvang van... oorlogsvluchtelingen.

Het sterftecijfer bij bejaarden die de middelen niet meer hebben om zich te verzorgen, stijgt aanzienlijk. In 1993 pleegt om de twee dagen één bejaarde zelfmoord in Belgrado.²²

De erkenning leidde tot de oorlog

Verskillende vooraanstaande personaliteiten die een belangrijke rol speelden tijdens de onderhandelingen van 1991 hebben - na enige tijd - bevestigd dat Duitsland de oorlog veroorzaakte of hem op zijn minst in de tijd heeft uitgesponnen...

- Lord Carrington, toenmalig Europees bemiddelaar: 'de politiek van de erkenning was een tragische vergissing.' (september 1992)¹
- Warren Christopher, toenmalig Amerikaans minister van Buitenlandse zaken: 'De Duitsers dragen een bijzondere verantwoordelijkheid. De problemen die we daar nu hebben zijn begonnen met de erkenning van Kroatië.' (17 juni 1993)²
- Henry Wynaendts, toen vertegenwoordiger in Joegoslavië van het (Nederlands) voorzitterschap van de Europese Gemeenschap: 'De ministers van de Twaalf komen op 5 oktober samen. De discussie is hard. Genscher laat verstaan dat Duitsland, desnoods z'n eigen weg zal gaan. De druk van Duitsland om de Twaalf ertoe te brengen Slovenië en Kroatië te erkennen, bleef aanhouden...'³
- Roland Dumas, toenmalig Frans minister van Buitenlandse Zaken: 'Omwille van interne meningsverschillen, heeft de EG voorbarig en overhaast de republieken van ex-Joegoslavië erkend, zonder in te schatten dat men in die omstandigheden noodgedwongen afstevende op de ontploffing van het miniatuur-Joegoslavië: Bosnië-Herzegovina (...) Door hun druk ten gunste van een onafhankelijk Kroatië en Bosnië, is het duidelijk dat Duitsland en het Vaticaan een verpletterende verantwoordelijkheid dragen.' (juni 1993)⁴
- Herbert Okun, toen raadgever van de Amerikaanse bemiddelaar Cyrus Vance: 'Door de voorbarige erkenning van Slovenië en Kroatië zonder enig project, is Genscher mee verantwoordelijk voor wat er op volgde en onder meer voor de oorlog in Bosnië.'⁵

1. *Libération*, 21 juni 1993.

2. *Solidair*, 21 oktober 1995.

3. Henry Wynaendts, 'L'Engrenage', Parijs, 1993, p.121, 150.

4. *Libération*, 21 juni 1993.

5. *Tageszeitung* (Duitsland), 6 april 1993.

Embargo: de zwaksten worden het hardst getroffen...

'Men moet ter plaatse geweest zijn om de gevolgen van het embargo echt te kunnen inschatten', zegt Marcel Maaskant, gewezen Naamse schepen van Sociale Zaken. Hij heeft van 1992 tot 1994 het zenden van humanitaire hulp naar Servië op poten gezet. 500 ton voedingsmiddelen, kleren, medicamenten... Zijn medewerker, Claude Berote, ging er negen keer heen...

- *Wie wordt het meest getroffen door het embargo?*
- **M. Maaskant.** De zwaksten. In drie jaar tijd hebben we echt vreselijke toestanden gezien.
- *Wordt het embargo niet omzeild?*
- **C. Berote.** Bepaalde goederen komen inderdaad toch op de markt terecht maar voor gewone mensen zijn ze onbetaalbaar: 20 fr voor twee of drie bananen als je maar 2.000 fr per maand verdient... Toen we in '93 met 20 ton aardappelen toekwamen, onthaalden ze ons als de grote redders. Een uitgeputte soldaat die terugkwam van de oorlog, vroeg me vijf of zes aardappelen om mee te nemen voor zijn vrouw, hét cadeau...
- *Wat zijn de grootste tekorten (op gezondheidsgebied, nvda)?*
- **C. Berote.** Antibiotica, verdovingsmiddelen, klein ope-

ratiemateriaal. Het was nochtans een goed ontwikkeld land: ik zag de oogoperatiezaal in Subotica, zoiets hebben we in België niet! Wie vandaag een operatie wil die niet dringend is, moet zelf zowat zijn operatie-kit meenemen. En elektrische batterijen: er gaan mensen dood omdat hun pace-maker niet meer werkt. Zo'n batterij kost zeven mark: een fortuin! Ook gewone dingen ontbreken. 165 mentaal gehandicapte wezen zonder luiers. Ik heb dan oude lakens aangevoerd maar ze hadden zelfs niets om ze mee te wassen.

- *Ondervonden jullie geen problemen door de 'slechte Serviërs' te helpen?*
- **C. Berote.** Ja. Duitsland weigerde transitvisa voor de kinderen die we in Namen hebben opgevangen. En 'Causes Communes' (een Belgische politiek-humanitaire organisatie, nvda) (vgl. met 'Balkan Actie', nvdv) steunde ons na een tijdje niet meer. Ik ben weggegaan bij Causes Communes, zij doen aan politiek, niet aan humanitaire hulp. Ik ben niet pro-Servisch, ik probeer onpartijdig te zijn en mensen te helpen.¹

1. *Solidair* (België), 21 oktober 1995.

De westerse sancties hebben op zijn minst twintigduizend Joegoslaven gedood

In september 1995 bezocht dokter Stef Vanthuyne van de Belgische organisatie Geneeskunde voor de Derde Wereld Servië in het kader van een humanitaire actie. Doel: de gevolgen van het embargo op de gezondheidszorg nagaan. Uittreksels uit zijn verslag over het bezoek aan het moederhuis en kinderziekenhuis van Belgrado...

'Hebt u het niet koud?' vraagt de kinderdokter en hartspecialist Djordje Hercog. Hij verwelkomt ons in het ziekenhuis voor moeders en kinderen in Belgrado. 'Tot de 15e oktober is hier geen verwarming. Want er is geen stookolie ten gevolge van het embargo.' Zo worden wij direct geconfronteerd met de realiteit van de UNO-sancties.

In een speciale afdeling van het ziekenhuis zien we totaal verbrande kinderen. Mijn vriend Peter Darwin valt bijna flauw. 'Ze werden zwaar gekwetst door de ontploffing van een gasfles. De mensen moeten zich overal in Joegoslavië behelpen met installaties die ze zelf rap-rap in elkaar geknutseld hebben. Dit is het resultaat.'

Het embargo richt echte ravages aan onder onze kinderen. 'Tot in 1991 bleef het sterftecijfer in onze dienst constant: rond de 2%. Maar na twee jaar UNO-sancties zitten we al aan 3,33%. En die cijfers vind je overal in Joegoslavië. Een collega van mij heeft berekend dat er ten gevolge van het embargo per jaar 5.500 doden méér zijn. Volwassenen en kinderen.'

Professor Bogdanovic brengt ons naar de wetenschappelijke bibliotheek van het ziekenhuis. 'Voor het embargo kregen wij van overal medische tijdschriften. Maar

zoals jullie zien dateren de laatste nummers van 1992. Sindsdien kunnen wij ons niet meer op de hoogte houden van de ontwikkelingen in de medische wetenschap. Een catastrofe die het gevolg is van de UNO-sancties.'

De chirurg Hercog leidt ons rond in de andere afdelingen van het ziekenhuis. 'Sinds 1993 is het aantal te vroeg geboren gestegen met 8,4%. Dat komt door de slechte leefomstandigheden. Moeders eten gewoonlijk nog maar één keer per dag. Want fabrieken liggen stil bij gebrek aan olie en grondstoffen. En de mensen leven natuurlijk in angst voor de oorlog. Een zwangere vrouw is heel kwetsbaar. Er is niet veel nodig voor een voortijdige bevalling.'

Wij gaan naar de afdeling intensieve zorgen. 'Sinds 1993 hebben wij een tekort aan vaccins. Voordien konden wij die invoeren. Er is nu opnieuw kinderverlamming en tetanus (klem). In Joegoslavië waren die ziekten al lang uitgeroeid.' (...)

Als wij bij de operatiekamer komen, wordt onze gids heel bitter. 'Er is niet genoeg materiaal. Daardoor kan ik maar één patiënt op drie opereren. Bovendien zijn onze instrumenten die de vitale functies van de patiënt tijdens de operatie moeten volgen kapot. Dat komt omdat wij geen wisselstukken meer kunnen krijgen.'

Dan komen wij aan in de apotheek. Die is nagenoeg leeg. 'Joegoslavië had vroeger een heel goeie farmaceutische industrie. Maar door het embargo krijgen wij geen grondstoffen meer.'¹

1. *Solidair* (België), 18 oktober 1995.

De sociale aftakeling wakkert natuurlijk drugsgebruik en jeugddelinquentie aan. De ontmoedigende levensvoorwaarden veroorzaken een belangrijke exodus: wetenschappelijke kaders, beoefenaars van intellectuele beroepen en gekwalificeerde technici emigreren massaal. Een hele generatie kaderpersoneel wordt zo ernstig aangetast. Op lange termijn zal deze braindrain niet in te schatten gevolgen hebben voor de ontwikkeling van het land. Maar dat is wel degelijk het strategisch objectief: Servië blijvend verzwakken...

Officieel dient het embargo om 'de vrede op te leggen'... Maar men hoeft er zich wel voor de Westerse publieke opinie uit te leggen dat Servië geen enkele soldaat heeft in Bosnisch oorlogsgebied. In tegenstelling tot Zagreb, wiens troepen wel aanwezig en actief zijn op Bosnisch grondgebied. Maar geen enkele grootmacht die zich daarover druk maakt. Natuurlijk steunt Belgrado - in elk geval toch in het begin - de Bosnische Serviërs. Maar ook Zagreb steunt de Bosnische Kroaten, meer bepaald de nationalistische milities van Mate Boban die ook afschuwelijke wredeheden begaan, onder meer in de streek van Mostar. Waarom dan wél een embargo tegen Belgrado en geen tegen Zagreb?

Omdat Servië Bonn in de weg loopt, terwijl Kroatië de Duitse beschermeling is. Om die weerzinwekkende willekeur te verbergen, zaaien de Westerse media verwarring. Zoals we reeds aangaven laten ze ons geloven dat de Serviërs 'van buitenaf' komen (t.t.z. uit Servië, hoofdstad Belgrado) om Bosnië aan te vallen. De media houden verborgen dat die Serviërs mensen zijn die al eeuwen onafgebroken in Bosnië wonen (het zijn bijna allemaal boeren) en dat ook zij aangevallen worden (door het leger en de moslimmilities). Men zaait deze verwarring met het allergrofste bedrog: de Moslims uit Bosnië noemt men 'Bosniërs', terwijl men de Serviërs uit Bosnië 'Serviërs' noemt. En dat om ons te doen geloven dat 'de Serviërs' de indringers zijn en de Moslims het slachtoffer van een invasie...

'Leve de vernietigende Blitz-aanval'

Vanaf het begin van de oorlog in Bosnië is het ook Duitsland dat het felst aandringt op westerse militaire interventie: 'Allicht kan het conflict slechts door een militair optreden opgelost worden', benadrukt de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*.²³ Kinkel, de nieuwe Duitse minister van Buitenlandse Zaken, vraagt een militaire tussenkomst van Europa en de Verenigde Staten en op de eerste plaats in Sarajevo. De vice-voorzitter van de parlementaire CDU-fractie staat een 'vernietigende blitz-aanval' voor.²⁴ De socialistische partij volgt het voorbeeld en stelt in juli 1992 dat 'een massale luchtaanval de gevechten zal doen luwen'.²⁵ De toekomst zal de onzin van die stelling aantonen.

Het echte objectief van de Duitsers is drieledig. 1. De Serviërs een militaire nederlaag toedienen waardoor in Belgrado een pro-Duitse regering geïnstalleerd kan worden. 2. Het recht opleggen van de NAVO om buiten de verdragszone militair op te treden. 3. Zelf aan die operaties deelnemen.

Op 25 september 1991 verbiedt de Veiligheidsraad van de VN unaniem elke wapenlevering aan elk van de uit Joegoslavië ontstane landen. Duitsland doet alsof het dat embargo naleeft maar zal het systematisch schenden zonder dat de media daar veel aandacht aan besteden...

De Duitse pers had al zorgvuldig de militaire betrokkenheid van Bonn bij het Sloveense afscheidingsproces voor het publiek verborgen gehouden. Enkel een klein communistisch weekblad meldde dat in januari 1991 (vijf maanden voor het uitbreken van de gevechten!), 'Duitse antitankraketten van het type "Armbrust" in het geheim aan Slovenië werden geleverd. Bovendien verzorgden veertig instructeurs van de Bundeswehr de opleiding van de gewapende Sloveense militie. Op 10 januari begaven vier officieren van de Bundeswehr zich naar Slovenië om de bewapening van die militie te organiseren'.²⁶

Kredieten om ...oorlog te voeren

In maart 1995 worden verschillende economische projecten opgestart tussen vertegenwoordigers van de Duitse regering, Siemens, Beierse banken en Kroatische partners. Half april kent Beieren dertig miljoen D-mark hulp toe aan Kroatië voor de bouw van woningen. Spranger, (csu) minister van Ontwikkeling van Beieren, maakt het akkoord met de Kroatische regering hard.¹

Let wel: die woningen moeten gebouwd worden in... de Krajina, een streek die dan nog onder Servisch toezicht staat! Is dat geen duidelijke aansporing tot oorlog? En twee weken later lanceert het Kroatische leger inderdaad een bloedig offensief tegen de Krajina. De begane wredeheden zijn van die aard dat zelfs Europees bemiddelaar Bildt verklaart: 'We staan hier alweer voor een humanitaire tragedie. President Tudjman zou als oorlogsmisdadiger vervolgd kunnen worden'.²

1. *Junge Welt* (Duitsland), 11 juli 1995.

2. *News Briefs Serbia Today*, 5 augustus 1995; War Report, Londen, januari 1993.

Maar de gevechten in Slovenië waren van korte duur. Vooral richting Kroatië zet Duitsland een illegale wapentrafiek op via lucht, land en zee. Die trafiek verloopt vooral via landen die al sterk onder de Duitse invloedssfeer staan: Oostenrijk, Hongarije...

Over het algemeen blijven de Duitse en Europese media, op enkele uitzonderingen na, zeer diskreet over deze wapensmokkel. Vooral in het begin van het conflict. Als de *New York Times* op 2 juli 1991 bekend maakt dat de christelijke militias in Libanon als doorgeefluik dienen voor wapens die voor Kroatië bestemd zijn, zwijgen alle Duitse kranten daarover.²⁷ En als er dan hier of daar toch iets over verschijnt, wordt die trafiek toegeschreven aan tussenpersonen en niet aan de Duitse verantwoordelijken zelf.²⁸ Het is echter duidelijk dat wapensmokkel op zulke grote schaal onmogelijk is zonder de medeplichtigheid van de geheime diensten. En de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* verbergt de praktijk maar looft wel de idee: 'Elke staat zou het als een eer moeten beschouwen wapens te sturen naar Kroatië'.²⁹

In de zomer van 1992 doet de belangrijkste Griekse (conservatieve) krant *Katimerini* een zeer verhelderende enquête: 'Volledig volgens plan "K" van januari 1991 stuurt Duitsland ononderbroken wapens naar Kroatië. Tot vandaag leverde het al 80 stukken geschut, 40.000 uniformen, zes 155 mm kanonnen, vier artilleriebatterijen van elk vijf stuks en 1.500 laders. Ook 1.010 Stinger-raketten, 100.000 automatische wapens AK-47 en 2.550 antitankraketten zijn al gedeeltelijk geleverd.'

In juli 92 wordt de Berlijnse correspondent van die Griekse krant in vertrouwen genomen: 'Een officier van de Duitse luchtmacht, belast met de luchtbrug naar Zagreb, heeft me gezegd dat op dit ogenblik de modernste wapens verscheept worden naar mijnheer Tudjman.'

In oktober 93 zal Jacques Merlino, adjunct-hoofdredacteur van *France 2* gewag maken van tal van nauwkeurige documenten over o.a. de betrokkenheid van de Dresdener Bank, de Deutsche Bank en de Bank van het Vaticaan...

Later is men te weten gekomen dat drie Duitse geheim agenten vanaf 1993 actief waren bij de Waarnemersmissie van de Europese Unie in Kroatië en Bosnië. Dat hebben twee reportages van het programma *Monitor* op het eerste Duitse kanaal (ARD), aan het licht gebracht.³⁰ Het gaat over de leider van de Duitse delegatie, Kristof von Bezold, over Eduard Lischke en over Arnd Grapengeter, adjunct-verantwoordelijke voor militaire vraagstukken. Zij hielden zich met spionage en met de wapenleveringen bezig. Zij hebben de invoer van een dertigtal MIG-21 jachtbommenwerpers uit de ex-DDR op punt gesteld en uitgevoerd. Een Brits expert heeft er op gewezen dat 'zonder de hulp van de Duitse geheime dienst, een groot deel van de wapentrafiek op ex-Joegoslavische bodem absoluut onmogelijk zou zijn geweest'.³¹

Bonn bewapent Slovenië, Kroatië, Bosnië...

Duitsland is zeker niet het enige land dat wapens levert en het embargo schendt. In december 1991 meldt *Le Monde* een mislukte smokkel van elf ton wapens vanuit Chili. De zoon van generaal Pinochet zou erbij betrokken zijn.³² In april 1992 onthult de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* een Nederlandse trafiek. Wij kregen ook een document in handen over de betrokkenheid van de Franse firma 'Avia Sud' bij de levering van Albatros helikopters.³³

Maar het is zonder twijfel Duitsland dat het leeuwendeel voor zijn rekening neemt. Het blad *Jane's Defence Weekly*, dat over het algemeen als autoriteit op militair vlak beschouwd wordt, berekent dat Bonn tussen april 1992 en april 1994 voor 320 miljoen dollar aan zwaar militair materiaal naar Kroatië uitvoerde en voor 6 miljoen dollar naar Bosnië.

Dit fundamentele feit blijft geheim voor het publiek: Duitsland heeft eerst Kroatië bewapend en daarna Bosnië. Zo heeft het de oorlog én het lijden van die volkeren verlengd.

'Humanitaire' wapens

Zo'n grootschalige wapentrafiek kan alleen maar georganiseerd worden op initiatief – of minstens met het medeweten – van de geheime diensten.

Karl-Heinz Schulz, een belangrijk wapenhandelaar (kantoren in Antwerpen en Berlijn) heeft voor de televisie toegegeven 'concrete vragen voor wapens vanuit de strijdende Kroatische partijen in Kroatië, via de Duitse inlichtingendienst BND, gunstig te hebben beantwoord'.¹

Sommige zogenaamde 'humanitaire' organisaties dienden als dekmantel voor die merkwaardige export. Getuige daarvan dit interview met een Kroatisch militielid in juni 1992...

- Wat is het verschil tussen de HOS-militie en de Kroatische nationale wacht?
- Zeer simpel: hetzelfde als tussen de SS en de Wehrmacht.
- Is het materiaal goed?
- Niets te klagen over de uitrusting. Schoenen van Honecker (ex-DDR, nvda) en wapens van Caritas.

Het bewijs: hij haalt munitie uit zijn zak, allemaal afkomstig van het voormalige Duitse leger, en in kisten met daarop het kenteken van de katholieke 'organisatie voor het in praktijk brengen van de christelijke naastenliefde' en de tekst 'gift van Duitsland aan Kroatië'.²

1. *War Report*, Londen, januari 1993.

2. *Die Zeit*, 26 juni 1992.

De regering van Belgrado mag dan al een zeer gedetailleerd memorandum overmaken aan de Verenigde Naties en melden dat 'de Kroatische minister van Defensie 61 miljoen dollar heeft gestort op rekening van *Die Erste Oesterreichische Sparkasse* voor de aankoop van T-72 tanks.' Of 'op 7 oktober landt in Sarajevo een DC-9 van Adria Airways vanuit Oostenrijk. Het vliegtuig heeft een grote hoeveelheid automatische wapens van het type Hackler aan boord, bestemd voor het Bosnisch ministerie van Binnenlandse Zaken'... elke reactie blijft uit. Jacques Merlino (*France 2*) mag dat dan wel allemaal mooi opschrijven in zijn boek uit 1993 *Les Vérités yougoslaves ne sont pas toutes bonnes à dire*³⁴ ['Niet alle waarheden over Joegoslavië worden graag gehoord', nvdv]... het stilzwijgen van de media bevestigt alleen maar de titel van zijn boek!

In augustus 1995, na het bloedige offensief van het Kroatische leger tegen Krajina, schrijft het Franse weekblad *Le nouvel Observateur* heel gewoontjes: 'De experts wisten dat de Duitsers MIG-21 toestellen van de ex-DDR aan de Kroaten hadden verkocht.'³⁵ En waarom werd het publiek daarover dan niet ingelicht? Opdat het verder zou blijven geloven dat 'er niets gedaan is om de arme slachtoffers van de Serviërs te helpen, en dat we wapens hadden moeten sturen?' En waarom praat men er nu dan wel over? Omdat het kwaad al is geschied, en omdat Tudjman zijn doel, de verovering van Krajina, heeft kunnen verwezenlijken.

Zoals we aantoonen in ons voorgaand boek 'Attention, médias!' moet iedereen die zich een eerlijk en klaar beeld wil vormen over een internationaal conflict ermee beginnen de officiële versies in vraag te stellen en op zoek gaan naar wat men hem verbergt.

Tientallen duizenden mensen zijn in die oorlog gedood. Velen van hen met Duitse wapens. Maar alle slachtoffers, van welk kamp ook, werden opzettelijk de dood ingejaagd voor Duitslands weerwraak en zijn machtsuitbreiding tot aan de Adriatische Zee. Bonn heeft heel bewust op oorlog aangestuurd. En Europa is medeplichtig, want het kende ook de risico's. Laat dit voor altijd een les zijn over de geloofwaardigheid van het 'ethisch' vertoog der grootmachten...

Izetbegovic bewapende zich al zes maanden vóór de oorlog...

De Belgische journalist Georges Berghezan publiceerde een studie waarin hij aantoonde dat 'het wapenembargo tegen ex-Joegoslavië waarschijnlijk van alle embargo's het minst nageleefd is':¹

Tijdens het eerste deel van de oorlog (april '92-maart '94) waren berichten over een mogelijke schending van het embargo door de Bosnische Moslims eerder zeldzaam. De media legden meestal de nadruk op de enorme wanverhouding tussen de slagkracht van Moslims en hun Servische en Kroatische tegenstanders en op de bijna volledige terreinblokkade die ze ondergingen sinds het begin van de vijandelijkheden met de Kroaten in de lente van 1993.

Nochtans draaide de oorlog vanaf de herfst van 1993 in Centraal-Bosnië uit in het voordeel van de Sarajevo-getrouwen. Ze konden dus onmogelijk zo clichématig onbewapend zijn geweest. Bovendien verklaarde president Izetbegovic, nog steeds in 1993, voor de Bosnische televisie: "We zijn erin geslaagd dertigduizend geweren en mitrailleurs aan te schaffen, twintigduizend kogels, zevenendertigduizend mijnen en zesenviertigduizend antitankraketten."

Een van de eerste wapenleveringen aan de autoriteiten van Sarajevo zou plaats gehad hebben op 7 oktober 1991, een half jaar voor de oorlog dus. Een DC-9 uit Oostenrijk ontschepte er een grote hoeveelheid automatische geweren van het type Heckler die bestemd waren voor het ministerie van Binnenlandse Zaken. In de zomer van 1992 werden meer dan driehonderdduizend dollar gestort bij een Duits bankfiliaal in Frankfurt: voor wapenbestellingen.²

In 1992 is er sprake van verschillende wapenleveringen, met Iraanse Boeings 747 via Slovenië, Kroatië of rechtstreeks naar Sarajevo.³

1. Georges Berghezan, 'Ex-Joegoslavië, l'embargo sur les armes et le réarmement actuel', *Rapports du GRIP*, oktober 1997, p.2, 11-12.

2. Jacques Merlino, *op. cit.*

3. David Owen, 'Balkan Odyssey', Londen, 1996.

1. Fürstfeldbrucker *Neueste Nachrichten*, 5 augustus 1992.

2. *Quotidien de Paris*, 28 januari 1993.

3. Erich Schmidt-Eenboom, 'Schnüffler ohne Nase' (De schaduwbokser, Klaus Kinkel en de BND).

4. Persoonlijk onderhoud, december, 1995.

5. Geciteerd in Stefan Eggerdinger, 'Grossdeutschland auf dem Balkan - neue Kriegsgefahr?', München, 1995.

6. Eurostat, Statistisch jaarverslag buitenlandse handel, 1991, p.140.

7. *Le Monde Diplomatique*, september 1991.

8. *Courier International*, 20 februari 1992.

9. *Le Figaro* (Frankrijk), 29 januari 1993.

10. *Welt am Sonntag*, 6 oktober 1991.

11. Geciteerd in Meurer, Vollner, Hochberger, 'Die Intervention der BRD in den jugoslawischen Bürgerkrieg', Keulen, 1992, p.31.

12. 28 juni 1991, geciteerd door Peter Praet in *Marxistische Studies*, 4/92, p.14.

13. Interview in *Le Soir*, 13 oktober 1993.

14. Geciteerd in Ch. Chiclet, *Universalia*, 1994, p.165.

15. Zametica, 'The Yugoslav conflict', *Adelphi paper*, Londen, 1992, p.64.

16. *Idem*, p.19.

17. *Le Soir*, 14 december 1992.

18. Michael Thumann, 'Germany's Balkan Policy, 1991-1994', in het tijdschrift *Eurobalkans* (Griekenland), herfst 94, p.40.

19. Verklaring van 26 januari 1992, geciteerd in *Yugoslav Mirror* (vs), p.5.

20. Wynaendts, 'L'Engrenage', Parijs, 1993, p.150.

21. Geciteerd in *Intelligence Digest*, 25 maart 1994.

22. Persbericht *AIM*, 22 september 1993.

23. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 15 juni 1992.

24. *L'Humanité* (Frankrijk), 6 augustus 1992.

25. Geciteerd in *AK* (Duitsland), 23 september 1992.

26. *AZ*, 8 juli 1991.

27. Geciteerd door D. Razumovsky, in 'Serben müssen sterben', Berlijn, juli 1994.

28. Bijvoorbeeld, *Le Soir*, 12 mei 1992.

29. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 26 juni 1992.

30. *Monitor* (ARD), september 1996, februari 1997; *Balkans-Infos* (Frankrijk), nr. 12, april 1997.

31. *Idem*.

32. *Idem*.

33. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 14 april 1992.

34. Jacques Merlino, *op. cit.*, p.82-83.

35. *Le nouvel Observateur* (Frankrijk), 17 augustus 1995.

Duitse inmenging in Joegoslavië (1988-1991)

1988

Franjo Tudjman, toekomstig president van Kroatië, ontmoet in het geheim kanselier Kohl en diens belangrijkste ministers. Ze stellen een gezamenlijke politiek op punt om Joegoslavië te ontwrichten en een nieuwe onafhankelijke Kroatische staat te stichten.¹

1989

18 december. De presidenten van Kroatië en Slovenië ontmoeten elkaar en vragen een 'Joegoslavische conferentie in de buurt van Frankfurt en onder de bescherming van Duitsland', zo meldt *Der Spiegel*. In diezelfde periode worden vanuit Duitsland wapens naar Kroatië gestuurd om er de militie mee uit te rusten.²

1990

De Oostenrijkse minister van Buitenlandse Zaken, Erhard Busek, gaat naar Ljubljana op een niet nader bepaalde datum. Doel van de reis? 'De afscheuring op gang brengen' zal zijn toenmalig Italiaans collega, De Michelis, later verklaren.³

22 april. Het HDZ (de nationalistische partij van Franjo Tudjman) wint de Kroatische verkiezingen. Via de Duitse geheime dienst heeft Bonn zijn verkiezingscampagne georganiseerd en gefinancierd.

14 augustus. Teltschik, afgevaardigd minister van kanselier Kohl, ontmoet in Bonn Ivan Milas, persoonlijk raadgever van de Kroatische president Tudjman. Hij vraagt nauwe samenwerking met Duitsland.⁴

September. Een docent aan de Duitse Militaire Hogeschool vraagt dat men Hitlers Balkanpolitiek historisch zou bestuderen 'omdat die bijzonder waardevol kan zijn'.

22 december. De nieuwe Grondwet degradeert ostentatief de Serviërs (12%), de joden, de zigeuners en de moslims tot tweederangsburgers. De Serviërs die in Krajina wonen (Kroatië) laten hun ongerustheid blijken. Daarop reageert Tudjman: 'Dat ze vertrekken!'⁵ Ondanks die racistische discriminatie steunen de Duitse media de nationalistische uit Zagreb steeds openlijker.

1991

Maart. De Sloveense president Kucan wordt in Bonn ontvangen. Een maand later krijgt hij financiële hulp van de Duitse deelstaat Baden-Württemberg.

23 juni. De twaalf landen van de Europese Unie beslissen de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië niet te erkennen (en alle contact op hoog niveau te weigeren) indien de twee republieken eenzijdig uit de Joegoslavische federatie stappen. Maar de Duitse pers wakkert dagelijks de anti-Servische gevoelens aan en eist bijstand voor de Kroaten en Slovenen.

25 juni. Slovenië en Kroatië roepen hun onafhankelijkheid uit. Ze storten hun financiële bijdragen niet langer aan de centrale Joegoslavische staat, maar houden die voor zich. Kroatië kiest dezelfde vlag als ten tijde van het fascistische Oostachiregime.

26 juni. De Deutsche Bank, helemaal niet verrast, laat onmiddellijk weten: 'Door hun onafhankelijkheid verliezen Slovenië en Kroatië hun afzetmarkt en hun grondstoffenbron. Wij zijn bereid om tussen te komen en ze te helpen.'⁶

Washington, Londen en Parijs laten weten dat ze de nieuwe republieken niet zullen erkennen. Maar Genscher, Duits minister van Buitenlandse Zaken, verklaart dat zijn land 'niet kan aanvaarden dat het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren en de rechten van de minderheden niet zouden geëerbiedigd worden'.

27-30 juni. Europese top in Luxemburg. Kohl dringt erop aan dat Slovenië en Kroatië zouden erkend worden. Mitterrand is daar tegen en krijgt de tien andere delegaties achter zich. De Europese Commissie stuurt een 'vredesmissie', de 'troïka'.

28 juni. In Slovenië kondigt het federale Joegoslavische leger een eenzijdig staakt-het-vuren af dat stilaan algemeen wordt.

1 juli. Stipe Mesic wordt verkozen tot president van het collegiaal presidentschap van de Joegoslavische federatie. Die Kroaat, lid van de HDZ-partij die in Zagreb aan de macht is, en al lang medewerker van de Duitse geheime dienst (zie p.51) heeft herhaaldelijk verklaard: 'Ik zal de laatste president van Joegoslavië zijn.'

5 juli. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Genscher, 'betreurt dat de Europese Unie er niet mee gedreigd heeft Slovenië en Kroatië te erkennen'.⁷ Lord Carrington, Europees bemiddelaar, betreurt dat die Duitse houding zijn onderhandelingen ondermijnt.

Waarover Stercken, voorzitter van de commissie Buitenlandse Zaken van het Duitse parlement, zich dan weer verheugt: 'Dankzij Genscher zijn we zover dat de Duitse buitenlandse politiek niet meer in alle omstandigheden afhangt van een gezamenlijk standpunt van alle partners van de Europese Unie.' Het idee van een Duits 'soloslim' tekent zich af.

18 juli. Terwijl Duitsland de Europese Unie voorziet, wordt de Kroatische president Tudjman met toeters en bellen door Kohl en Genscher in Bonn ontvangen.

5 augustus. Lamers, woordvoerder voor Buitenlandse Zaken van de CDU-fractie, verklaart: 'Er werden richtlijnen gegeven om de bedreigde republieken ter hulp te komen, met wapengeweld indien nodig.'⁸ Diezelfde maand ver-

biedt de Duitse minister van Economische Zaken de uitvoer naar Joegoslavië.

7 augustus. Genscher vraagt 'dat een interministeriële werkgroep Duitse maatregelen zou treffen opdat we over alle nodige middelen zouden beschikken in geval dat - wat ik overigens niet wens - ons objectief niet verwezenlijkt zou worden in de schoot van de Europese Unie.'

In klare taal: 'Duitsland zal er alles aan doen om zijn partners over de brug te krijgen, maar het voelt zich geenszins gebonden door enige Europese discipline. De term interministerieel houdt 'Defensie' in, dus ook militaire hulp aan de scheurmakers. (Pg 64)

7 oktober. De presidenten van Kroatië en Slovenië onderzoeken de toestand, samen met de Duitse regering. De twee republieken hebben het staakt-het-vuren niet nageleefd en de Duitse regering belooft hen met de belofte ze te zullen erkennen. De escalatie van de gevechten laat niet op zich wachten.

November. Genscher ontmoet de paus 'onder vier ogen'. Het Vaticaan zal, na Duitsland, de tweede staat zijn die Kroatië erkent. Mario Nobile, woordvoerder van de regering Tudjman, verklaart: 'Zonder de hulp van de Duitsers hadden we het nooit kunnen volhouden.'⁹

4 december. De Duitse regering legt een volledig embargo op de handel naar Servië en Montenegro. Kohl ontvangt opnieuw de Kroatische en Sloveense presidenten opnieuw en belooft hen de erkenning voor Kerstmis. Bonn levert de Kroaten wapens van Duitse makelij: Leopard tanks en Messerschmitt obussen.¹⁰

9 december. Lord Carrington waarschuwt: als de onafhankelijkheid erkend wordt voor er een akkoord is tussen de drie gemeenschappen, wordt een burgeroorlog onvermijdelijk. Hij wil de dreiging van de erkenning van Kroatië gebruiken als drukmiddel om een hervorming van de Joegoslavische federatie te bekomen. Als Genscher en Kohl Europa dwingen Kroatië te erkennen, verliest Carrington dat middel. Later zal hij daar verbitterd zijn beklag over doen door te verklaren dat 'de erkenning een tragische fout was, het startschot voor de burgeroorlog'.¹¹

10 december. Javier Perez de Cuellar, secretaris generaal van de VN, waarschuwt de EU in een brief: 'Ik vrees dat een snelle

erkenning van sommige Joegoslavische republieken nog een uitbreiding van het huidige conflict zal veroorzaken en de toch al explosieve toestand in Bosnië en Macedonië zal verergeren.'¹²

Zimmerman, toenmalig vs-ambassadeur in Joegoslavië, zegt later over die beslissende dagen: 'We hebben daarna ontdekt dat Genscher dagelijks in contact stond met zijn Kroatische ambtgenoot. Hij moedigde de Kroaten aan de federatie te verlaten en hun onafhankelijkheid uit te roepen terwijl wij allemaal op zoek waren naar een gemeenschappelijke aanpak.'¹³

17 december. Europese top in Maastricht. Elf landen van de twaalf verzetten zich tegen het uiteenspatten van Joegoslavië. Enkel Duitsland wil dat? Maar de 17e, om 4 uur 's morgens wordt het Duitse standpunt aanvaard. Later vernemen we onder welke voorwaarden... In ruil kreeg Mitterrand de steun van de Bundesbank voor de Franse frank die door speculatie bedreigd werd. Terwijl Major het recht kreeg het 'sociaal luik' van Maastricht niet te moeten ondertekenen.¹⁴

Europa bezwijkt voor de Duitse druk en beslist de afgescheurde republieken na een proeftijd te erkennen 'als ze de rechten van de minderheden vrijwaren'. Kohl verwelkomt die beslissing als een 'grote politieke overwinning voor Duitsland'.¹⁵ Aan de andere kant van de Atlantische Oceaan wordt die diagnose gedeeld: Boucher, woordvoerder van de Verenigde Staten voor Buitenlandse Aangelegenheden, merkt bitter op dat 'de belangrijkste voorvechters van de erkenning - Duitsland, Italië, Oostenrijk en Hongarije - precies dezelfde landen zijn als die welke het fascistische Kroatië steunden tijdens de Tweede Wereldoorlog'.¹⁶

Zo wordt Duitsland de overheersende macht in Europa, die in staat is zijn wil op te leggen aan alle andere leden van de Unie.

23 december. Zonder de termijn die door de EU vastgelegd werd (15 januari 1992) af te wachten, erkent Duitsland eenzijdig Kroatië en Slovenië.

De andere Europese landen zullen weldra volgen hoewel de Commissie van de EU vastgesteld heeft dat de rechten van de minderheden in Kroatië niet gewaarborgd zijn. Enkele dagen later gooit Genscher de telefoon neer tijdens een oproep van de laatste kans door de Bush-administratie.¹⁷ De Verenigde Staten staan voor een voldongen feit maar zullen pas in april 1992 toegeven.

(De verwijzingen bij dit overzicht zijn slechts werknota's van de auteur en daarom niet steeds even volledig, nvdv.)

1. Geciteerd door Sean Gervasi in een hoofdstuk van zijn boek 'Forging a new Balkan Order' (onuitgegeven).
2. *Der Spiegel*, nr.15, 1992.
3. Interview *Europeo*.
4. Tagebuch H. Teltschik, Sieder Verlag, 1991.
5. Ch. Chiclet, *Universalis*, 1994, p.165.
6. Geciteerd in 'Der Balkankrieg', München, september 1995, p.5-6.
7. Zametica, 'The Yugoslav conflict', *Adelphi paper* 270, Londen, 1992, p.64.

8. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 6 augustus 1991.

9. *Frankfurter Rundschau*, 18 november 1991.

10. Geciteerd in 'Der Balkankrieg', op. cit., p.5-6.

11. *Der Spiegel* nr.26, 1995.

12. *Le Soir*, 14 december 1991.

13. Geciteerd door Sean Gervasi, in *Covert Action* (vs), winter 1992-'93.

14. *Solidair* (België), nr.37, 1995.

15. *Cdu Parteitag*, 17 december 1991.

16. *Der Spiegel*, 23 december 1991.

17. *International Herald Tribune*, 13 november 1992.



3. De geschiedenis die zich herhaalt?

Een geschiedenis die zich herhaalt?

'Zoals de führer het wenst, bestaat de Nieuwe Orde in de Balkan erin ervoor te zorgen dat niemand zijn buur nog kan uitstaan'
De speciale gezant van de nazi's in Belgrado¹

We zijn nu op een hachelijk moment van dit boek aanbeland. Ik stel immers een korte *flashback* voor. In een film is dat niet gevaarlijk. Met een goede montage is de toeschouwer moeiteloos mee. Hij heeft trouwens geen keus en moet het stellen met de volgorde waarin men hem de beelden toont. Maar in een boek kan de lezer dat verloop weigeren: 'Ik sla die paar bladzijden over oude koeien snel over. Wat mij interesseert is het heden!'

Dat zou jammer zijn. Want het verleden is onontbeerlijk om te begrijpen wat er zich vandaag voltrekt in de Balkan. En in Europa.

Duitsland in de Balkan: continuïteit...

In het begin van de 20e eeuw voert Duitsland een agressieve politiek in een poging de Balkan onder controle te krijgen. Het stuit daar op de belangen van andere grootmachten (Frankrijk, Engeland, Rusland). Die botsingen zijn een van de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog. 21% van de Servische bevolking laat in die slachtpartij het leven. Dertig jaar later bezet datzelfde Duitsland Joegoslavië en legt er een bloedige overheersing op. 1,7 miljoen slachtoffers. Streeft de huidige politiek van Bonn hetzelfde doel na als tijdens die vorige agressies?

'Ik ben overtuigd van de continuïteit', antwoordt Stefan Eggerdinger, directeur van het tijdschrift *Streitbarer Materialismus*: 'Ik denk dat 1989 niet meer of minder is dan de wedergeboorte van het oude Duitse imperialisme. Een voor-aanstaand Duits historicus, Arnulf Baring, beschreef de veertig jaar tussen 1949 en 1989 als "een pauze in de Duitse geschiedenis". Hij durfde zelfs te stellen dat "Duitsland herbegint". Zo ziet de Duitse burgerij inderdaad de dingen. Ze heeft in 1945 een verschrikkelijke nederlaag moeten slikken met de oprichting van socialistische staten in het Oosten van Europa. Maar ze heeft er zich steeds op voorbereid die toestand ooit "weer recht te trekken". De aanhechting van de DDR was de eerste stap om de nederlaag van 1945 uit te wissen. Maar er zijn nog andere staten die hun bestaan danken aan de nederlaag van het fascisme. Onder hen Joegoslavië, dat al sinds 1919 de Duitse drang naar het Zuiden en het Oosten moest helpen inperken.'²

'Maar Duitsland heeft die bladzijde toch al lang omgedraaid?' Dat de sceptici er maar even enkele analyses op nalezen in de Duitse pers of enkele verklaringen van de politieke top. Ze zullen merken dat niet iedereen het verleden als dood en begraven beschouwt.

Neem nu bijvoorbeeld *Bild*, het meest verkochte Duitse dagblad. Het legt zijn lezers uit wat de drijfveer was van de andere Westerse mogendheden: 'Van bij het begin van die oorlog in Joegoslavië ging het er ook om een halt toe te roepen aan de gevreesde overheersing van Zuidoost-Europa door een verenigd Duitsland. We zijn *nog niet* (sic) in 1914, Duitsland is nog niet geïsoleerd zoals toen.'³

'Nog niet!' Dat citaat brengt heel wat belangrijke zaken aan het licht:

1. Het gaat erom welke grootmacht dat gebied zal overheersen?
2. De confrontatie plaatst oude tegenstanders tegenover mekaar: Frankrijk en Engeland, en waarom niet de vs aan de ene kant, en Duitsland aan de andere.
3. Bonn heeft lessen getrokken uit zijn nederlagen en wil zich niet meer laten isoleren zoals in 1914. Om te winnen doet het er alles aan om coalities tussen zijn vijanden te verhinderen.

Wie niet waagt, niet wint!

In juli 1991 stuurt Duitsland een delegatie van vijf christen-democraten naar een ontmoeting met de verantwoordelijken van de twee afgescheurde republieken, Slovenië en Kroatië. Bij die delegatie het christen-democratisch europarlementslid Otto von Habsburg. 'What's in a name?' Hij is de zoon van de laatste Oostenrijks-Hongaarse keizer. De Oostenrijks-Hongaarse monarchie onderwierp Joegoslavië en de Balkan gedurende eeuwen aan een reactionaire en onderdrukkende dictatuur. Om hun macht in stand te houden zaaiden de Habsburgers in de regio systematisch smerige chauvinistische burenruzies.

Dat kan tellen als symbool voor continuïteit. Maar wat verklaart Otto von Habsburg die zomer van 1991 terwijl de nationalisme losbarsten?

'Vandaag hebben we een unieke kans om het probleem van de nationaliteiten in de Balkan op te lossen. We moeten dat dus durven aanpakken! De vorming van kleine staten van de omvang van Luxemburg - het welvaarendste land van de Europese Gemeenschap - zou niemand storen.'¹

Niemand, behalve dan de tienduizenden slachtoffers en de 3,5 miljoen vluchtelingen!

1. *De Morgen* (België), 20 juli 1991.

4. De vereniging van Europa is vandaag het middel bij uitstek om dat isolement te vermijden en om zijn overheersing te vestigen.

Men zou kunnen opwerpen dat *Bild* als sensatieblad misschien overdrijft. Neem dan de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, illustreer woordvoerder van de zakenmiddelen en toch wel gerenommeerd. In 1991 staat ook daar op de frontpagina: 'Men mag er van uitgaan dat Slovenië en Kroatië, nadat ze hun onafhankelijkheid hebben veroverd, zullen streven naar politieke, economische en culturele aansluiting ("Anschluss") bij Duitsland.'⁴

'Anschluss?' Dezelfde term werd in 1938 gebruikt voor de aanhechting van Oostenrijk door Hitler-Duitsland. En de *Frankfurter Allgemeine* kiest vandaag net dezelfde term. De continuïteit is geen uitvinding van ons.

'We moeten het verhaal van Hitler bestuderen!'

Laten we eens kijken naar de politieke leiders... Het is moeilijk te geloven, maar toch is het zo dat Helmut Kohl 'niet wenste' - en dat zijn zijn eigen woorden - uitgenodigd te worden op de herdenking van de ontschepping van de geallieerden in Normandië in 1944. Zijn woordvoerder verklaarde: 'Denkt u nu echt dat de kanselier er op uit is deel te nemen aan een feest ter ere van de nederlaag (sic) van Duitse soldaten?'⁵ In welk kamp zit die Helmut Kohl wel als hij de Bevrijding niet beschouwt als een nederlaag van het fascisme, maar als een nederlaag van Duitsland?

En hoe moeten we de volgende verklaring van zijn minister van Buitenlandse Zaken, Klaus Kinkel, verstaan? 'Wij zijn voorbestemd om de belangrijkste vruchten te plukken van de terugkeer van die (socialistische) landen (uit het Oosten) naar Europa. Naar het buitenland toe moeten we nu slagen waar we twee keer (sic) mislukten. We moeten, in akkoord met onze bureaus, een rol kunnen spelen die onze aspiraties en ons potentieel ontwikkelt.'⁶ Is dat geen eigenaardige uitdrukking 'waar we twee keer mislukten'?

Treedt het Duitsland van vandaag in de voetsporen van het Duitsland van gisteren? Wat spookt er in het hoofd van de Duitse leiders? Een ander citaat van Klaus Kinkel is eveneens verontrustend... In augustus 1992 verklaart hij: 'De ervaringen van het Duitse leger in Joegoslavië tijdens de Tweede Wereldoorlog werden tot op vandaag nog niet bestudeerd door de plannenmakers van de NAVO... Zo'n studie zou zeer nuttig kunnen zijn voor wat hen daar eventueel te wachten staat.'⁷ Dat 'Duitse leger uit de Tweede Wereldoorlog' waar Kinkel naar verwijst... is het leger van Hitler!

Als u ondertussen nog niet overtuigd is van het nut om even terug te gaan in het verleden, werp dan even een blik op de volgende pagina's. Die kaarten zouden u ervan moeten overtuigen dat de geschiedenis zich inderdaad herhaalt. Een eeuw Joegoslavische geschiedenis in vogelvlucht brengt twee zaken aan het licht: 1. De rivaliteit tussen de grootmachten veroorzaakte al eerder het uiteenspatten van de Balkan en het daarmee gepaard gaand lijden voor de bevolking. 2. De objectieven die de Duitse burgerij er nastreeft, getuigen van continuïteit.

1878-1900: het ballet van de grootmachten, toen al...

De geschiedenis van Joegoslavië tijdens deze en vorige eeuw wordt beheerst door twee centrale vraagstukken: het nationale en het sociale.⁸

Het eerste vraagstuk, het nationale, wordt door drie factoren bepaald. 1. De buitenlandse overheersingen die elkaar opvolgden of overlaptten: Turkije, Oostenrijk-Hongarije, Rusland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland, de Verenigde Staten... 2. Het nationalisme van de Serviërs en de Kroaten. 3. Het Joegoslavische nationalisme.

1991:

'Elke anti-Kroatische, anti-Bosnische politiek is op zich al een anti-Duitse politiek. De creatie van Joegoslavië (door Frankrijk en Engeland, nvda) na de Eerste Wereldoorlog had tot doel, met de steun van de Serviërs, een anti-Duits bastion te creëren in Zuidoost-Europa. Het is dan ook normaal dat de Duitsers hun oude bondgenoten, de Kroaten, steunen. De Serviërs steunen wijst dan ook enkel op anti-Duitse en dus anti-Europese gevoelens.'¹

Wie zijn die 'oude bondgenoten' die Bonn zo vanzelfsprekend steunt? De Kroatische Oestachi's die met hun bloedige terreur Serviërs, joden, zigeuners en alles wat weerstand bood uitmoordden met methodes die zelfs de nazi's als 'buitensporig' bestempelden!

De nazi-pers, 1941:

'De Balkan diende maar voor één zaak: een eeuwige bakermat van onrust zijn die elke Duitse invloed op Zuidoost-Europa moest verhinderen en voortdurend een steeds vijandiger houding moest aannemen tegenover continentaal Europa. Alle financiële manipulatie van Groot-Brittannië en Frankrijk had enkel tot doel de instabiliteit in de regio's te bestendigen als middel om de vorming van een nieuw continentaal Europa te beletten.'²

1. Peter Praet, 'Joegoslavië, de wraak van Duitsland', in *Marxistische Studies* (België), 4/92, p.15.
2. Geciteerd door Ristovic, 'The Birth of Southeastern Europe and the Death of the Balkans', tijdschrift *Thetis*, Mannheim (Duitsland), 1995, p.170.



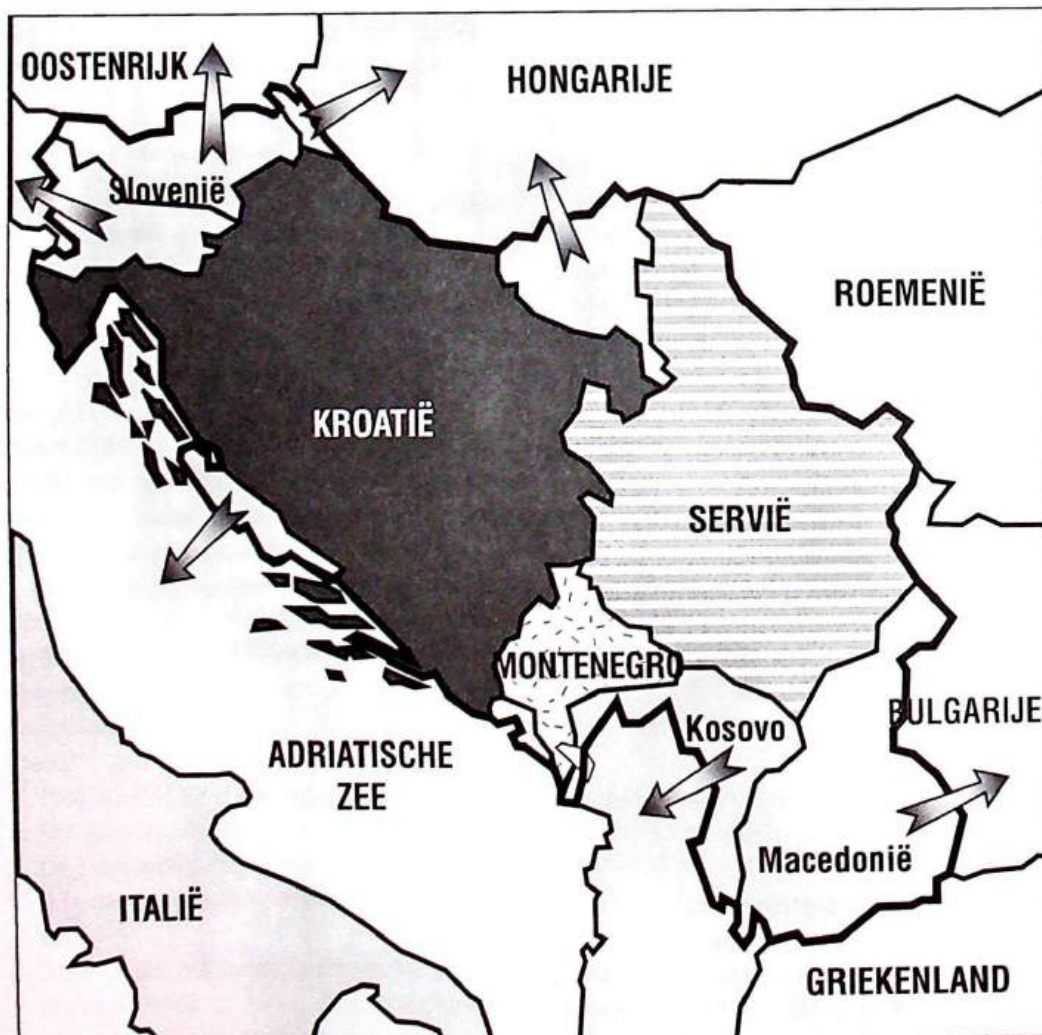
1918

Joegoslavië ontstaat als dam tegen het Duitse expansionisme

Het 'Koninkrijk der Serviërs, Slovenen en Kroaten' wordt op 1 december 1918 uitgeroepen, zes weken voor de start van de Vredesconferentie van Parijs. Vanaf de 19e eeuw groeide de aspiratie naar zo'n verenigd Joegoslavië.

De overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog (Frankrijk, Groot-Brittannië,...) steunen de nieuwe staat. Een verenigd Joegoslavië kan beter weerstand bieden tegen het Duitse expansionisme dat de Balkan trachtte te veroveren om toegang te krijgen tot de Middellandse Zee en via die weg tot het Midden-Oosten.

Maar de nieuwe staat gaat gebukt onder de autoritaire monarchie van de Karadjeordjevics, Servische nationalist, die de andere nationaliteiten onderdrukken.



1941

Hitler breekt Joegoslavië en creëert Groot-Kroatië

- Kroatië krijgt Bosnië-Herzegovina en een deel van Servië. Het fascistische Groot-Kroatië verplettert het gebied.
- Slovenië wordt verdeeld tussen Duitsland en Italië.
- Italië palmt het grootste deel van de Dalmatische kust en eilanden in evenals de marionettenstaat Montenegro.
- Bulgarije, bondgenoot van Hitler, krijgt Macedonië en een deel van Servië.
- Hongarije, bondgenoot van Hitler, krijgt het noorden van Kroatië en van Servië.
- Kosovo wordt bij Groot-Albanië gevoegd onder toezicht van Italië.
- Een fel ingekrompen Servië krijgt een marionettenregering onder strikte voogdij.



1945

Na de overwinning op het Duitse fascisme wordt Joegoslavië herboren

De communistische partizanen bevrijden het land na een heldhaftig verzet. De bezetting heeft 1,7 miljoen slachtoffers gemaakt.

Het nieuwe Joegoslavië bestaat uit zes republieken: Slovenië, Kroatië, Servië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Montenegro. Daarnaast zijn er twee autonome gebieden (Kosovo en Vojvodina) die deel uitmaken van Servië en over een beperkte bevoegdheid beschikken.

De nieuwe grondwet versterkt de eenheid en de gelijkheid tussen nationaliteiten.



1991

Duitsland breekt nogmaals Joegoslavië en laat Kroatië herrijzen

De nieuwe opdeling vertoont grote gelijkenissen met de toestand die door Hitler opgelegd werd. Twee belangrijke feiten: de wederopstanding van Kroatië en de verplettering van Servië....

- Groot-Kroatië herrijst met het vooruitzicht op de annexatie van Bosnië via de 'Bosnisch-Kroatische federatie'. Net zoals de fascistische staat van Ante Pavelic.
- Alles wordt in het werk gesteld om Servië te verzwakken. Embargo en scheurmakerij:
 - Macedonië, dat 'onafhankelijk' verklaard werd, is weer de inzet van botsingen tussen Servië, Bulgarije en Griekenland.
 - Kosovo zou opnieuw aan een Groot-Albanië gehecht kunnen worden.
 - Hongaarse politieke krachten eisen een Vojvodina dat losstaat is van Servië.
- Sommige Italiaanse politieke krachten eisen bepaalde delen van Slovenië op.

Op sociaal vlak zijn er twee soorten revoluties die de geschiedenis van Joegoslavië kenmerken: de revolutie tegen het feodalisme en de socialistische revolutie tegen de overheersing van de burgerij.

In 1878 worden de nieuwe krachtsverhoudingen tussen de grootmachten die de Balkan beheersen tijdens het Congres van Berlijn vastgelegd. Tot dan had het Turks Ottomaanse Rijk het grootste deel van het gebied gecontroleerd. Sinds de 15e eeuw bezette het Macedonië, Bulgarije, Servië en Bosnië. Maar nu is het op de terugweg en bezet nog alleen Albanië, Macedonië, Thracië en Kosovo.

Oostenrijk krijgt nu de controle over Bosnië en Sandjak (een smalle strook die het onafhankelijke Servië en Montenegro scheidt). Voor Wenen komt het er op aan het ontstaan van een sterk Servië te beletten. De Russische invloed wordt beperkt door de inkrimping van zijn beschermeling Bulgarije. Parijs en Londen hadden zich immers verzet tegen de aanwezigheid van een te krachtig Russisch vazal. Wie is de grote bemiddelaar op dat Congres van Berlijn? Bismarck, de Duitse eerste minister, die de successen van zijn bondgenoot Oostenrijk-Hongarije, consolideert.

Eeuwenlang al zijn de volkeren van het toekomstige Joegoslavië slachtoffer van buitenlandse bezettingen die gepaard gaan met bloedige onderdrukking, gedwongen bekering en massale deportaties...

De Balkan is de speelbal van de hebzucht van alle Europese grootmachten. Turkije tracht zijn overheersing zo lang mogelijk in stand te houden. Maar Oostenrijk tracht zich door annexaties een weg te banen naar de Egeïsche Zee en het Midden-Oosten. Oostenrijk krijgt de steun van het machtige Duitsland dat in 1903 een concessie krijgt van de Turken om een reusachtige spoorweg Berlijn-Bagdad aan te leggen. Die concessie - meer dan 1.500 km in Turkije en Mesopotamië - houdt ook de rechten in op alle petroleum en ertsen in een strook van dertig kilometer aan weerszijden van de spoorweg. De plannen voor de spoorwegverbinding Berlijn-Bagdad zijn het symbool geworden van de 'Drang nach Osten' (de drang naar het Oosten) van het Duitse imperialisme.

De Russen van hun kant hebben vooral belangstelling voor een vrije doorgang door de Dardanellen, de flessenhals die de Zwarte Zee met de Middellandse Zee verbindt. De toegang tot de Middellandse Zee is voor Moskou een constante zorg. Maar Engeland wil de controle over die Middellandse Zee en over het Suezkanaal behouden. Die twee zones zijn van vitaal belang voor zijn verbinding met Indië, zijn belangrijke kolonie.

En Frankrijk? Dankzij zijn kolonies kreeg het het statuut van 'grote moslim-natie'.⁹ Het verwierf zelfs 'capitulaties', speciale privileges waarvan Franse onderdanen kunnen genieten in het Ottomaanse Rijk. Dat hield onder meer het recht in slechts door Franse rechters gehoord te kunnen worden. Parijs is voorstander van een status-quo omdat het opstanden vreest, mocht het meegesleurd worden in een oorlog tegen het islamitische Turkije.

Ontwikkeling van het Joegoslavisme

Ook in de Balkan (in Servië, Kroatië, Bulgarije en Griekenland) ontwikkelt de plaatselijke burgerij zich in de schaduw van die grootmachten. In Servië bijvoorbeeld zijn er als sinds 1878 moderne politieke partijen actief. Hun programma's formuleren de eisen van de radicale burgerij tegenover de oude feodale rijken: een Grondwet, een verkozen parlement, individuele vrijheden. Tezelfdertijd beschouwen ze het als een nationale opdracht alle Serviërs te bevrijden van buitenlandse overheersing (Oostenrijkse en Turkse). Maar de Servische burgerij, die heen en weer geslingerd wordt tussen drie grootmachten, valt uiteen in verschillende fracties. Sommigen ervan zoeken een alliantie met één grootmacht tegen een andere.

Onze natuurlijke markt

In 1991 verklaart de voorzitter van het comité voor de promotie van de Duitse industrie in het Oosten:

*'Het Oosten, dat is onze natuurlijke markt. Misschien plaatst die markt ons terug in onze positie van voor de Eerste Wereldoorlog. En waarom niet?'*¹

1. Geciteerd door Stefan Eggerdinger, voordracht in het Internationaal Centrum van Brussel, maart 1993.

Het derde grote rijk, het tsaristische Rusland, poogt eveneens de Balkan te controleren. De meerderheid van de Servische burgerij zoekt toenadering met Rusland om zich te versterken. In 1878 werpt Moskou zich echter op als beschermheer van de nieuwe Bulgaarse staat. Daarop sluit de Servische burgerij een alliantie met Oostenrijk-Hongarije om via expansie naar het zuiden (naar Macedonië en Thracië die dan nog onder Turkse heerschappij staan) een Groot-Servië te verwezenlijken.

In 1885 is er een grote massabeweging die de bevrijding van het zuiden van Bulgarije eist, maar ook die van Macedonië en Thracië, waar veel Bulgaren wonen. Die gebieden worden echter ook opgeëist door Groot-Servië. Zo ontstaat een oorlog tussen Servië en Bulgarije. De Bulgaren winnen de strijd.

Griekenland, dat sinds 1827 onafhankelijk is, ambieert eveneens een 'Groot-Griekenland' en annexeert Thessalië om daarna Macedonië en Tracië op te eisen en Constantinopel, dat 435 jaar eerder de hoofdstad was van het Byzantijnse Rijk...

Hoe zit het dan in Joegoslavië met het nationalisme? Een Groot-Servisch nationalisme komt tot uiting in de 'Beweging van de Verenigde Servische Jeugd' die radicale jongeren uit Servië, Dalmatië, Kroatië, Bosnië en Montenegro groepeerde. Maar begin 20e eeuw is het het Joegoslavisme dat domineert, zowel bij de Servische als bij de Kroatische burgerij. Dat Joegoslavisme promoot de eenheid van de Zuid-Slaven: Kroaten, Serviërs en Slovenen. Maar de Servische en Kroatische burgerij wedijveren voor hegemonie. Het lot van Bosnië-Herzegovina zal over de afloop van die rivaliteit beslissen. De Bosniërs zijn Kroaten, beweert de Kroatische burgerij. Niets van, het zijn Serviërs, antwoordt men in Belgrado...

Het chauvinisme van de burgerij wordt op zijn beurt betwist door de meest progressieve krachten. Zo roept Svetozar Markovic, stichter van het Servische socialisme, op om het Ottomaanse rijk en dat van de Habsburgers te vernietigen en alle Serviërs en Zuid-Slaven te verenigen op socialistische basis.

De Servische socialisten klagen het chauvinisme van de verschillende nationale burgerijen van de Balkan aan. Al op het einde van de 19e eeuw spreken ze zich samen met de Bulgaarse socialisten uit voor een federatieve balkanrepubliek. Zij tonen aan dat de gelijkheid en samenwerking van de balkanvolkeren voorwaarden zijn voor hun onafhankelijke ontwikkeling.

1908: einde van het Ottomaanse Rijk, de stormloop...

In augustus 1908 breekt er in Turkije een democratische revolutie uit. Die bespoedigt de ineenstorting van het Ottomaanse Rijk. Zij brengt ook twee aspecten van de politiek van de Europese grootmachten in alle duidelijkheid aan het licht. Lenin beschreef die destijds als volgt: 'Naast de concurrentie tussen de kapitalistische machten die hun deel van de koek willen en die hun bezittingen en hun kolonies willen uitbreiden is er de angst voor een onafhankelijke democratische beweging onder de onderworpen volkeren, de "beschermelingen" van Europa. Deze twee elementen zijn de drijfveren die de hele Europese politiek in beweging zetten.'¹⁰

De grootmachten wedijveren om munt te slaan uit de verzwakking van Turkije. Oostenrijk-Hongarije palmt Bosnië in en maakt daarmee voorlopig een einde aan de ambities van de Servische burgerij om hetzelfde te doen. Belgrado gaat wel onmiddellijk op zoek naar een uitweg naar zee via Albanië of Macedonië.¹¹ Rusland daarentegen eist opnieuw de vrije doorgang door de Dardanelen (de engte tussen Turkije, Europa en Azië). Parijs en Londen verzetten zich. Italië verwerft invloed in Albanië. Kortom, het evenwicht in de Balkan, dat in stand gehouden werd sinds het Congres van Berlijn, stort in elkaar. Het is tijd voor oorlog...

De weg naar het Oosten

In 1916 verdedigt Rohrbach, de woordvoerder van de Duitse elektromechanische industrie (AEG, Siemens, Bosch) de Duitse expansiepolitiek. De politiek die naar de Eerste Wereldoorlog leidde...

(Als wij Rusland vrije baan geven tot in Constantinopel), 'hoe zit het dan met onze brug naar het Oosten? En hoe zit het dan met het Oosten zelf? Hoe zit het dan met de mogelijkheid Egypte en het Suezkanaal te gebruiken als wisselgeld in onze relaties met Engeland? Hoe zit het dan met dat zeer belangrijke objectief voor onze economie en voor onze behoeften aan grondstoffen en voedsel, aan metalen en aardolie, aan katoen, wol, olie en granen? Is er een andere verbinding met het Oosten dan die over Belgrado en Constantinopel, die zelfs in crisisperiodes verzekerd is? Neen, die is er niet!'¹

1. Paul Rohrbach, 'England und Russland, unsere Gegner', *Wochenschrift für Welt und Kulturpolitik*, januari 1916.

1912-1913: de twee balkanoorlogen

Maandenlang onderhandelt Rusland om een anti-Turkse coalitie op de been te brengen met Bulgarije, Servië, Montenegro en Griekenland. In 1912 verklaart die coalitie Turkije de oorlog. Dat is de eerste balkanoorlog. Turkije leidt een zware nederlaag. De coalitie bevrijdt Macedonië en Thracië.

Die eerste balkanoorlog is nog maar amper gedaan of de overwinnaars staan alweer met getrokken messen tegenover elkaar. Bulgarije start de tweede balkanoorlog. 'Bedweld door de overwinning, schrijft de Bulgaarse communist Dimitrov, denken tsaar Ferdinand en de Bulgaarse burgerij dat het moment gekomen is om hun hegemonie in de Balkan te vestigen. Op 16 juni 1913 voeren de Bulgaren een verrassingsaanval uit om de Serviërs uit Macedonië te verjagen en de hoofdstad Saloniki te bezetten. Dat avontuur eist tienduizenden nieuwe slachtoffers en eindigt met een Bulgaarse nederlaag.¹² Bulgarije moet gebieden afstaan aan zijn oude bondgenoten.

Die tweede balkanoorlog is duidelijk een oorlog voor gebiedsuitbreiding tussen de Servische, Bulgaarse, Griekse en Roemeense burgerij. Maar de eerste balkanoorlog heeft drie verschillende aspecten.

Eerste aspect: de rivaliteit tussen grootmachten. Stuk voor stuk proberen ze de plaatselijke staten te manipuleren om de beste posities te verwerven. Het Russische tsarisme, bijvoorbeeld, hitst het panslavische nationalisme op dat 'de eenheid van alle Slavische volkeren' nastreeft. Tsaar Nicolaas II weet zeer goed dat de zwakke en verdeelde Slavische burgerij niet krachtig genoeg is om haar utopie te verwezenlijken. Enkel Rusland, de sterkste van die naties, kan die eenheid verwezenlijken... onder zijn heerschappij.

Ook Italië doet zijn voordeel bij die balkanoorlog. De confrontatie met Turkije eindigt in een gunstig vredespact waardoor het Tripoli kan inpalmen, Cyrenaïsch Libië en enkele eilanden tegenover de Turkse kust. Zowel Oostenrijk-Hongarije als Italië steunen de onafhankelijkheid van Albanië. Waarom? Om Servië (de bondgenoot van Moskou en Parijs) elke toegang tot de Adriatische Zee te ontfangen. Een zee die Oostenrijk-Hongarije en Italië in hun eentje wensen te controleren.

Maar er is meer dan de manoeuvres van de grootmachten. Een tweede belangrijk aspect van die eerste balkanoorlog is de volkerenstrijd in de door Turkije bezette gebieden. En ook al is die eerste balkanoorlog het werk van een coalitie van burgerlijk monarchistische staten, toch is Lenin in die tijd van oordeel dat het een 'progressieve' oorlog is omdat hij de nationale onderdrukking en het feodale Turkse systeem bestrijdt (zie hiernaast).

Een derde belangrijk aspect is het expansionisme van de balkanburgerij. Die burgerij bestaat hoofdzakelijk uit woekeraars, handelaars en bankiers. Ze omvat maar weinig industriëlen die een eind willen maken aan de feodaliteit, aan het grootgrondbezit en aan de opsplitsing van de markt om een moderne staat te stichten. Enkel de eenheid van de Zuid-Slaven, het Joegoslavisme, zou het kader kunnen vormen voor een grote sprong in de ontwikkeling van de kapitalistische industrie en een politiek van onafhankelijkheid. Maar de burgerij is niet sterk genoeg om dat programma te verwezenlijken...

'De balkanlanden, zo legt Dimitrov uit, die in de eerste plaats landbouwl landen zijn met weinig industrie, zijn eigenlijk semi-kolonies van het internationale kapitaal. Hun afhankelijkheid groeit dag na dag. Die landen voeren voortdurend een onderlinge economische strijd en ze worden voortdurend geconfronteerd met onoplosbare conflicten doordat de grote imperialistische machten via de verovering van de Balkan hun eigen belangen behartigen.'¹³

Maar er is nog iets dat die balkanburgerij afschrikt: de angst voor volksopstanden die hun macht en privileges zouden kunnen bedreigen.

Omwillen van al die redenen zijn die plaatselijke burgerijen zwak. Daarom ook slagen de Europese grootmachten er telkens in ze tijdens al die oorlogen voor hun zaak te winnen.

De communisten, tegen het chauvinisme en voor een Balkanfederatie

In 1913 is Lenin van oordeel dat enkel de socialistische revolutie de problemen van de Balkan voor eens en altijd kan oplossen:

'De eerste balkanoorlog (1912-1913) heeft komaf gemaakt met de resten van het feodalisme en met de nationale onderdrukking die woog op de volkeren van Thracië en Macedonië. Zo werd een zeer zware slag toegebracht aan de laatste bolwerken van het feodalisme in Europa en ontstonden in die streken mogelijkheden voor een vrije kapitalistische ontwikkeling.'

'(Een federatieve balkanrepubliek) is de meest aangewezen vorm voor de vooruitstrevende en onafhankelijke ontwikkeling van de Balkanstaten. Het proletariaat moet in alliantie met de boeren een revolutie doorvoeren om de feodale overheersing en de nationale onderdrukking af te schaffen en zich aan het hoofd zetten van een strijd voor een Balkanfederatie.¹

Sinds 1910 hebben de socialistische partijen van de Balkan (Servië, Kroatië, Slovenië, Bosnië, Herzegovina, Macedonië, Montenegro, Turkije, Bulgarije en Roemenië) zich uitgesproken voor zo'n federatie.²

De Bulgaars communistische voorman Dimitrov, die leider zal worden van de Communistische Internationale, roept op het nationalisme te overstijgen...

'In de Balkan, net als in Rusland, is het maar door de vorming van een federatie van de Balkanvolkeren, bevrijd van het kapitalisme, dat het mogelijk zal zijn een zo complex nationaal probleem op te lossen, de imperialistische onderdrukking te overwinnen en een echte vrede te vestigen tussen de volkeren van de Balkan.

De weg om dat te bereiken is die van een arbeiders- en boerenrevolutie onder leiding van de arbeidersklasse.³

1. Geciteerd in 'Histoire du parti communiste bulgare', Sofia Presse, 1986, p.46 en 44. (onze vertaling)

2. Idem, p.47.

3. Dimitrov, 'Œuvres choisies', Sofia, d.1, p.289-295.

Drie tendensen bepalen de eeuw in de Balkan: 1. Rivaliteit tussen grootmachten. 2. Weerstand of onderwerping van de plaatselijke burgerij tegenover die inmengingen. 3. Het plaatselijke expansionisme van die burgerij.

Eenmaal het Ottomaanse rijk ontbonden, palmt het Oostenrijks-Hongaarse rijk Bosnië-Herzegovina in. Enkel Servië vormt nog een hinderpaal voor de expansionistische plannen van de dubbelmonarchie. Bovendien vreest Wenen dat 'het slechte voorbeeld' van de Servische onafhankelijkheid NAVOLGING zal vinden bij de verschillende volkeren van zijn eigen rijk.

1914-1918: de verovering van de ontbrekende schakel

De Servische burgerij komt daarentegen versterkt uit de tweede balkanoorlog. Zij droomt al van een Groot-Servië, inclusief Bosnië-Herzegovina. Die droom staat het Oostenrijkse rijk natuurlijk helemaal niet aan. Oostenrijk grijpt de moord op Groothertog Ferdinand in Sarajevo op 28 juni 1914 aan als voorwendsel om Servië de oorlog te verklaren. De Eerste Wereldoorlog begint...

In die periode is Oostenrijk-Hongarije al een reus op lemen voeten. In feite is het niet meer dan een springplank voor Duitsland in zijn drang naar de Balkan en het Oosten. Die coalitie van de twee grootmachten uit Centraal-Europa strekt zich dus uit van Hamburg (aan de Noordzee) tot Constantinopel, met uitlopers tot Bagdad en Bessorah in de Perzische Golf. Servië is de enige ontbrekende schakel die Duitsland de wereldsuprematie zou geven ten koste van Engeland (zie hiernaast).

Maar de essentiële vraag achter al die manoeuvres, wisselverbonden en wendingen is: waarvoor wordt er in '14-'18 gevochten? Zowel van Duitse kant, als van Engels-Frans-Russische kant vecht men voor de wereldoverheersing, vecht men om het grootst mogelijke deel van de koloniale koek. Duitsland, een opkomende economische macht, tracht zijn positie tegenover de Engelse supermacht te versterken. Berlijn is belust op een deel van Europa: België, Noord-Frankrijk, de Baltische staten en de Balkan. Het wil ook de omvang van zijn kolonies in overeenstemming brengen met zijn nieuwe economische macht. Aan de andere kant streven Engeland, Frankrijk, België en Rusland ook imperialistische objectieven na. Wat willen Parijs en Londen? Ze willen hun koloniaal imperium vrijwaren tegen Duitsland, die concurrent uit het Midden-Oosten verdrijven en hem de pas afsnijden naar Azië en de kolonies. Wat wil België? Het wil 'zijn' Kongo dat rechtstreeks door Duitsland bedreigd wordt, vrijwaren. Wat wil Rusland? Een deel van de Balkan op Oostenrijk heroveren om de Bosporus en de doorgang naar de Middellandse Zee onder controle te krijgen.

Socialisten en communisten tegenover de oorlog

Er groeit verzet vanuit de sociaal-democratische (later communistische) partijen van Servië, Bulgarije, Roemenië en Griekenland tegen dit imperialistisch expansionisme van de grootmachten.

Zij weigeren elk chauvinistisch militarisme en klagen de twee imperialistische blokken vastberaden aan. In juli 1915 beslissen ze een sociaal-democratische federatie van balkanarbeiders op te richten die de basis moet vormen voor een 'toekomstige economische, politieke en culturele alliantie tussen de volkeren van de Balkan'. Net als Lenin in Rusland roepen zij de arbeiders op om de wapens tegen hun eigen bourgeoisie te keren.

Deze communistische politiek staat in schril contrast met de chauvinistische politiek van de socialistische leiders. In België, bijvoorbeeld, roept de socialisti-

'Het Zuidoosten, onze kolonie'

De toenmalige Duitse kanselier, Bethmann Hollweg, vat de politiek van Duitsland tijdens de Eerste Wereldoorlog samen...

'Heel Zuidoost-Europa is een culturele koloniale streek aan onze voordeur... De politiek bestaat erin de Duitse Waarden ruimte te geven, ook in het buitenland. Meer nog dan door zijn vloot wordt Engeland gesteund door de culturele verbondenheid binnen de Angelsaksische wereld. Het is onze taak Duitsland ook zo'n culturele verbondenheid te bezorgen.'¹

1. Geciteerd door Andreas Meurer, in 'Die Intervention der BRD in der jugoslawischen Bürgerkrieg', GNN Verlag, in *Politische Berichte*, Keulen, 1992, p.2.

sche voorman Emiel Vandervelde deze imperialistische oorlog uit tot 'een heilige oorlog voor recht, vrijheid en beschaving. Wij vechten voor het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren'.¹⁴

Aan de andere kant van de grens steunt socialistenleider Scheidemann eveneens zijn eigen bourgeoisie. Hij schrijft: 'Voor ons volk en voor de toekomst van zijn vrijheid moeten wij de cultuur en de onafhankelijkheid van ons land garanderen. In deze gevaarlijke uren laten wij ons vaderland niet in de steek'.¹⁵

Dezelfde drogredenen aan beide zijden. Bankiers, kanonnenboeren en andere miljardairs jagen niet hun eigen kinderen de dood in... maar enkel de kinderen van het volk. En dat alleen maar om zich te verzekeren van het grootste stuk van de wereldtaart. In die confrontatie van egoïstische burgerijen, in die nooit gekende slachting, draaien de socialistische leiders de internationale solidariteit de rug toe en steunen zij de oorlog. Acht miljoen mensen zullen die keuze met de dood bekopen. Een historische les.

'Dood aan de Serviërs'

Wat doen de Kroatische en Sloveense bourgeoisie op dat ogenblik? Velen vertrekken naar Rome, Parijs en Londen waar het 'Joegoslaviëcomité' wordt opgericht. Hun manifest van 1915 vraagt de onbinding van het Habsburgse Rijk en de vereniging van alle Joegoslaven (d.w.z. 'Zuid-Slaven') binnen één staat.

De Servische regering, onder leiding van Pasic, wil ook de bevrijding van alle Zuid-Slaven. Zij rekent daarvoor hoofdzakelijk op de steun van het Servische leger en niet op die van het volk. De Groot-Servische politiek blijft echter niet van tegenspoed gespaard... Ten eerste omdat de grote mogendheden van de 'Entente' enkele stukken van de Balkan als pasmunt zien bij de onderhandelingen. In een geheim akkoord van 1915 beloven ze aan Italië belangrijke stukken van de Dalmatische kust; zo hopen zij Italië aan hun kant te krijgen. Vanuit dezelfde betrachting beloven zij Macedonië aan Bulgarije, maar de poging mislukt. Aan Servië willen zij dan weer Bosnië-Herzegovina, Slavonië en de rest van Dalmatië schenken. De Serviërs zijn niet op de hoogte van deze projecten die pas in 1918 door de bolsjewistische Russische revolutionairen zullen worden onthuld.¹⁶

De Bulgaren kiezen de kant van de Centrale Mogendheden en veroveren Servië met de actieve steun van Oostenrijk-Hongarije. 'Serben müssen sterben' (Dood aan de Serviërs) is de oorlogskreet van de Duitse soldaten die Belgrado binnenvallen in oktober 1915.¹⁷

Door de oktoberrevolutie van 1917 verliest de Servische bourgeoisie zijn belangrijkste beschermer, het tsaristische Rusland. De regering is verplicht om met het Joegoslaviëcomité de verklaring van Korfoe te ondertekenen; een plan om een onafhankelijk Joegoslavië te bevrijden en te verenigen. Op 29 oktober, een week voor de Oostenrijkse capitulatie, wordt in Zagreb een Kroatisch-Servisch-Sloveense regering gevormd. In november proclameert Bosnië-Herzegovina dat het aansluit bij de nieuwe staat. Op 1 december 1918 wordt het Koninkrijk van Servië, Kroaten en Slovenen uitgeroepen; zes weken voor het begin van de vredesconferentie die de overwinnaars in Parijs organiseren. In de loop van 1919 leggen talloze verdragen (Saint-Germain, Trianon, Neuilly, Rapallo) de definitieve grenzen van de nieuwe staat vast.

De Joegoslavische staat is dus geen maaksel van Frankrijk en Groot-Brittannië maar van de Zuid-Slaven zelf. Het is geen 'kunstmatig fabrikaat' zoals de Oostenrijks-Duitse bourgeoisie het graag voorstelt ter rechtvaardiging van haar eigen drang om de Balkan te domineren. De stelling van de kunstmatige creatie werd in de loop der jaren voortdurend verdedigd, o.a. door Hitler en Kohl.

Op het einde van de oorlog is de situatie hopeloos. De verliezen zijn enorm. In Servië is bijvoorbeeld 21% van de bevolking verdwenen. De armoede is

'Vanuit Triëst kan men dreigen...'

Historicus Michel Korinman toont aan waarom Joegoslavië een belangrijke rol speelt in de rivaliteit tussen de grote mogendheden. In het begin van de eeuw net zo goed als vandaag...

'(Volgens een ander Duits plan) moet ten allen prijze worden vermeden dat er een Joegoslavië ontstaat mét Slovenië. De "Slavisering" van de mediterrane spoorlijn Wenen - Graz - Ljubljana - Triëst moet rigoureus bestreden worden met de verduitsing van Slovenië.' 'Het Duits in de scheepvaart, de Duitse zeevaartscholen, de Duitse handel en de Duitse ambachten zullen in Triëst hun centrum en hun sterkste steunpunt vinden.' En zoals admiraal Tirpitz, minister van Marine, het uitdrukt: 'Vanuit Triëst en Pola kunnen we erg efficiënt de vitale kracht van het Britse Imperium bedreigen: hun belangrijkste route via de Middellandse Zee.'

Welke de juiste samenstelling van het door de pan-Germanisten gedroomde Joegoslavië ook moge zijn, 'het land zal al zijn militaire en economische krachten moeten wijden aan het Midden-Europese pan-Germanisme. Het land zal hoe dan ook te klein en te zwak zijn om dat te weigeren. Zo zal de Duitse invloed door geen enkele andere kunnen worden tegengewerkt omdat Duitsland het in de tang houdt vanuit het noorden en de Duitse vazalstaat Hongarije (de Magyaren) vanuit het oosten'.¹ Hiertoe zullen de Duitsers 'wat zij vernuftig de Kroatische oplossing van de Joegoslavische kwestie noemen' in het toekomstige Joegoslavië uitspelen.

Dat betekent dat Kroatië in de schoot van Oostenrijk-Hongarije zowel Dalmatië als Bosnië-Herzegovina moet domineren. De Slovenen germaniseren en de Zuid-Slaven Kroatiseren dat zijn de twee objectieven van de pan-Germanisten. Zo zit Servië in de Balkan in een dubbele wurggreep.²

1. Vladislav Fabjancic, 'Les deux Yougoslavies', Genève, 1928.

2. Michel Korinman, *Hérodote* (Frankrijk), nr.63 (1991), p.58-59.

verschrikkelijk, vooral dan onder de boeren die 85% van de bevolking uitmaken. De prijzen stijgen viermaal sneller dan de lonen. De weinige fabrieken die er zijn, worden gesloten. Arbeiders en boeren luisteren met toenemende aandacht naar het nieuws uit Rusland. Zoals de Bulgaarse communist Dimitrov het zegt: 'de nabijheid van Sovjet-Rusland, het agrarische karakter van de Balkan, de vergelijkbare economische en sociale structuren, hebben ervoor gezorgd dat de massa's de oktoberrevolutie in het hart droegen.'

1918-1934: armoede, klassenstrijd en repressie

Maar voor de bourgeoisie is er natuurlijk geen sprake van revolutie, wel integendeel. Zij wil, met de hulp van de grote mogendheden, orde op zaken stellen. De klassenstrijd breekt los. De Joegoslavische historicus Vladimir Dedijer legt uit: 'In Kroatië stort de macht van de Habsburgers na vierhonderd jaar in mekaar. Het uur van de wraak is aangebroken: elke nacht brandt er ergens wel een kasteel uit en de volgende dag verdelen de boeren het land van de heer. Overal in Kroatië tekent zich een sterke stroming naar een eenheidsstaat af. Een staat die alle volkeren van Zuid-Slavië zou verenigen: Serviërs, Kroaten, Slovenen, Montenegrijnen, Macedoniërs en Bulgaren. In de loop van zijn lange en pijnlijke geschiedenis was het volk enthousiast geworden over deze idee. Maar na een reeks successen volgen de eerste mislukkingen. De Kroatische boeren worden geconfronteerd met een nieuwe tegenstander. In de steden, en vooral in Zagreb, verenigen de vertegenwoordigers van de bourgeoispartijen zich in "Nationale Raden" die de oude sociale orde willen herstellen.'¹⁸

Regent Alexander stuurt het Servische leger af op de Kroatische boeren. Franse koloniale troepen steken een handje toe. De nieuwe Joegoslavische staat zal van nu af aan worden gekenmerkt door het reactionaire autoritarisme van de Karadjordjevic monarchie. De balkanbourgeoisie laat zich inderdaad volledig de wet spellen door de grote mogendheden, vooral dan door Frankrijk. Haar angst voor het communisme drijft haar in de armen van haar buitenlandse beschermers die vast besloten zijn om Sovjet-Rusland te verstikken. Parijs en Londen sturen in die periode - overigens zonder resultaat - invasietroepen naar Rusland om de jonge revolutie te verpletteren.

Maar, keren we terug naar de nieuwe staat Joegoslavië. Er speelt zich weliswaar een machtsstrijd af tussen de Servische grootburgerij, de Kroatische bankiers en de Bosnische grootgrondbezitters maar ze zijn het er toch over eens dat in de eerste plaats de arbeidersklasse en de communisten moeten worden onderdrukt.¹⁹ Bovendien worden de rondzwervende tsaristische troepen van Denikin en Wrangel met open armen ontvangen door de 'Entente' en door de lokale regeringen. Hun generaals zullen een belangrijke rol spelen in de Joegoslavische binnen- en buitenlandse politiek.

De opkomst van de communistische partij

Na hun overwinning streven de geallieerden drie objectieven na: 1. De Balkan economisch en financieel onderwerpen en zich de natuurlijke rijkdommen toe-eigenen. 2. De vrije doorgang naar Constantinopel en Turkije controleren omdat ze voor Londen en Parijs een essentiële route zijn naar Azië. 3. Het communisme in de Balkan terugdringen en de regio als uitvalsbasis gebruiken tegen de Sovjet-Unie.

De Joegoslavische communistische partij wordt in 1920 in Vukovar opgericht. De partij is een fusie van verschillende democratische partijen. Zij wordt zeer snel een sterke organisatie met een belangrijke invloed op arbeiders en boeren. De partij veroverd 59 zetels, talrijke gemeenteraden (met o.m. Belgrado) en leidt een spoorwegstaking. Het regime onderdrukt de staking, verjaagt

De Duitsers tegen Versailles

Paul-Marie de La Gorce, directeur van het Franse tijdschrift Défense nationale en medewerker van Le Monde Diplomatique zegt in een interview met Le Nouveau Quotidien (Zwitserland) op 19 juli 1992:

- 'Als je de geschiedenis en de aardrijkskunde een beetje kent: de vermenging van volkeren, de speciale grenzen die Tito had getrokken, het feit dat het Servische volk in vier stukken was opgedeeld, de herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog... dan was het toch een onweerlegbare evidentie dat een ontwrichting van Joegoslavië slecht moest aflopen.'
- 'Je begrijpt de motieven van de Duitsers langs geen kanten. Zij kenden de geschiedenis van de regio toch...'
- 'Zij kennen die geschiedenis beter dan wie ook. Ik denk dat de Duitsers instinctief tegen een constructie zijn die lijkt op die van het vredesverdrag van Versailles (dat de Duitse nederlaag in de Eerste Wereldoorlog afstrafte, nvda). Zij waren er tegen tijdens het interbellum en zij zijn er nog steeds tegen. Ik vrees dat de idee om Joegoslavië - een karakteristieke constructie van dat verdrag - te vernietigen de ware toedracht is.'

de communistische vertegenwoordigers in Zagreb en ontbindt de gemeenteraad van Belgrado. Op 29 september 1920 volgt het algehele verbod van de partij, de vakbond en alle communistische kranten.

In die context slaagt de communistische partij er niet in de bevolking te leiden zoals de bolsjewieken dat in Rusland deden. Zij heeft immers veel minder ervaring en staat nog te sterk onder invloed van het verzoeningsgezinde socialisme (zie hiernaast). De volksbeweging gaat teniet.

De Joegoslavische burgerij is er in geslaagd het hoofd boven water te houden dankzij de economische en militaire hulp van de Westerse mogendheden. Maar ze is niet meer in staat tot de (economische) heropbouw van het land. Tijdens het interbellum zullen steeds meer buitenlandse kapitalisten de economische touwtjes in handen nemen (zie volgende bladzijde).

Joegoslavië glijd weg in een zware economische crisis. Het fascisme steekt vanaf het midden van de jaren '20 de kop op.²⁰ Net als in de andere Balkanlanden grijpt het fascisme niet de macht via massale volksbewegingen maar via de bestaande regeringen. Dit fascisme steunt op het nationalisme. Dimitrov legt uit: 'Een bijzonder doeltreffend wapen van het fascisme in de Balkan is zonder enige twijfel het burgerlijk nationalisme. Door het fantasme van een 'Groot-Servië' tracht de bourgeoisie haar sociale basis tot de middenstand en de niet-bewuste groep van arbeiders en boeren uit te breiden.'²¹

1934 - 1941: Duitsland komt terug

Gedurende de jaren dertig realiseert Duitsland een opgemerkte *comeback* in de Balkan. De Duitse grootburgerij herovert de verloren posities. Vooreerst op economisch vlak. Geleidelijk aan vervangt het Duitse kapitaal het Franse. Naar het einde van de jaren dertig toe is de helft van de Joegoslavische export al bestemd voor Duitsland.

Van 1931 af is Carl Duisberg, de topman van IG Farben en een groot Hitler-sponsor, de spreekbuis van het Duitse patronaat: 'Het Europese probleem moet vanuit het zuidoosten worden aangepakt. Eerst moet er een coherent economisch blok worden opgebouwd van Bordeaux tot Odessa om Europa een economische ruggengraat te geven. Van daaruit kan het zijn belang op wereldvlak vestigen.'²² Deze uitspraak heeft op zijn minst het voordeel van de duidelijkheid. Het drukt een constant principe uit van de Duitse strategie: de Balkan domineren is een middel om nadien heel Europa te domineren. De controle verwerven over Europa en de Europese economie heeft als einddoel de Duitse positie op wereldvlak te versterken.

Deze economische machtsgreep op de Balkan wordt gevolgd door een poging tot politieke machtsgreep. Enerzijds steunt Berlijn de separatistische nationalistische krachten in Joegoslavië, anderzijds manoeuvreert het om het geheel van het land te controleren. In 1935, op vraag van Rome en Berlijn en met de instemming van Londen, kiest prins regent Paul een bankier uit Belgrado als eerste minister. Deze legt de regering meteen een nazistische koers op.

Weerstand bieden tegen het Duitse fascisme of collaboreren? Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog twijfelt de Servische bourgeoisie. De Kroatische burgerij opteert echter resoluut voor het fascisme. Ante Pavelic, de leider van de Oestachi's (de fascistische Kroaten) krijgt de steun van Duitsland en Italië.

Het Duitse patronaat droomt ervan de Balkan onder zijn controle te brengen. Om dat te bereiken passen de nazi's de klassieke regel van 'verdeel en heers' toe. Hun speciale gezant in Belgrado legt deze methode koudweg uit in een van zijn rapporten: 'Zoals de Führer het wenst, bestaat de nieuwe orde in de Balkan erin ervoor te zorgen dat niemand zijn buur nog kan uitstaan.' Tijdens een gesprek met Mussolini had Göring reeds de te volgen methode uitge-

De zwakte van de communistische partij (CP)

Waarom werd de Joegoslavische CP in 1920 ontbonden? In een balans van 1923 analyseert de Communistische Internationale het falen van een partij die niet radicaal had gebroken met de reformistische methodes van de socialistische partijen...

'Als men de objectieve factoren buiten beschouwing laat, moet de liquidatie van de CP van Joegoslavië voor een groot stuk worden toegeschreven aan haar interne zwakte: het succes van de partij stond niet in verhouding tot haar ontwikkeling, noch tot de homogeniteit van haar organisatie, noch tot het communistisch bewustzijnsniveau van haar leden. (...)

Vandaag is het duidelijk dat de leiding van de CP een reeks zware fouten beging. (...) Op het ogenblik dat de arbeiders via spontane stakingen hun energie en hun revolutionaire wil toonden, heeft de partij weinig blijk gegeven van initiatief. (...) De partij heeft geen enkele maatregel genomen om haar vertegenwoordigers in de gemeenteraad van Zagreb en Belgrado te verdedigen en zelfs toen ze verboden werd, heeft de partij (de derde grootste van het land, nvda) geen enkele massa-actie ondernomen om zich te verdedigen. De partij had geen enkele vorm van clandestiene organisatie.'¹

1. Vierde Congres van de Communistische Internationale, 1923, resolutie over de kwestie Joegoslavië.

stippeld: 'Als Joegoslavië te sterk bij Engeland of bij Parijs gaat aanleunen, volstaat het simpelweg de Kroaten een beetje aan te moedigen opdat de Joegoslaven onmogelijk nog kunnen reageren.'²³

Bijzonder actueel. Ook in 1991 heeft men 'de Kroaten een beetje aangemoedigd' door hen onafhankelijkheid en welvaart te beloven. Het resultaat was hetzelfde: 'de Joegoslaven konden onmogelijk nog reageren.' De Duitse politiek is bijzonder vasthoudend.

In heel Joegoslavië neemt de communistische partij het voortouw in de strijd tegen het fascisme. Toch tekent de Joegoslavische eerste minister Cvetkovic op 25 maart 1941 in Wenen de aansluiting van Joegoslavië bij de fascistische As-mogendheden. Hitler belooft dat hij de USSR zal aanvallen in de loop van 1941. Hij suggereert zelfs dat hij de Tsarenkroon reserveert voor de Joegoslavische dynastie van de Karadjordjevs. Onmiddellijk na de ondertekening van het akkoord grijpen er grote antifascistische demonstraties plaats in Belgrado en Kragujevac, maar ook in het Kroatische Split. Het is dus fout te zeggen dat Kroatië eensgezind heeft gekozen voor collaboratie met de Duitsers.

Op 27 maart zetten jonge officieren een staatsgreep op tegen het akkoord met Hitler. Hitler valt Joegoslavië binnen (samen met Italië, Hongarije en Bulgarije) en bombardeert Belgrado op 6 april. Het Joegoslavische leger biedt nauwelijks weerstand. In Kroatië juichen vele officieren, beïnvloed door het fascisme van Pavelic, de invasie toe. In Servië weigert de militaire staf de algemene mobilisatie uit te roepen omdat zij schrik hebben om arbeiders en boeren te bewapenen. De koning, de regering en de legerstaven vluchten naar Londen waar zij het einde van de oorlog afwachten aan de zijde van de geallieerden.

1941-1945: Duitse en Oestachiterreur...

Hitler verscheurt meteen het land. Duitsland annexeert het noorden van Slovenië, Italië bezet het zuiden (de kust en de eilanden). In Montenegro wordt een Italiaanse marionettenregering geïnstalleerd. Het fascistische Bulgarije bezet Macedonië. Kosovo wordt aangehecht bij het door Italië gecontroleerde 'Groot-Albanië'. Het fascistische Hongarije annexeert een deel van Servië. De administratie van Noord-Servië (Banat), wordt overgelaten aan de Duitse inwoners van het gebied. Van Servië, waar een schijnregering de macht uitoefent, blijft niet zoveel meer over.

Kroatië annexeert Bosnië-Herzegovina en wordt de onafhankelijke Kroatische staat. Deze staat, onder leiding van de fascistische Oestachi's, zal honderdduizenden Serviërs vermoorden, drierden van de joodse bevolking en bijna alle zigeuners (zie volgende bladzijde).

...en weerstand van de communistische partizanen

Na de nederlaag weigert een deel van het Joegoslavische leger zich over te geven. Zij vluchten in de bossen. Kolonel Mihajlovic organiseert de royalistische weerstand, de 'tsjetniks'. Hij wil geen actieve verzetsoorlog voeren tegen de bezetters, maar zijn eigen krachten maximaal sparen. In geval van een geallieerde overwinning zou hij dan garant kunnen staan voor continuïteit en orde in het land.

Mihajlovic wordt snel geconfronteerd met een belangrijke tegenstander: de communistische partizanen die een actieve weerstand organiseren en die bij de bevolking, ondanks de verschillende nationaliteiten, op heel wat steun kunnen rekenen. De 'tsjetniks' die zich vooral concentreren op het communistische 'gevaar' gaan meer en meer collaboreren met de bezetter en nemen zelfs

Buitenlands kapitaal controleert de Joegoslavische economie

Percentage buitenlands bezit ten
tijde van de Tweede Wereldoorlog

Mijnen	78%
Metaalindustrie	91%
Glas en keramiek	28%
Hout	51%
Papier, drukkerijen	15%
Chemie	73%
Textiel	61%
Voeding	27%
Hydro-elektriciteit	43%
Andere	41%

De gruweldaden van de Oestachi's

'Wie niet in staat is om met een mes een kind uit de buik van zijn moeder te halen, kan geen goede Oestachi zijn', riep de Kroatische fascistische leider Ante Pavelic zijn troepen toe.¹ Het was hun officiële politiek om 'één derde van de Serviërs te doden, één derde te bekeren en één derde te verjagen'. Onderstaande getuigenissen geven een concreet beeld van het regime dat in Kroatië door het Duitse imperialisme aan de macht werd gebracht tussen 1941 en 1945...

- 'In Kladusa hebben ze volledige Servische families samengebracht. Ze hebben ze afgeranseld alsof het vee was en ze hebben ze, vaak nog levend, opgehangen aan vleeshaken. Eerst kleine kinderen, dan de vrouwen en uiteindelijk de mannen. In de dorpen tussen Vlasenika en Kladanj hebben we baby's gevonden die op omheiningpalen waren gespietst. Met hun kleine ledematen verschrompeld van de pijn, hingen zij daar als insecten aan een naald geprikt.'²
- In juni 1941 werden op enkele dagen tijd meer dan honderdduizend mensen gefolterd en omgebracht in hun huizen, op de straat, op de velden, in gevangenschappen en scholen, zelfs in de kerken. Tijdens zijn naoorlogs proces verklaarde Oestachi Hilmia Berberovic het volgende: 'In Glina hebben wij vele Serviërs gearresteerd. Wij hebben ze in kleine groepjes overgebracht naar de gevangenschappen en naar de kerken. Onze leider heeft ons messen en bijlen gegeven en het werk kon beginnen. Sommigen waren op slag dood als zij een mes in hun hart kregen. Bij anderen sneden we de keel over. Nog anderen werden met de bijl in stukken gehakt. De kerk werd een slachthuis, een hel van kreten en jammer.'³
- Victor Glutic, gouverneur van Banja Luka: 'Wij moeten de Serviërs doen verdwijnen. De enen via de trein, de anderen via de rivier... maar dan zonder boot! Wij moeten de velden die - volgens onze grote bondgenoten Hitler en Mussolini - voor altijd aan Kroatië zullen toebehoren met hun lijken bezaaien.'⁴
- Een van de specialiteiten van het kamp van Jasenovac was het collectief kelen. Dat gebeurde met een speciaal mes van het merk Gravis. Stel je daarbij een soort lange dolk voor met een omgebogen uiteinde. De beul snoerde het aan zijn voorarm vast. Af en toe organiseerden de kampcommandanten een 'wedstrijd voor de beste keler'. Wie niet gekeeld werd, liep het risico levend verbrand te worden in de ovens van de steenbakkerij. In de ovens was er plaats voor 450 tot 600 personen. Gedurende de eerste maanden van 1942 werden er massaal joodse kinderen in verbrand.'⁵
- In de stad Orocar arresteerde Oestachi-officier Ivan Sajfer pope Branko Dobrosavljevitch, een Servisch

raadslid, samen met zijn zoon en 331 andere Serviërs. De misdadiger liet ze allemaal met de bijl ombrengen. De pope en zijn zoon bleven als laatsten over. Het kind werd in stukken gehakt voor de ogen van zijn vader die verplicht werd om ondertussen de gebeden voor de stervenden op te zeggen.

- Herman Neubacher, speciale gezant voor de Balkan, schrijft in een rapport voor Hitler: 'Als de Oestachileiders beweren dat zij één miljoen Serviërs (met inbegrip van borelingen, kinderen, vrouwen en bejaarden) hebben uitgeroeid, dan denk ik dat ze overdrijven om indruk te maken. Volgens de rapporten waarover ik beschik zou het aantal ongewapende personen dat is omgebracht slechts 750.000 bedragen.' Bovendien werden nog eens 300.000 personen gedeporteerd. Naar schatting zijn slechts 240.000 van hen er in geslaagd hun hachje te redden door zich te bekeren tot het katholicisme.'⁶
- De beroemde Italiaanse schrijver Curzio Malaparte vermeldt in zijn boek 'Kaputt' (1943) een onderhoud tussen Pavelic en de Italiaanse minister Casertano:
 - 'Het Kroatische volk, zei Ante Pavelic, wil met goedheid en rechtvaardigheid geregeerd worden. En ik ben hier om die goedheid en rechtvaardigheid te garanderen. Terwijl hij sprak, keek ik naar een tenen mand, die links van de *Poglawnik*, op het bureau stond. Het deksel stond op: men zag dat de mand boordevol zeevruchten was naar het scheen, (...). Ante Pavelic lichtte het deksel van de mand op en terwijl hij ons de zeevruchten liet zien, die glibberige, slijmerige oestermassa, zei hij glimlachend met de goedgehartige, en vermoeide glimlach, hem eigen:
 - Dat is een geschenk van mijn trouwe *oestasja*: het zijn twintig kilo mensenogen.'⁷

En wat denken de fascistische van vandaag erover...

Het Vlaams Blok, de Vlaamse fascistische partij, looft dictator Pavelic als een van 'Europa's groten'. Ex-partijvoorzitter Karel Dillen neemt Pavelic op in een lijst van mensen waarover hij schrijft: 'Zij behoren tot de grote familie van verdwenen Europeanen aan wie wij, met diep respect voor hun onbaatzuchtigheid, zoveel verschuldigd zijn.'⁸

1. H. Laurière, 'Assassins au nom de Dieu', Parijs, p.40.

2. Idem.

3. Idem.

4. E. Paris, 'Le Vatican contre l'Europe', Parijs, 1959, p.231.

5. Geciteerd uit *Solidair*, 24 augustus 1994.

6. Herman Neubacher, 'Sonderauftrag Südosten 1940-1945', Göttingen, 1956, p.31.

7. Curzio Malaparte, 'Kaputt', [1944], Manteau, Brussel, omstreeks 1950.

8. Document Vlaams Blok, mei 1992.

deel aan gemeenschappelijke acties tegen de partizanen. Dat blijkt o.m. uit het getuigenverslag van Fitzroy Maclean, een Engelse verbindingsofficier die door Churchill naar Joegoslavië was gestuurd. Hij schrijft: 'Sommige tsjetniks zijn zelfs nog verder gegaan en hebben verbindingsofficieren gedetacheerd bij de Duitse en Italiaanse hoofdkwartieren terwijl ook het omgekeerde gebeurde. Sommigen hebben hun troepen zelfs rechtstreeks onder Duits of Italiaans commando geplaatst en hebben aanvaard om door de vijand bewapend en bevoorrad te worden.'²⁴ Deze tsjetniks waren dermate verbonden met de belangen van bankiers en industriëlen dat ze er de voorkeur aan gaven hun land uit te leveren aan het Duitse fascisme in plaats van de arbeiders te bewapenen en te streven naar een onafhankelijk Joegoslavië onder leiding van de communisten.

Dedijer, lid van de Joegoslavische communistische partij en biograaf van Tito, beschrijft de houding van de verschillende Joegoslavische partijen inzake de weerstand tegen Hitler: 'Wij stelden aan sommige partijen voor om een volksfront te organiseren voor nationale onafhankelijkheid, binnenlandse democratie en een verbetering van de levensvoorwaarden. Maar het grootste deel van de burgerlijke partijen lieten zich op sleeptouw nemen door grote mogendheden en verwaarloosden de belangen van het vaderland. Zij verwierpen dan ook elk samenwerkingsvoorstel, zelfs het voorstel om in een volksfront samen te werken omdat ze vreesden dat het voor hen te gevaarlijk was. (...) Het volk schaarde zich dan ook achter ons programma en de communistische partij werd een sterke patriottische en revolutionaire kracht.'²⁵

De nazibezetting is meedogenloos: 'Tijdens de oorlog, schrijft historicus Dedijer, zijn er 1.700.000 Joegoslaven (één op negen) omgekomen tijdens de gevechten of in gevangenschap. Meer dan 820.000 huizen werden vernield of brandden af. Tweederde van de veestapel werd afgeslacht. Bijna alle grote bedrijven liepen schade op.'²⁶ Maar de bevolking biedt heroïsch weerstand. In 1943 beschikt het partizanenleger al over 300.000 mannen en vrouwen. Naar het einde van de oorlog loopt dit aantal op tot 800.000.

Vandaag herschrijft de Duitse pers de geschiedenis

Vandaag laat de Duitse pers geen kans voorbijgaan om de dappere weerstand van de Joegoslavische partizanen te besmeuren of te minimaliseren. Zij schept er genoeg in om te vertellen 'dat de meeste Joegoslaven niet gevallen zijn door de Duitse bezetting, maar door onderlinge conflicten.'²⁷ En zonder zich te schamen vermeldt ze bij die 'onderlinge conflicten' de slachtingen die de Kroatische Oestachi's aanrichtten onder de bescherming van de Duitse en de Italiaanse troepen! Hoe begripvol voor nazi-misdaden waarbij de Kroatische en Moslimnationalisten slechts instrumenten waren!

De Duitse media verwijten de communistische partizanen ook dat er bij represailles duizenden doden vielen. Je kon zelfs lezen dat 'het afslachten van Duitsers het bloedige geheim is van Joegoslavië.'²⁸ Hoe durven ze!

De echte vraag die de media zich hadden moeten stellen is: waarom hebben de Westerse grootmachten duizenden Oestachi-oorlogscriminelen beschermd en gebruikt?

De Duitsers insisteren op de 'misdaden van het verzet' om aanvaller en slachtoffer op voet van gelijkheid te kunnen stellen. Haast onopvallend verschaffen ze een excuus voor de nazi-misdaden. Daar bestaat een naam voor: historisch revisionisme!

Deze houding beperkt zich overigens niet tot Joegoslavië. Over het algemeen weigert een groot deel van de Duitse leidende kringen om een duidelijk anti-nazi standpunt in te nemen. Onlangs konden we lezen (dat) 'eenenvijftig jaar na de val van het Derde Rijk de Duitse volksvertegenwoordiging er niet in geslaagd is het eens te worden over een tekst die op een symbolische manier de

Hitler verscheurt Joegoslavië

De Franse historicus Korinman analyseert de politiek van Hitler in Joegoslavië...

'Het Derde Rijk wil het pan-Germaanse project realiseren. Vooreerst is dat de vorming van een fascistische Oestachistaat onder leiding van Ante Pavelic. Dit Groot-Kroatië bestaat uit het voormalige Oostenrijks Kroatisch Slavonië (kust inbegrepen), Bosnië tot aan de Drina, Herzegovina, het zuidelijke deel van de Dalmatische kust (het noordelijke deel gaat naar Italië) en Syrmie in de vork tussen Donau en Sava. Dit reusachtig Kroatië was tweemaal groter dan wat van Servië overbleef onder de Duitse militaire administratie.

In Bosnië-Herzegovina en in het noorden (Sava en Donau) grepen verschrikkelijke slachtingen plaats onder Serviërs en joden, het was een echte genocide. De Kroaten, de Duitse bondgenoten, triomfeerden. Italië kreeg Zuid-Slovenië; Duitsland annexeerde Noord-Slovenië en voerde er een hard verduitsingsbeleid. (...)

Na de Italiaanse capitulatie in september 1943 kwam ook Zuid-Slovenië onder Duits beheer. Daarmee overschreed het Derde Rijk de mediterrane grens die door de Duitse Confederatie in 1815 was vastgelegd. Het pan-Germanisme had gescoord: er was een 'Duits' Joegoslavië.'

1. Michel Korinman, 'L'Autriche, l'Allemagne et les Slaves du Sud', tijdschrift *Hérodote* (Frankrijk), nr. 63-1991, p.60-61.

"Mitteleuropa": De theorie die de expansie moet rechtvaardigen

In het Duitsland van de jaren dertig discuteerde men in academische kringen, vooral dan tussen aardrijkskundigen en economen, hoe men de regio rond het stroombekken van de Donau kon benoemen; een regio die zich situeert tussen het Zuidoosten van de Alpen tot aan de Karpaten en van de oostelijke oever van de Adriatische Zee tot aan de Egeïsche en de Zwarte Zee.¹ Een samenvatting van de discussies...

In de pre-nazi-periode telt Hitler al heel wat aanhangers in het staatsapparaat, in commerciële en academische kringen, bij de media. Zij verdedigen de idee om het zuidoosten van Europa bij de internationale strategie van Duitsland te betrekken. Zij lanceren drie concepten: 'Mitteleuropa', 'Grosswirtschaftsraum' (grote economische ruimte) en 'Ergänzungswirtschaftsraum' (complementaire economische ruimte).²

1932: 'zij kunnen niet instaan voor hun eigen ontwikkeling'

'Mitteleuropa', 'Centraal Europa'? Deze theorie verwerpt de term 'Balkan' omdat hij symbool zou staan voor achteruitstelling en instabiliteit en schuift de stelling naar voor dat de Donaulanden beter af zouden zijn met een afhankelijkheid van een sterk Duitsland. Zuidoost-Europa wordt dan ook enkel bekeken als een uit te buiten regio waar economisch en politiek profijt te rapen valt. De rechtvaardiging die hiervoor wordt ingeroepen is dat hun lage algemene en economische ontwikkelingsniveau deze landen belet om voor hun eigen ontwikkeling in te staan. Zij moeten dan ook de ontwikkeling van de technologisch meer ontwikkelde Duitse economie 'aanvullen'. Hun enig kans om te overleven is dan ook zich aansluiten bij het 'Kernraum' (de centrale ruimte), bij het Reich.

Welk belang heeft Duitsland bij deze aansluiting? Het Reich, dat na de Eerste Wereldoorlog een deel van zijn gebieden en kolonies heeft verloren, kan uit de economische en politieke omsingeling van zijn rivalen slechts ontsnappen via 'een achterpoortje' in het zuidoosten. Die 'tweederangse randregio' is belangrijk als complementaire economische ruimte ('Ergänzungswirtschaftsraum'). Hij is tegelijk een broodnodige bron voor basisgrondstoffen en een afzetmarkt voor Duitse afgewerkte producten.

Van bij het begin van de jaren dertig krijgt de regio dan ook een rol toebedeeld in de Duitse strategie. Er wordt gesproken over een commercieel autarkische (zelfbedruipende) Europese zone 'van Keulen tot Constantinopel' (of van de Ardennen tot aan de Zwarte Zee). In feite is de kernidee van het 'Mitteleuropaconcept' dat men deze regio kost wat het kost moet vrijwaren voor andere buitenlandse machten, vooral dan voor Frankrijk. 'Het Franse front moet resoluut gebroken worden.' Duitsland heeft een 'missie'. Duitsland moet 'de volkeren van de Donau de

middelen geven om zich (in een eerste fase) te integreren in een handelszone omdat dat de enige manier is om hun nationale onafhankelijkheid te bereiken. Enkel Duitsland is, van nature uit, geschikt om de leiding van dit proces op zich te nemen.³ Wat een nobele drijfveer: 'Mitteleuropa' neemt de taak op zich om 'deze regio te bevrijden van de onderwerping aan de wetten en invloeden van de wereldmarkt.⁴ Een goed verstaander heeft al lang door dat het er om gaat het gebied te onderwerpen aan de invloeden van... de Duitse markt.

1943: 'De Duitse "vitale ruimte" gaat hand in hand met de economische integratie'

Het concept 'Mitteleuropa' is de theorie die de imperialistische expansie van Duitsland moet rechtvaardigen. Zo schrijft Schulmeister in 1943 'Het principe van de "Lebensraum" gaat samen met de commerciële integratie van de grote economische ruimte (Grossraumwirtschaft). De Donaulanden - Hongarije, Joegoslavië, Roemenië, Bulgarije en in bredere zin ook Griekenland en Turkije - worden samengehouden door de aantrekkingskracht van de Donau die rechtstreeks in verbinding staat met Duitsland en de grote economische ruimte.' Nog steeds volgens Schulmeister is het zuidoosten 'niet in staat om een autonome commerciële ruimte te vormen' en dus moet het van Duitsland afhangen.

Deze geprivilegieerde rol van Duitsland steunt op het racistische concept dat er 'minderwaardige volkeren' zijn. Volgens Rupert von Schumacher (1943) belet 'het schizofrene karakter van de balkanvolkeren een biologische en politieke stabiliteit'.⁵

1992: 'Laten we een werkverdeling opleggen...'

De Duitse pers zet het concept 'Mitteleuropa' in de jaren '90 weer op de agenda, zij het met een eufemistischere terminologie. En hetzelfde racisme. Roland Berger, directeur van een van de twee belangrijkste consultancybureaus voor het Duitse bedrijfsleven, verklaart in 1992: 'Er moet een nieuwe werkverdeling worden opgelegd: de intelligentie in Duitsland, aangevuld en gecombineerd met meer elementen van buiten... Onze functie is alleszins dat wij de hersenen zijn van het systeem.'⁶

1. Milan Ristic, 'The birth of "Southeastern Europe" and the death of the "Balkans"', tijdschrift *Thetis*, Mannheim (Duitsland), d. 1, 1995, p.169.
2. Henry Cord Meyer, 'Mitteleuropa in German thought and action, 1815-1945', uitgeverij Den Haag, 1955, p.309.
3. Ignaz Schmertz, 'Deutschlands Donauerbe', *ZfG*, 3 (1934), 1932, p.230.
4. Henry Cord Meyer, *op. cit.*, p.309.
5. Rupert von Schumacher, 'Der Südostraum in der Konzeption Mitteleuropas', 1934, p.162.
6. Geciteerd door Gegeninformation Jugoslawien, Hamburg.

deserteurs en gewetensbezwaarden in eer herstelt door toe te geven dat ze ten onrechte werden veroordeeld door de militaire nazi-tribunalen.²⁹

Driehonderd bejaarden hebben dus geen genoegdoening gekregen. 'Het gaat erom symbolisch te zeggen dat wie geweigerd heeft om Hitler in zijn criminele oorlog en volkerenmoord te volgen geen crimineel is,' stelt de 74-jarige Ludwig Baumann, voorzitter van een vereniging voor eerherstel van deserteurs uit het nazi-leger. 'Ik had gehoopt dat ik na de oorlog waardig zou kunnen leven, maar wij zijn met beledigingen overladen en werden behandeld als lafaards en verraders.'

Hier eindigt de *flashback* over de Duitse politiek in Joegoslavië. Het vervolg van het verhaal - de Titoperiode na 1945 - komt in hoofdstuk 10 aan bod. Toch kunnen we uit die *flashback* al enkele belangrijke lessen trekken... 1. De grote mogelijkheden gebruiken al zeer lang de balkanvolkeren als pionnen in een schaakspel. Het gevolg van die 'spelletjes' zijn: nationalistische confrontaties, oorlogen, deportaties... 2. Duitsland heeft al altijd een uiterst nefaste rol gespeeld. Zijn invasie en zijn steun aan het Kroatisch fascistisch nationalisme leidde tot een Joegoslavische volkerenmoord. 3. De concepten die aan de basis liggen van de Duitse acties (*Mittleuropa*; pan-Germanisme; economische, politieke en militaire onderdrukking) zijn al honderd jaar dezelfde.

Laten we Hitler bestuderen!

In september 1991 vraagt een professor aan de Duitse Militaire Hogeschool, Othmar Haberl, dat men de Duitse balkanpolitiek van het interbellum zou bestuderen...

'Het Reich (van Hitler) heeft zich in het ontstane politieke vacuüm gestort, een vacuüm dat het allang zocht en vond in Zuidoost-Europa.'

Maar waarom interesseert Haberl zich zo voor deze periode die leidde tot de nazi-moord op honderdduizenden Joegoslaven?

'De hereniging van Duitsland en de wedergeboorte van een vergelijkbare politiek, op het ogenblik dat economische hergroeperingen niet uitgesloten lijken, maken de terugblik op een belangrijke periode uit de relaties tussen Duitsland en Zuidoost-Europa buitengewoon waardevol voor het huidige debat.'¹

1. Tijdschrift *Südosteuropa* (Duitsland), september 1991.

1. Geciteerd door Ristovic, 'The birth of Southeastern Europe and the Death of the Balkans', tijdschrift *Thetis*, Mannheim (Duitsland), 1995, p.170.
2. Persoonlijk gesprek en voordracht in het Internationaal Centrum (Brussel) maart 1993.
3. *Bild*, 27 januari 1993.
4. Geciteerd in de brochure 'Der Balkan Krieg', DKP en KAZ, München, 1995, p.4.
5. Geciteerd in *Solidair*, 8 december 1993.
6. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 19 maart 1998.
7. *Die Welt*, 29 augustus 1992.
8. Peter Praet, 'Joegoslavië, de wraak van Duitsland', in *Marxistische Studies* (België), 4/92, p.15 (artikel dat de basis vormt voor dit hoofdstuk).
9. Geciteerd door Ristovic, *op. cit.*, p.170.
10. Lenin, 'Les Événements des Balkans et en Perse', Moskou (EUE), p.54.
11. Raymond Detrez, 'De Balkan, Van burenrुzie tot burgeroorlog', Hadewijch, Antwerpen, 1992, p.41.
12. G. Dimitrov, 'Œuvres choisies', d.1, Sofia Presse, p.225.
13. *Idem*, p.322.
14. E. Vandervelde, 'La Belgique envahie et le socialisme international', Parijs, 1917, p.12.
15. *Idem*, p.162.
16. Cfr. Michel Roux, in *Hérodote* nr. 63, p.15.
17. Geciteerd door Andres Meurer, in 'Die Intervention der BRD in der Jugoslawischen Bürgerkrieg', Keulen, 1992, p.5.
18. V. Dedijer, 'Tito parle', Parijs, 1953, p.54-55.
19. Cfr. Kabaktschiev, 'Die Balkanpolitik der Entente', Communistische Internationale, Sofia, 1922, p.113.
20. Bron: V. Dedijer, *op. cit.*, p.261.
21. G. Dimitrov, *op. cit.*, p.324.
22. Geciteerd in 'Volksfront gegen Reaktion, Faschismus und Krieg', Keulen, 1989.
23. Beiden geciteerd in Holms Sundhausen, 'Geschichte Jugoslawiens 1918-1980', Stuttgart, 1982, p.99.
24. Fitzroy Maclean, 'Diplomate et franc-tireur', Gallimard, Parijs, 1952, p.300.
25. V. Dedijer, *op. cit.*, p.250.
26. *Idem*, p.141.
27. Geciteerd in het maandblad *Konkret* (Duitsland), september 1991.
28. Geciteerd door Eggerdinger, voordracht in het Internationaal Centrum in Brussel, maart 1993.
29. Geciteerd in *La Wallonie*, 9 mei 1996.

Versailles is niet meer

Onder de welsprekende titel: 'Vanuit Berlijn zie je de dingen anders', schrijft de Duitse journalist Carl Gustav Ströhm, begin 1994, in het vooraanstaand Duitse dagblad Die Welt...

'Met de val van de Berlijnse muur en het ineensinken van het communistische regime is niet alleen het systeem van Jalta aan diggelen gevallen. Velen hebben niet opgemerkt dat ook de orde van Versailles is opgedoekt. Parallel met de Duitse éénmaking en de autonomie die de landen van Oost-Europa kregen, stuikten ook de twee "supranationale" staten, die in 1919 uit het verdrag van Versailles voortvloeiden, in mekaar: het multinationale Joegoslavië en even later het multinationale Tsjecho-Slowakije.

(Deze nieuwe bevrijde ruimte) van Centraal Europa strekt zich uit van Duitsland en Oostenrijk tot de Oekraïne in het oosten; in het noorden tot de Baltische Zee en in het zuidoosten tot Hongarije, Slovenië en Kroatië. In zekere zin behoort ook Bulgarije tot die ruimte, hoewel het een Balkanstaat is. Dat zou je overigens ook van Roemenië kunnen zeggen.'

Die Welt verwerpt in feite niet alleen de ontmanteling van het Duitse Reich na de nederlaag van het nazi-regime...

...maar ook de verdragen die, op het einde van de Eerste Wereldoorlog, Joegoslavië erkenden als een staat die de Germaanse expansie naar de Middellandse Zee moest stoppen.

Die Welt weigert dat een staat meerdere nationaliteiten zou omvatten. Het blad schaart zich dus achter de racistische idee van de 'zuivere staat'.

Centraal Europa, zoals het hier beschreven wordt, is een verlengstuk van de 'Mitteleuropa'-theorie en stemt overeen met de bevoorrechte allianties van Hitler.

'Hitler? Nooit van gehoord!'

In 1993 maakte Aloïs Mock, Oostenrijks minister van Buitenlandse Zaken, deze analyse van de Joegoslavische geschiedenis.¹

'Het "Koninkrijk van Serviërs, Kroaten en Slovenen" dat in 1918 ontstond, kon op geen enkele manier beweren het resultaat te zijn van een gemeenschappelijke idee van de drie volkeren. Overigens ontbrak het de nieuwe staat aan elke vorm van democratische legitimiteit...

Er doken vrij snel onoplosbare misverstanden en controverses op die het politieke leven van deze "Joegoslavische" staat zouden bepalen. Je zou van een soort koude oorlog kunnen spreken tussen Serviërs en Kroaten.

De antagonismen tussen de Joegoslavische volkeren, die gedurende de Tweede Wereldoorlog bijzonder bloedige vormen hadden aangenomen, werden verhuld - je zou ook kunnen zeggen "onder de tafel geveegd" - door de naoorlogse communistische dictatuur. Er kon geen sprake van zijn de oorlogsgebeurtenissen op een enigszins objectieve manier uit te klaren, integendeel, de communistische overwinnaars begonnen meteen met nieuwe onrechtvaardigheden, onder meer op etnisch vlak. In sommige regio's werd de bevolking uitgemoord, opgesloten in kampen of uitgewezen.

(...) De rest van Europa zag het conflict van 1991 niet aankomen. De Servisch-Joegoslavische leiders bedienden zich bovendien succesvol van de in twee wereldoorlogen uitgeteste retoriek om de internationale publieke opinie te beïnvloeden.'

1. Tijdschrift *Commentaire* nr. 63, Plon, Parijs, herfst 1993.

Welke Westerse staat is wél op een 'democratische' manier ontstaan? Zeker Duitsland niet. Bismarck moest er immers een reeks brutale annexaties en veroveringsoorlogen voor (door)voeren. En ook de vs niet (de uitroeiing van de indianen), noch Frankrijk, noch Groot-Brittannië die allemaal onstonden na een reeks oorlogen...

In deze hele tekst zwijgt Mock als vermoord over Hitler en de nazi-bezetting. Het vergeten van dit 'detail' geeft hem de kans om verwarring te zaaien over de verantwoordelijkheid voor het afslachten van een miljoen Serviërs, joden en zigeuners. In plaats van de echte daders - het nazisme en zijn bondgenoot, het fascistische Oostachiregime - met de vinger te wijzen, klasseert Mock de genocide in de rubriek 'tengstellingen tussen de Joegoslavische volkeren'... Al te simpel!

Een schande: de Duitse keizer Wilhelm II heeft 21% van de Servische bevolking gedeceimeerd. Hitler en zijn trawanten hebben 1,7 miljoen Joegoslaven uitgeroeid. Voor Mock is dat niet meer dan 'de in twee wereldoorlogen uitgeteste retoriek om de internationale publieke opinie te beïnvloeden'. Een mooi staaltje van historisch revisionisme.

Ratlines : het Westen beschermt Kroatische oorlogsmisdadigers

In 1991 zendt de BBC een opmerkelijke reeks reportages¹ uit die beschrijven hoe de vs en Groot-Brittannië talloze oorlogsmisdadigers in bescherming namen...

De Kroatische katholieke kerk en het Vaticaan waren de eigenlijke organisatoren van deze ontsnapingsroute, de 'Ratlines' (In het Engels betekent 'Rat' onder meer 'overloper', nvdv). De Oostenrijkse bisschop Hudal zet een der eerste netwerken op samen met monseigneur Siri, de aartsbisschop van Genua. Via deze netwerken ontkomen onder meer Franz Stangl, commandant van het uitroeiingskamp in Treblinka; Gustav Wagner, commandant van het kamp Sobibor en Adolf Eichmann, de organisator van de 'Endlösung' (finale jodenuitroeiing in WO II, nvdv).

Pater Draganovic, een Kroaat die in 1943 naar Rome was getrokken, organiseerde een belangrijk en systematisch (zie hiernaast) netwerk dat hoofdzakelijk draaide op katholieke priesters. De misdadigers gingen van Kroatië naar Oostenrijk waar pater Ceclja, Oestachiaalmoezenier met de graad van luitenant-kolonel, hen in Salzburg opving. Van daaruit ging het naar Rome. In het Kroatische college van San Girolamo, verbonden aan het Vaticaan, kregen ze paspoorten van het Rode Kruis. Met die papieren reisden ze door naar Genua waar een andere katholieke priester, monseigneur Petranovic, kapitein in het Oestachileger, hen inscheepte voor Argentinië.² Het aantal misdadige Oestachi's dat in het Westen een veilig onderkomen vond, wordt op 20.000 geschat. Ante Pavelic zelf kon ontsnappen met een Rode-Kruispaspoort van het Vaticaan. De politiediensten van de geallieerden ont-

dekten dat hij regelmatig samenkam met zijn regering in ballingschap in het 'Kroatisch College' van het Vaticaan. De CIA belette hen op het allerlaatste moment om hem te arresteren. Pavelic werd later een van de verantwoordelijken voor de anticomunistische netwerken van de CIA. Hij leidde een rustig leventje in Spanje tot aan zijn dood in 1959.

Andere Oestachi's kwamen terecht in Argentinië, de vs en Australië. Sommigen boden de Dominicaanse dictator Trujillo hun diensten aan als huurling in 1959. Of in Kongo in 1960 om het volksverzet neer te slaan. De minister van Binnenlandse Zaken van het fascistische Kroatië, Andrija Artukovic, kreeg politiek asiel in de vs 'omdat zijn misdaden enkel tegen communisten waren gericht', zoals hij op zijn proces beweerde.³ Ante Bonifac, cultuurverantwoordelijke op het ministerie van Buitenlandse Zaken, werd voorzitter van het 'Antibolchevic bloc of Nations', een organisatie die erg actief was binnen de 'World Anti Communist League' (WACL) en haar vele extreem-rechtse destabilisatieoperaties.

Dankzij de actieve bescherming van Amerikaanse en Britse geheime diensten, hebben duizenden misdadige Oestachi's hun 'strijd tegen het communisme' kunnen voortzetten. Vanuit Canada, Australië, de vs, Duitsland, hebben zij hun ondermijningswerk tegen Joegoslavië verder gezet en er de ontmanteling van voorbereid. Zolang het bestaan van dat land voor het Westen nog enig nut had, werden ze wat ingetoomd, maar van zodra het socialistische kamp gevallen was, bereikten zij hun doel binnen het jaar.

Dankzij pater Draganovic...

Enkele fascistische criminelen die dank zij het netwerk van pater Draganovic, het Vaticaan en de Amerikaanse en Britse geheime diensten werden gered...

- Vjekoslav Vrancic, verantwoordelijke voor de concentratiekampen en voor de Kroatische politie;
- Lovro Sucic, minister van Economische Zaken en verantwoordelijk voor de deportatie van arbeidskrachten naar de Duitse werkkampen;
- Dragutin Toth, minister van Financiën en Handel;
- Vilko Pecnikar, commandant van de rijkswacht en Gestapo-medewerker;
- Dragutin Rupcic, generaal van de luchtmacht;
- Vladimir Kren, stafchef van de luchtmacht;
- Josip Markovic, minister van transport;
- Mile Starcevic, minister van Onderwijs;
- Ljubo Milos, een van de wreedste folteraars van het concentratiekamp van Jasenovac.

Dit netwerk van Draganovic hielp ook de nazi-misdadiger Klaus Barbie.

1. 'Operation Ratlines', een documentaire van Channel 4 TV. Auteur en coproducent: David Young.
2. Zie ook Mark Aarons & John Loftus, 'Ratlines', Heinemann, Londen, 1991 en J.-F. Furnémont, 'Le Vatican et l'ex-Yougoslavie', L'Harmattan, Parijs, 1996.

Wie spint er garen bij het pan-Germanisme?

Waarom noemde Helmut Kohl zich 'de kanselier van 100 miljoen Duitsers' terwijl het herenigde Duitsland slechts 80 miljoen inwoners telt? Het is goed om weten dat andere Duitse leiders zich vroeger al verantwoordelijk hadden verklaard voor de verdediging van 'bedreigde' Duitse burgers in het buitenland...

Om dat te begrijpen moeten we de geschiedenis van het 'pan-Germanisme'¹ bestuderen. Volgens die ideologie blijven alle afstammelingen van Duitse burgers Duitsers, waar ze ook leven. Zij hebben immers Duits bloed in de aderen. Hoe is deze theorie ontstaan?

In 1873 belandt het Duitse kapitalisme in een diepe crisis. Vele arbeiders verliezen zowat de helft van hun loon. In de industrie, o.a. in de wapenindustrie (Siemens, Krupp, Hartmann) volgt de ene golf van ontslagen op de andere. De emigratie viert hoogtij.

Om haar concurrentiepositie te verbeteren, zoekt de Duitse industrie nieuwe markten voor haar uitvoer en ook nieuwe leveranciers van goedkope grondstoffen. Daarvoor kijkt ze vooral in de richting van Oost-Europa en Rusland. En vele Duitsers waren al in de 17e en de 18e eeuw naar die streken uitgeweken om aan de godsdienstvervolging te ontsnappen.

In economische en wetenschappelijke milieus duikt een nieuwe stelling op. Om haar bronnen in het Oosten systematisch te kunnen uitbuiten zou men deze gelegenheidsemigraties moeten ombuigen tot een geplande kolonisatie. Dat zou meteen ook een bruggenhoofd creëren van waaruit de overproductie kan worden weggewerkt. In 1880 sticht men het 'Eerste Congres voor Commerciële Aardrijkskunde'... De vlag dekt de lading van deze nieuwe 'wetenschap' uitstekend.

Wie steunt en financiert deze nieuwe organisatie? De grote Duitse bedrijven: reders, zakenfirma's, Siemens, de Deutsche Bank, het Disconto Gesellschaft - op dat ogenblik de tweede grootste Duitse Bank en geldschieter voor de Duitse militaire campagnes. Het hof, de regering, de belangrijkste politici verlenen eveneens hun steun. Deze coalitie van openbare en privé-kringen wordt een geliefkoosd instrument van de nieuwe buitenlandse politiek. Het staatsapparaat van het keizerlijke Pruisen steunt voluit de expansionistische industrie en de financiële milieus die op zoek zijn naar winstgevendende investeringen. Dat leidt tot een actieve koloniale politiek: er ontstaan commerciële en marinebases en Duitse landbouwkolonies.

Op datzelfde ogenblik wordt de binnenlandse oppositie zwaar onderdrukt (de antisocialistische wet van 1878). Religieuze en nationalistische ideologieën worden ter hulp geroepen. Jannasch, voorzitter van het 'Zentralverein' (De centrale vereniging voor de kolonisatie) stelt: 'Een volk dat niet koloniseert is even dood als een godsdienst die niet meer bekeert.' In die expansionistische strategie spelen de Duitsers die zich in het buitenland vestigden een belangrijke rol. Volgens Jannasch 'zijn zij de aangewezen vertegenwoordigers van de Duitse zeden en van de Duitse cultuur; zij zijn de tussenpersonen en de uitdragers van onze geestelijke en materiële belangen.' Hij voegt er nog aan toe 'wat de buitenlanders denken over onze agressieve koloniale politiek moet ons koud laten.'

'Bedreigde' Duitse minderheden

In juni 1881, enkele maanden voor de verkiezingen, wordt in verschillende steden de noodtoestand uitgeroepen tegen de socialisten. Het Zentralverein van Jannasch organiseert grote meetings om de onderdrukking aan te klagen. Welke onderdrukking?

Hulp voor de Duitsers in China

Een Duitse vriend vertelde ons de volgende veelzeggende anekdote...

'De Duitse kranten bulken van artikels en brieven die de moeilijke situatie van de Duitse minderheden in het buitenland beschrijven. Zij worden gediscrimineerd, zelfs vervolgd. De media draaien probleemloos mee in dit circus van nationalisme en revanchisme.

Op een dag stuurden een vriend en ik een brief aan het beroemde dagblad *Die Welt*. Wij vestigden de aandacht op een Duitse minderheid die ergens in een verloren hoek in het noorden van China leefde. Wij klaagden met verontwaardiging aan dat Duitsland zich niets aantrok van het lot van deze minderheid. U weet allicht ook dat er in China nooit een Duitse minderheid heeft geleefd en onze brief was dus volkomen fictie. De bedoeling was aan te tonen dat het nationalisme om het even wat mag uitkramen. Welnu, *Die Welt* publiceerde onze brief zonder één enkel probleem en zonder enige commentaar.'

Niet de onderdrukking van de arbeidersoppositie door de Duitse machthebbers, maar de onderdrukking van de nationale minderheden in het Habsburgse Rijk (Oostenrijk-Hongarije).

Hoe valt dit te verklaren? Omdat die minderheden (Italianen, Slovenen, Tsjechen, Polen, Kroaten, Slowaken, Roemenen) zich verzetten tegen de Duits-talige dominante klasse, stelt Jannasch het voor alsof zij 'het Duitse volk willen vernietigen'. Hij past het klassieke procédé van de agressieve kolonisator toe en roept het recht op zelfverdediging in. Een stelling die we regelmatig zien terugkomen in de Duitse geschiedenis.

In diverse landen van Oost- en Zuidoost-Europa worden dan ook zogenaamde *Schulvereine* opgericht. Deze centra moeten 'de Duitse waarden propageren' en de belangen behartigen van 'de bedreigde Duitse minderheden'. Zij waarschuwen voor het 'gevaar van de verslavisering' door de buurlanden.

Deze culturele verenigingen worden overkoepeld door het *Allgemeine Deutsche Schulverein* (ADS). En wie bekostigt dat allemaal? De grootste Duitse bedrijven: Krupp, Siemens, Deutsche Bank, Norddeutsche Lloyd... Bovendien bekleedt een eminent lid van de *Allgemeine Deutsche Schulverein*, Alfred Hugenberg, belangrijke functies in het staatsapparaat en in de industrie. Als vooraanstaand persmagnaat zal hij later deel uitmaken van het Hitlerkabinet.

Hugenberg is de inspirator van een algemene afkondiging die de pan-Germanistische tactiek goed illustreert. De tekst betreurt 'de uitgestrektheid van het Duitse economische territorium dat gekneld zit tussen andere, gesloten nationale ("völkisch") entiteiten'. Hij legt verder uit dat 'als men op termijn een wereldmacht wil oprichten, er een gevoelige nationale identificatie moet leven bij brede lagen van de bevolking.' Enkel op die manier kan men rekenen op 'een actieve participatie van het volk' in internationale aangelegenheden. 'De Duitsers moeten zich verantwoordelijk voelen voor het behoud van Duits-zijn van hun landgenoten in het buitenland.' Enkel zo kan men er in slagen 'ze te laten bijdragen tot de nationale objectieven'. Lees: de objectieven van de grote Duitse bedrijven.

'Duitsland moet de wereld overheersen'

'Na verloop van tijd stelt het pan-Germanisme zich niet langer tevreden met enkele kleinere kolonies, het wil de hele wereld domineren en eist een groot Duits Rijk op. Het *Allgemeine Deutsche Schulverein* wil openlijk "de oude *Drang nach Osten*" (de uitbreiding naar het oosten) nieuw leven inblazen. In het Oosten en het Zuidoosten moeten we solidair het Duitse ras de levensvoorwaarden helpen te vrijwaren waar het behoefte aan heeft om tot volle ontplooiing te komen. Zelfs indien minderwaardige volkeren zoals Tsjechen, Slovenen en Slowaken daarvoor hun nutteloze bestaan moeten opofferen, dat op geen enkele manier bijdraagt tot de beschaving. Met andere woorden: wij moeten streven naar de definitieve oprichting van een Groot-Duitsland.'

Uit deze tekst kan je opmaken dat de theorie van het superras en van zijn natuurlijk recht op expansie niet aan het brein van Hitler is ontsproten. Het gaat hier om een steeds terugkerend gegeven in het nationalisme van de Duitse burgerij.

In 1906, naar aanleiding van zijn vijfentwintigste verjaardag, publiceert de vereniging een manifest 'voor de Duitse wedereropstanding'. Het imperialisme komt hierin schaamteloos aan bod: 'Duitsland moet zijn internationale aspiraties baseren op de eenheid van ras en moet een sociale politiek voeren die er op gericht is deze raciale basis te bewaren.' Uiteraard zullen in dit toekomstige Duitsland de Polen bijvoorbeeld 'gescheiden worden van de Duitsers, geen politieke rechten bezitten en uitgesloten worden van de verduitsing'. In 1909 schrijft de vereniging: 'Duitsland moet Azië, Afrika en Latijns-Amerika overheersen omdat de Duitse "bloedband" over uitzonderlijke krachten beschikt.' Uiteindelijk worden 'het Germaanse Keizerrijk' en 'de wereld' synoniemen.

Vandaag opnieuw...

In november 1995 gaat de uitzending 'Au Nom de la Loi' (RTBF) over de achtergronden van een geheimzinnige vereniging, de 'Niermannstichting'...

'In 1978 sticht een schatrijke Duitse zakenman, Hermann Niermann, in Düsseldorf een nieuwe vereniging die naar hem wordt genoemd. Objectief: het steunen van minderheden. Elk jaar zal de stichting 60 miljoen Duitse mark uitgeven. Onder de meest bevoorrechte minderheden bevinden zich onder meer de (Belgische) Oostkantons die honderd miljoen Belgische frank krijgen, gespreid over zes jaar. Vanwaar die vrijgevigheid? Als men iemand van de stichting wenst te ondervragen, stuit men steeds op een muur van stilte, ook bij de Belgische verantwoordelijke, M. Paasch. Je kan zijn terughoudendheid begrijpen als je weet dat hij gedurende vele jaren een van de leiders was van de Belgische Partij voor Duitstaligen, een partij waarvan de bliksemsnelle groei, maar ook de omvang van haar kiescampagnes, heel wat vragen oproepen.

Het onderzoek van de Belgische Rundfunk (BRF, Openbare Duitstalige omroep) eind augustus 1987 door journalist Freddy Derwahl brengt eigenaardige, duistere praktijken van partijfinanciering aan het licht door de extreem-rechts geïnspireerde Niermannstichting.

Bruno Kartheuser, uitgever van het tijdschrift *Kraugarten*: "De Stichting blijft gevaarlijk, haar statuten dateren nog uit de tijd van Burger (de leider van de neofascistische partij van Oostenrijk). Naarmate zij er geleidelijk in geslaagd zijn de al te opvallende neonazi's te elimineren, is de samenwerking toegenomen met andere Duitse verenigingen, meer bepaald met de vda (Verein für das Deutschtum im Ausland), een oude pan-Germanistische vereniging die al meer dan honderd jaar oud is en die haar sporen verdiende onder het nationaal-socialisme."

Klaus Pabst, professor aan de universiteit van Keulen: "Na 1920 is de vda vooral geïnteresseerd in de regio Eupen - Malmedy - Sankt-Vith. De Rijksoverheid kon, om diplomatieke redenen, niet officieel optreden. De vda bood zijn diensten aan als tussenschakel voor het doorsluizen van regeringsgeld. Politiek en cultuur kan je niet van elkaar scheiden. De culturele steun van de jaren dertig was een politieke steun die erop gericht was de Oostkantons opnieuw in het Reich te integreren."

Waar komen die fondsen vandaag vandaan? En waarvoor moeten zij dienen?

Waar monden al die Duitse 'culturele idealen', ingepompt door de ADS en vergelijkbare organisaties, in die tijd op uit? Op de boodschap van keizer Wilhelm II die op 27 juli 1900 de Duitse troepen die naar China vertrekken uitgleide doet: 'Als je oog in oog staat met de vijand, moet je hem verpletteren. Wij kennen geen genade en maken geen gevangenen.'

De pan-Germaanse propaganda beperkt zich niet tot enkele debatten in intellectuele kringen. Zij wordt omgezet in een bijzonder reële en moorddadige politiek. In 1913 kondigt de Duitse stafchef, Helmut von Moltke, aan: 'Op korte of op lange termijn moet er in Europa een oorlog worden uitgevochten. Het zal uiteindelijk neerkomen op een oorlog tussen Germanen en Slaven. Alle landen die drager zijn van het Germaanse culturele erfgoed hebben de plicht er zich op voor te bereiden.'

De pan-Germaanse Vereniging lanceert dan ook een oproep met de volgende woorden: 'Aan onze Duitse broeders in het buitenland! Tegen de Slavische dominantie die, in een tegennatuurlijke alliantie met Engeland en Frankrijk, de Duitse wereld in het hart van Europa wil vernietigen...' En hier duikt dan weer het thema op van de tegennatuurlijke alliantie van de barbaarse Slaven met Frankrijk en Engeland, die *Bild* en *Die Welt* zo op de heupen werkt in... 1991!

Welke zijn de ware doelstellingen van de oproep van de Vereniging in 1913? Als we de lijst van de ondertekenaars overlopen weten we meteen al heel wat meer: de bank Disconto Gesellschaft, die aan de olieprospectie in Roemenië, het Bankhaus Warburg & Co dat naar Turkije ionkt - een verplichte passage voor de spoorlijn naar Anatolië en Bagdad - Siemens, Mannesman en andere firma's die zich verrijken met wapencontracten...

Hetzelfde scenario zal zich 25 jaar later herhalen. Hitler zal zagezeggd 'de bedreigde Duitse waarden' willen beschermen door de Duitse minderheden in het buitenland te hulp te snellen zoals bijvoorbeeld de Sudeten in Tsjecho-Slowakije (zie volgende pagina's).

En vandaag?

Welke lessen kunnen we trekken uit deze geschiedenis van het pan-Germanisme? Ten eerste moeten we vaststellen dat er - ook vandaag weer - talloze Duitse culturele verenigingen actief zijn in het buitenland om er 'de Duitse cultuur en waarden te promoten'. Dat tonen we de volgende bladzijden aan. Daarnaast moeten we vaststellen dat het Duitse discours erg dubbelzinnig is als het, bijvoorbeeld, over de Sudeten gaat: 'een Duitse minoriteit die door de Slaven wordt bedreigd'. Tenslotte kan men zich de vraag stellen of het einde van de euforie over het Duitse economische 'model' - de regeringsmaatregelen die werknemers, werklozen, gepensioneerden treffen, de sociale revolutie die zich uit via grote betogingen, enz. - niet het risico meebrengen dat het Duitse chauvinisme opnieuw dit type van nationalistisch expansionisme zal gaan ontwikkelen.

Een parallelle buitenlandpolitiek

Annelie Bunte Bach, volksvertegenwoordiger voor de Duitse Groenen: 'De minoriteitenpolitiek die de Niermannstichting voert, is een inmenging in de binnenlandse politiek van andere staten. Zij schept spanningen, zoals we dat hebben kunnen vaststellen in Duitstalig België.'

Maar het oosten van België is geen alleenstaand geval. De Niermannstichting voert deze politiek in nauwe samenwerking met het VDA en de FUEV (Unie van Etnische Gemeenschappen in Europa) en met het federale ministerie van Binnenlandse Zaken. Zo voert Duitsland een parallelle buitenlandpolitiek om zich te verzekeren van Duitse invloedsferen op het grondgebied van andere staten. Gevaarlijk.¹

1. 'Au Nom de la Loi', RTBF, november 1995.

1. Alle citaten over het pan-Germanisme zijn ontleend aan W. Von Goldendag en H. R. Minaw, 'Deutschtum Erwachen, Aus dem Innen Leben des Staatlichen Pangermanismus', Dietz, Berlijn, p.45, 46, 52, 55, 67, 61, 63, 74, 82, 83, 86, 89, 90.

Hulp aan de 'bedreigde Duitsers': het Sudetenvraagstuk

Jürgen Elsässer

Van 1936 af maakt Hitler heel wat kabaal over de Sudeten, een Duitse minderheid die in Tsjecho-Slowakije zogenaamd wordt vervolgd. In 1938, via de akkoorden van München, geeft het Westen Hitler de toelating om Sudetenland te bezetten. Dat zal zijn agressiviteit alleen maar vergroten. Na de oorlog werden deze Duitsers uitgewezen en de regio kwam opnieuw onder Tsjecho-Slowaaks bestuur. Zou de 'Sudetenkwestie' vandaag opnieuw de kop kunnen opsteken? Hier volgt een analyse van Jürgen Elsässer, hoofdredacteur van het progressieve Duitse dagblad Die Junge Welt...

'Na de "fluwelen revolutie" van 1989 leek het erop dat Tsjecho-Slowakije het allereerste Oost-Europese land zou worden om bij de Europese Unie aan te sluiten. Maar Duitsland - en dan voornamelijk de deelstaat Beieren - schaarde zich meteen achter de Slowaakse separatisten. De Stichting Hanns Seidl, erg nauw verwant met de Beierse CSU (Sociaal-Christen Unie), gaf financiële steun aan de Slowaakse president Meciar en "droeg substantieel bij" tot zijn verkiezing, zoals *Wirtschaftswoche*, een Duits vooraanstaand zakenblad, het uitdrukte. Vandaag beweert Meciar dat Slowakije altijd al onderdrukt werd door het "Tsjecho-Slowakisme". Maar wat is Slowakije dan eigenlijk?

Slowakije heeft in de geschiedenis slechts één keer eerder bestaan: van 1939 tot 1945. In maart 1939 valt de Wehrmacht Praag binnen en roept de staat "Bohemen-Moravië" uit. Op datzelfde ogenblik verklaart Slowakije zich onafhankelijk... maar het wordt slechts een satellietstaat van Duitsland. Al tien dagen na de onafhankelijkheid begint men in Ilava met de bouw van een eerste concentratiekamp. Van de 88.000 Slowaakse joden zullen er 70.000 worden gedeporteerd. 65.000 keren nooit terug.

Als men het heden wil verantwoorden door naar het verleden te grijpen met zo weinig zin voor kritiek, moet men niet verwonderd zijn wanneer dat verleden opnieuw de kop opsteekt. In het nieuwe Slowakije gaat de situatie van de mensenrechten er erg op achteruit. De grootste minderheid, van Hongaarse oorsprong, komt meer en meer in de verdrukking omdat ze zelfs haar eigen taal niet meer mag gebruiken. De president zelf verklaarde de jacht op de zigeuners voor geopend door ze "een achterlijke bevolkingsgroep" te noemen.

De enige minderheid die wel vaart bij de Slowaakse onafhankelijkheid, zijn de vijfduizend "Karpatenduitsers" die door Meciar worden vertroeteld. En dan zijn we terug bij het promoten van de Duitse belangen. De leugenachtige slogan "zelfbeschikkingsrecht der naties" laat Duitsland toe om niet alleen zijn neus te steken in de zaken van

andere landen, maar ook om een regelrechte annexatie na te streven. Want als alle naties het recht hebben op zelfbeschikking, wie zou dan dat recht kunnen ontnemen aan de Duitse minderheid?

Wirtschaftswoche schrijft dat de CSU (de grootste partij in Beieren) zich inzette "om de positie en de eisen van de Sudeten-Duitsers ten opzichte van Praag te ondersteunen. Zij spelen sedert 1945 een vitale rol in Beieren omdat zij tot de trouwste CSU-stemmers behoorden."

De Beierse druk

De voorzitter van de Vereniging van Sudeten-Duitsers, Franz Neubauer, is ook directeur van de parastatale Bayerische Landesbank. Hij kondigde aan dat "hij erop zou toezien dat na het einde van het onmenselijke Tsjecho-Slowakisme de financiële macht van de bank (een van de grootste in Praag) volledig ter beschikking werd gesteld van het evidente zelfbeschikkingsrecht van de Sudeten-Duitsers."

Over welk "evident recht" gaat het hier? Ten eerste is er de financiële compensatie voor de verplaatste Duitsers (die massaal hun huizen in Sudetenland verlieten in 1945-46). De Beierse deelstaatregering oefent hierover enorme internationale druk uit. Toch is er nooit sprake geweest van financiële compensaties voor de Tsjechische bevolking die door Duitsland werd vermoord of waarvan de bezittingen Arisch werden verklaard (geconfisqueerd). De Beierse regering heeft een rapport opgesteld dat de uitdrijving van de Duitsers en zelfs de latere onteigeningen als een "genocide" omschrijft. Een wereldrecord demagogie! De Sudeten eisen 130 miljard D-mark, wat meteen het failliet van de Tsjechische staat zou betekenen.

Het nieuwe verdrag van 1992 tussen Duitsland en Tsjecho-Slowakije herroept nergens de Akkoorden van München uit 1938. Dat opent de deur voor revanchistische interpretaties die zouden kunnen leiden tot een herhaling van de gebeurtenissen van 1936-'38.

Er bestond een organisatie van Sudeten-Duitsers die in 1969 in Praag werd opgericht en zo'n duizend leden telde. Maar de vereniging beging t.o.v. Duitsland de kapitale fout om zich al te loyaal op te stellen tegenover Tsjecho-Slowakije. Er werden de laatste jaren dan ook talloze pogingen ondernomen om de organisatie te liquideren. In 1992, slechts enkele weken na de splitsing van Tsjecho-Slowakije, ziet een nieuwe vereniging van Boheemse, Moravische en Silesische Duitsers het daglicht. De organisatie telt

hooguit één tiende van de leden van de andere, maar haar financiële mogelijkheden lijken onbeperkt. De nieuwe vereniging richt zowat overal propagandacentra op en noemt ze, erg bescheiden, "sociale centra". Bovendien beschikt ze in Praag over twee Duitstalige kranten en een radiostation.

Maar die revanchistische verschijnselen beperken zich niet tot Tsjecho-Slowakije. Het zakenblad *Forbes* schrijft dat in 1992 'in het kader van de hereniging, in Centraal-Rusland, 3.000 kilometer ten oosten van Berlijn, een tweede Duitse staat werd opgericht onder de naam Autonome Republiek van de Wolga. De officiële taal? Duits. Verwacht wordt dat de zowat twee miljoen Russische Duitsers naar de nieuwe staat emigreren. Deze erg mobiele Duitse elite, met haar Pruisische deugden, zou wel eens de voorhoede kunnen zijn van Kohls Keizerrijk in Rusland."

Revanchistische fenomenen

Nadien hebben de Duitsers hun ambities van een "Duitsland aan de Wolga" verlegd naar Kaliningrad ("Königsberg", nvdv). Die zone is door de onafhankelijkheid van de Baltische staten een Russische enclave geworden zonder hinterland. Kaliningrad bevindt zich dus in een economisch uitzichtloze situatie. Duitsland heeft beloofd dat de zone als een soort "vrijhaven-vrijhandelszone" zal kunnen aansluiten bij de Europese Unie. Men spreekt met veel omhaal over het toekomstige "Hongkong van de Baltische Zee". Het is duidelijk dat een dergelijke economische ontwikkeling Kaliningrad in de armen van de Duitsers moet drijven.

Om af te sluiten: de slogan "zelfbeschikkingsrecht van de naties" is in feite de uitdrukking van de Duitse wil om andere staten te overheersen en kondigt de germanisering van Europa aan. Het "Gemeenschappelijk Huis" waar Gorbatsjov zo naïef over sprak, wordt weggevreten door de termieten van het separatisme. De verkaveling van staatjes in het Oosten vergemakkelijkt de penetratie van Duits kapitaal. De meest agressieve nationalistenvan die staten passen dezelfde tactieken toe als Bonn en koesteren allemaal historische banden met Duitsland.

Kroaten, Moslims, Esten, Slowaken, Litouwers, Oekraïners... hebben allemaal gevochten voor hun "zelfbeschikkingsrecht" aan de zijde van de Duitse nazi's. Zij hebben hulptroepen geleverd voor de oprichting van de SS-Europa en beulen voor de uitvoering van de "Endlösung".

Omdat al die separatisten in tijden van recessie geen economische perspectieven hebben, zullen deze nieuwe ministaatjes erg vlug afhankelijk zijn van externe steun. De Duitse economische macht en de ideologische naklank van hun gemeenschappelijk verleden zullen deze staatjes vastzuigen in een gravitatieveld. Zo zal de europeanisering neerkomen op een verduitsing, een germanisering.

De hereniging van Duitsland op 3 oktober 1990 was niet het einde van de geschiedenis. Nieuwe territoriale expansies kondigen zich aan. De eerste belangstellingszone is Kaliningrad, maar ook de druk voor de *Anschluss* van Silezië, Oostenrijk en Sudetenland zal toenemen!



4. Bonn wil een supermacht worden

Bonn wil een supermacht worden...

'Het is de eerste keer dat we genoodzaakt waren andere Europese machten te laten doen wat ze in feite niet wilden. Wij hadden bitter weinig bondgenoten, wel België en de paus onder andere.'

Een Duits diplomaat in 1991¹

Die Duitse diplomaat heeft overschot van gelijk: in Joegoslavië heeft Bonn zijn partners verplicht 'om te doen wat ze in feite niet wilden'. In 1991 verklaarden de Verenigde Staten nog 'dat zij geen enkele afscheidingsbeweging zouden aanmoedigen of belonen'.² En Delors, op officieel bezoek in Belgrado, verklaarde dat Europa geen kredieten zou verlenen buiten het kader van een verenigd Joegoslavië.³ Maar op hetzelfde moment werkt Bonn al actief aan de opsplitsing.

William Zimmerman was in die periode Amerikaans ambassadeur in Joegoslavië: 'Wij hebben pas later ontdekt dat Genscher, de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, dagelijks contact onderhield met zijn Kroatische ambtgenoot. Hij moedigde Kroatië aan om de federatie te verlaten en de onafhankelijkheid uit te roepen, terwijl wij en onze bondgenoten, met inbegrip van de Duitsers (sic), probeerden om een gemeenschappelijke aanpak uit te werken.'⁴

Dit hoofdstuk onderzoekt drie punten:

1. Hoe kregen de Duitsers hun partners over de streep?
2. Wat is de werkelijke algemene strategie van Bonn ten overstaan van Europa en de Verenigde Staten?
3. Welke rol spelen racisme en nationalisme in de Duitse samenleving?

'Zij kunnen bijna alles gedaan krijgen'

Op 16 december 1991, net na Maastricht, schaarde Europa zich achter het Duitse standpunt. In het begin stond Kohl alleen tegen de andere elf. Maar hij slaagde erin zijn partners te doen toegeven en Joegoslavië te doen uiteenspatten. De kanselier kan juichen: 'Dit is een grote overwinning voor de Duitse politiek'.⁵

Wat maakte zo'n krachttoer mogelijk? Een ambtenaar van het State Department (vs) verklaart het als volgt: 'De Duitsers zijn momenteel stabiel en machtiger dan wie ook in Europa. Zij kunnen bijna alles bereiken wat zij willen. De Duitsers hebben hun bondgenoten haast gedwongen van standpunt te veranderen en Slovenië en Kroatië te erkennen.'⁶ Meer dan waarschijnlijk moest Margaret Thatcher als eerste minister de laan uit omwille van de vijandige houding van Duitsland. Zij is dan ook woedend: 'Het herenigde Duitsland legt vandaag zijn wil op aan de andere partners. Als Duitsland iets wil, dan bereikt het dat. Desnoods door de anderen plat te walsen.'⁷ (zie hiernaast)

De arrogantie van de Duitse pers is trouwens veelzeggend. Vanaf september '91 neemt de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* Frankrijk op de korrel in verband met Joegoslavië: 'Het einde van het verdrag van Jalta valt de Franse buitenlandpolitiek hard. Daaruit putte Frankrijk zijn positie van overwinnaar en van atoommacht.'⁸ Dezelfde krant valt iedereen aan die niet denkt zoals Bonn: 'Als de Hollanders en hun bondgenoten in de Gemeenschap hun eigen gang blijven gaan (sic), dan zou dat wel eens rampzalige gevolgen kunnen hebben, ook voor de Europese Gemeenschap.'⁹

'Wij hebben onze wil opgelegd'

Hans-Olaf Henkel, voorzitter van de federatie van Duitse industriëlen, geeft duidelijk aan in welke mate Duitsland de wet spelt in Europa:

'De discipline op het vlak van de begroting wordt vandaag in belangrijke partnerlanden net zo goed als een deugd beschouwd als bij ons. De deelnemers aan de Europese Unie zullen een gemeenschappelijk model volgen: het Duits. De Europese centrale bank is gevormd naar Duits model. Zij waarborgt de stabiliteit van de Europese munt. Ook op dat vlak heeft Duitsland van A tot Z zijn wil opgelegd.'¹

1. *Der Spiegel*, 17 november 1995.

Le Monde

31 december 1995

De deelname van 4.000 soldaten van de Bundeswehr aan de NAVO-strijdkrachten in ex-Joegoslavië (IFOR) wordt terecht beschouwd als een historisch keerpunt. Een paar maanden geleden was het nog volstrekt ondenkbaar dat het land zou aanvaarden om soldaten naar een regio zoals ex-Joegoslavië te sturen: een land dat nog steeds de sporen draagt van de misdaden van de Wehrmacht. De leidende kringen van het land hebben Duitsland op een spoor gezet dat meer overeenstemt met het werkelijke gewicht van de derde economische wereldmacht.

Inderdaad, eind 1994 nog wees een opiniepeiling uit dat twee derde van de Duitsers afkerig stond tegenover een Duitse luchtinterventie boven Bosnië. Na een geslaagde mediacampagne deed de 'elite' dus net het omgekeerde van wat het volk wilde.

Hoe diplomatiek uitgedrukt! En de werkelijke doelstellingen van die militaire interventie worden zorgvuldig verdoezeld. Wij komen daar nog op terug.

Die beschuldiging van 'hun eigen gang te gaan' is werkelijk ongelooflijk. Op het moment dat de krant dit schrijft, is Duitsland nog steeds het enige land dat de uiteenspatting van Joegoslavië eist. De andere elf landen van de Europese Unie verzetten zich daartegen. Maar het zijn de Elf die men hier beschuldigt 'hun eigen gang te gaan'! De rollen worden verbijsterend omgekeerd, net als in die kostelijke scène uit een Franse komische film. Daarin ziet men Michel Bouquet, een autoritaire directeur-generaal op een banket aankomen waarop een veertigtal kaders van de onderneming aanwezig zijn. Iedereen zit al aan een immens lange tafel. De stoel van de directeur-generaal staat aan de kop van de tafel, maar wat veraf. Wat doet hij? In plaats van zijn stoel bij te schuiven, trekt hij de hele tafel naar zich toe. Op die manier verplicht hij alle anderen om van stoel te verwisselen. In de onbeschrijflijke verwarring die daarop volgt, poogt iedereen opnieuw z'n bord en bestek te bemachtigen. De gelijkenis met de houding van Duitsland: treffend.

De Mark en de Muur

Wat heeft de krachtsverhoudingen in Europa zo gewijzigd? Twee factoren: het succes van de Deutsche Mark en de val van de Muur. Eén. De Duitse economie is zodanig ontwikkeld dat ze in staat is om de andere concurrenten te verpletteren. In het begin van de jaren '90 voerden de Verenigde Staten voor 1.500 dollar per inwoner uit, Japan voerde voor 2.500 dollar per inwoner uit en West-Duitsland voor 7.000 dollar.¹⁰

Twee. De val van de Berlijnse Muur en de Duitse hereniging hebben Bonn bevrijd van de laatste politieke verplichtingen ten overstaan van zijn bondgenoten. Duitsland heeft van dan af zijn grote Amerikaanse broer niet meer nodig. Duitsland heeft het akkoord van de Westerse partners niet meer nodig. Het land kan op eigen benen staan. Des te meer, omdat de tegenstellingen tussen de grootmachten toenemen, onder meer omdat de economische crisis de concurrentie verscherpt.

Het kamp van het Westerse kapitalisme ondergaat aldus grote veranderingen. In de tijd van de koude oorlog was dat kamp tamelijk eensgezind. Tenminste als het erom ging om een aantal gemeenschappelijke doelstellingen te verwezenlijken: het socialistische kamp vernietigen en de bevrijding van de Derde Wereld voorkomen. Rekening houdend met die doelstellingen kon men niet om het Amerikaans leiderschap heen, vooral door de militaire superioriteit van de Amerikanen. Maar vandaag heeft Bonn beslist om zijn eigen weg te gaan. De oorlog in Joegoslavië is niet de laatste stuip trekking van een voorbije periode, het is het begin van een nieuw tijdperk van confrontaties binnen het Westerse kamp.

In Maastricht is Joegoslavië verkocht...

Vanaf nu neemt Duitsland op eigen houtje de grote strategische beslissingen die het geheel van de Europese realiteit ondersteboven gooien. Tegen de wil in van Engeland en Frankrijk heeft Bonn helemaal alleen beslist om de DDR in een recordtempo te annexeren. Tegen de wil in van Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten heeft Bonn helemaal alleen beslist om Joegoslavië in stukken te snijden, ook al betekende dat het vuur aan de lont steken.

Om de aarzelende landen mee te krijgen, doet Bonn een aantal beloftes en doet het vooral een beroep op chantage. Na de top in Maastricht kwam aan het licht op welke manier Mitterrand en Major akkoord waren gegaan met de uiteenspatting van Joegoslavië. Mitterrand kreeg in ruil de steun van de Bundesbank voor de Franse frank die zwaar onder druk stond van de internationale speculatie. Major verkreeg voor Londen het recht om het sociale luik van het Maastricht-verdrag niet te ondertekenen. Het Britse patronaat kreeg zo de vrije hand om één van de meest 'achterlijke' sociale wetgevingen in stand te houden.

'Duitsland verbergt zich achter Europa'

Jeane Kirkpatrick was onder Reagan Amerikaans ambassadrice bij de VN...

'De Duitse kanselier Otto von Bismarck merkte ooit op: "Ik heb het woord 'Europa' altijd gehoord uit de mond van bepaalde politici die van andere machten wilden bereiken wat ze zelf niet uit eigen naam durven vragen."

Wat durft Helmut Kohl namens Duitsland niet vragen wanneer hij pleit voor een Europese Unie die bijna zo uitgestrekt is als het continent en waarin Duitsland de grootste staat blijft?

Kohl legde dat onlangs uit aan de Franse krant *Le Figaro*: "De Tsjechische Republiek, Polen en Hongarije zullen onvermijdelijk op een dag lid worden van de Europese Unie. Voor ons Duitsers is het duidelijk dat de oostelijke grens van Duitsland niet de grens van de Europese Unie moet blijven. Polen moet ook deel uitmaken van Europa." Hij voegde daar nog aan toe: "Maar Rusland zal er niet in slagen om lid te worden van de Europese Unie."

Rusland past daar niet in. Het land is te groot. Wat Kohl wil bereiken via "Europa", maar wat hij niet durft vragen, is volgens mij: een ruimer, geïntegreerd Europa waarin Duitsland de grootste staat blijft. Dat Europa zal een supermacht zijn met een eigen rechtssysteem, eigen instellingen en een eigen beslissingsapparaat. Duitsland kan niet eisen om een supermacht te zijn die in staat is om zijn burens te domineren. Maar Kohl kan werken aan een "Europa" dat tegelijkertijd groter en verstrekkender is en de dominante rol geef waar het zelf niet durft om te vragen.¹

1. Geciteerd door Stefan Eggerdinger, *Antikriegstag*, München, 1995.

Maastricht heeft Joegoslavië in de oorlog gestort in ruil voor enkele Deutsche Marken en een aantal patronale privileges. De Britse *Observer* citeert een politicus die anoniem wenst te blijven. Volgens hem zijn de beslissingen die ginder genomen zijn 'op de rand van het misdadige'.¹¹ Dat zegt veel over de geloofwaardigheid van de grootmachten, wanneer zij het hebben over hun 'morele principes'. De *Observer* voegt daar nog aan toe: 'Major heeft zijn grootste politiek succes heel duur betaald. In ruil heeft hij de Joegoslavië-politiek van Duitsland gesteund, een politiek waarvan de meeste waarnemers vandaag stellen dat zij de oorlog in Joegoslavië versneld heeft.'

Maastricht betekent een historisch keerpunt. Duitsland heeft de controle over Europa, zowel op economisch als op sociaal en militair vlak. De misdadige ruilhandel over Joegoslavië toont aan dat Bonn uitging van een vooropgezet plan.

Waarvoor dient Europa, gezien vanuit het standpunt van Bonn? Ludo Martens, voorzitter van de Partij van de Arbeid van België schreef reeds in 1993: 'De essentiële as van de Duitse strategie is de versterking van haar statuut als economische supermacht via de uitbouw van het Duitse Europa. Voor Duitsland is het absoluut noodzakelijk de andere Europese burgerijen ondergeschikt te maken om de grote Europese markt te kunnen beheersen. Dat maakt het de Duitse multinationals mogelijk voldoende groot te worden om de Japanners en de Amerikanen op wereldvlak te beconcurreren. Duitsland heeft ook nood aan de politieke uitbouw van Europa om een voldoende sterke basis te hebben voor haar internationale politiek en militaire ambities.'¹² Het is dan ook begrijpelijk waarom kanselier Kohl zo aandringt: 'Voor ons Duitsers is Europa niet zomaar een politieke materie, het is de belangrijkste materie waarvan ons lot afhangt.'¹³ Zijn aandringen wordt zelfs bedreigend, wanneer hij stelt: 'De Europese eenmaking is in laatste instantie een kwestie van oorlog of vrede.'¹⁴ In verband met Maastricht II verklaarde Kohl opnieuw 'dat het de laatste grote kans was om de vrede op ons continent te verzekeren'. Maar het is niet de eerste keer dat een Duits leider aandringt op de eenmaking van Europa... Is het een provocatie om een parallel te trekken met de toespraken (zie hiernaast) die eerder deze eeuw gehouden werden?

Lessen uit twee Wereldoorlogen

Stefan Eggerdinger, hoofdredacteur van het Duitse tijdschrift *Streitbarer Materialismus*, is ervan overtuigd dat de burgerij van zijn land nauwgezet lessen trekt uit het verleden. 'De les die getrokken werd uit de Eerste Wereldoorlog is dat Duitsland lang op voorhand moet voorbereid zijn op een binnenlandse oorlog. Op die manier is het nazi-regime ontstaan. Uit de Tweede Wereldoorlog werd de les getrokken dat Duitsland eerst Europa moet controleren vooraleer het de confrontatie met de vs of Japan aangaat. Het is niet de bedoeling van Bonn om vandaag bepaalde landen van Europa uit te sluiten, maar van ze te controleren. Men kan vaststellen dat Duitsland meer en meer tussenkomt in de binnenlandse politiek van bijvoorbeeld Italië, Spanje of Turkije.'

Volgens Eggerdinger wil Duitsland eerst Europa controleren op economisch, politiek en militair vlak vooraleer zijn echte vijand aan te pakken: de Verenigde Staten. 'Natuurlijk weet niemand of het mogelijk zal zijn om heel dat programma te realiseren of waar de machine zal haperen. Maar dat is alleszins de algemene tendens.'¹⁵

'Europa controleren op economisch, politiek en militair vlak?' Het Duitse imperialisme is bezig dat programma systematisch te verwezenlijken.

Op economisch en financieel vlak heeft Duitsland een echt dictaat opgelegd aan zijn partners. Te beginnen met de Maastrichtnormen: het begrotingstekort beperken tot 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), de openbare schuld verlagen tot 60% van dat BBP, de inflatie beheersen. Die maatregelen doen de

Verontrustende continuïteit

1914

De Duitse kanselier Bethmann-Holweg eist 'de aanhechting ("Anschluss") van Europa bij de centrale Duitse macht'.¹

1943

Von Ribbentrop, nazi-minister van Buitenlandse Zaken, eist 'de vorming van een Europese Statenunie, de uitschakeling van intra-Europese oorlogen, want men komt meer en meer, in verband met alle kwesties die van gemeenschappelijk belang zijn voor Europa, tot een fundamentele eenheid van de Europese landen tegenover de niet-Europese staten'.²

1994

Ernst Nolte, een van de belangrijkste Duitse historici, schrijft: 'De Tweede Wereldoorlog was ook in wezen afhankelijk van de mogelijkheden, een oorlog voor de eenmaking van Europa.'³

1. Joachim von Ribbentrop, 'Ueber die Schaffung eines "Europäischen Staatenbundes"', 1943, p.14.
2. *Der Spiegel*, nr 40/94.
3. Samenvatting van een artikel van Sean Gervasi, *Solidair*, 3 maart 1993.

werkloosheid en de armoede nog toenemen. Toch stelt Bonn alles in het werk om ze op te leggen. Anders komt er geen monetaire unie.

Maar heeft Duitsland die eenheidsmunt echt nodig? Neen. Zelfs zonder die munt domineert Duitsland Europa, dankzij de macht van zijn economie en zijn mark. Concreet dient de invoering van de eenheidsmunt enkel als drukingsmiddel. Want die invoering kan slechts gebeuren als er een hogere politieke autoriteit op toeziet en dat is nu net de rol die Bonn voor zich weggelegd ziet. Als de Europese economie eengemaakt is, zijn alle staten verplicht zich politiek te onderwerpen aan de autoriteit van het land met de sterkste economie en de sterkste munt.

Natuurlijk verscherpt de politiek van de Duitse regering en de Bundesbank de Europese crisis, maar dat stoort Bonn niet. Het doel is immers juist om te profiteren van de problemen van de bondgenoten om zo hun volledige controle te verwerven. Dat de dwingende criteria het risico verhogen om een Europa met twee snelheden te creëren, stoort de Duitse leiders evenmin: het zijn zij die naar eigen goeddunken beslissen over de toetreding in de een of andere categorie. Dat levert ze een handig drukingsmiddel op, zowel ten overstaan van Westerse landen zoals Engeland of Italië als ten overstaan van landen uit Oost-Europa die maar al te graag lid willen worden van de Unie. Het eengemaakte Europa zal Duits zijn, of zal niet zijn.¹⁶

Op politiek vlak eist Bonn in de Europese Unie de stemming bij meerderheid en niet bij eenparigheid. De bedoeling is om zo de dwarsliggende landen (Parijs en Londen) te verhinderen om de Duitse beslissingen te blokkeren. Frankrijk en Groot-Brittannië daarentegen 'willen de Ministerraad versterken, dit wil zeggen de rol van de staten. Groot-Brittannië wil zeker niet horen van de uitbreiding van de stemming bij meerderheid'.¹⁷ Dat land beseft heel goed dat Bonn op zijn economisch overwicht rekent om de kleinere landen te onderwerpen. Schmidt, de vroegere Duitse eerste minister, windt er geen doekjes om: Nederlanders, Belgen en Denen beseffen in welke mate hun economie en hun nationaal inkomen verbonden zijn met de Duitse economie.¹⁸

Bonn wil eveneens de internationale politiek van Europa eenmaken, met andere woorden domineren. Kinkel, de Duitse minister van Buitenlandse Zaken stelt: 'dat er slechts één middel is om de egoïsmen (sic) van de leden van de Europese Unie uit te schakelen: een gemeenschappelijke buitenlandse politiek, via de oprichting van een centrum voor planning en analyse van de buitenlandse politiek. Dat centrum moet in Brussel zetelen. De gemeenschappelijke buitenlandse politiek moet tot stand komen via beslissingen die eindelijk bij meerderheid genomen worden.' Kinkel voegt daar dadelijk een typisch voorbeeld aan toe om zijn stelling kracht bij te zetten: 'Het is bijvoorbeeld ontoelaatbaar dat Griekenland de EU ophoudt in verband met de erkenning van Macedonië'.¹⁹ Typisch inderdaad, want het gaat hier juist om een van de weinige gevallen waarin een Europees land zich tegen de Joegoslaviëpolitiek van Duitsland durfde verzetten: Griekenland beseftte dat de bedoeling om Macedonië naar de onafhankelijkheid te drijven er vooral op gericht was om Servië te verzwakken en het te scheiden van zijn Griekse bondgenoot.

Heel het midden van Europa controleren

Welke rol heeft de oorlog in Joegoslavië in dat alles gespeeld? Die crisis bood Bonn de mogelijkheid om 'Mitteleuropa' te controleren, heel Centraal-Europa van de Baltische tot de Middellandse Zee. Zo werd Duitsland definitief het midden van Europa, de onvermijdelijke brug tussen West en Oost. Duitsland stelde op die manier ook de toegang tot de petroleum van het Midden-Oosten veilig. En het was uiteindelijk ook een middel om Londen en Parijs aan zijn strategie te onderwerpen. Stefan Eggerdinger ziet het als volgt: 'Inderdaad, door zijn nazi-verleden kon Duitsland zich niet permitteren om reeds militair op het terrein aanwezig te zijn zoals Parijs, Londen of Moskou.

Duitsland, de hoofdinvesteerder

'De Duitse banken en commerciële groepen werden plotseling heel actief in Oost-Europa. De Duitse ondernemingen gingen op zoek naar lagere kosten, vooral op het vlak van lonen en belastingen. Volgens een studie van de VN verliep in 1991 een derde van de handel tussen Oost-Europa en West-Europa via Duitsland. Duitsland werd de belangrijkste buitenlandse investeerder in Oost-Europa, meer bepaald in Tsjecho-Slowakije, Hongarije en Polen. De Duitse ondernemingen hebben momenteel (begin '93) in Polen vijftienhonderd joint-ventures (gemengde ondernemingen) opgericht en duizend in Hongarije.'

1. Brochure 'Reunited Germany, The New Danger', tijdschrift *Searchlight*, Londen, p.32-33.

Maar het land heeft de gewoonte aangenomen om zijn wil op te dringen en te laten realiseren door de andere grootmachten, ook al hebben die tegengestelde belangen.' Wij komen daar later nog op terug.

De opkomst van het Duitse imperialisme is dus het belangrijkste nieuwe fenomeen van de jaren '90. In '90-'91, tijdens de Golfoorlog, hield Bonn zich opvallend op de vlakte. Maar in Joegoslavië heeft Bonn zijn hegemonistische visie spectaculair naar voor gebracht en heeft het een aantal punten gescoord op zijn 'bondgenoten'. Momenteel beschikt Duitsland nog niet over de nodige militaire middelen om zijn ambities waar te maken. Maar het land zet alles in het werk om die achterstand in te halen, zoals we in het volgende hoofdstuk zullen zien. De rol van Berlijn zal in de komende crisissen nog toenemen.

'We moeten het Oosten veroveren'

Waarom is het zo belangrijk om Oost-Europa te controleren? Een Tsjechische textielarbeider verdient een tiende van het loon van zijn Duitse collega. Houden we ook rekening met de sociale lasten, dan is het verschil nog frappanter. Voor de prijs van een Duitse arbeider kan zijn patroon zich 10 Hongaren, 17 Tsjechen, 18 Polen, 38 Bulgaren of 70 Russen veroorloven.²⁰ De geestdrift van de directeur van Daimler-Benz is dan ook begrijpelijk. Hij verklaart, niet zonder humor: 'Wij moeten het Oosten veroveren. Economisch, natuurlijk.'²¹

Oost-Europa is ondertussen goed op weg om het Latijns-Amerika van Duitsland te worden. Net zoals de Verenigde Staten de beschikking hebben over het zuidelijk Amerikaans continent, droomt Bonn ervan om te beschikken over een zo beschermd mogelijke achtertuin: goedkope arbeidskrachten, een gewaarborgde afzet, spotgoedkope grondstoffen of basisproducten. Duitsland is nog steeds bezig de DDR te verteren. Maar daarnaast richt het land zich vooral op twee sleutellanden: Hongarije en Tsjecho-Slowakije. Bonn controleert 50 à 60% van de handel met die twee landen. Duitsland alleen investeerde er evenveel als alle andere Westerse landen samen. Dat verklaart het enthousiasme van Klaus, de Tsjechische eerste minister: 'Onze weg naar Europa gaat via Duitsland'.²²

Maar Stefan Eggerdinger stelt ook: 'Nochtans beschikt Duitsland nog niet over voldoende middelen om de volledige controle over de hele economie van die landen uit Oost-Europa te verwerven. Wat me opvalt is dat Duitsland zijn investeringen beperkt tot een aantal sectoren die beslissend kunnen zijn in geval van oorlog: telecommunicatie, transport (onder meer een spoorlijn Berlijn-Moskou).²³ Maar mettertijd neemt de hoeveelheid investeringen toe. In november '96 luidt het: 'De investeringen in het Oosten zijn in één jaar verdubbeld'.²⁴

De economische inplanting van Duitsland is niet enkel beperkt tot een aantal sectoren: ze concentreert zich ook op een klein aantal rijke regio's: Slovenië in Joegoslavië, Bohemen-Moravië in Tsjecho-Slowakije, Kaliningrad aan de Baltische kust... Daardoor neemt de rivaliteit tussen de regio's toe. Onder de vlag van de democratie en de vrijheid zet men in feite aan tot haat tegen andere, minder ontwikkelde naties, stimuleert men het meest egoïstisch nationalisme. Die politiek verkoopt men als 'steun aan het zelfbeschikkingsrecht', om zo beter annexaties voor te bereiden. Door de hand te leggen op bepaalde regio's verscherpt Bonn eveneens de rivaliteit tussen grootmachten, met alle risico's op conflicten die daaruit voortkomen.

Nieuwe 'Anschluss'

Maar de Duitse expansie in Centraal- en Oost-Europa is al lang voor 1990 begonnen. Bonn heeft zich eerst verzekerd van de controle over zijn Oostenrijkse buur. Hitler had dat land al een keer geannexeerd door zijn 'Anschluss' in 1938. Deze keer werd de 'Anschluss' echter bewerkstelligd via chequeboekjes.

Merkwaardige publicaties

Hilfen für Deutsche im Osten Europas.

Warum?



- Hulp voor Duitsers in Oost-Europa. Waarom? De brochure is uitgegeven in Bonn door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dr. Waffenschmidt legt in de inleiding uit: 'Wij hebben de plicht om de Duitsers van Oost-Europa te helpen want zij hebben veel te lijden gehad van de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog. Gewoonweg omdat zij Duitsers waren en Duitsers wilden blijven (sic).' Deze officiële brochure toont een foto van Duitsers in een beestenwagen met als ondertitel: '1941. Deportatie naar Siberië'. Maar de brochure rept met geen woord over de tientallen miljoenen die het nazisme in Oost-Europa vermoord heeft.
- Begin '93 maakt een andere publicatie van het ministerie van Binnenlandse Zaken veel ophef in het buitenland. Het gaat om een luxueuze kalender op glanspapier, ontworpen door de Duitse centrale dienst voor Politieke Opvoeding in de scholen. Hij moet in alle scholen opgehangen worden. De kalender stelt 'Duitsland in Europa' voor. Onder die noemer worden eveneens drie gebieden bij Duitsland ondergebracht die helemaal niet tot Duitsland behoren: de hoofdstad van Estland (Tallin), de Poolse stad Gdansk en een vroegere Pruisische regio van Polen. Nostalgie? Vooruitzicht? Ondanks talrijke protesten blijft de kalender in alle scholen hangen.
- In de begroting 1993 van de regering Kohl wordt de ex-DDR niet geklasseerd als 'Oost-Duitsland' maar als 'Centraal-Duitsland'. Wat wordt dan wel als 'Oost-Duitsland' geklasseerd? Oost-Pruisen, Pommeren en Silezië, drie gebieden die sinds 1945 aan Polen toebehoren.

Vanaf 1965 nam Bonn de plaats in van Washington als belangrijkste investeerder in Oostenrijk. Duitsland heeft de sterke genationaliseerde Oostenrijkse industrie en de handelsbanden van dat land met het Oosten doen opdoeken. Duitsland wilde op die manier de DDR beroven van een van zijn belangrijkste partners. Tot de jaren '90 werden er talrijke privatiseringen doorgevoerd. De Duitse firma's kochten bijna alles op. Vandaag controleert Bonn 100% van de Oostenrijkse energiesector, grote delen van de banksector en verzekeringen en op één uitzondering na alle regionale kranten. In de ogen van Bonn vertegenwoordigen de media eveneens een strategische sector (de helft van de Tjechische kranten, een belangrijke Bulgaarse persgroep en een groot deel van de Poolse pers staan eveneens onder Duitse controle). De helft van de Oostenrijkse kleinhandel is in handen van Duitsers en wordt gebruikt als afzetmarkt voor Duitse producten.²⁵

Kortom, de Oostenrijkse burgerij bezit vandaag minder dan 50% van de nationale industrie en moet zich plooiën naar de Duitse eisen. Zo heeft Oostenrijk geholpen bij de organisatie van de vluchtroutes uit de DDR, toen Bonn gebonden was door het officiële standpunt van de Europese Unie. In 1991 vochten Oostenrijkse politieagenten (in eigen naam weliswaar) aan de zijde van Slovenen en Kroaten tegen het federale Joegoslavische leger. Het was ook Oostenrijk dat een Sloveens minister meebracht naar de Conferentie over de Europese veiligheid.²⁶ Erg nieuw is dat allemaal niet: ook in het begin van de eeuw deed Oostenrijk dienst als bemiddelaar voor Duitsland om in bepaalde Balkanlanden voet aan de grond te krijgen.²⁷

Ging Bonn het bij de annexatie van de DDR laten? Neen. In juni '92 stelt kanselier Kohl: 'Het zou een historische vergissing zijn indien wij uitsluitend vrede zouden nemen met de Duitse eenmaking.'²⁸ Wat bedoelt hij in feite? Dat wordt duidelijk als we een rapport bekijken dat een aantal maanden eerder door het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken opgesteld is: 'De grenzen in Oost-Europa zijn het resultaat van willekeurige diplomatieke of militaire dictaten. Daarom zou men rekening moeten houden met de eisen om die grenzen te wijzigen.'²⁹ Dat is de grond van de zaak. Die grenzen werden in 1945 vastgelegd en bestraften op die manier de veroveringszucht van het verslagen Duitse fascisme. Vandaag wil de Duitse burgerij die nederlaag ongedaan maken.

Alle grenzen kunnen opnieuw in vraag worden gesteld

In februari '96 breekt er een polemiek uit rond de 'Sudeten'-Duitsers die na de oorlog door Tsjecho-Slowakije uitgewezen zijn (zie p.87). Bij die gelegenheid stelt Klaus Kinkel de rechtsgeldigheid van het verdrag van Potsdam in vraag, het verdrag dat een einde maakte aan de oorlog en de nieuwe grenzen in het Oosten vastlegde. Volgens Kinkel gaat het hier niet om een juridische verplichting waar de Duitse regering zich aan moet houden. Die verklaring lokt een aantal discrete maar felle protesten uit in Washington, Londen en Moskou. De voorzitter van de Tsjechische commissie van Buitenlandse Zaken onderstreept verontwaardigd dat de Duitse betwisting van het akkoord niet alleen verband houdt met de Sudeten maar op alle regio's van het Oosten kan toegepast worden. Dat klopt inderdaad. Kohl insinueert bijvoorbeeld dat de Duits-Poolse grens hem weinig schikt: 'De Oder-Neisse grens als oostelijke grens van de politieke unie zou een ramp zijn voor Duitsland.'³⁰

Bonn gedraagt zich trouwens alsof bepaalde grenzen reeds opgeheven zijn. Zo heeft Kohl het over 'onze gemeenschappelijke grens met Hongarije'.³¹ Maar kijk even op de kaart: Duitsland grenst nergens aan Hongarije. Oostenrijk daarentegen wel. De uitslating van de kanselier heeft alleen maar zin als men ervan uitgaat dat Oostenrijk reeds geannexeerd is!

Grenzen? Welke grenzen?

- Volker Rühe, Duits minister van Defensie: 'Duitsland mag geen nieuwe politieke beperking aan zijn Oostelijke grens aanvaarden.'¹
- Wolfgang Schäuble, voorzitter van de parlementaire CDU-fractie: 'Indien de integratie in het Westen zich niet verder ontwikkelt, zou Duitsland geneigd kunnen zijn omwille van de eigen veiligheidsnoden zelf stabiliteit in Oost-Europa te brengen, op een traditionele manier.'²
- Volker Rühe, opnieuw: 'Onze economische, technologische en financiële mogelijkheden laten ons niet toe om nog langer rekening te houden met de vroegere beperkingen van de Duitse buitenlandse politiek.'³
- Genscher, ex-minister van Buitenlandse Zaken: 'Wanneer ik het heb over het Europa van de regio's, dan heeft dat beeld niets van doen met de landsgrenzen. Het gaat over een Westers industrieel gebied, over een eengemaakt Centraal-Europa waarin het noorden van Italië meer gemeenschappelijke belangen heeft met het zuiden van Duitsland dan met het zuiden van Italië.'⁴
- De Duitse president Herzog tegen de Tsjechische president Vaclav Havel: 'In een Europa dat zich verenigt, blijven de nationale staten inderdaad sterk. Maar er kan geen sprake meer zijn van "soevereiniteit", met inbegrip van hun fundamentele taken.'⁵
- Friedbert Pflüger, militair deskundige van de CDU: 'De nieuwe tijdgeest komt opnieuw van rechts. Op een groot aantal van mijn meetings wordt de grens met Polen opnieuw in vraag gesteld en eist men de terugkeer van Silezië en Oost-Pruisen.'⁶

1. 'Ueberlegungen zur europäischen Politik', 1 september 1994.
2. *Blätter für deutsche und internationale Politik*, nr. 12, 1991.
3. *UZ* (Duitsland), 27 september 1996.
4. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 8 november 1996.
5. *Frankfurter Rundschau*, 19 april 1994.
6. Stefan Eggerdinger, bijdrage op het jaarlijks Internationaal Seminarie van de PvdA, Brussel, 2-4 mei 1996.

Het Duitse expansionisme beperkt zich niet enkel tot toespraken... Onder het voorwendsel van de strijd tegen de toevloed van vluchtelingen uit het Oosten, heeft Bonn Polen en de Tjechische Republiek verplicht om hun troepen aan hun oostelijke grenzen te stationeren. In het geval van de Tsjechische Republiek controleren Duitse commissarissen die maatregelen ter plaatse. Zo zitten we reeds middenin de 'beperkte soevereiniteit'! De Poolse minister van Buitenlandse Zaken gebruikte in verband met de maatregelen tegen de vluchtelingen een veelzeggende uitdrukking. Hij wierp de noodzaak op 'om te praten over een nieuwe Berlijnse Muur'.

Bonn voelt zich inderdaad opgesloten binnen zijn grenzen. En plotseling duiken er overal in Europa 'onderdrukte Duitse minderheden' op (zie kaart p.98-99). De Federalistische Unie van Europese Volkeren, gevestigd in Flensburg in Duitsland, wordt gefinancierd door de Duitse belastingbetaler en groepeerde de 'volkeren' die op hun 'bevrijding' wachten. De Unie heeft er zo al zeventig ontdekt. Deze instelling beweert te spreken uit naam van 'honderd miljoen Duitsers', terwijl de (herenigde) Federale republiek er slechts tachtig miljoen telt. Op de inhuldiging van het centrum verklaarde de minister-president van Schleswig-Holstein: 'Flensburg is het middelpunt van een uitgebreid Duits ruim'. De directeur van het centrum verklaarde dat 'de moderne geschiedenis ons leert dat het wordingsproces van een natie nog niet voltooid is'.³²

De Duitse staat verleent royaal subsidies (met veertien vermenigvuldigd sinds 1983) om haar 'buitenlandse landgenoten' in Polen, Roemenië, Hongarije, Kazakstan en het westen van Siberië te steunen.³² De regering Kohl bespaart op alle sociale budgetten maar verleent wel belangrijke financiële steun (120 miljoen DM in 1996) aan allerlei extreem-rechtse revanchistische organisaties die ijveren voor de heropbouw van een Groot Duitsland binnen de grenzen van 1939. Zo kreeg de 'Landsmannschaft Ostpreussen' en zijn openlijk antisemitische krant (die de holocaust ontkent) 750.000 DM.

Onachtzaamheid? Bedrog? De Duitse antifascistische journalist Michael Schmidt ziet het als volgt: 'De regering Kohl streeft eveneens naar een Groot Duitsland, maar omzichtiger. Voor de internationale openbare opinie blijft Kohl bevestigen dat hij vastberaden en loyaal vasthoudt aan de na-oorlogse verdragen en grenzen. Maar...'³³

Bonn klasseert de volkeren: beschaafde en andere...

De meest racistische oude theorieën worden opnieuw uit de kast gehaald...: 'De Kroaten behoren tot het beschaafde deel van Europa en hebben niets gemeenschappelijks met de Servische primitiviteit of met de Balkanvolkeren'.³⁴ Die gedurfde uitspraak komt van Otto von Habsburg, een van de vijf officiële afgevaardigden die door Bonn in 1991 naar Slovenië en Kroatië gestuurd werden.

Het Duitse imperialisme eigent zich opnieuw het recht toe om de volkeren in te delen in superieure en inferieure rassen. Daarbij schuwt het geen klare taal. Otto von Habsburg ziet het zo: 'Het is overduidelijk dat er een affiniteit bestaat tussen de Oostenrijkers en de Kroaten en tussen de Oostenrijkers en de Slovenen. Het enige verschil is dat langs het noorden van de grens de Oostenrijkers Duits spreken en langs het zuiden spreken ze Sloveens. Maar langs beide kanten zijn het Oostenrijkers. In de toekomst "moet er iets meer komen" dan een eenvoudige gemeenschap tussen Oostenrijk, Slovenië en Kroatië... Wij mogen niet vergeten dat Kroaten, Slovenen en Polen onze landgenoten zijn'.³⁵ Zijn expansionistische drang verblindt Otto: de Oostenrijkers zijn Germanen en de Slovenen zijn Slaven. Maar dat is natuurlijk bijkomstig.

Als het verloopt zoals in de DDR...

In Duitsland is niet iedereen even enthousiast over de 'hereniging'. Onder meer Stefan Eggerdinger, hoofdredacteur van het tijdschrift Streibar Materialismus:

'Wat Oost-Europa mag verwachten van de Duitse banken en ondernemingen hebben we al gezien toen de federale republiek de DDR overgenomen heeft. Dat precedent toont duidelijk aan dat ze vernietigen wat ze niet verder kunnen ontwikkelen.

De grote West-Duitse ondernemingen hebben ongeveer 80% van de vroegere Oost-Duitse economie ingepalmd. Zij hebben die niet via loyale concurrentie geliquideerd, zoals meestal wordt aangenomen. Een aantal sectoren van de vroegere Oost-Duitse economie die afzetmogelijkheden hadden in het buitenland en die een concurrentievoordeel hadden ten opzichte van hun West-Duitse tegenhangers, zoals de kali-industrie, werden via tussenkomst van de Duitse staat gesloten.

De afzetmarkten van de Oost-Duitse bedrijven werden afgenomen. In 1989 voerde de DDR nog voor 29 miljard Deutsche Mark uit naar Oost-Europa (tegen de koers van het Westen). Drie jaar later is die uitvoer gedaald tot 7 miljard. Maar ondertussen is de Duitse export naar diezelfde landen van Oost-Europa wel gestegen van 24 tot 30 miljard DM.¹

1. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 28 mei 1993.

Het belangrijkste is dat die racistische opdeling in goede Joegoslaven, die de naam Duitser waardig zijn, en slechte primitieve en gevaarlijke Joegoslaven, geen geïsoleerd geval is. De Duitse pers staat bol van dergelijke racistische vooroordelen. Dikwijls gaan die gepaard met de verheerlijking van het katholicisme en het neerhalen van de orthodoxe godsdienst. Georg Reismüller, columnist in de beroemde *Frankfurter Allgemeine Zeitung* verheft de Slovenen tot waardige 'Duitse Joegoslaven' die alle kwaliteiten bezitten: 'De Slovenen worden door hun burens beschouwd als hardwerkende, betrouwbare mensen. Zij zijn nauwgezet en spaarzaam. Het is ook een voorbeeldig katholiek volk.'³⁶ Het omgekeerde van de Serviërs dus.

Op de Wereldbevolkingsconferentie die in 1994 in Caïro gehouden werd, verklaarde de directrice van het Duitse demografisch instituut dat het zou moeten toegelaten zijn om statistisch te bewijzen dat bepaalde volkeren minder intelligent zijn dan andere. Ondanks de algemene verontwaardiging bleef haar delegatie haar volledig steunen.³⁷

De Duitse pers demoniseert de 'etnische zuiveringen' die uitsluitend aan de Serviërs worden toegeschreven en verzwijgt de misdaden van de andere nationalist. Maar wie verdedigt het meest de idee dat de grenzen van de staat en van de natie moeten samenvallen? Wie bekampt de idee van 'vermenging', dat als een vorm van bezoedeling wordt beschouwd? Het Duitse bewind dat zijn opvatting over nationaliteit steunt op het 'bloedbeginsel': ultrareactionair en ondemocratisch. Waar gaat het om?

Op juridisch niveau bestaan er twee uiteenlopende nationaliteitsbeginsels. De democratische opvatting, een erfenis van de Franse revolutie van 1789, kent de nationaliteit toe aan iedereen die een bepaalde tijd in een land leeft en er deelneemt aan het maatschappelijk leven. Die opvatting wordt dikwijls het bodemrecht genoemd, een niet zo gelukkig gekozen uitdrukking. Volgens de Duitse opvatting daarentegen (bijna enig in Europa) is diegene Duitser die afstamt van Duitse ouders. Dat is het bloedrecht.

Het bloedrecht leidt tot een aantal absurde situaties. Iemand die afstamt van een Duitse voorouder maar al eeuwenlang aan de andere kant van de wereld woont, geen woord Duits spreekt en totaal niets meer weet van dat land, die wordt nog steeds als Duitser beschouwd. De kleinzoon daarentegen van een Turkse immigrant die vijftig jaar geleden in Hamburg is komen werken, die zelf in het land werkt, er belastingen en sociale bijdragen betaalt en die rechtstreeks te maken heeft met de gevolgen van het Duitse politieke beleid, die is nog steeds geen Duits staatsburger en heeft nog steeds niets te zeggen.

Duitser zijn, wie heist das?

De bekende economist en essayist Samir Amin verwoordt heel duidelijk de tegenstelling tussen die twee opvattingen: 'De grootsheid van de Franse revolutie sticht een nieuwe natie, niet door de verwijzing naar een bloedband, naar de voorouders of naar het christendom, maar als de natie der vrije mensen die samen de revolutie maakten en onder haar wetten willen leven. Die natie omvat dus alle volkeren die eraan deelnemen, ook al drukken zij zich niet in het Frans uit (zoals de Elzassers). Door de verklaring van 1789 en het asielrecht dat erin vervat ligt, kan in principe iedere vrije mens zich burger [Fr. *citoyen*] van de nieuwe natie noemen, van waar hij ook komt.'

'Duitsland en andere kapitalistische regimes uit Centraal-Europa zijn niet gevormd op basis van een burgerlijke revolutie naar Engels of Frans model, maar door de vorming van de natie-staten van het moderne Europa. Zo is de Duitse Staat er gekomen door de Pruisische militaire macht en door het feit dat de aristocratieën van de oude regimes van de Duitse Staten zich aansloten bij het project van Bismarck, zonder burgerlijke revolutie. De nieuwe maatschappelijke hegemonie die in die omstandigheden de kapitalistische expansie mogelijk maakte, kon zijn wettelijkheid niet staven met democratische waarden.

Wanneer de Bundesbank de Belgische frank annexeert...

De Brit Bernard Connolly, een van de belangrijkste economen van de Europese Commissie, publiceerde in september 1995 een onthullend boek over de politiek van de muntunie. Hij werd prompt uit zijn functie geschorst.

Connolly was voorzitter van de commissie die belast was met de voorbereiding van de nieuwe Europese munt. In zijn boek 'Le cœur pourri de l'Europe, la sale guerre pour la monnaie européenne' voorspelt hij dat in de nabije toekomst een ongeziene machtsstrijd zal uitbreken tussen Frankrijk en Duitsland. Beide landen beseffen heel goed dat de controle over de Europese munt de controle betekent over de eigen economische toekomst en eveneens over die van de rest van Europa.¹

Een andere econoom verklaarde dat het grote probleem is dat een politiek van een sterke munt onverbiddelijk is voor een zwak economisch land. Met een sterke munt komt een zwakke economie er helemaal niet meer aan te pas. Dat leidt op korte termijn tot werkloosheid in een aantal sectoren. Als men meester is over zijn eigen munt, dan kan men als overheid de munt devalueren en op die manier gedeeltelijk het gebrek aan efficiëntie in vergelijking met zijn concurrenten compenseren. Dat is slechts een oplossing op korte termijn, maar het verlaagt de druk enigszins. In een monetair unie is zo iets onmogelijk. Wat zal er gebeuren als de werkloosheid in Frankrijk zal oplopen tot 15%, tegen 6% in Duitsland vandaag. Dat zal daarom niet perse tot oorlog leiden, maar het zal in ieder geval de spanning doen oplopen.²

Connolly onthulde ook een tekenend moment voor de hebzucht van Duitsland. Begin 1992 stelden een aantal hoge ambtenaren van de Bundesbank (de Duitse centrale bank) aan de Belgische regering voor om de band tussen de Belgische frank en de Duitse mark om te vormen tot een volledig monetaire unie. Die band hield reeds drie jaar stand. Op die manier zou de Belgische Nationale Bank de facto een filiaal worden van de Bundesbank. Alle reserves van de bank zouden moeten omgezet worden in Deutsche Mark. De Belgen moesten beloven om niet meer franken uit te brengen dan wat door hun reserve in marken zou gedekt zijn.³

1. Verslag in *De Morgen* (België), 5 september 1995.

2. *Idem*.

3. *De Morgen*, 14 september 1995.

Het Duitse expansionisme beperkt zich niet enkel tot toespraken... Onder het voorwendsel van de strijd tegen de toevloed van vluchtelingen uit het Oosten, heeft Bonn Polen en de Tjechische Republiek verplicht om hun troepen aan hun oostelijke grenzen te stationeren. In het geval van de Tsjechische Republiek controleren Duitse commissarissen die maatregelen ter plaatse. Zo zitten we reeds middenin de 'beperkte soevereiniteit'! De Poolse minister van Buitenlandse Zaken gebruikte in verband met de maatregelen tegen de vluchtelingen een veelzeggende uitdrukking. Hij wierp de noodzaak op 'om te praten over een nieuwe Berlijnse Muur'.

Bonn voelt zich inderdaad opgesloten binnen zijn grenzen. En plotseling duiken er overal in Europa 'onderdrukte Duitse minderheden' op (zie kaart p.98-99). De Federalistische Unie van Europese Volkeren, gevestigd in Flensburg in Duitsland, wordt gefinancierd door de Duitse belastingbetaler en groepeerde de 'volkeren' die op hun 'bevrijding' wachten. De Unie heeft er zo al zeventig ontdekt. Deze instelling beweert te spreken uit naam van 'honderd miljoen Duitsers', terwijl de (herenigde) Federale republiek er slechts tachtig miljoen telt. Op de inhuldiging van het centrum verklaarde de minister-president van Schleswig-Holstein: 'Flensburg is het middelpunt van een uitgebreid Duits ruim'. De directeur van het centrum verklaarde dat 'de moderne geschiedenis ons leert dat het wordingsproces van een natie nog niet voltooid is'.³²

De Duitse staat verleent royaal subsidies (met veertien vermenigvuldigd sinds 1983) om haar 'buitenlandse landgenoten' in Polen, Roemenië, Hongarije, Kazakstan en het westen van Siberië te steunen.³² De regering Kohl bespaart op alle sociale budgetten maar verleent wel belangrijke financiële steun (120 miljoen DM in 1996) aan allerlei extreem-rechtse revanchistische organisaties die ijveren voor de heropbouw van een Groot Duitsland binnen de grenzen van 1939. Zo kreeg de 'Landmannschaft Ostpreussen' en zijn openlijk antisemitische krant (die de holocaust ontkent) 750.000 DM.

Onachtzaamheid? Bedrog? De Duitse antifascistische journalist Michael Schmidt ziet het als volgt: 'De regering Kohl streeft eveneens naar een Groot Duitsland, maar omzichtiger. Voor de internationale openbare opinie blijft Kohl bevestigen dat hij vastberaden en loyaal vasthoudt aan de na-oorlogse verdragen en grenzen. Maar...'³³

Bonn klasseert de volkeren: beschaafde en andere...

De meest racistische oude theorieën worden opnieuw uit de kast gehaald...: 'De Kroaten behoren tot het beschaafde deel van Europa en hebben niets gemeenschappelijks met de Servische primitiviteit of met de Balkanvolkeren.'³⁴ Die gedurfde uitspraak komt van Otto von Habsburg, een van de vijf officiële afgevaardigden die door Bonn in 1991 naar Slovenië en Kroatië gestuurd werden.

Het Duitse imperialisme eigent zich opnieuw het recht toe om de volkeren in te delen in superieure en inferieure rassen. Daarbij schuwt het geen klare taal. Otto von Habsburg ziet het zo: 'Het is overduidelijk dat er een affiniteit bestaat tussen de Oostenrijkers en de Kroaten en tussen de Oostenrijkers en de Slovenen. Het enige verschil is dat langs het noorden van de grens de Oostenrijkers Duits spreken en langs het zuiden spreken ze Sloveens. Maar langs beide kanten zijn het Oostenrijkers. In de toekomst "moet er iets meer komen" dan een eenvoudige gemeenschap tussen Oostenrijk, Slovenië en Kroatië... Wij mogen niet vergeten dat Kroaten, Slovenen en Polen onze landgenoten zijn.'³⁵ Zijn expansionistische drang verblindt Otto: de Oostenrijkers zijn Germanen en de Slovenen zijn Slaven. Maar dat is natuurlijk bijkomstig.

Als het verloopt zoals in de DDR...

In Duitsland is niet iedereen even enthousiast over de 'hereniging'. Onder meer Stefan Eggerdinger, hoofdredacteur van het tijdschrift Streibar Materialismus:

'Wat Oost-Europa mag verwachten van de Duitse banken en ondernemingen hebben we al gezien toen de federale republiek de DDR overgenomen heeft. Dat precedent toont duidelijk aan dat ze vernietigen wat ze niet verder kunnen ontwikkelen.

De grote West-Duitse ondernemingen hebben ongeveer 80% van de vroegere Oost-Duitse economie ingepalmd. Zij hebben die niet via loyale concurrentie geliquideerd, zoals meestal wordt aangenomen. Een aantal sectoren van de vroegere Oost-Duitse economie die afzetmogelijkheden hadden in het buitenland en die een concurrentievoordeel hadden ten opzichte van hun West-Duitse tegenhangers, zoals de kali-industrie, werden via tussenkomst van de Duitse staat gesloten.

De afzetmarkten van de Oost-Duitse bedrijven werden afgenomen. In 1989 voerde de DDR nog voor 29 miljard Deutsche Mark uit naar Oost-Europa (tegen de koers van het Westen). Drie jaar later is die uitvoer gedaald tot 7 miljard. Maar ondertussen is de Duitse export naar diezelfde landen van Oost-Europa wel gestegen van 24 tot 30 miljard DM.¹

1. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 28 mei 1993.

Het belangrijkste is dat die racistische opdeling in goede Joegoslaven, die de naam Duitser waardig zijn, en slechte primitieve en gevaarlijke Joegoslaven, geen geïsoleerd geval is. De Duitse pers staat bol van dergelijke racistische vooroordelen. Dikwijls gaan die gepaard met de verheerlijking van het katholicisme en het neerhalen van de orthodoxe godsdienst. Georg Reismüller, columnist in de beroemde *Frankfurter Allgemeine Zeitung* verheft de Slovenen tot waardige 'Duitse Joegoslaven' die alle kwaliteiten bezitten: 'De Slovenen worden door hun burens beschouwd als hardwerkende, betrouwbare mensen. Zij zijn nauwgezet en spaarzaam. Het is ook een voorbeeldig katholiek volk.'³⁶ Het omgekeerde van de Serviërs dus.

Op de Wereldbevolkingsconferentie die in 1994 in Caïro gehouden werd, verklaarde de directrice van het Duitse demografisch instituut dat het zou moeten toegelaten zijn om statistisch te bewijzen dat bepaalde volkeren minder intelligent zijn dan andere. Ondanks de algemene verontwaardiging bleef haar delegatie haar volledig steunen.³⁷

De Duitse pers demoniseert de 'etnische zuiveringen' die uitsluitend aan de Serviërs worden toegeschreven en verzwijgt de misdaden van de andere nationalist. Maar wie verdedigt het meest de idee dat de grenzen van de staat en van de natie moeten samenvallen? Wie bekampt de idee van 'vermenging', dat als een vorm van bezoedeling wordt beschouwd? Het Duitse bewind dat zijn opvatting over nationaliteit steunt op het 'bloedbeginsel': ultrareactionair en ondemocratisch. Waar gaat het om?

Op juridisch niveau bestaan er twee uiteenlopende nationaliteitsbeginsels. De democratische opvatting, een erfenis van de Franse revolutie van 1789, kent de nationaliteit toe aan iedereen die een bepaalde tijd in een land leeft en er deelneemt aan het maatschappelijk leven. Die opvatting wordt dikwijls het bodemrecht genoemd, een niet zo gelukkig gekozen uitdrukking. Volgens de Duitse opvatting daarentegen (bijna enig in Europa) is diegene Duitser die afstamt van Duitse ouders. Dat is het bloedrecht.

Het bloedrecht leidt tot een aantal absurde situaties. Iemand die afstamt van een Duitse voorouder maar al eeuwenlang aan de andere kant van de wereld woont, geen woord Duits spreekt en totaal niets meer weet van dat land, die wordt nog steeds als Duitser beschouwd. De kleinzoon daarentegen van een Turkse immigrant die vijftig jaar geleden in Hamburg is komen werken, die zelf in het land werkt, er belastingen en sociale bijdragen betaalt en die rechtstreeks te maken heeft met de gevolgen van het Duitse politieke beleid, die is nog steeds geen Duits staatsburger en heeft nog steeds niets te zeggen.

Duitser zijn, wie heist das?

De bekende economist en essayist Samir Amin verwoordt heel duidelijk de tegenstelling tussen die twee opvattingen: 'De grootsheid van de Franse revolutie sticht een nieuwe natie, niet door de verwijzing naar een bloedband, naar de voorouders of naar het christendom, maar als de natie der vrije mensen die samen de revolutie maakten en onder haar wetten willen leven. Die natie omvat dus alle volkeren die eraan deelnemen, ook al drukken zij zich niet in het Frans uit (zoals de Elzassers). Door de verklaring van 1789 en het asielrecht dat erin vervat ligt, kan in principe iedere vrije mens zich burger [*Fr. citoyen*] van de nieuwe natie noemen, van waar hij ook komt.'

'Duitsland en andere kapitalistische regimes uit Centraal-Europa zijn niet gevormd op basis van een burgerlijke revolutie naar Engels of Frans model, maar door de vorming van de natie-staten van het moderne Europa. Zo is de Duitse Staat er gekomen door de Pruisische militaire macht en door het feit dat de aristocratieën van de oude regimes van de Duitse Staten zich aansloten bij het project van Bismarck, zonder burgerlijke revolutie. De nieuwe maatschappelijke hegemonie die in die omstandigheden de kapitalistische expansie mogelijk maakte, kon zijn wettelijkheid niet staven met democratische waarden.

Wanneer de Bundesbank de Belgische frank annexeert...

De Brit Bernard Connolly, een van de belangrijkste economen van de Europese Commissie, publiceerde in september 1995 een onthullend boek over de politiek van de muntunie. Hij werd prompt uit zijn functie geschorst.

Connolly was voorzitter van de commissie die belast was met de voorbereiding van de nieuwe Europese munt. In zijn boek *'Le cœur pourri de l'Europe, la sale guerre pour la monnaie européenne'* voorspelt hij dat in de nabije toekomst een ongeziene machtsstrijd zal uitbreken tussen Frankrijk en Duitsland. Beide landen beseffen heel goed dat de controle over de Europese munt de controle betekent over de eigen economische toekomst en eveneens over die van de rest van Europa.¹

Een andere econoom verklaarde dat het grote probleem is dat een politiek van een sterke munt onverbiddelijk is voor een zwak economisch land. Met een sterke munt komt een zwakke economie er helemaal niet meer aan te pas. Dat leidt op korte termijn tot werkloosheid in een aantal sectoren. Als men meester is over zijn eigen munt, dan kan men als overheid de munt devalueren en op die manier gedeeltelijk het gebrek aan efficiëntie in vergelijking met zijn concurrenten compenseren. Dat is slechts een oplossing op korte termijn, maar het verlaagt de druk enigszins. In een monetaire unie is zo iets onmogelijk. Wat zal er gebeuren als de werkloosheid in Frankrijk zal oplopen tot 15%, tegen 6% in Duitsland vandaag. Dat zal daarom niet perse tot oorlog leiden, maar het zal in ieder geval de spanning doen oplopen.²

Connolly onthulde ook een tekenend moment voor de hebzucht van Duitsland. Begin 1992 stelden een aantal hoge ambtenaren van de Bundesbank (de Duitse centrale bank) aan de Belgische regering voor om de band tussen de Belgische frank en de Duitse mark om te vormen tot een volledig monetaire unie. Die band hield reeds drie jaar stand. Op die manier zou de Belgische Nationale Bank de facto een filiaal worden van de Bundesbank. Alle reserves van de bank zouden moeten omgezet worden in Deutsche Mark. De Belgen moesten beloven om niet meer franken uit te brengen dan wat door hun reserve in marken zou gedekt zijn.³

1. Verslag in *De Morgen* (België), 5 september 1995.

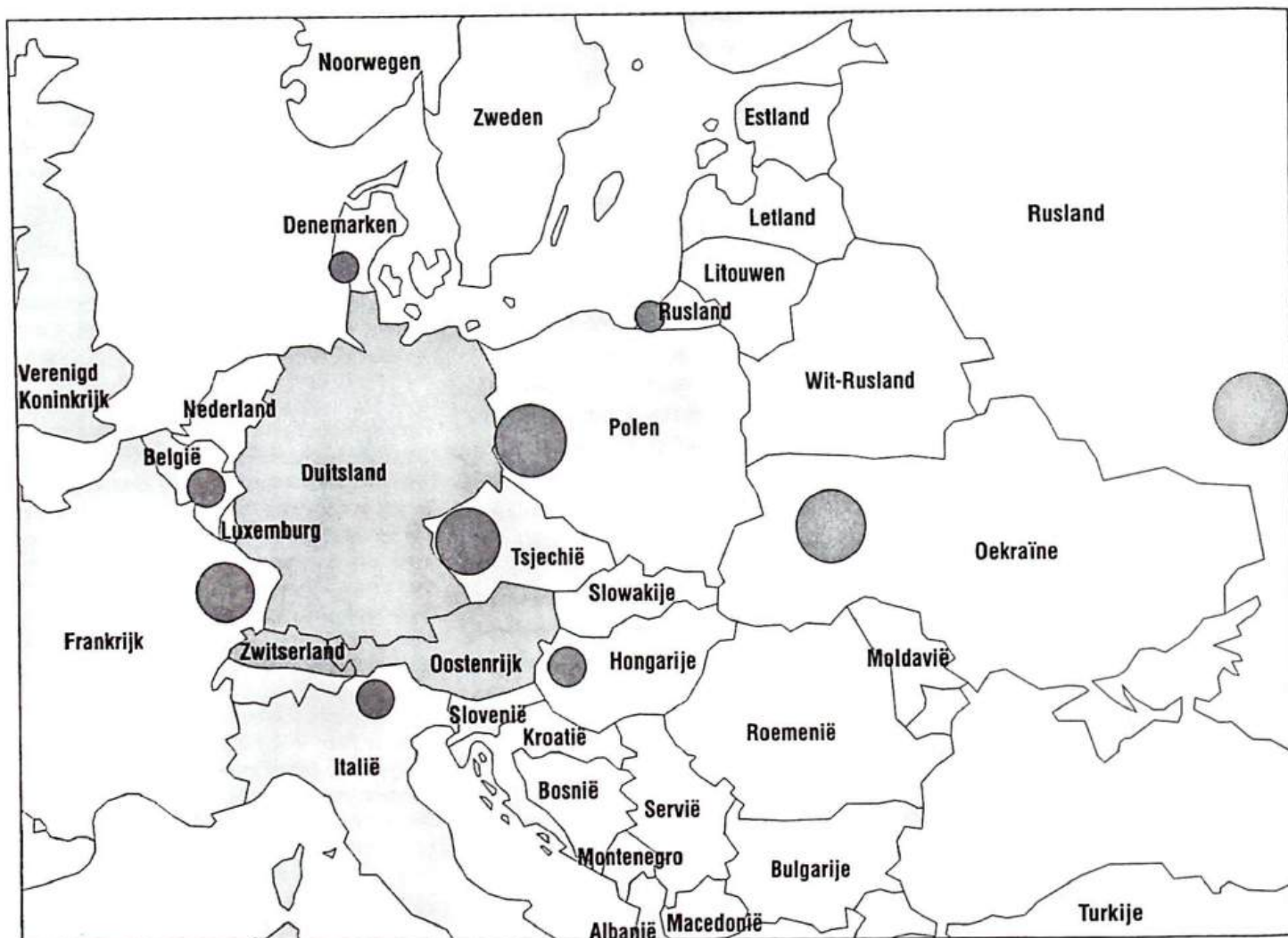
2. *Idem*.

3. *De Morgen*, 14 september 1995.

Die Duitse minderheden in het buitenland zouden wel eens erg nuttig kunnen zijn...

Waarom riep Helmut Kohl zichzelf uit als 'de kanselier van 100 miljoen Duitsers'? De federale Duitse republiek telt nochtans slechts 80 miljoen inwoners (na de annexatie van de DDR). De minderheden met Duitse 'roots', die zich zowat overal in Europa bevinden, zouden wel eens erg nuttig kunnen zijn voor bepaalde

expansies. De Duitse wetgever omschrijft als Duitser 'diegene die zich in zijn vaderland herkent in de Duitse zeden en gewoonten, in de mate dat die herkenning bevestigd wordt door een aantal tekenen zoals afstamming, taal, opvoeding en cultuur.' Die definitie is erg vaag en manipuleerbaar.



OOSTKANTONS (BELGIË) 'De Belgische staat is niet leefbaar'

- De Duitse extreem-rechtse Stichting Hermann Niermann stortte op zes jaar honderd miljoen Belgische frank, onder meer aan de Partij der Duitstalige Belgen.
- De Stichting werkt samen met de pan-Germanistische vereniging VDA. In de jaren dertig verdeelde die vereniging het geld dat ze van Hitler ter beschikking kreeg.
- Hans Klein, ex-woordvoerder van de Duitse regering en leider van een aantal revanchistische groepen in het buitenland, verklaarde dat de Belgische staat de Duitsers in België onderdrukt.
- Volgens de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* is de Belgische staat 'een onleefbare entiteit'. In 1990 verklaarde de krant hetzelfde over Joegoslavië.

ELZAS Separatistische verenigingen

Door Bonn gefinancierde separatistische verenigingen eisen dat de Elzas opnieuw deel uitmaakt van Duitsland.

HONGARIJE Steun aan anti-Joegoslavische eisen

- 220.000 Hongaren zijn van Duitse afkomst.
- Bonn steunt Hongarije (zijn ex-bondgenoot in '40-'45) dat van Joegoslavië de gebieden aan de Donau teruggeist, onder het voorwendsel dat Joegoslavië niet meer bestaat.
- Bonn steunt de eisen van Hongarije tegen Roemenië

ALTO ADIGE (Italië)

Psychologische oorlog om 'Zuid-Tirol'

- Volgens de progressieve Duitse krant *Junge Welt* maakt de Italiaanse regering zich zorgen over de 'psychologische oorlog' die revanchistische kringen uit het noorden van het land voeren, vooral in de provincie Alto Adige. De Duitse en Oostenrijkse pers blijft die provincie stevast 'Zuid-Tirol' noemen. Separatisten willen die regio opnieuw bij Oostenrijk aanhechten. In de jaren '60 en '70 pleegden zij een aantal bomaanslagen.
- Nog volgens *Junge Welt* 'eist de Federalistische Unie van Europese volkeren (die door de Duitse staat gefinancierd wordt) het recht op autonomie in wetgevende zaken en eigen materies. Dat kan alleen maar leiden tot de vernietiging van de Europese staten.'
- 'Volgens de Italiaanse en Oostenrijkse inlichtingendiensten bestaan er grensoverschrijdende gewapende groepen met trainingskampen en wapenopslagplaatsen. De gewapende groepen zouden 25.000 leden tellen.'¹

SILEZIË (Polen)

Illegaal uitgereikte paspoorten

- Uitgestrekt steenkool- en industriegebied, door Hitler in 1939 bezet en na de oorlog in 1945 aan Polen teruggegeven.
- Buiten medeweten van de Poolse overheid heeft Duitsland meer dan 90.000 Duitse paspoorten uitgereikt aan Polen van Germaanse afkomst. 'Talrijke Duitse ondernemingen komen arbeiders werven die in het bezit zijn van een Duits paspoort. Het verschil in levensstandaard dat daardoor ontstaat, kan tot spanningen leiden. Verschillende ambtenaren van de Duitse minderheid voeren agitatie rond "de vreedzame hergermanisering van Silezië". Bonn financiert het weekblad *Schlesische Wochenblatt*.'²
- Genscher, voormalig Duits minister van Buitenlandse Zaken, bekritiseert het feit dat 'het kleinste Duitsland uit de laatste duizend jaar, de Duitsers uit Silezië heeft laten vallen'.³

KALININGRAD (Rusland)

Een vereniging voor de massale vestiging van Duitsers

- Stad van de USSR, vroeger in Oost-Pruisen gelegen.
- Volgens *Der Spiegel* 'willen extremisten die regio opnieuw hergermaniseren. De "Actie Duits Königsberg" is gericht op een massale vestiging van Duitse Russen. Een vereniging met 500.000 mark kapitaal voert uit Duitsland tractors, vrachtwagens, bouwmaterialen en machines aan. Men werkt ook aan een Duitse basisschool. Momenteel heerst er grote ongerustheid in Kaliningrad'.⁴
- De regering in Bonn heeft de vestiging van Duitse Russische families in Kaliningrad gefinancierd.

SUDETEN (Tjechische Republiek)

'Wij delven jullie graf'

- Duitse bevolkingsgroepen (de Sudeten) werden na de val van het nazisme in 1945 uit Tsjecho-Slowakije verdreven. Vandaag laten nationalistische Sudetenorganisaties de Tjechen weten: 'Jullie bezetten onze huizen, onze velden, onze bossen. Wij delven jullie graf'.⁵
- Kohl verhief hun eisen tot het niveau van 'actueel thema van de politiek van Bonn'.⁶ Minister van Financiën Waigel wil de Sudeten gebruiken als economisch bruggenhoofd: 'De Sudeten-Duitsers hebben kapitaal en Praag kan bijzondere maatregelen treffen om hun economische activiteit in het land van hun voorvaders te begunstigen'.⁷

WOLGA (Rusland)

'De Tweede Wereldoorlog is niet voorbij'

- In de 18e eeuw liet de Russische keizerin Catharina II Duitse boeren overkomen om de regio te koloniseren.
- Volgens Groth, de woordvoerder van de Duitse Russen, is 'de Tweede Wereldoorlog niet voorbij'.⁸
- Klaus Kinkel klinkt heel bezorgd: 'De Duitsers van Rusland zijn in hun huidige land nooit volledig aanvaard. Zij waren het slachtoffer van discriminatie, slechte behandeling en vervolging. Wij mogen die mensen niet voor een gesloten deur zetten'.⁹
- In 1991 verleende het Duitse parlement 67 miljoen dollar als steun voor de oprichting van een 'Duitse Wolgarepubliek'.

OEKRAÏNE

Een 'corridor' voor de Duitsers

De *Frankfurter Allgemeine Zeitung* eist 'dat Bonn in laatste instantie een corridor (sic) opent voor de Duitsers uit de Oekraïne'.¹⁰

KAZAKSTAN

Vlak naast petroleum

In een van de rijkste petroleumvelden ter wereld - een gebied dat na de uiteenspatting van de USSR 'onafhankelijk' werd - leven één miljoen mensen van Duitse afkomst. (zie p.130-133)

DENEMARKEN

Door de Duitse regering betaald

- Separatistische verenigingen eisen de aanhechting van het zuiden van Denemarken bij Duitsland.
- Vertegenwoordigers van die 'Duitse minderheid van Noord-Schleswig' worden betaald door Duitse regeringsorganismen.

1. *Junge Welt*, 27 januari 1996.

2. *Der Spiegel*, nr. 28/1995.

3. Geciteerd door Stefan Eggerdinger, 'Grossdeutschland auf dem Balkan', München, 1994, p.6.

4. *Der Spiegel*, nr. 17/1995.

5. Geciteerd in een voordracht van Stefan Eggerdinger, Internationaal Centrum van Brussel, 1993.

6. *Solidair*, 8 december 1993.

7. *Courier International*, 10 juni 1993.

8. Geciteerd door Stefan Eggerdinger, *op.cit.*, p.5.

9. *La Wallonie*, 27 februari 1996.

10. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 22 november 1996.

Het stelde er het nationalisme voor in de plaats, een opvatting over de natie die niet steunt op een sociaal contract maar op bloedverwantschap. Die 'natie' steunde op een ontstaansmythe van een heel andere aard, met wortels in het nevelachtige verleden der Germaanse stammen. Zij beschouwde (...) de religieuze nalatenschap als een wezenlijk element van de nationale cultuur. Die biologisch-reactionaire opvatting over de natie culmineerde in de racistische misdaden van het nazisme en is nooit uit het Germaanse bewustzijn verdwenen.³⁸

De Duitse wetgeving over nationaliteit die het bloedrecht oplegt, dateert ongewijzigd van 1913. Daardoor leven er vandaag zeven miljoen vreemdelingen in de BRD, waarvan 60% al meer dan tien jaar.³⁹ Op dertig jaar tijd heeft Duitsland minder vreemdelingen genaturaliseerd dan Frankrijk in één jaar.⁴⁰

Gabriele Hennecke, advocate en communistisch militante uit Hamburg, is gespecialiseerd in de verdediging van immigranten en vluchtelingen. Zij legt ons het heden en verleden van die wetgeving uit. 'Toen er in 1913 over die wet in het Duitse parlement gedebatteerd werd, werd de toenmalige communistische leider, Karl Liebknecht, uitgeroepen tot "vijand van de natie" omdat hij zich verzette tegen de biologische definitie van de nationaliteit. Volgens hem hadden de moderne economische contacten de staatsgrenzen doorbroken en de barrières tussen de volkeren omvergeworpen. Omdat de biologische opvatting geen enkel recht verleende aan de vreemde arbeiders, verzwakte die opvatting de strijd van de Duitse arbeidersklasse tegen de uitbuiting. Hij legde er de nadruk op dat het Kapitaal geen nationaliteit kent en zich daar vestigt waar winst te rapen valt. Liebknecht had gelijk...'

'In mijn land past het beleid ten overstaan van immigranten nog altijd die oude opvatting van het bloedrecht toe, omdat die politiek uitsluitend stoelt op de belangen van de heersende klasse. Er wordt slechts genaturaliseerd als er "openbaar belang" mee gemoeid is (voor de staat of voor de maatschappij). Het belang van het individu is bijkomstig. De voorwaarden zijn onder meer 'loyauteit tegenover Duitsland', voeling met de Duitse ideologie en dat men er voortdurend mee in contact staat, enz. Naturalisatie is vanzelfsprekend onmogelijk als de immigrant actief is in een linkse organisatie, Duits of buitenlands. De overheersende gedachte is dat de immigranten voldoende rechten hebben. Waarom weigert men hen stemrecht? Opdat die arbeidskrachten zo volgzzaam mogelijk zouden blijven.'⁴¹

Op het moment dat 'skinheads (in hartje Duitsland) Turkse vrouwen en kinderen levend in hun huizen verbrandden, lanceerde de Duitse pers het thema "Serviërs = nazi's". Volgens statistieken van de Duitse binnenlandse veiligheidsdiensten noteerde men in 1994 vier racistische aanslagen *per dag*: moordpogingen, misdadige brandstichtingen, verwondingen... Dat is zes maal meer dan in de periode 1985-1990.⁴² *Konkret*, een links tijdschrift, maakt systematisch melding van alle racistische agressies. Elke maand vult die lijst twee volle pagina's.

De advocate Hennecke hekelt de hypocrisie van het staatsapparaat: 'Politieagenten die een Angolees op tien meter van hen laten doodslaan, worden vrijgesproken. Maar tegelijk gaat Duitsland er prat op dat het de wereld humanitaire hulp schenkt. Bonn geeft Nigeria geld opdat dat land eender welke uitgewezen persoon met een zwarte huid zou aanvaarden! De socialistische partij gaat daarmee akkoord, onder het voorwendsel dat men het gras voor de voeten van extreem-rechts moet wegmaaien. Tegelijkertijd geeft men tientallen miljoenen aan de Poolse Sileziërs die Hitler destijds in Polen samenbracht omdat het Ariërs waren, "van Duitsen bloede". 'Duitsland is daar waar zich Duitsers bevinden', leert men ons! In werkelijkheid is het Duitse expansionisme in het buitenland op zoek naar bruggenhoofden, naar instrumenten.

Waartoe dienen de 'Euregio's'?

- *Rijke Beierse en Oostenrijkse provincies oefenden via een economische samenwerking vanaf het einde van de jaren zeventig een steeds grotere aantrekkingskracht uit op Kroatië en Slovenië en zetten hen aan om de Joegoslavische solidariteit te verbreken...*

'Oostenrijkse deelstaten (Länder) die in Centraal-Europese instellingen zitten, zoals Alpe-Adria dat in 1978 gesticht werd (en Frioul-Venetie, Trentino, Lombardije, Slovenië, Kroatië, Beieren, maar eveneens Karinthië, Stiermarken, Salzburg en Hoog-Oostenrijk omvat), sturen er vanaf 2 juli op aan dat de Europese Gemeenschap de secessionistische republieken zou erkennen.'¹

- *Maar de Euregio's zijn niet alleen actief rond ex-Joegoslavië...*

'Zowel de reactionaire politici van de Weimar-republiek (Duitsland van de jaren '20) als de nazi's beseften het en gedroegen zich ernaar: hoe meer zij erin slaagden om Europa te verdelen, en vooral dan Oost-Europa, hoe gemakkelijker het voor Duitsland zou zijn om Europa te domineren. De Bondsrepubliek heeft de vernietiging van Joegoslavië versneld. Duitsland is de belangrijkste verantwoordelijke van de tweede verbodskeling van Tsjecho-Slowakije. Sindsdien behandelt de Duitse buitenlandse politiek de Tjechische Republiek als een Duitse provincie. Sinds zijn ontstaan beseft het Duitse imperialisme dat het omwille van zijn verleden, zijn positie en zijn economie, om te overleven nood heeft aan een uitgestrekte economische zone. Duitsland creëert die zone, op een heel Europese manier. Bijvoorbeeld door middel van de zogenaamde "Euregio's". Dat zijn speciale economische zones, meestal aan weerszijden van een grens, die door het Duitse imperialisme gedomineerd worden. Er bestaan zo vijf zones. De bedoeling is dat de economie van die zwakkere buurstaten zich opent voor het Duitse kapitaal en dat zo via die economische toegang de politieke dominerend van de plaatselijke burgerij ondermijnd wordt.

Binnenkort wordt er een zesde "Euregio" opgericht: Tirol. Die "Anschluss" van Zuid-Tirol bij Oostenrijk, een vazal van Duitsland, betekent een aantasting van de Italiaanse staat. De vertegenwoordigers van die regio spreken openlijk over hetgeen hen bezighoudt: zij willen de verdragen van Versailles en Saint-Germain herzien. Zij willen terugkeren naar de periode voor de eerste nederlaag van het Duitse imperialisme (1914-'18).²

1. Michel Korinman, 'L'Autriche, l'Allemagne et les Slaves du Sud', tijdschrift *Hérodote* (Frankrijk), nr. 63/1991, p.64.

2. Bertrand Burolet, tijdschrift *Archipel* (Frankrijk), maart 1995, p.5.

Tegelijkertijd is in het binnenland de politiek ten overstaan van de immigratie er bewust op gericht om een racistische sfeer te creëren. Doordat de kloof tussen rijk en arm steeds dieper wordt, staan meer en meer arme mensen open voor extreem-rechts.'

G. Grass: 'Wij hebben skinheads in de regering'

Het racisme komt niet van de basis. Het komt evenmin uitsluitend van de neo-nazi's. Het is in de eerste plaats een staatsracisme. De Duitse schrijver Günther Grass heeft dat heel duidelijk verwoord: 'Het gevaarlijkste is dat wij skinheads in de regering hebben. Zij zijn netjes gekleed, hun haar ligt perfect. Zij spreken keurig. Maar zij denken op dezelfde manier als de jonge gasten die hun hoofd kaalscheren, hakenkruisen dragen en betogingen organiseren. Het zijn zij die deze ideeën en brutale acties aanmoedigen.'⁴³

Inderdaad. De opvatting over een 'zuivere natie' komt van aan de top. Het is de president van Beieren die eist dat men 'de grondslag van een Duitse staat moet verhelderen' en die stelt dat 'vermengingen gevaarlijk zijn'.⁴⁴ Wolfgang Schäuble, de voorzitter van de parlementaire CDU-fractie blijft de oude feodale opvatting van 'Duits bloed' herhalen: 'Wij zijn klassieke Natie-staten. Wij putten onze identiteit niet uit onze band met een bepaald idee, maar uit onze verbondenheid als volk.'⁴⁵ Rudolf Wasserman, die de hoofdartikels schrijft in *Die Welt*, een van de belangrijkste Duitse kranten, predikt de apartheid: 'Men moet die multiculturele maatschappij waarover men het zo vaak heeft eens grondig bekijken. In plaats van zich te integreren, leeft elke etnische groep apart. De immigranten blijven niet enkel gehecht aan hun oorspronkelijke cultuur maar ze zonderen zich ook af. De realiteit toont vooral een opeenstapeling van conflicten die makkelijk op geweld uitlopen.'⁴⁶

'Vermengingen zijn gevaarlijk?' 'De immigranten zonderen zich af?' Die stompzinnige reactionairen vergeten blijkbaar dat hun landgenoot Händel zijn wondermooie opera's in Duitsland, Italië en Engeland componeerde. Dat het genie van Picasso zich in Frankrijk ontplooidde. Dat El Greco, zoals zijn naam laat vermoeden, niet in Spanje geboren was. Dat het middeleeuwse Europa dankzij de Arabische beschaving tot bloei gekomen is. Men kan zo nog duizenden voorbeelden opsommen waaruit blijkt hoe vruchtbaar die 'vermengingen' voor elke cultuur zijn. In werkelijkheid zijn het racisten zoals Wasserman die de immigranten willen opsluiten in getto's, zodat zij goedkope en volgzame arbeidskrachten blijven die niet opkomen voor hun rechten.

Die zuivere staat, de staat waarbinnen slechts één natie leeft, dat is ook het model dat de officiële Duitse denkers aan de landen rondom hen willen opleggen. Voorwerp nummer één van hun haat: Joegoslavië, met zijn lappendeken aan nationaliteiten... 'Een staat zonder natie', beweert professor Roggeman, expert in Europese landen aan de universiteit van Berlijn. 'Een gevangenis der volkeren', aangezien verschillende nationaliteiten er gemengd samenleven, beweert editorialist Reissmüller van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 'Een kunstmatig product zonder nationale homogeniteit', besluit ex-Defensie-minister Ruper Scholz. Wat geen van allen zegt, is dat wanneer de 'onnatuurlijke' staten vernietigd zijn, Duitsland ook de 'onnatuurlijke' grenzen kan herzien die de nederlaag van 1945 bekrachtigen. Door die staten te versnipperen kan vooral het 'natuurlijke' Duitsland groeien.

De racistische maatregelen dienen ook om de repressie tegen niet-immigranten voor te bereiden. In de jaren '60 en '70 liep Duitsland al voorop met de 'beroepsverboden' waardoor communisten en marxisten in het algemeen verbod kregen om nog langer te werken in openbare diensten, onderwijs, enz. Vandaag worden er steeds strengere maatregelen getroffen. Alle democratische vrijheden worden geleidelijk bedreigd.

Aftappen van telefoons wordt legaal. Er wordt een wet voorbereid om 'verdachte' personen en hun huis onder videobewaking te plaatsen.⁴⁷ Er

Het bloedrecht breidt zich uit

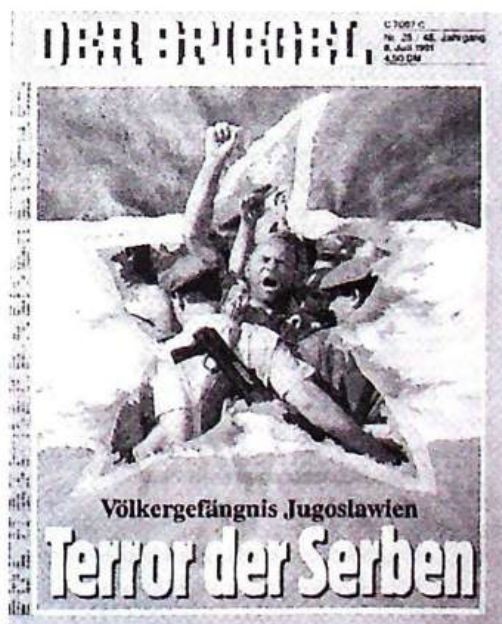
De Duitse politiek, waardoor de toekenning van de nationaliteit voorbehouden wordt aan 'mensen met zuiver bloed', verspreidt zich over heel Europa... In Le Soir kon men op 29 juli '96 het volgende lezen:

'Sinds de onafhankelijkheid marginaliseert de Letse regering 700.000 Russisch-taligen. Dat is een derde van de bevolking. Ex-Sovjetburgers van Russische nationaliteit die al tientallen jaren in Letland wonen en een belangrijke minderheid vormen, worden in de nieuwe staat het recht op staatsburgerschap ontnomen. Eens te meer primeert de nationaliteit boven het staatsburgerschap.

Het enige alternatief dat aan die "gedeklassificeerden" voorgesteld wordt is naturalisatie. Voorwaarde daarvoor is dat zij vlot Lets kunnen lezen en schrijven, wat niet zo evident is. Verder moeten zij een examen ondergaan waaruit moet blijken dat zij trouw zijn aan het regime en aan de grondwet.

Letland beroept zich openlijk op het Duitse model (het exclusieve bloedrecht) om zijn politiek te verklaren. Staten waar het bodemrecht nog geldt, zetten een bange stap terug die grenst aan xenofobie. Frankrijk past bijvoorbeeld niet meer automatisch het bodemrecht toe voor kinderen die geboren worden uit buitenlandse ouders. Zij moeten vanaf nu de Franse nationaliteit aanvragen wanneer zij meerderjarig worden.¹

1. *Le Soir*, 29 juli 1996.



'Völkergefängnis Jugoslawien': Joegoslavië, een gevangenis der volkeren. Het Duitse establishment verwijt Joegoslavië dat het verschillende nationaliteiten 'vermengt'. Hitler maakte Joegoslavië hetzelfde verwijt. En er zijn nog talrijke Europese staten die ook verschillende nationaliteiten vermengen...